

วารสาร รามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์

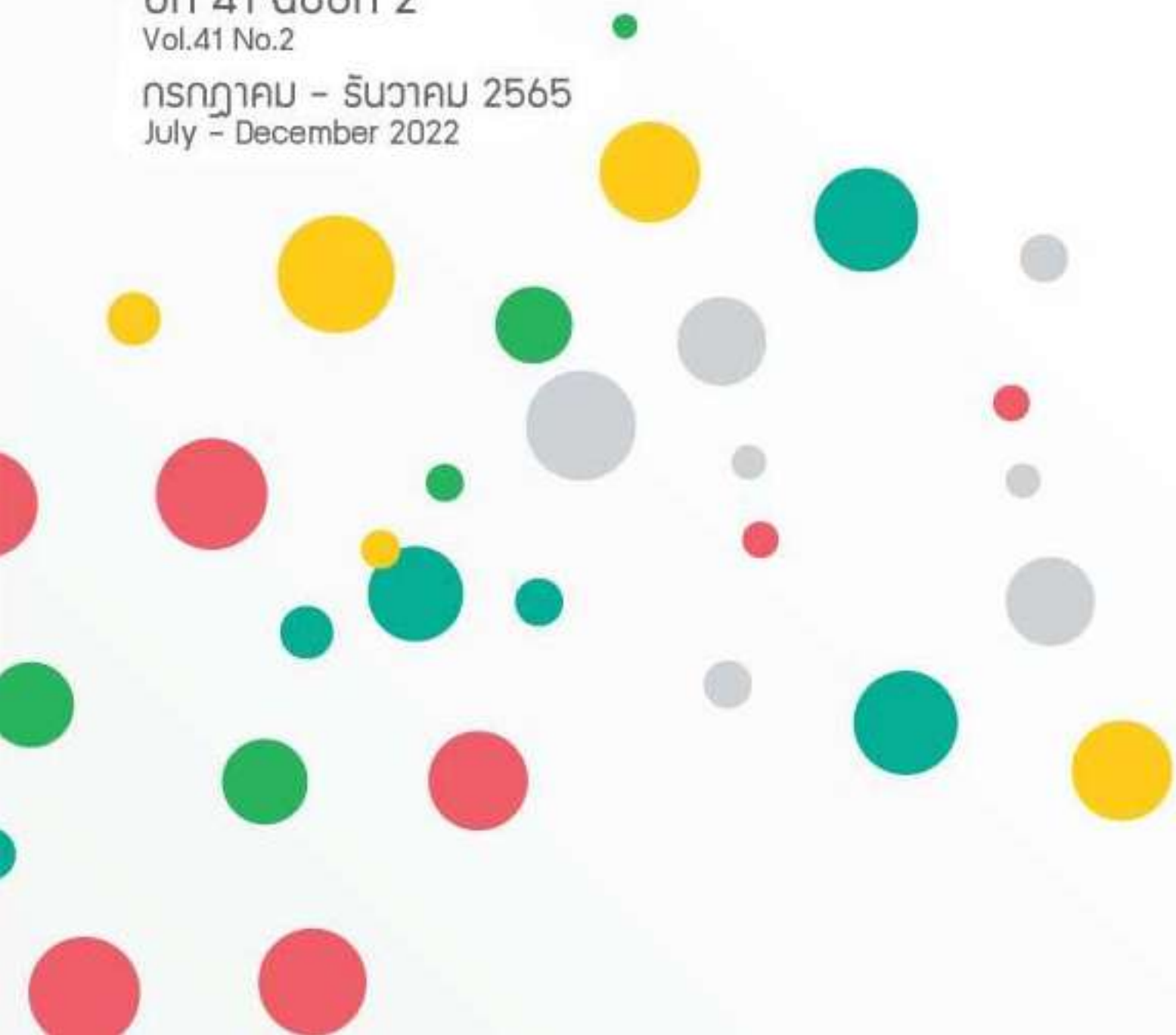
Ramkhamhaeng University Journal Humanities edition

ปีที่ 41 ฉบับที่ 2

Vol.41 No.2

กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

July - December 2022

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์

ปีที่ 41 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2565

ISSN 0125-300X

เจ้าของ	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	
บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพพญา ศรีเพริศ	
บรรณาธิการบริหาร	รองศาสตราจารย์วิโรจ นาคชาตรี	
บรรณาธิการประจำฉบับ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งภัสสรณ์ ศรีธาธานพัฒน์	
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์กิตติคุณธีระพันธ์ เหลืองทองคำ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ศาสตราจารย์กิตติคุณปราณี กุลละวณิช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ศาสตราจารย์กิตติคุณอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ศาสตราจารย์เกียรติคุณสมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	ศาสตราจารย์จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
	ศาสตราจารย์นันทนัย ประสานนาม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	รองศาสตราจารย์บุญเหลือ ใจมโน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
	รองศาสตราจารย์ประเทือง ทินรัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาสพงศ์ ศรีพิจารณ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลภัสสรณ์ บินอิบรอฮีม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุดมลักษณ์ ระพีแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย เข้มมี	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	อาจารย์ธันวาคม นาคอิม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้จัดการ ประจำกองจัดการ เหรียญกษาปณ์ ฝ่ายศิลป์ พิสูจน์อักษร	อาจารย์กัมปนาท บัวลา ประยูรรัตนวงศ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุสิตวิทย์ นาคนาวา	
	นางสาวโชติรส เลี้ยงรักษา	
	นางสาวชลพรรณ ลั่นบาง	
	นายอานันท์ สนทอง	
พิสูจน์อักษร	อาจารย์มณฑิชา เกตุนะ	
	นางกรรณิการ์ บุรศิริรักษ์	
	นางสาวณิชา ขวาลเวชกุล	

Ramkhamhaeng University Journal Humanities Edition

Vol. 41 No. 2 July - December 2022

ISSN 0125-300X

Publisher	Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University	
Publishing Editor	Tippa-u-sa Sriprert, Asst. Prof.	
Executive Editor	Wiroj Nakchatri, Assoc. Prof.	
Editor-in-chief	Rungbhassorn Satthathanabhat, Asst. Prof.	
Editorial Board	Theraphan Luangthongkum, Prof.	Chulalongkorn University
	Pranee Kulavanich, Prof. Eme.	Chulalongkorn University
	Amara Prasithrathsint, Prof. Eme.	Chulalongkorn University
	Sompong Vittayasakphan, Prof. Eme.	Chiangmai University
	Jamnong Adiwattanasit, Prof.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
	Chun Petkaew, Prof.	Suratthani Rajabhat University
	Natthanai Prasannam, Prof.	Kasetsart University
	Boonlue Chaimano, Assoc. Prof.	Lampang Rajabhat University
	Pratung Dinnarat, Assoc. Prof.	Kasetsart University
	Passapong Sripicharn, Asst. Prof.	Thammasat University
	Chonlaphatsorn Binibrohimi, Asst. Prof.	Rajamangala University of Technology
	Udomlak Rapeesaeng, Asst. Prof.	Rambhai Barni Rajabhat University
	Somchai Semmee, Asst. Prof.	Ramkhamhaeng University
	Thanwaporn Nakim, Lecturer.	Kasetsart University
	Kumpanat Buala Prayoonrattanawong, Lecturer.	Ramkhamhaeng University
Manager	Dulyawit Naknawa, Asst. Prof.	
Managing Board	Miss Chotiros Liengruksa	
Treasurer	Miss Chonlapat Linbang	
Art and Design	Mr. Anant Sonthong	
Proof Reading	Monticha Ketna, Lecturer.	
	Mrs. Kannikar Boonsirirak	
	Miss Nitcha Chavalvechakul	

สาส์นจากคณบดี

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ใช้วารสารทางวิชาการเพื่อสนองบทบาทของสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่เผยแพร่องค์ความรู้และสนับสนุนผลงานทางวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ได้ผ่านการรับรองจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับจากนักวิชาการในการใช้อ้างอิงข้อมูลและการเผยแพร่ผลงานที่มีคุณภาพ

ในนามของคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาใช้เวลาอันมีค่าในการพิจารณาบทความและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่ง

ธ.ธ

รองศาสตราจารย์วิโรจ นาคชาตรี

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

บทนำ

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีกำหนดเผยแพร่ราย 6 เดือน ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ทั้งนี้อาจมีวารสารฉบับพิเศษ (Special issue) หรือฉบับที่ตีพิมพ์บทความจากการประชุมวิชาการ (Conference proceedings) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจ ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดี วรรณกรรม คติชนวิทยา วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ปรัชญา ประวัติศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ยินดีพิจารณาผลงานวิชาการ อันได้แก่ บทความวิจัย (research article) บทความวิชาการ (academic article) บทความปริทัศน์ (review article) หรือบทวิจารณ์หนังสือ (book review) ที่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาข้างต้น ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้ บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน รวมถึงไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ทุกบทความจะผ่านการกลั่นกรองคุณภาพแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (double-blind review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน และผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด ผู้เขียนทุกท่านสามารถส่งบทความมาขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ได้ตลอดทั้งปี และกรุณาส่งต้นฉบับบทความตามช่องทางและรูปแบบที่กำหนดไว้ในคำแนะนำสำหรับผู้เขียน

ความคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในบทความเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียนเท่านั้น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความแต่อย่างใด และไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและกองบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 2 ของปี พ.ศ. 2565 ได้พัฒนาในเรื่องของการดำเนินการและคุณภาพในทางวิชาการ ตามข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้แสดงความคิดเห็นกันมาอย่างมากมายเพื่อให้วารสารสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ฉบับนี้ มีบทความทางวิชาการจำนวน 10 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจารณ์หนังสือ โดยเกี่ยวข้องกับภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ วรรณกรรมไทย วัฒนธรรม ปรัชญา ศาสนา ประวัติศาสตร์ สังคม และอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นแนวคิดและมุมมองที่หลากหลาย ผ่านกระบวนการค้นคว้าความรู้ที่มีระบบและแบบแผน นับเป็นสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการและผู้สนใจเป็นอย่างยิ่ง

กองบรรณาธิการขอขอบคุณคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการที่ส่งบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ร่วมกันพิจารณาผลงานทางวิชาการ ตลอดจนขอขอบคุณคณะทำงานที่มีส่วนสนับสนุนการจัดทำวารสารรามคำแหงนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รุ่งกฤษณ์ ศ.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งกฤษณ์ ศรีทราธนพัฒน์

บรรณาธิการประจำฉบับ

น

สารบัญ

หน้า

ระบบความสุภาพแบบต่อรองในถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทย.....	1
Negotiated Politeness System in Thai Honorifics	
ทรงธรรม อินทจักร	
การศึกษาคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่เชิงอรรถศาสตร์ปริชาน.....	25
A Cognitive-Semantic Study of Russian Verbs Indicating Motion	
ศรียรา ผาสุขดี	
การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนรัสเซียที่มีคำเรียกสี.....	53
A comparative study of Thai and Russian color idioms	
ปริตต์ อรุณโษษฐ์	
การศึกษากลวิธีการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูปในประเทศไทย.....	77
A study of strategies for organizing sports programs on YouTube channels in Thailand	
ณัฐพงศ์ สัมปหังสิต	
รูปแบบการใช้ภาษาเพื่อแสดงความเห็นแย้งบนเฟซบุ๊ก: ตัวบ่งชี้การตระหนักรู้เรื่องการคุกคามหน้า ผู้ฟังของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์.....	101
Linguistic patterns to make counterarguments of Threatening the Positive Face of Listeners of Social Media Users	
ภัทณิดา โสตาบัน	
การวิเคราะห์ปัญหาการเลือกใช้คำแปลภาษาไทยในงานแปลภาษาจีน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.....	119
Analysis of problems in selecting Chinese to Thai in translate of Ramkhamhaeng University's students	
สุจิตา อมรประภาวัฒน์	

การเปรียบเทียบหลักสูตรฝึกอบรมผ่านระบบออนไลน์เรื่องเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะชุมชน.....	135
Comparison of online training courses on wastewater treatment technology and community waste disposal อนุชา เพียรชนะ, ช่อผกา วงษ์สมบัติ และจิรญา แก้วปัทมฉาย	
กลยุทธ์เชิงเนื้อหา: การสื่อสารบนเว็บของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	153
Content Strategy: Communication on Web of Academic Libraries ปฐวิภาณ ผลมัตย์ และศิริรณภา พิมพ์อรุณ	
ตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการสร้างชุดความรู้ของผู้คน ในดินแดนอีสานใต้.....	175
The legend of Pachit and Orapim in the dimension of local history and the creation of knowledge sets of people in the south Isan region. สมชาติ มณีโชติ วิริยา สืบญะเรือง นาริรัตน์ ปริสุทธิภูมิพร นราวิทย์ ดาวเรือง อภิราตี จันทร์แสง และ Scott Laird Rolston	
บทวิจารณ์หนังสือ : กลลวง.....	193
Book Review : Panic มณฑิชา เกตุณะ	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	197
กองบรรณาธิการ	
จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานในวารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์.....	205
กองบรรณาธิการ	

ระบบความสุภาพแบบต่อรองในถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทย¹

Negotiated Politeness System in Thai Honorifics¹

Received 9 February, 2022

Revised 9 December, 2022

Accepted 14 December, 2022

ทรงธรรม อินทจักร²

Songthama Intachakra

บทคัดย่อ

ภาษาไทยมักถือเป็นภาษาที่มีระบบถ้อยคำให้เกียรติที่ซับซ้อน เท่าที่ผ่านมามีงานวิจัยจำนวนไม่มากนักที่พิจารณาองค์ประกอบอันหลากหลายของระบบของถ้อยคำให้เกียรติของภาษาไทยและการไม่สอดคล้องกันของธรรมเนียมปฏิบัติและการใช้ถ้อยคำให้เกียรติในสังคมไทยร่วมสมัย บทความนี้ศึกษาการต่อรองบรรทัดฐานของการให้เกียรติด้วยการปรับเปลี่ยนรูปให้เกียรติแบบต่างๆ ที่ปรากฏในการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ระหว่างผู้ร่วมการสนทนาชาวไทยที่มีระยะห่างทางสังคมที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่สรุปได้มาพิจารณาด้วยแนวคิดเรื่องความไม่/สุภาพอิงข้อความต่อเนื่องและการประเมินความไม่/สุภาพตามวิถีปฏิบัติดั้งเดิมและในมุมมองของผู้ร่วมการสนทนาและมาตรฐานการยอมรับได้ของพวกเขาเอง

คำสำคัญ: ถ้อยคำให้เกียรติ ภาษาไทย การต่อรองได้

¹ บทความนี้พัฒนาเนื้อหาจากการนำเสนอผลงานทางวิชาการของผู้วิจัยในงานประชุมทางวิชาการ The 11th International Conference on Im/Politeness ณ University of Valencia (ADEIT) เมือง Valencia ประเทศสเปน วันที่ 4-6 กรกฎาคม 2561 โดยทุนสนับสนุนจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นอกจากหน่วยงานต้นสังกัดแล้ว ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ ดร.วรวรรณ เพ็ญจรงค์ดี อาจารย์พิรุฬห์ ปิยมหงษ์ อาจารย์ประภัสสร ถิรตันติ คุณภคนันต์ ศรีสุข คุณปวิช นววิรุฬห์ และคุณรุจิรา ครุฑพาพันธ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินการการศึกษาครั้งนี้

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Associate Professor, Department of Linguistics, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

e-mail: songtham@tu.ac.th

Abstract

Thai is often considered a language with a complex honorific system, yet there has been a paucity of research into the linguistic elements that constitute the Thai honorific system and the discrepancy between conventions and use of honorifics in contemporary Thai society. This study explores the ways in which honorific norms are negotiated via shifts of honorific forms in television interviews among Thai interactants with different types of social distance. Findings are discussed in terms of discursive im/politeness and its assessments according to traditional usage norms and from the perspective of interactants themselves and their own standards of acceptability.

Key words: Honorific, Thai language, Negotiability

1. ความสำคัญของปัญหา

ผู้ที่มีความคุ้นชินกับการศึกษาที่ว่าด้วยถ้อยคำให้เกียรติ (honorific) มักเคยพบการให้ข้อคิดเห็นอยู่บ่อยครั้งว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีระบบถ้อยคำให้เกียรติที่ซับซ้อน (อาทิ Ide, 2005; Shibatani, 1998) อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทยที่ใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคมหรือวัจนปฏิบัติศาสตร์ยังพัฒนาไปไม่มากนัก (เช่น ทรงธรรม อินทจักร, 2559; สุวดี นาสวัสดิ์ และ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2556; Prasithrathsint, 2001) จึงยังไม่มีที่แน่ชัดเท่าใดนักว่าการใช้ภาษาในลักษณะต่างๆ ซึ่งประกอบกันเป็นระบบถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทยมีความซับซ้อนอย่างไร ถึงแม้ภาษาไทยจะไม่ปรากฏการใช้ถ้อยคำให้เกียรติที่ผูกมัดกับระบบไวยากรณ์ (grammaticalized honorific) เช่นในภาษาญี่ปุ่น (Hudson, 2011) และภาษาเกาหลี (Brown, 2015a) ประกอบกับภาษาไทยไม่ได้มีการกำหนดรูปภาษาที่มีลักษณะตายตัว ซึ่งมีไว้ใช้ให้สอดคล้องกับระดับภาษา (speech level) หรือลีลาภาษา (language style) ที่สื่อการให้เกียรติเช่นในภาษาเกาหลี (Strauss & Eun, 2005) และภาษาชวา (Geertz, 1976) ทว่ารูปภาษาที่ใช้แสดงการให้เกียรติภาษาไทยก็มีระบบและกลไกที่มีความซับซ้อนเช่นกัน

ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของระบบถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทยในมิติเรื่องการต่อรองได้ (negotiability) ในลักษณะต่าง ๆ และจะนำมาเชื่อมโยงกับประเภทของรูป

ภาษาที่สื่อการให้เกียรติและอิทธิพลที่รูปภาษาเหล่านี้มีต่อกัน ต่อบริบทที่ดำเนินอยู่ รวมไปถึงต่อทัศนคติและความสัมพันธ์อันหลากหลายของผู้ใช้ภาษา สิ่งเหล่านี้ล้วนชี้ให้เห็นการใช้ภาษาตามความเป็นจริง รวมทั้งการต่อรองการใช้และการตีความถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทย การศึกษาครั้งนี้จะได้นำลักษณะการปฏิสัมพันธ์ที่ชาวไทยหลายท่านได้เคยพบเห็นหรือรู้จักดีอยู่แล้วมาอธิบายให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรมขึ้น ตลอดจนมีส่วนช่วยตอบข้อสงสัยด้านการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในยุคปัจจุบัน

2. กรอบการวิเคราะห์ถ้อยคำให้เกียรติ

ตอนที่ 2 เป็นส่วนที่ผู้วิจัยจะอภิปรายแนวคิดที่สำคัญต่างๆ ที่นักภาษาศาสตร์ใช้เป็นหลักในการพิจารณาข้อมูลที่จัดเป็นการให้เกียรติตามบรรทัดฐานด้านความถูกต้องทางโครงสร้างภาษาและด้านระดับภาษา ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวคิดที่ว่าด้วยการต่อรองการสื่อเจตนาและการตีความเจตนาให้เกียรติ ซึ่งเป็นจุดเน้นของการศึกษาครั้งนี้

2.1 บรรทัดฐานด้านไวยากรณ์และด้านระดับภาษา

ผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการยกตัวอย่างระบบถ้อยคำให้เกียรติในภาษาแห่งทวีปเอเชียบางภาษา ซึ่งเป็นภาษาที่มีการศึกษาด้านถ้อยคำให้เกียรติอย่างแพร่หลาย อีกทั้งยังมีหลักการให้ถ้อยคำให้เกียรติที่ซับซ้อนทั้งในด้านไวยากรณ์และระดับภาษา ภาษาญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในภาษาที่มีบรรทัดฐานในการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการให้เกียรติที่ผูกติดกับระบบไวยากรณ์อย่างเคร่งครัด บรรทัดฐานนี้ (ซึ่งเรียกว่า “keigo”) มีองค์ประกอบ 2 ประการ (Hudson, 2011, pp. 3690-3691) อันได้แก่ “ภาษาสุภาพ” (“teineigo” หรือ polite language) และ “ภาษายกย่อง” (“sonkeigo” หรือ respect language) ภาษาเกาหลี (Brown, 2015a; Strauss & Eun, 2005) และภาษาชวา (Geertz, 1976) เป็นภาษาที่มักมีการอภิปรายภายใต้ครรลองที่คล้ายคลึงกัน เจ้าของภาษาเกาหลีและเจ้าของภาษาชวาล้วนมีความตระหนักรู้ถึงระดับภาษา (หรือลีลาภาษา) ของภาษาแม่ของตน (กล่าวคือ 6 ประการและ 4 ประการในภาษาเกาหลีและภาษาชวาตามลำดับ) ตั้งแต่ระดับภาษาปกติเรื่อยไปจนถึงระดับภาษาอื่นๆ ที่มีความเป็นทางการและ/หรือที่สื่อการให้เกียรติมากยิ่งขึ้นไปอีก (Brown, 2015a; Poedjosoedarmo, 1968) เจ้าของภาษาทั้งหลายนี้มีการรู้จำ (perception) ว่ารูปทางไวยากรณ์แบบใด (อาทิ หน่วยคำเติมท้ายคำกริยา (verb suffix) วิกตรรกกริยา (copular verb) รูปที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน (suppletive form) ฯลฯ เป็นองค์ประกอบของระดับภาษา

แบบใดข้างต้น หากผู้พูดไม่ใช้อยู่คำให้เกียรติตามบรรทัดฐานทางสังคม การใช้ภาษาในช่วงนั้น ๆ ก็จะสามารถถือเป็นข้อผิดพลาดทั้งทางไวยากรณ์และทางการสื่อความสุภาพ/การให้เกียรติไปพร้อมกัน

2.2 ความสุภาพและการต่อรอง

แม้ว่าภาษาต่างๆ จะประกอบไปด้วยหลักการที่ควบคุมการใช้ถ้อยคำให้เกียรติในแงุ่มที่ซับซ้อนเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นจริง ตัวผู้ใช้ภาษาเองก็อาจยึดถือความเหมาะสมในการสื่อและการตีความเจตนาให้เกียรติตามความคิดของตน ซึ่งส่งผลให้รูปภาษาที่พวกเขาไปใช้อาจไม่สอดคล้องกับหลักการให้เกียรติดั้งเดิมของสังคมก็เป็นได้ นักภาษาศาสตร์ผู้ซึ่งยึดมั่นในหลักการด้านความสุภาพระลอกที่สอง (second-wave politeness) หรือที่รู้จักในอีกชื่อหนึ่งคือ แนวการศึกษาความสุภาพอิงข้อความต่อเนื่อง (discursive approach to politeness) (Eelen, 2001; Linguistic Politeness Research Group, 2011) เสนอให้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับภาษาสุภาพ (ซึ่งหมายรวมถึงการศึกษาด้านถ้อยคำให้เกียรติด้วย) โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับมุมมองเดิม ๆ ที่บ่อยครั้งมีฐานคิดว่า รูปภาษามีหน้าที่ด้านการสื่อเจตนาที่ตายตัว (ดู Mey, 2001, p. 218 ด้วย) ฮอและคณะ (Haugh et al., 2011, p. 7) เป็นกลุ่มนักวิจัยในแนวนี้ซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้วิเคราะห์ความสุภาพควรต้องคำนึงถึง (1) การใช้ภาษาในข้อความต่อเนื่อง (2) กรอบการตีความของกลุ่มและผู้ร่วมการสนทนาต่าง ๆ (มากกว่าการตีความโดยผู้วิเคราะห์เพียงฝ่ายเดียว) และ (3) พื้นความรู้ที่บุคคลที่เกี่ยวข้องมีร่วมกัน ข้อเสนอของฮอและคณะ (Haugh et al., 2011, p. 2) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้อีกประการหนึ่งคือนักภาษาศาสตร์ควรพิจารณาปรากฏการณ์ทางการสื่อสารว่า “สามารถกระทำหรือประสบความสำเร็จได้ด้วยวิธีการอย่างไร” มากกว่าที่จะมองเพียงในมุมที่แคบกว่านั้นว่า “ปรากฏการณ์ดังกล่าวมีรูปภาษาแบบใดและทำหน้าที่อะไรบ้าง”

มุมมองในการวิเคราะห์ตามแนวความสุภาพระลอกที่สองนี้มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับแนวคิดเรื่องการต่อรอง (negotiation) ที่ผู้วิจัยใช้อธิบายข้อค้นพบในบทความนี้ นักภาษาศาสตร์ด้านระบบข้อความให้นิยามของการต่อรองว่า หมายถึงกระบวนการในการสื่อสารที่บุคคลมากกว่า 1 ฝ่าย มีเป้าหมายหรือทัศนคติที่ไม่ตรงกัน และพยายามที่จะได้มาซึ่งข้อสรุปบางอย่างซึ่งจะเป็นประโยชน์ร่วมกันหรือเป็นประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การต่อรองอาจกินระยะเวลามากกว่า 1 ผลัดการสนทนา (Jefferson & Schenkein, 1977) และอาจไม่จำเป็นต้องนำไปสู่การไม่เห็นด้วยหรือความขัดแย้งแต่เพียงสถานเดียว (Firth, 1995, pp. 3-4; Hakulinen, 2009, p. 62) การต่อรองแทรกซึมอยู่ในการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ทุกรูปแบบ ซึ่งอาจรวมไปถึงกรณีที่บุคคลบางรายต่อรอง

ความหมาย วัตถุประสงค์ การตัดสินใจ ผลลัพธ์ และสิ่งอื่นๆ ในจิตใจ โดยที่บุคคลอื่นไม่อาจล่วงรู้เสียด้วยซ้ำ

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาคำตอบให้กับคำถามหลัก 2 ประการ กล่าวคือ การต่อรองการสื่อเจตนาให้เกียรติปรากฏให้เห็นในแง่มโนคติบางและการต่อรองที่กล่าวถึงนี้มีลักษณะอย่างไรบ้างในแง่มโนทัศน์นั้น ก่อนอื่นผู้วิจัยจะอธิบายถึงการได้มาซึ่งข้อมูลที่น่ามาประกอบประกอบวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนการให้เกียรติตามวัตถุประสงค์ข้างต้น และแนวทางที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้

3.1 หลักการและแหล่งข้อมูล

นักภาษาศาสตร์ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับถ้อยคำให้เกียรติในภาษาต่าง ๆ มักตั้งสมมติฐานว่าถ้อยคำให้เกียรติเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ที่มีสถานะ (status) ที่ต่างกัน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานะด้านตำแหน่งทางสังคมและวัยวุฒิ) ในแง่ที่ว่า ผู้ที่มีสถานะต่ำกว่าเป็นฝ่ายที่ได้รับการคาดหวังให้ใช้รูปภาษาที่แสดงการให้เกียรติกับผู้ที่มีสถานะสูงกว่า (สุวดี นาสวัสดิ์ และ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2556; Brown, 2011; Hudson, 2011) กระนั้นก็ดีด้วยเหตุที่ในหลายกรณีไม่เป็นที่แน่ชัดว่า ผู้ร่วมการสนทนามีสถานะที่มากหรือน้อยต่างกันอย่างไร (เป็นต้นว่า ระหว่างพนักงานขับรถโดยสารกับผู้โดยสาร ฝ่ายใดมีสถานะสูงกว่ากัน) และในอีกหลายกรณี เราไม่อาจเข้าถึงข้อมูลด้านอายุของผู้ร่วมการสนทนา (ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้สามารถระบุสถานะของผู้ร่วมสนทนาได้) ฉะนั้นเพื่อเลี่ยงข้อจำกัดดังกล่าว แต่ในขณะเดียวกันก็เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเภทของแหล่งข้อมูลของการศึกษานี้ด้วยการอาศัยปัจจัยด้านบริบทเป็นตัวตั้ง กล่าวคือ ข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาจะต้องเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในบริบทที่เป็นทางการ สำหรับข้อกำหนดด้านกลุ่มประชากร ผู้วิจัยเลือกศึกษาข้อมูลการสนทนายาระหว่างบุคคลที่มีระยะห่างทางสังคม (social distance) 2 ลักษณะ โดยที่การสื่อสารนั้น ๆ เกิดขึ้นภายใต้หัวข้อ (topic) ที่มีความเป็นทางการที่แตกต่างกัน

ข้อมูลที่น่ามาประกอบประกอบวิเคราะห์ในการศึกษานี้สืบค้นมาจากเว็บไซต์ยูทูป (YouTube) ซึ่งเป็นสื่อออนไลน์ที่เป็นที่รู้จักดีในฐานะแหล่งข้อมูลที่สามารถนำมาประยุกต์กับการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคลในรูปแบบที่หลากหลายได้ (Dyner, 2014) ประกอบกับยูทูปรวบรวมไว้ซึ่งข้อมูลที่เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ที่สนใจอาจไม่สามารถเข้าถึงได้หรือไม่สามารถ

รวบรวมมาศึกษาได้หากใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบอื่น ข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ที่คัดเลือกมาใช้จำแนกออกเป็น 3 ชุด ชุดละ 10 ตัวอย่าง (คลิป) แต่ละคลิปล้วนแสดงการสนทนาที่เกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์ (ซึ่งถือเป็นบริบทที่มีความเป็นทางการ) ความแตกต่างมีดังนี้คือ ชุดที่ 1 และ 2 รวบรวมได้จากข้อมูลระหว่างผู้ที่มีระยะห่างทางสังคมในระดับมากเช่นกัน ทว่าชุดที่ 1 เป็นตัวแทนของการสนทนากันภายใต้หัวข้อที่มีความเป็นทางการ (อาทิ ระบบการศึกษา การผ่าตัด และการลงทุน) ชุดที่ 2 เป็นการพูดคุยกันในระยะที่ที่มีความเป็นทางการที่น้อยกว่าข้อมูลชุดแรก (เป็นต้นว่า ชีวิตส่วนบุคคล งานอดิเรก การปรับตัว ฯลฯ) ส่วนชุดที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์ที่พิธีกรและผู้รับการสัมภาษณ์มีความคุ้นเคยกันมาก่อน (เช่น ในฐานะสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน) ผู้วิจัยคัดเลือกมาเฉพาะคลิปที่สัมพันธ์กับหัวข้อที่ไม่มีความเป็นทางการเช่นเดียวกับในข้อมูลชุดที่ 2 ทั้งนี้เพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลภาษา ผู้วิจัยใช้นามสมมติแทนชื่อบุคคลและชื่อเฉพาะต่าง ๆ ที่มีการเอ่ยถึงในการสนทนา

คลิปวิดีโอที่รวบรวมมาทั้งหมดนี้มีความยาวตั้งแต่ 6.39 นาทีจนถึง 39.10 นาที และเริ่มได้รับการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2566 จนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตามการกำหนดแหล่งข้อมูลตามเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในที่นี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลให้มีความหลากหลายเท่านั้น ผู้วิจัยมิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะนำความแตกต่างของข้อค้นพบในแต่ละชุดข้อมูลมาเป็นแง่มุมหลักในการวิเคราะห์ผลการศึกษารุ่นนี้

3.2 แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในเบื้องต้นผู้วิจัยจำแนกข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนตามลักษณะของชุดข้อมูลทั้ง 3 ประเภท ผู้วิจัยติดตามฟังและสังเกตการใช้ (และการไม่ใช้) ถ้อยคำให้เกียรติในการปฏิสัมพันธ์ในแต่ละคลิปวิดีโอ พร้อมทั้งได้บันทึกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการให้เกียรติ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้นำข้อคิดเห็นของผู้ชมในส่วนล่างของคลิปวิดีโอ (ในกรณีที่มีการระบุไว้) มาใช้ประกอบการวิเคราะห์และตีความข้อมูลอีกด้วย ข้อมูลที่ใช้เป็นตัวอย่างประกอบการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นตัวอักษรภาษาไทยตามหลักการสะกดคำในภาษาไทย ยกเว้นข้อมูลที่สัมพันธ์กับการให้เกียรติที่คู่สนทนาไม่ได้ออกเสียงตามอักขรวิธีปกติ ในกรณีดังกล่าว ผู้วิจัยถ่ายทอดข้อความเหล่านั้นให้มีความใกล้เคียงกับการออกเสียงตามความเป็นจริงมากที่สุด (เช่น “ดิฉัน” (ดิฉัน) “คำ” (คะ) “ครับ” (ครับ) ฯลฯ) นอกจากนั้นข้อมูลการสนทนายังกำกับด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ ด้านการวิเคราะห์การสนทนาเพื่อให้เห็นรายละเอียดที่มากกว่าถ้อยคำที่ปรากฏตามตัวอักษร (ดูต่อในส่วนหลักการถ่ายทอดข้อมูล)

4. การต่อรองในระบบถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทย

ผู้วิจัยกำหนดนิยามของ “การให้เกียรติ” ว่า หมายถึง “การใช้ภาษาเพื่อยกสถานะของผู้ที่เป็นเป้าหมายให้สูงขึ้นหรืออยู่ในระดับสูง หรือเพื่อสะท้อนความเป็นทางการของบริบท/ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล” (หรือเพื่อบรรลุเป้าหมายทั้งสองไปพร้อมกัน) (ดูทรงธรรม อินทจักร, 2559, หน้า 144) และสืบเนื่องจากนิยามนี้ ผู้วิจัยเสนอเงื่อนไขที่ใช้ระบุภาษาที่เข้าข่าย “การต่อรองการให้เกียรติ” 2 ข้อ ซึ่งได้แก่ (1) รูปภาษาหรือพฤติกรรมนั้นไม่เป็นไปตาม “ครรลองการใช้ภาษาเชิงบัญญัตินิยม” ของสังคม และ/หรือ (2) รูปภาษาหรือพฤติกรรมนั้นไม่เป็นไปตาม “ความคาดหวัง” ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนอกเหนือจากตัวผู้พูด ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดเรื่อง “ผลัด” (turn) (หรือผลัดการสนทนา (conversational turn)) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการสนทนาเป็นมุมมองหนึ่งในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วย เราสามารถระบุขอบเขตของผลัดได้ด้วยการสังเกตหน่วยการสร้างผลัด (turn-constructive unit) ซึ่งมีลักษณะเป็นประโยค (sentence) อนุประโยค (clause) วลี (phrase) และ/หรือคำศัพท์ (lexicon) โดยทั่วไป (Sacks et al., 1974; Sidnell, 2010) ผลัดอาจมีความยาว 1 ประโยค 1 อนุประโยค 1 วลี หรือแม้แต่เพียง 1 คำ และสามารถมีหน่วยข้างต้นปรากฏมากกว่า 1 ประเภทตั้งแต่ต้นจนจบผลัด ผลัดของแต่ละฝ่ายอาจทับซ้อนกันและเกิดควบคู่ไปกับอวัจนภาษาและประวัจนภาษาต่างๆ ด้วย

4.1 การต่อรองภายในผลัด

หากเราเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์การต่อรองภายในผลัด (intraturn negotiation) ของผู้ใดผู้หนึ่งตั้งแต่ต้นจนจบ ก็จะพบประเด็นที่น่าสนใจอันหลากหลาย ส่วนที่หยิบยกมาแสดงในตัวอย่างที่ 1 เป็นผลัดที่ใช้โต้ตอบกันระหว่างพิธีกร (ชายวัยทำงาน) และแขกรับเชิญ (ชายสูงวัย) แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจะเน้นที่การต่อรองภายในผลัดของพิธีกรผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พูดหลักก่อน ผลัดของเขากินเวลานานถึง 17 วินาที ในแง่การใช้อนุภาคแสดงความสุภาพ/การให้เกียรติ การต่อรองของเขาปรากฏอยู่ในรูปแปร (variant) ที่มีความเป็นทางการน้อยของตัวแปร (variable) “ครับ” อันได้แก่ “คับ” (ท้ายอนุประโยค “อาจจะมี 8 ล้านคับ” ในบรรทัดที่ 1) และ “จับ” (ท้ายวลี “ในจำนวน 8 ล้านเนี่ยจับ” ในบรรทัดที่ 2) หรือไม่มีก็ตัวแปรที่เป็นทางการระดับกลาง “อะ” (ท้ายวลี “ล้านกว่าอะ” และ “อีกครึ่งปิ่นอะ” ในบรรทัดที่ 2 และ 4 ตามลำดับ และประโยค “ล้านกว่าคนนี่มองในแง่ดีแล้วนะอะ” ในบรรทัดที่ 8) (ดูหลักการจำแนกอนุภาคเหล่านี้ใน Iwasaki & Ingkaphirom, 2005, pp. 179-181) นอกจากการต่อรองที่เกี่ยวกับการใช้อนุภาคแล้ว ตัวอย่างนี้ยังปรากฏการต่อรองที่สัมพันธ์กับคำกริยาที่เห็นอย่างเด่นชัด เช่น ในบรรทัดที่ 10 (“เพราะเรายังไม่รู้อนาคตเลยว่า”) คำว่า “รู้” เป็น

ในตัวอย่างที่ 2 ผลัดของพิธีกรในตัวอย่างนี้มีความยาวเพียง 8 วินาที แต่ก็มีการต่อรองการให้เกียรติภายในผลัดที่ซับซ้อนเช่นกัน ข้อความที่หยิบยกมาแสดงในตัวอย่างนี้ปรากฏการพูดของคู่สนทนาทั้งสองเช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 1 แต่ผู้ที่ครองสิทธิ์ในการพูดคือ พิธีกร (ชายวัยทำงาน)

ตัวอย่างที่ 2 พิธีกรถามคำถามเรื่องบุคคลต้นแบบของแซกรับเชิญ (ข้อมูลชุดที่ 2.4: 0.11-0.19)

- 1 พิธีกร: ช่วงนี้มาคุยเรื่อง::งส่วนตัวกันมั่ง=
- 2 แซกรับเชิญ: =ครับ=
- 3 พิธีกร: =ตอนนี้เนี่ยอาจารย์ชาติเป็น>เหมือน<(.) ไอ้ดอลของใครหลายๆ คน=
- 4 แซกรับเชิญ: =ครับ
- 5 พิธีกร: จะถามว่า ไอ้ดอลของอาจารย์นะ (.) คือใครครับ

การต่อรองภายในผลัดพบได้ในสิ่งที่พิธีกรกล่าวในทั้ง 3 ช่วง (หรือบรรทัด) ของผลัด ในขณะที่ประโยคในบรรทัดที่ 1 ไม่มีถ้อยคำให้เกียรติใด ๆ ประโยคในบรรทัดที่ 3 มีการระบุคำบุรุษสรรพนาม “อาจารย์ชาติ” ซึ่งแม้จะสะท้อนการให้เกียรติคู่สนทนา (ชายวัยกลางคน) ในฐานะแซกรับเชิญที่มีสถานะทางสังคมในระดับสูงและมีอาวุโสมากกว่าตัวพิธีกรเอง แต่ประโยคนี้มีตำแหน่งที่สามารถใช้รูปภาพที่สื่อการให้เกียรติอื่น ๆ ได้อีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งท้ายสุดของประโยค ซึ่งเป็นจุดที่สามารถใส่อนุภาคแสดงความสุภาพ “ครับ” ได้ด้วย ประเด็นที่น่าสนใจต่อมาคือ การต่อรองในระดับประโยคในบรรทัดที่ 5 จริงอยู่ที่ประโยคดังกล่าวปรากฏอนุภาค “ครับ” แต่ผู้ที่ยึดหลักความสุภาพตามแบบแผนอาจมีข้อกังขาถึงว่า พิธีกรควรออกเสียง “ร” ให้ชัดตามอักขรวิธีตามแบบแผน การกล่าวว่า “(ขอ) เรียนถาม” น่าจะมีความเหมาะสมกว่าการใช้เพียงกริยา “ถาม” และอนุภาค “นะ” ควรมีอนุภาคแสดงความสุภาพ “ครับ” ตามมาด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้พิธีกรในตัวอย่างที่ 1 จะใช้รูปแสดงการให้เกียรติจำพวกอนุภาคอย่างสม่ำเสมอว่าพิธีกรในตัวอย่างที่ 2 แต่พิธีกรในตัวอย่างที่ 2 จบผลัดของตนด้วยอนุภาคแสดงความสุภาพ “ครับ” ทว่าพิธีกรในตัวอย่างที่ 1 เลือกที่จะไม่จบประโยคปิดท้ายผลัดด้วยอนุภาคที่เป็นไปได้ใด ๆ

การต่อรองภายในผลัดในตัวอย่างทั้งสองก่อนนี้เป็นข้อมูลจากการสนทนาในช่วงที่พิธีกรเป็นผู้พูดหลัก แต่ในตัวอย่างที่ 3 การต่อรองภายในผลัดมีผู้พูดหลักคือ แซกรับเชิญ บริบทของตัวอย่างที่ 3 มีความเป็นทางการน้อยกว่า 2 ตัวอย่างแรก อีกทั้งผู้ร่วมการสนทนาเป็นผู้ที่มีความสนิทสนมกันและมีวัยไล่เลี่ยกัน

ตัวอย่างที่ 3 แขกรับเชิญให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันในสังคม (ข้อมูลชุดที่ 3.4: 4.30-4.46)

- 1 แขกรับเชิญ: คือเราพูดกันตรงๆ นะในสังคมหะ (.) เราให้ (.) แล้วเราก็ต้องได้รับกลับ
- 2 อันนี้เป็นเรื่องปกติไม่มีใครหรอกคับที่ว่า จะให้อย่างเดียว รึว่า จะรับอย่างเดียว
- 3 พิธีกร 1: [ใช่]
- 4 พิธีกร 2: [อ่าๆ ((พยักหน้า))]
- 5 แขกรับเชิญ: มันเป็นไปได้ (.) [ปัจจุบันมันต้องคิดยัง[ี่เสมอๆ >เพราะฉะนั้น<]
- 6 พิธีกร 2: ใช่ ((พยักหน้า)) [ซ้าย [ซ้ายๆๆ]
- 7 แขกรับเชิญ: #ทุกคนมีเหตุผล::=
- 8 พิธีกร 1: =อ้า[::
- 9 พิธีกร 2: [อะ
- 10 แขกรับเชิญ: วันนี้ (.) นิวรณ์มัลของเรา(((ปรบมือ))) #มีเรื่องนำเสนอใหม่
- 11 พิธีกร 1: (((ปรบมือ))) (.) อะ

โดยทั่วไปแล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพิธีกรในรายการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยเลือกใช้เป็นบริบทของการศึกษาในครั้งนี้มักเป็นผู้ที่อ่อนอาวุโสกว่าแขกรับเชิญเสมอ ตัวอย่างที่ 3 ก็มีลักษณะดังกล่าวก็เช่นกัน ในตัวอย่างนี้ แขกรับเชิญ (ชายวัยกลางคน) ใช้ถ้อยคำให้เกียรติที่เห็นเด่นชัดเพียงครั้งเดียว กล่าวคือ การใช้อนุภาค “คับ” ท้ายประโยค “ไม่มีใครหรอกคับ” ในบรรทัดที่ 2 นอกจากนั้นแล้ว การพูดของเขาประกอบไปด้วยการต่อรองการสื่อเจตนาให้เกียรติ (ด้วยการไม่ใช้รูปภาษาแสดงการให้เกียรติใดๆ) เป็นระยะทั้งในระดับประโยค (เช่น “วันนี้นิวรณ์มัลของเรามีเรื่องนำเสนอใหม่” ในบรรทัดที่ 10) ระดับอนุประโยค (เช่น “เพราะฉะนั้นทุกคนมีเหตุผล” ในบรรทัดที่ 5 และ 7) และระดับวลี (เช่น “ในสังคมหะ” ในบรรทัดที่ 1) การสนทนาในช่วงสั้นๆ นี้มีการต่อรองในระดับคำด้วย สังเกตได้จากการที่พิธีกรทั้ง 2 ราย (ชายวัยทำงาน) สลับกันกล่าวคำตอบขึ้นต่ำ (เช่น “ใช่” “อ้า” และ “อะ” ในบรรทัดที่ 3, 4, 6, 8, 9 และ 11) ในขณะที่ฟังข้อคิดเห็นของแขกรับเชิญอยู่

4.2 การต่อรองระหว่างผลัด

เมื่อพิจารณาข้อมูลที่รวบรวมมาได้ในมิติที่กว้างขึ้น การต่อรองเจตนาให้เกียรตินี้ยังมีปรากฏในการสนทนายาระหว่างผลัดอีกด้วย ซึ่งภายใต้้นั้นมีการต่อรองภายในผลัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอยู่เสมอ การวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำให้เกียรติในการต่อรองระหว่างผลัด (interturn negotiation) ช่วยทำให้เห็นมุมที่ซับซ้อนเข้าไปอีกในแง่ที่ว่า ในช่วงที่การสนทนาไม่ได้มีผู้ใดผู้หนึ่งครองสิทธิ์ในการ

พูดและฝ่ายตรงข้ามเพียงให้การสนับสนุนเป็นหลักเช่นตัวอย่างในตอนที 4.1 การสื่อเจตนาที่
หลากหลายโดยผู้ร่วมการสนทนาแต่ละฝ่ายมีอิทธิพลต่อการต่อรองการให้เกียรติระหว่างกันอย่างไรบ้าง

ตัวอย่างที่ 4 เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา 3 ราย แต่ช่วงที่ผู้วิจัยนำมาแสดงเป็นส่วนที่
พิธีกรรายที่ 1 (หญิงวัยทำงาน) และผู้รับการสัมภาษณ์ (ชายสูงวัย) ได้ตอบกัน ส่วนพิธีกรรายที่ 2
(ชายวัยทำงาน) เพียงให้การสนับสนุนด้วยอวัจนภาษาและถ้อยคำสั้นๆ เป็นครั้งคราว เมื่อสังเกตใน
องค์รวม การต่อรองเจตนาให้เกียรติของพิธีกรหญิงและแขกรับเชิญสัมพันธ์กับการใช้อำนาจและคำ
เรียกบุคคลเป็นหลัก

ตัวอย่างที่ 4 พิธีกรสัมภาษณ์นักการเมืองทางโทรศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เข้าข่ายการทุจริตของข้าราชการ
(ข้อมูลชุดที่ 1.7: 0.01-4.56)

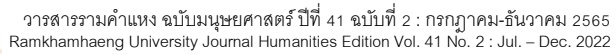
- 1 แขกรับเชิญ: (สวัสดี) คำนาคณอนงค์นาฏ คุณ(สุรัช)ครับ
- 2 พิธีกร 1: ค่า ถ้ามเป็นภาพรวมก่อนนะค่า (.) การโอนเงินวันนี้คะ ภาพรวมตอนนี้เป็นยังงัยบ้างฮ้า
- 3 แขกรับเชิญ: (0.5) ก็:ส่วนใหญ่เรียบร้อยดีนะครับ ได้รับ (.) รายงานจากทางธนาคารทรัพย์สินนาคะครับ
- 4 พิธีกร 2: ((พยักหน้า))
- 5 แขกรับเชิญ: ก็:ยัง:ยังราบรื่นดีอาจะมี: (.) ปัญหาบ้าง (.) เล็กน้อย(นะฮะ)
- 6 พิธีกร 1: (.) ค่า::
- 7 แขกรับเชิญ: [เพราะว่า>เกษตรกร<เราส่วนใหญ่เนี่ยร้อยละ<95 เปอร์เซนต์>ก็จะ:: (.)
- 8 <ใช้บัญชีกับธนาคารทรัพย์สินนาคะ>ในส่วนที่แจ้งบัญชีอื่นเนี่ยก็>ก็ไม่ถึง<5 เปอร์เซนต์
- 9 พิธีกร 2: (.) อืม::
- 10 แขกรับเชิญ: [ที่นี้ประเด็นก็อยู่ว่า >เกษตร<กรเนี่ยคุ้นเคยกับการไปที่สาขาคับ
- 11 พิธีกร 1: ค่า:: (.) ตัว[เลขที่ผ่านสิทธิ์] ค่า: (.) ตัวเลข[ที่ผ่านสิทธิ์] >ณ ตอนนีเท่าไรฮะ<]
- 12 แขกรับเชิญ: [ไป(เป็น)] [ก็:ประมาณ 6.7] 6.7 ล้านนะครับใน ๆ กลุ่มที่ 1
- 13 แล้วก็ส่วนกลุ่มที่ 2 ที่จะ: (.) ที่จะ: อาลางทะเบียนตรวจสอบภายใน 15 พฤษภาคมนะฮะ {...}
- 14 พิธีกร 1: {0.56-2.03}
- 15 แขกรับเชิญ: ท่านคะ ขอถามอีกทีนะคะเออ จะเริ่ม>เมื่อไหร่คะเรื่องการจัดศูนย์<นะคะ
- 16 พิธีกร 1: เออ: ตั้งแต่พฤษภาคมครับ
- 17 แขกรับเชิญ: [ตั้งๆ ศูนย์ที่ไหนคะ]
- 18 พิธีกร 1: [คือ: เราต้องให้::]ที่กระทรวงกับ 2 ก็คือ ทุกอำเภออะครับ
- 19 {2.15-4.48}
- 20 ค่าคะ คุณมนุญศักดิ์คะ <คา:ว่า สาเหตุ>ที่คิดว่า จะมีการตกลงต้องไปร้องทุกข์
- 21 เสียเวลา
- 22 กันเนี่ยคะ คา>ว่า น่าจะมาจากเรื่องอะไร(ฮะ)<

กล่าวคือ พิธีกรหญิงลงท้ายประโยคต่าง ๆ ด้วยอนุภาคแสดงความสุภาพแบบเป็นทางการ ระดับกลาง “อ้อ” และ “ฮะ” ท้ายประโยคสุดท้ายของบรรทัดที่ 2, 6, 11 และ 19 ตลอดจนสลับ การเรียกผู้รับการสัมภาษณ์ว่า “ท่าน” และ “คุณ” (ซึ่งเป็นคำที่มีความเป็นทางการที่ลดหลั่นกัน) ในบรรทัดที่ 14 และ 18 ตามลำดับ ส่วนในอีกด้านหนึ่ง แกรับเชิญต่อรองด้วยการกล่าวอนุภาคที่ ทำหน้าที่แทนรูปแปรมาตรฐาน “ครับ” ท้ายวลีและประโยคต่างๆ อันได้แก่ “ครับ” “ฮะ” และ “คับ” เช่น ในบรรทัดที่ 1, 5, 10 และ 13 ตามลำดับ และในบรรทัดที่ 7 และ 8 เขากล่าวอนุ ประโยคต่าง ๆ โดยปราศจากรูปภาษาที่แสดงการให้เกียรติใดๆ นอกไปจากการต่อรองด้วยรูปภาษา ตามที่กล่าวไปแล้ว ตัวอย่างที่ 4 ยังปรากฏการต่อรองการให้เกียรติที่เป็นผลมาจากความไม่คล่องตัว ในการสลับผลัดปรากฏที่น่าสนใจกรณีหนึ่งคือ การพูดแทรก (interruption) ปรากฏการณ์ดังกล่าว เป็นการพูดพร้อมกัน (simultaneous talk) ประการหนึ่ง ตามนิยามดั้งเดิม การพูดแทรกหมายถึง ผลัดที่เริ่มโดยผู้ใดผู้หนึ่ง (ซึ่งมีเนื้อความมากกว่าคำตอบขึ้นต่ำ) ในขณะที่ผู้อื่นกำลังกล่าวบางสิ่งใน ช่วงแรกหรือช่วงกลางของผลัดของตนเองอยู่ จนมักเป็นเหตุให้การสนทนาเกิดความตะกุกตะกักหรือ อาจหยุดชะงักไปชั่วขณะ (Sidnell, 2010, pp. 51-56) ในตัวอย่างที่ 4 แกรับเชิญเป็นฝ่ายพูด แทรกพิธีกรหญิงในบรรทัดที่ 12 (วลี “ไปเป็น” และ “ก็ประมาณ 6.7”) และบรรทัดที่ 17 (ประโยค “คือเราต้องให้”) (ดูต่อในตอนต่อไปที่ 4.3.1)

ตัวอย่างที่ 5 พิธีกรเริ่มต้นการสัมภาษณ์แกรับเชิญเกี่ยวกับการค้าหุ้น (ข้อมูลชุดที่ 1.4: 0.01-0-32)

- 1 พิธีกร: <สวัสดีค่ะอาจารย์ค้า[::>) ไหว((
- 2 แกรับเชิญ: [หวัดดีครับ=)) ไหวตอบ((
- 3 พิธีกร: =ขอบคุณอาจารย์มากเลย (.) เออเพื่อเป็นไปตามหลักนะคะ โควิดโน้นทีน
- 4 เราต้องเว้นระยะห่าง 1 เมตร[::]) เหยียดแขนไปทางผู้ฟัง ((นะคะเพื่อเซฟทั้งคู่[ด้วย]นะคะ
- 5 แกรับเชิญ : [)หวัเราะ(([ครับๆ]
- 6 พิธีกร: ลดความเสี่ยง (.) วันนี้)) (.) เอ้อมจับโทรศัพท์มือถือตรงหน้า() เรามาไล่พิกันคะ=
- 7))ถือโทรศัพท์ด้วยมือซ้าย ((
- 8 แกรับเชิญ: =ครับ
- 9 พิธีกร: เป็น::เทปแรกของเราต้องรอ:ด
- 10 แกรับเชิญ: อ่า (.) ครับคับ(
- 11 พิธีกร : ((สัมผัสและก้มมองโทรศัพท์สลับกับหันไปมองแกรับเชิญ ((
- 12 ไล่พิสเลยอาจารย์(.) วันนี้เป็น*ยังไงคะ* hh
- 13 แกรับเชิญ: (.) วันนี้เป็นหุ- >มันเป็น<วันที่ผมว่า หุ่นสวิงจนกระทั่ง>แบบ< (.)

ต่อมาตัวอย่างที่ 5 สะท้อนการต่อรองการให้เกียรติที่คล้ายกับในตัวอย่างที่ 4 ในแง่ที่ว่า มีการปรากฏการไม่ใช้ถ้อยคำให้เกียรติที่เกี่ยวกับอนุภาคแสดงความสุภาพบ่อยครั้ง ในส่วนของพิธีกร (หญิงวัยทำงาน) เธอกล่าวส่วนต่าง ๆ ของผลัด โดยไม่ลงท้ายด้วยอนุภาค “ค่ะ” ตามแบบแผนการใช้ภาษาไทย เป็นต้นว่า ในบรรทัดที่ 3 (หลังคำนาม “โควิดโน้นทีน”) บรรทัดที่ 6 (หลังกริยาลี “ลดความเสี่ยง”) บรรทัดที่ 9 (หลังกริยาลี “เป็นเทปแรกของเราต้องรอด”) บรรทัดที่ 15 (หลังกริยาลี “เซอร์กิตไปแล้วด้วย”) และบรรทัดที่ 17 (หลังคำว่า “ใช่”) เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดต่อไปอีก การต่อรองการให้เกียรติไม่ได้มีเพียงกรณีการไม่ใช้ถ้อยคำแสดงการให้เกียรติในตำแหน่งที่ควรเป็นตามแบบแผนเท่านั้น แต่รวมไปถึงการที่มีการใช้ถ้อยคำให้เกียรติซ้ำซ้อน เป็นต้นว่า ในบรรทัดที่ 1 พิธีกรไม่จำเป็นต้องใช้รูปแปร “คำ” อีกตามหลังคำเรียกบุคคล (“อาจารย์”) ในตำแหน่งท้ายถ้อยคำเช่นนี้ เพราะอย่างไรเสียเธอก็ได้กล่าวรูปภาษาที่แสดงการให้เกียรติที่เหมาะสมไปแล้วด้วยวลี “สวัสดี” ซึ่งตามมาด้วยรูปแปร “ค่ะ” และการยกมือไหว้ การต่อรองอีกกรณีหนึ่งที่มีความสลับไหลในการตีความสูงคือ การลงท้ายหน่วยการสร้างผลัดด้วยถ้อยคำให้เกียรติที่ผู้ใช้ภาษาไทยบางท่านอาจประเมินว่า ยังไม่ครบถ้วนหรือเหมาะสมอย่างเพียงพอ ในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์การที่พิธีกรกล่าววลี “ขอบคุณอาจารย์มากเลย” และประโยค “โลฟสดเลยอาจารย์” ในบรรทัดที่ 3 และ 12 ตามลำดับ ในกรณีแรก พิธีกรสามารถเพิ่มอนุภาค “ค่ะ” ในตำแหน่งท้ายสุดของถ้อยคำขอบคุณในบรรทัดที่ 3 และก่อนคำว่า “อาจารย์” ในบรรทัดที่ 12 ทั้งนี้สามารถตั้งข้อสังเกตเสริมได้ว่า จริงอยู่ที่ทั้ง 2 กรณีมีการใช้คำเรียก “อาจารย์” ซึ่งแม้จะฟังดูเหมาะกับบริบทและผู้ฟังแล้ว แต่ผู้ใช้ภาษาไทยบางท่านอาจมองในแง่หลักการว่า น่าจะต้องเติมอนุภาค “ค่ะ” ในตำแหน่งที่ควรด้วย เมื่อหันมาวิเคราะห์ผลัดต่าง ๆ ของแขกรับเชิญ (ชายสูงวัย) บ้าง ผู้วิจัยพบว่า แขกรับเชิญต่อรองการให้เกียรติด้วยรูปภาษาดังนี้คือ การกล่าวตอบการทักทายด้วยวลีในรูปผ่อนคลาย “หวัดดี” (แทน “สวัสดี”) ในบรรทัดที่ 2 รวมทั้งการไม่ใช่อนุภาค “ครับ” หรือรูปแปรแบบต่างๆ ท้ายอนุประโยค “เพราะว่าตอนเช้าลงมาเกือบจะ: (.) เซอร์กิตเบรก” ในบรรทัดที่ 14 และประโยค “เซอร์กิตไปแล้ว” ในบรรทัดที่ 16

การสัมภาษณ์ในสื่อโทรทัศน์จัดอยู่ในจำพวกการปฏิสัมพันธ์ที่มีความเป็นทางการ (Lauerbach, 2007, p. 139) ทว่าประเภท (genre) ของการสื่อสารเช่นนี้อาจไม่ได้เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมการสนทนาที่มีระยะห่างทางสังคมมากและ/หรือภายใต้ประเด็นที่เป็นทางการเสมอไป (Clayman & Heritage, 2002) และเพื่อจุดประสงค์ด้านความบันเทิง รายการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เน้นความผ่อนคลายก็เป็นบริบทการสนทนาที่เป็นที่สนใจของสาธารณชนเช่นกัน (Fairclough, 1995, pp. 66-73) ผู้วิจัยพบการใช้ภาษาในทำนองนี้เป็นจำนวนมากในข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ผลัดการสนทนาต่อเนื่องในตัวอย่างที่ 6 เป็นหนึ่งในกรณีดังกล่าว แต่ก็เป็นการใช้ภาษาที่ค่อนข้างสุดโต่ง เนื่องจากเต็มไปด้วยภาษาที่ไม่เป็นทางการและภาษาที่สะท้อนความไม่สุภาพ (หากพิจารณาตามรูปภาษาและหน้าที่สื่อความระดับพื้นผิว) ผู้ร่วมการสนทนาทั้ง 4 รายต่างเป็นชายวัยทำงาน แต่แขกรับเชิญมีอาวุโสน้อยที่สุดและมีความสนิทสนมเป็นการส่วนตัวกับพิธีกรรายที่ 1

ตัวอย่างที่ 6 พิธีกรสนทนากับแขกรับเชิญในเรื่องการทำงานและชีวิตทั่วไป (ข้อมูลชุดที่ 3.2: 0.56-5.14)

- 1 พิธีกร 1: ((แตะไหล่ของแขกรับเชิญ)) แล้วแกก็มีโอกาสที่จะดัง= แล้วก็รับงาน
- 2 พิธีกร 2: =(อืม)
- 3 พิธีกร 1: เป็นหมื่นเป็นแสนเป็นล้านได้= ทำไมดัดจริตไม่รับ ((ขมวดคิ้วขณะที่ถาม))
- 4 แขกรับเชิญ: =(อืม) ผม(.) ผมเพิ่งบอกไปเองเมื่อเกียะ ((หัวเราะและยื่นมือไปแตะพิธีกร 1))
- 5 พิธีกร 1: กูรู้(แล้วมัย) ถ้าสมมติถึงตอบเรื่อง ((ถอดรองเท้าเพื่อจะใช้ตีแขกรับเชิญ))
- 6 พิธีกร 2: ((หัวเราะ))
- 7 พิธีกร 3: ใจเย็นเย้:น ใจเย็นแม่= (.) #รู้แหละว่า รายการมันดึก ((ยื่นมือออกไปโบกห้ามพิธีกร 1))
- 8 พิธีกร 1: =(จริงๆ)
- 9 พิธีกร 3: มันดึกแต่ว่าวันเนี่ยวันศุกร์เดี๋ยวกูก็ดูไ้แม่= โลกี้เลยเดี๋ยวกูก็เปิดดูอยู่ไ้แม่
- 10 พิธีกร 1: =(อะหรว) ((สวมรองเท้ากลับตามเดิม))
- 11 พิธีกร 2: ((เสียงหัวเราะดังชัดขึ้น))
{1.15-5.04}
- 12 พิธีกร 3: #นี่พี่ถามหน่อย (เวลาที่อยู่-) สมัยก่อนที่>ไปอยู่บ้านพี่ชาติ พี่ชาติดำเค้าเคยหิวหนูแม่?<=
แม่?<=
- 13 แขกรับเชิญ: =ผมมะ ผมพูดเรื่องนี้นะ (.) ผมเป็นเด็กคนนึง (.) ที่โชคดีมาก=
- 14 พิธีกร 3: =[ทำไม]
- 15 พิธีกร 1: [ไม่หิว]เลย ((แสดงสีหน้าจริงจัง))
- 16 แขกรับเชิญ: เพราะว่าถ้าเขาจับผมอะ (.) ((อมยิ้มก่อนพูด)) ผมเตะจริงๆ นะ?: ((หัวเราะ))

เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ร่วมการสนทนารายอื่น พิธีกรรายที่ 1 ต่อรองการให้เกียรติในทุกช่วงที่เขาพูดอย่างชัดเจนเนื่องจากไม่ได้ใช้รูปภาพแสดงการให้เกียรติเลยแม้แต่ตำแหน่งเดียว เป็นต้นว่า ในระดับประโยค เช่น ในบรรทัดที่ 3 ไม่เพียงแต่เขาจะไม่กล่าวรูปภาพแสดงการให้เกียรติใด ๆ เขายังใช้โครงสร้างประโยคคำถามแฝงเจตนาวิจารณ์และประชดประชัน (“ทำไมดัดจริตไม่ + คำกริยา”) ไปในขณะเดียวกัน ในช่วงไล่เลี่ยกันนี้ ในบรรทัดที่ 5 นอกจากเขาจะต่อรองด้วยบุรุษสรรพนาม “กู” เพื่ออ้างถึงตนเองในประโยค “กูรู้แล้วมัย” แล้ว ในอนุประโยคที่ตามมา เขายังได้ใช้บุรุษสรรพนาม “มึง” เพื่ออ้างถึงแขกรับเชิญ พร้อมกับแสดงกิริยาที่สะท้อนความรุนแรงทางกายภาพด้วยการถอดรองเท้าข้างหนึ่งเพื่อจะนำไปตีแขกรับเชิญด้วย

พิธีกรรายที่ 3 มีอาวุโสน้อยกว่าพิธีกรรายที่ 1 แต่ก็มากกว่าแขกรับเชิญ ในช่วงบรรทัดที่ 7 และ 9 เขาหันไปคุยกับพิธีกรรายที่ 1 เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ที่เริ่มมีความตึงเครียดมากขึ้น เขาต่อรองด้วยการใช้คำเรียกพิธีกรรายที่ 1 ว่า “แม่” ใน 3 ประโยคในบรรทัดที่ 7 และ 9 อันได้แก่ “ใจเย็นแม่” “มันดึกแล้ววันเนี่ยวันศุกร์เด็กก็ดูใจแม่” และ “ไลฟ์เลยเด็กก็เปิดดูอยู่แม่” คำว่า “แม่” ในที่นี้ไม่ได้สื่อความหมายตามรูปภาพ แต่เป็นคำเรียกที่ชาวไทยบางกลุ่มนิยมใช้เรียก/อ้างถึงบุคคลที่มีเพศสรีระเป็นหญิงโดยทั่วไปหรือชายที่สวมบทบาทเพศภาวะหญิง (femininity) (ดู Coates, 2004, pp. 140, 200) ซึ่งผู้พูดให้การยกย่องไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง และเป็นที่ทราบกันดีในสื่อของประเทศไทยว่า พิธีกรรายที่ 1 และ 3 ต่างก็เป็นสมาชิกของชุมชนแห่งวิถีปฏิบัติ (community of practice) แบบหลังอย่างเปิดเผย ผู้วิจัยพบการต่อรองในระดับคำที่พิธีกรรายที่ 3 ใช้ด้วย นั่นก็คือการถามแขกรับเชิญว่า “ทำไม” โดยไม่มีรูปภาพแสดงการให้เกียรติร่วมด้วย

ในส่วนการพูดของแขกรับเชิญ แม้ว่าแขกรับเชิญจะได้ต่อรองการให้เกียรติในระดับประโยคและระดับคำในตำแหน่งต่าง ๆ ในบรรทัดที่ 4, 13 และ 16 (ตลอดจนในบรรทัดที่ 16 เขายังได้สื่อเจตนาที่จะทำร้ายร่างกายพิธีกรรายที่ 1 ในเชิงที่เล่นที่จริงอีกด้วย) แต่เขาก็ยังคงใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 “ผม” ในช่วงต้นของทุกประโยค ซึ่งสะท้อนการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นทางการของบริบทและบทบาททางสังคมของเขากับผู้ร่วมการสนทนารายอื่น และเขาก็สามารถเลือกใช้ภาษาที่สอดคล้องกับเงื่อนไขเหล่านี้ได้อย่างลงตัวในระดับหนึ่ง

4.3 พลวัตของการตีความ

ในตอนี่ 4.3 นี้ ผู้วิจัยจะหยิบยกข้อค้นพบหลักที่ได้นำเสนอไปแล้วในตอนี่ 4.1 และ 4.2 มาอภิปรายให้เห็นถึงกลิ่นอายของการตีความ การต่อรอง การให้เกียรติในประเด็นด้าน

บรรทัดฐานของการใช้ภาษาและด้านอิทธิพลของปัจจัยภายนอกตัวภาษา ซึ่งทำให้เป็นที่ประจักษ์ถึงความซับซ้อนของระบบการแสดงการให้เกียรติในภาษาไทยตามบริบทที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา

4.3.1 แบบแผน รูปแบบ และการประเมินในเชิงลบ

ข้อค้นพบที่ได้นำเสนอไปแล้วทำให้เห็นแนวโน้มที่น่าสนใจหลายประการ ก่อนอื่นการต่อรองทั้งแบบภายในผลัดและแบบระหว่างผลัดที่ผู้วิจัยใช้เป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในขอบข่ายของการต่อรอง “รูปให้เกียรติตามแบบแผน” (conventional honorific form) รูปให้เกียรติจำพวกนี้มีลักษณะเป็นหน่วยทางภาษาแบบต่าง ๆ ที่เน้นสื่อความเป็นทางการ (อาทิ คำนาม คำบุรุษสรรพนาม คำเรียกบุคคล คำนำหน้าชื่อ/ตำแหน่ง คำกริยา คำบุพบท อนุภาค โครงสร้างประโยค ลำนวนตายตัว รวมทั้งอวัจนภาษาและปรลักษ์ณภาษาบางประการ) เพียงแต่ผู้ที่มีความชำนาญในการใช้ภาษาไทยสังเกตรูปภาษาที่ปรากฏก็จะสามารถรับรู้ได้ว่า ถ้อยคำเหล่านี้สามารถนำไปใช้สื่อเจตนาให้เกียรติได้

แม้การศึกษาครั้งนี้จะไม่ได้เป็นการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ แต่การต่อรองรูปให้เกียรติตามแบบแผนที่ปรากฏบ่อยครั้งที่สุดก็ว่าได้เกี่ยวเนื่องกับการจัดการการใช้อนุภาคแสดงความสุภาพ/ความเป็นทางการเป็นหลัก ความโดดเด่นดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างของภาษาไทย อนุภาคจำพวกนี้เป็นสิ่งที่ผู้ใช้ภาษาไทยซึ่งยึดมั่นในแบบแผนการใช้ภาษาแบบดั้งเดิมคาดหวังให้มีปรากฏท้ายถ้อยคำเสมอ (ซึ่งนัยของ “ท้ายถ้อยคำ” ในที่นี้อาจหมายถึงท้ายประโยค ท้ายอนุประโยค ท้ายวลี และ/หรือท้ายคำก็ได้) (รังรอง นิลประภัสสร, 2546, หน้า 105; Peyasantiwong, 1981, p. 37) ดังนั้นการปรากฏและไม่ปรากฏ รวมทั้งการปรับเปลี่ยน (shift) อนุภาคจำพวกนี้จึงเป็นสิ่งที่สังเกตได้โดยง่ายและสามารถใช้ตัดสินว่า ผู้พูดกำลังให้เกียรติผู้ฟังอยู่หรือไม่ได้อย่างแจ่มชัดประการหนึ่ง กระนั้นก็ดีภาษาไทยรูปให้เกียรติในตำแหน่งอื่นๆ ของถ้อยคำ (อาทิ ภาคประธานและภาคแสดง) เช่นกัน แต่บางรูปสามารถละได้ (เช่น คำนามและคำบุรุษสรรพนาม) บางรูปไม่มีรูปแปรที่แสดงการให้เกียรติ (เช่น กริยา “ไป” และ “มา” ตลอดจนวิกตรรรกกริยา ซึ่งต่างจากกริยาเช่น “กิน” และ “บอก” ที่มีรูปแปรเพื่อสื่อเจตนาให้เกียรติคือ “ทาน”/“รับประทาน” และ “กล่าว”/“เรียน” ตามลำดับ) และบางรูปเป็นสิ่งที่ผู้พูดเห็นว่า ยังไม่มีบริบทที่จำเป็นต้องสื่อเนื้อความเช่นนั้น (เช่น บุพบท “แต่” และโครงสร้าง “ขออนุญาต + กริยา”) เนื่องด้วยความลื่นไหลของหลักทางภาษาของภาษาไทยเช่นที่กล่าวมานี้ การประเมินว่า รูปภาษาที่ผู้พูดใช้สื่อการให้เกียรติหรือไม่ หรือสื่อการให้เกียรติได้อย่างเพียงพอหรือไม่ จึงเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ยิ่งเรามองต่อไปว่า ความเหมาะสมของการใช้ภาษาเพื่อสื่อการให้เกียรติในบางกรณีไม่ได้ขึ้นอยู่กับ

ปรากฏและการไม่ปรากฏของรูปให้เกียรติตามแบบแผนเพียงตำแหน่งเดียวในถ้อยคำ แต่ต้องพิจารณาการปรากฏและการไม่ปรากฏนั้นร่วมกับรูปให้เกียรติตามแบบแผนในตำแหน่งอื่นของถ้อยคำนั้นๆ และถ้อยคำอื่นๆ ที่ตามมาของผู้พูด (และของผู้อื่นในบางกรณี) ด้วย หลักการของการใช้ภาษาเพื่อสื่อการให้เกียรติ การนำรูปให้เกียรติตามแบบแผนไปใช้จริง และการตีความรูปให้เกียรติเหล่านี้ก็มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นไปอีก เราสามารถศึกษากลไกของความสั่นไหวดังกล่าวในแง่การปรับ (รูป) (modification) การละ (omission) การเพิ่ม (addition) การย้าย (displacement) และการผสม (mixture) ของรูปให้เกียรติตามแบบแผนและรูปภาษาที่เกี่ยวข้องต่อไปในงานวิจัยในอนาคต

แนวโน้มอีกประการหนึ่งที่เป็นองค์ความรู้เพิ่มเติมให้กับการวิจัยด้านถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทยมีอยู่ว่า นอกจากการให้เกียรติและการต่อรองการให้เกียรติจะไม่ได้ผูกยึดอยู่กับรูปภาษาแบบใดแบบหนึ่งเสมอไป ยังมีรูปภาษาหรือพฤติกรรมซึ่งต้องอาศัยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร่วมสนทนา ข้อความต่อเนื่อง และ/หรือบริบทภายนอกภาษาร่วมด้วยเพื่อบอกเจตนาให้เกียรติ (หรือเจตนาต่อรองการให้เกียรติ) ให้ได้อย่างถ่องแท้ ผู้วิจัยเรียกข้อมูลจำพวกหลังนี้ว่า “รูปให้เกียรติตามสถานการณ์” (situated honorific form) ซึ่งตามหลักการแล้วแฝงอยู่ในการสื่อสารหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความลึงเล (โดยพิธีกรรายที่ 1 ในตัวอย่างที่ 4) การใช้คำตอบขึ้นต่ำเป็นระยะ (โดยแขกรับเชิญในตัวอย่างที่ 2 และโดยพิธีกรทั้ง 2 รายในตัวอย่างที่ 3) การให้ข้อมูลหรือคำอธิบายที่พอเหมาะ (โดยแขกรับเชิญในตัวอย่างที่ 4) การไม่กล่าวถึงข้อจำกัดของบุคคลอื่นต่อหน้าธารกำนัล (โดยแขกรับเชิญในตัวอย่างที่ 6) การใช้ทำนองเสียงสูงและ/หรือการลากเสียง (drawl) (โดยพิธีกรรายที่ 1 ในตัวอย่างที่ 4) และการใช้วจนภาษาบางประเภท (เช่น การยกมือไหว้เพื่อทักทายแขกรับเชิญโดยพิธีกรในตัวอย่างที่ 5) (เปรียบเทียบกับ Brown, 2015b, p. 43) แม้แต่การพูดและการนิ่งเงียบในหลายโอกาสก็สามารถจัดเป็นรูปให้เกียรติตามสถานการณ์ได้ ทั้งนี้หากผู้สื่อสารรายใดก็ตามถูกมองว่า ได้ใช้รูปภาษาที่ไม่แสดงการให้เกียรติผู้อื่น อย่างน้อยการใช้รูปให้เกียรติตามสถานการณ์ของเขาในช่วงอื่นของการสนทนา (ถ้ามี) ก็อาจมีส่วนช่วยต่อรองการที่ผู้อื่นตีความเจตนาของพวกเขาในแง่ลบได้

เมื่อกล่าวถึงการใช้ภาษาที่ถูกประเมินในเชิงลบ การพูดแทรกเป็นการสื่อสารลักษณะดังกล่าวที่พบบ่อยครั้งในข้อมูลที่รวบรวมมาได้ หากสังเกตโดยผิวเผิน การพูดแทรกมักถูกมองในแง่ที่ไม่พึงประสงค์ แต่เราไม่อาจยึดมุมมองเช่นนั้นได้เสมอไป กรณีแรกคือ การที่แขกรับเชิญในตัวอย่างที่ 4 พูดแทรกพิธีกรในผลัดต่าง ๆ จริงอยู่ที่การพูดแทรกสามารถเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิในการพูด

ของผู้อื่น ทว่าการพูดแทรกอาจไม่ได้สื่อเจตนาอันไม่พึงประสงค์หากคู่สนทนามีความสนิทสนมกัน (Makri-Tsilipakou, 1994) และหากการพูดแทรกเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในบริบทและวัฒนธรรม (Cameron, 2001, p. 94) นั้นๆ ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลโดยละเอียดและพบว่า สาเหตุของการพูดแทรกในตัวอย่างที่ 4 น่าจะเป็นผลพวงมาจากสัญญาณโทรศัพท์ที่ติดขัดมากกว่า (สังเกตได้จากการที่พิธีกรหญิงแสดงท่าทาง “เงี้ยหูฟัง” สิ่งที่เขาได้รับเชิญกล่าวบ่อยครั้ง) ซึ่งทำให้พิธีกรและแขกได้รับเชิญไม่ได้ยินถ้อยคำของกันและกันในบางขณะ การพูดแทรกในกรณีต่อมาเป็นประเด็นขึ้นมากับด้วยข้อคิดเห็นของผู้ชมคลิปวิดีโอที่บางรายที่ให้ข้อท้วงติงกับพิธีกรในตัวอย่างที่ 5 อาทิ พิธีกรมักพูดขัดจังหวะและใช้ภาษากายมากเกินไปจนควรกับบุคคลที่มีอาวุโสมากกว่า ตลอดจนพิธีกร “เอาแต่สนใจโทรศัพท์” และ “ชอบเหลือบมองนาฬิกาจนเหมือนไม่ให้เกียรติอาจารย์” อย่างไรก็ตามพิธีกรได้ให้คำชี้แจงในเว็บเพจเดียวกันในภายหลังว่า สาเหตุที่เธอต้องดูโทรศัพท์มือถือและนาฬิกาเป็นระยะเป็นเพราะเธอเห็นว่า ผู้ชมทางบ้านอาจมีคำถามอื่น ๆ ที่แจ้งเข้ามาในโทรศัพท์มือถือและเธอจำเป็นต้องรักษาเวลาในการดำเนินรายการให้ลงตัวด้วย (<https://www.youtube.com/watch?v=DhSYKTpOQQE>, 2020) อนึ่งการต่อรองการให้เกียรติในทั้ง 2 กรณี มีนัยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การต่อรองเจตนาให้เกียรติของผู้ร่วมการสนทนาในตัวอย่างที่ 4 เป็นสิ่งที่อนุมานได้จากวิจารณ์ญาณของผู้วิจัย (โดยที่ไม่เป็นที่แน่ชัดว่า ผู้ร่วมการสนทนามีเจตนาที่จะต่อรองความเหมาะสมของการให้เกียรติของตนหรือไม่) ในขณะที่พิธีกรในตัวอย่างที่ 5 แสดงเจตนาต่อรองความเหมาะสมของการให้เกียรติของตนอย่างชัดแจ้งด้วยคำชี้แจงตามที่ให้ไว้ข้างต้น

4.3.2 มาตรฐานการยอมรับได้และมุมมองของผู้มีส่วนร่วม

ผลการศึกษาทำให้เราตั้งสมมติฐานได้อีกประการหนึ่งคือ การตีความการต่อรองเจตนาให้เกียรติไม่อาจจำกัดอยู่ที่เพียงการพิจารณาการใช้รูปภาษาหรือพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามครรลองการใช้ภาษาเชิงบัญญัตินิยม (เงื่อนไขข้อที่ (1)) (ดูร่วมกับย่อหน้าแรกของตอนที่ 4) เพราะผู้ประเมินบางรายอาจไม่ทราบ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญ หรือไม่เห็นด้วยกับธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิมต่างๆ เหล่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ในหลายโอกาส การประเมินการต่อรองเจตนาให้เกียรติ โดยอาศัยเกณฑ์เรื่องความคาดหวังของผู้ใช้ภาษา (เงื่อนไขข้อที่ (2)) จึงเป็นแนวการวิเคราะห์ทางเลือกที่เป็นไปได้เช่นกัน ทั้งนี้ความคาดหวังที่กล่าวถึงอยู่นี้เป็นสิ่งที่บุคคลเป็นผู้กำหนดว่า ถูกหรือผิดด้วยตนเอง ส่วนธรรมเนียมปฏิบัติเป็นหลักที่สังคมเป็นผู้กำหนด ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามกับความคาดหวังของผู้ใช้ภาษาและผู้ประเมิน

การอภิปรายข้างต้นสะท้อนว่า มาตรฐานการยอมรับได้ (standard of acceptability) ของบุคคลแต่ละฝ่ายอาจสอดคล้องกันหรือไม่สอดคล้องกันก็ได้ เราสามารถนำข้อสังเกตดังกล่าวไปพิจารณาการต่อรองเจตนาให้เกียรติในทุกตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปก่อนหน้านี้ ในกรณีการต่อรองสัมพันธ์กับรูปให้เกียรติตามแบบแผน การตีความการต่อรองสามารถกระทำได้อย่างตรงไปตรงมา ผู้ตีความบางรายอาจยืนยันกรานว่า การต่อรองนั้นๆ เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง (เช่น การต่อรองโดยพิธีกรในตัวอย่างที่ 1, 2, 5 และ 6) และบางรายอาจสื่อว่า ถึงแม้จะปรากฏการต่อรองขึ้น แต่ก็ยังเป็น “การต่อรองโดยชอบธรรม” (legitimate negotiation) (เช่น การต่อรองโดยแขกรับเชิญในตัวอย่างที่ 1, 3, 4 และ 5) ปัจจัยที่เอื้อให้ตีความไปในทิศทางดังกล่าวได้มีทั้งที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (อาทิ สถานะทางสังคมที่ผู้ต่อรองมีสูงกว่าคู่สนทนาและระยะห่างทางสังคมที่น้อยระหว่างคู่สนทนา) และความจำเพาะทางบริบท (เป็นต้นว่า การที่การสนทนาเกิดขึ้นในบริบทและ/หรือหัวข้อที่ “ผู้สื่อสารเห็นว่า” ไม่เป็นทางการ) (Coates, 2004, p. 90, 111, 126; Culpeper, 1996, p. 354; Khanittanan, 2005, pp. 328-334; Prasithrathsint, 2001, p. 14) นอกจากนี้ปัจจัย “ที่มีมาก่อนการปฏิสัมพันธ์” เหล่านี้แล้ว ปัจจัยที่สำคัญเช่นกันคือ วิจารณ์ญาณของผู้ต่อรอง “ขณะที่สื่อสารอยู่” (Mey, 2001, p. 14) กล่าวคือ เขาอาจไม่ได้วางแผนมาก่อนว่า จะใช้คำพูดเช่นไร แต่เกิดความคิด ณ ขณะที่สื่อสารว่า การต่อรองนั้น ๆ เป็นการใช้ภาษาที่ยอมรับได้และเป็นวิถีปฏิบัติปกติในการสนทนาของชาวไทย

เหนือสิ่งอื่นใดผู้ใช้ภาษาบางรายอาจให้เหตุผลที่น่าขบคิดเช่นกันว่า สิ่งที่ผู้วิจัยเรียกว่า การต่อรองรูปให้เกียรติตามแบบแผนและตามสถานการณ์ในกรณีต่าง ๆ ไม่ถือเป็นการต่อรองและไม่ได้มีความผิดสังเกต (markedness) ใดๆ นักภาษาศาสตร์ด้านความสุภาพระลอกที่สองเสนอให้พินิจพิเคราะห์การตีความปรากฏการณ์ด้านความไม่/สุภาพ (im/politeness) ในมิติความไม่/สุภาพขั้นที่หนึ่ง (first-order im/politeness) (ความไม่/เหมาะสมในทางปฏิบัติจากมุมมองของตัวผู้ใช้ภาษาเอง) ร่วมกับมิติความไม่/สุภาพขั้นที่สอง (second-order im/politeness) (ความไม่/เหมาะสมในเชิงทฤษฎีที่ตีความจากมุมมองของนักภาษาศาสตร์) ด้วยเพื่อแยกแยะข้อมูลทางภาษาว่า มีความเหมาะสมจริงหรือไม่ให้ได้ตรงจุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากมุมมองของคู่สนทนาเอง (ดูร่วมกับตอนที่ 2.2) (หมายเหตุ: การใส่เครื่องหมายทับ (/) ระหว่างคำว่า “ไม่” และ “สุภาพ” สื่อว่า รูปภาษาที่กำลังพิจารณานั้นสามารถจัดเป็นความสุภาพหรือความไม่สุภาพก็ได้ ขึ้นอยู่กับมุมมองในการตีความ) หากเราประยุกต์ฐานคิดแบบความไม่/สุภาพขั้นที่หนึ่งในการอธิบายตัวอย่างต่าง ๆ ที่นำมาแสดงในการศึกษานี้ ถ้อยคำและพฤติกรรมของผู้ต่อรองเจตนาให้เกียรติอาจไม่ใช่

ความไม่สุภาพ (impoliteness) แต่จัดอยู่ในจำพวกพฤติกรรมที่เหมาะสม (politic behaviour) ตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บริบทที่ผู้ร่วมการสนทนาปฏิสัมพันธ์กันอยู่ และมาตรฐานการยอมรับได้ของพวกเขาเอง (ดู Locher & Watts, 2005, pp. 17-21) แม้แต่กรณีของตัวอย่างที่ 6 ซึ่งปรากฏการแสดงการโต้แย้งเป็นระยะระหว่างพิธีกรและแขกรับเชิญและระหว่างพิธีกรด้วยกันเอง ทว่าก็ไม่ปรากฏหลักฐานเชิงประจักษ์ในการสนทนาช่วงก่อนนั้น ณ ขณะนั้น และหลังจากนั้นที่บ่งชี้ว่า พวกเขาถือสาหรือถือโทษกัน อีกทั้งถึงแม้ผู้ชมคลิปวิดีโอที่ค้นบางรายจะให้ข้อคิดเห็นเชิงลบเกี่ยวกับการแสดงออกของพิธีกรรายที่ 1 อยู่บ้าง แต่บางรายก็มองว่า พิธีกรรายที่ 1 มีบุคลิกเช่นนี้เป็นปกติอยู่แล้ว และมักกล่าวชื่นชมในความบันเทิงที่ได้รับเป็นหลัก (<https://www.youtube.com/watch?v=E280myY05Q>, 2019)

ในลำดับสุดท้าย การพิจารณาการต่อรองเจตนาให้เกียรติสามารถดำเนินต่อไปได้อีกในมุมมองที่ว่า การสัมภาษณ์ในสื่อสาธารณะอย่างไรเสียก็จัดเป็นบริบทที่เป็นทางการ หากเป็นสถานการณ์ที่ผู้ต่อรองอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวกับผู้ร่วมการสนทนาที่ตนรู้สึกมีความคุ้นชินตามลำพัง ซึ่งส่งผลให้ตนสามารถสนทนาได้ตามอิสระเสียทีเดียวไม่ ฉะนั้นการตีความการต่อรองเจตนาให้เกียรติในสื่อสาธารณะเช่นในข้อมูลทั้ง 3 ชุดที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาจึงเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนต่อการตีความและยากที่จะสรุปผลการวิเคราะห์ออกมาในทิศทางเดียวที่สื่อความเป็นกลางให้แก่ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายได้

5. สรุป

ภาษาไทยมีระบบการใช้ถ้อยคำให้เกียรติที่ประกอบไปด้วยรูปภาษาอันหลากหลาย และนอกจากหลักการใช้รูปภาษาเหล่านั้นจะไม่ได้ผูกติดกับระบบไวยากรณ์ของภาษาไทยดังเช่นในอีกหลายภาษาแล้ว หลักการดังกล่าวยังมีธรรมชาติที่ลื่นไหลทั้งในแง่แบบแผน แ่งการนำไปใช้ และแง่การตีความ การรายงานผลการศึกษาในครั้งนี้ให้ข้อค้นพบเกี่ยวกับกลไกของการต่อรองเจตนาให้เกียรติที่ปรากฏในรูปให้เกียรติตามแบบแผนและรูปให้เกียรติตามสถานการณ์ทั้งภายในผลัดการสนทนาและระหว่างผลัดการสนทนา และยึดมั่นในอุดมการณ์ของความสุภาพระลอกที่สอง ซึ่งสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ด้านความไม่/สุภาพนอกเหนือไปจากประเด็นเรื่องความสอดคล้องระหว่างรูปภาษาและหน้าที่แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-form, one-function correspondence) เพื่อมุ่งไปสู่การพิจารณาความไม่/สุภาพว่า เป็นการประเมิน (assessment) การใช้ภาษา และผลของการประเมินนั้นควรขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ใช้ภาษาแต่ละรายมากกว่าที่จะเป็นการ

กำหนดโดยผู้วิเคราะห์และ/หรือครรลองการใช้ภาษาเชิงบัญญัตินิยมของสังคมเท่านั้น ข้อค้นพบที่ผู้วิจัยหยิบยกมากล่าวถึงในส่วนต่างๆ ของการศึกษาครั้งนี้ไม่ถือเป็นการสะท้อนปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นในสังคมไทยมาก่อนแต่อย่างใด แต่เพียงเป็นการนำเสนอแง่มุมที่มักไม่มีการกล่าวถึงอย่างจำเพาะเจาะจงในงานวิจัยหลายชิ้นก่อนหน้านี้ ผลการศึกษาครั้งนี้มีส่วนในการย้ำเตือนถึงการใช้ภาษาที่ไม่เป็นไปตามหลักปฏิบัติที่ยึดถือมาแต่ดั้งเดิมในการปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้ภาษาชาวไทยในสื่อสาธารณะ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้านบรรทัดฐานทางสังคมและทัศนคติในการมองโลก และความซับซ้อนในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมไทยในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ทรงธรรม อินทจักร. (2559). การคาดการณ์ได้และความสัมพันธ์เชิงบทบาทในถ้อยคำให้เกียรติในภาษาไทย. *วารสารศิลปศาสตร์*, 16(2), 142-172. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/liberalarts/index>
- รังรอง นิลประภัสสร. (2546). การสนทนา. ใน *การใช้ภาษาไทย 2*. (หน้า 101-108). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวดี นาสวัสดิ์ และ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2556). ระบบการให้เกียรติที่สะท้อนจากคำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 ในราชาศัพท์ไทย. *ภาษาและภาษาศาสตร์*, 32(1), 52-89. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/joling/>
- Brown, L. (2011). *Korean honorifics and politeness in second language learning*. Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Brown, L. (2015a). Honorifics and politeness. In L. Brown & J. Yeon (Eds.), *The handbook of Korean linguistics* (pp. 303-319). Chichester, England: John Wiley and Sons.
- Brown, L. (2015b). Revisiting ‘polite’ –yo and ‘deferential’ –supnita speech style shifting in Korean from the point of view of indexicality. *Journal of Pragmatics*, 79, 43-59. doi.org/10.1016/j.pragma.2015.01.009

- Cameron, D. (2001). *Working with spoken discourse*. London, England: Sage.
- Clayman, S., & Heritage, J. (2002). *The news interview: Journalists and public figures on the air*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Coates, J. (2004). *Women, men and language: A sociolinguistic account of gender differences in language* (2nd ed.). London, England: Longman.
- Coates, J. (2013). *Women, men and everyday talk*. Basingstoke, England: Palgrave Macmillan.
- Culpeper, J. (1996). Towards an anatomy of impoliteness. *Journal of Pragmatics*, 25, 349-367. doi.org/10.1016/0378-2166(95)00014-3
- Dynel, M. (2014). Participation framework underlying YouTube interaction. *Journal of Pragmatics*, 73, 37-52. doi.org/10.1016/j.pragma.2014.04.001
- Eelen, G. (2001). *A critique of politeness theories*. Manchester, England: St. Jerome Publishing.
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London, England: Edward Arnold.
- Firth, A. (1995). Introduction and overview. In A. Firth (Ed.), *The discourse of negotiation: Studies of language in the workplace* (pp. 3-40). Oxford, England: Pergamon Press.
- Geertz, C. (1976). *The religion of Java*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.
- Hakulinen, A. (2009). Conversation types. In S. D'hondt, J.-O. Östman, & J. Verschueren (Eds.), *The pragmatics of interaction* (pp. 55-65). Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Haugh, M., Davies, B. & Morrison, A. J. (2011). Situating politeness. In B. Davies, M. Haugh, & A. J. Morrison (Eds.), *Situated politeness* (pp. 1-23). London, England: Continuum.
- Hudson, M. (2011). Student honorifics usage in conversations with professors. *Journal of Pragmatics*, 43, 3689-3706. doi.org/10.1016/j.pragma.2011.09.004
- Ide, S. (2005). How and why honorifics can signify dignity and elegance: The indexicality and reflexivity of linguistic rituals. In R. Lakoff & S. Ide (Eds.),

- Broadening the horizon of linguistic politeness* (pp. 45-64). Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Iwasaki, S., & Ingkaphirom, P. (2005). *A reference grammar of Thai*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Jefferson, G., & Schenkein, J. (1977). Some sequential negotiations in conversation: Unexpanded and expanded versions of projected action sequences. *Sociology*, 11(1), 87–103. doi.org/10.1177/003803857701100105
- Khanittanan, W. (2005). An aspect of the origins and development of linguistic politeness in Thai. In R. Lakoff & S. Ide (Eds.), *Broadening the horizon of linguistic politeness* (pp. 315-335). Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Lauerbach, G. (2007). Argumentation in political talk show interviews. *Journal of Pragmatics*, 39, 1388-1419. doi.org/10.1016/j.pragma.2007.04.004
- Linguistic Politeness Research Group. (eds.) (2011). *Discursive approaches to politeness*. Berlin, Germany: Walter de Gruyter.
- Locher, M., & Watts, R. (2005). Politeness theory and relational work. *Journal of Politeness Research*, 1, 9-33. doi.org/10.1515/jplr.2005.1.1.9
- Makri-Tsilipakou, M. (1994). Interruption revisited: Affiliative vs. disaffiliative intervention. *Journal of Pragmatics*, 21, 401–426. doi.org/10.1016/0378-2166(94)90012-4
- Maynard, S. (1993). *Discourse modality: Subjectivity, emotion and voice in the Japanese language*. Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Mey, J. (2001). *Pragmatics: An introduction* (2nd ed.). Oxford, England: Blackwell.
- Peyasantiwong, P. (1981). *A study of final particles in conversational Thai*. (Unpublished doctoral dissertation). University of Michigan, Ann Arbor, MI.
- Poedjosoedarmo, S. (1968). Javanese speech levels. *Indonesia*, 6, 54-81. doi.org/10.2307/3350711

- Prasithrathsint, A. (2001). Syntactic distribution and communicative function of the /kh/ polite particles in Thai. *Language and Linguistics*, 20(1), 11-23. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/joling/>
- Sacks, H., Schegloff, E., & Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50(4), 696–735. doi.org/10.2307/412243
- Shibatani, M. (1998). Honorifics. In J. Mey (Ed.), *The concise encyclopedia of pragmatics* (pp. 341-350). Oxford, England: Elsevier.
- Sidnell, J. (2010). *Conversation analysis: An introduction*. Oxford, England: Wiley-Blackwell.
- Strauss, S., & Eun, J. (2005). Indexicality and honorific speech level choice in Korean. *Linguistics*, 43(3), 611-651.

หลักการถ่ายทอดข้อมูล

<u>วจนภาษาและอวจนภาษา</u>		<u>ปรลักษณภาษาและระยะเวลา</u>	
[ข้อมูล	การพูดพร้อมกันแต่หยุดไม่พร้อมกัน	ข้อมูล?	การเน้นเสียงทำให้สูงขึ้น
[ข้อมูล]	การพูดพร้อมกันและหยุดพร้อมกัน	#ข้อมูล	การเพิ่มความดังของเสียงแบบทันที
=ข้อมูล=	การพูดต่อกันโดยไม่มีช่องว่าง	<u>ข้อมูล</u>	การพูดเน้นเสียง
ข้อมูล-	การพูดตัดคำ	*ข้อมูล*	การพูดด้วยเสียงต่ำและแหบ
)ข้อมูล(	ถ้อยคำที่ฟังไม่ได้ใจความ	ข้อมูล:	การพูดยึดเสียงระดับคำ
)ข้อมูล((	อวจนภาษา/อริยาบถ	<ข้อมูล>	การพูดลากเสียงทั้งถ้อยคำ
hh	การถอนหายใจขณะพูด	>ข้อมูล<	การพูดแบบเร่งรัด
{ข้อมูล}	ส่วนที่ผู้วิเคราะห์ไว้	(.)	การหยุดไม่เกิน 1 วินาที

การศึกษาคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่เชิงอรรถศาสตร์ปริชาน¹ A Cognitive-Semantic Study of Russian Verbs Indicating Motion

ศรียรา ภาสุคดี²

Srivara Pasukdee

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการจำแนกประเภทคำกริยาในภาษารัสเซียตามความหมายที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนที่ และศึกษาความหมายต้นแบบและรูปภาษาที่ใช้ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์มาจากคลังข้อมูลภาษารัสเซียแห่งชาติตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการจำแนกประเภท ทฤษฎีต้นแบบ ปรากฏการณ์พหุนัยและการเคลื่อนที่ในการวิเคราะห์มโนทัศน์ของความหมายและอธิบายเหตุการณ์เคลื่อนที่ ผลการศึกษาพบว่า มีคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่จำนวน 92 คำ (คู่คำกริยา) ซึ่งแสดงมโนทัศน์การเคลื่อนที่ต่าง ๆ จำแนกเป็น 10 มโนทัศน์ ได้แก่ 1) การเคลื่อนที่เชิงทิศทาง 2) การเคลื่อนที่ด้วยความเร่ง 3) การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่ง 4) การเคลื่อนไหวร่างกาย 5) การเข้าร่วม 6) การอพยพ 7) การปล่อย 8) การเคลื่อนลงน้ำ 9) การรับรู้ 10) การติดต่อ จากผลการวิจัยยังพบว่า คำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่พบมากที่สุดในกลุ่มมโนทัศน์การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่ง ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาความหมายของคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ในการเรียนการสอนภาษารัสเซียในฐานะภาษาต่างประเทศ สามารถนำงานวิจัยไปประยุกต์กับการเรียนการสอนคำกริยาในภาษารัสเซียตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน เพื่อให้ผู้เรียนชาวไทยเข้าใจมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อความหมายของคำกริยาบ่งชี้การเคลื่อนที่

คำสำคัญ: อรรถศาสตร์ปริชาน คำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ ภาษารัสเซีย ภาษารัสเซียในฐานะภาษาต่างประเทศ

¹ บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่เชิงอรรถศาสตร์ปริชาน” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย (ประเภทคณะ) จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีงบประมาณ 2563

This article is part of a research project titled “A Cognitive-Semantic Study of Russian Verbs Indicating Motion”, funded as Faculty Grant by Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Fiscal year 2020.

² อาจารย์ สาขาวิชาภาษารัสเซีย ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Lecturer, Russian Section, Department of Western Languages, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, e-mail: srivara_p@ru.ac.th

Abstract

This research aims to study the categorization of Russian verbs according to the meaning related to motion, to study the prototype and the linguistic expression and to analyze the semantic system in Russian verbs indicating motion. The data used in this study were taken from the Russian National Corpus, based on the cognitive semantic approach, in which the author used the theories of categorization, prototype, polysemy and motion to analyze the concepts of the senses and investigate the motion events. The study found that 92 verbs (perfective and imperfective verbs) could be identified in the Russian verbs indicating motion and the concepts of the verbs could be categorized as: 1) Directional motion 2) Accelerated motion 3) Moving motion 4) Body movement 5) Participation 6) Evacuation 7) Letting 8) Moving to water 9) Perception 10) Communication. In addition, the findings also found that Russian verbs indicating Motion are mostly in the concept of Moving motion. The findings support the relevance of the study of meaning of Russian verbs indicating motion in the teaching of Russian as a foreign language. The research results can be applied to teach Russian verbs based on the cognitive semantic approach for Thai learners in order to understand the concepts of the senses of verbs indicating motion.

Keywords: Cognitive Semantics, verbs indicating motion, Russian language, Russian as a foreign language

1. บทนำ

คำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่เป็นคำกริยาที่แสดงความหมายของการกระทำเคลื่อนที่ การเคลื่อนย้ายหรืออาการเคลื่อนไหวในเหตุการณ์ เป็นคำกริยาที่มีลักษณะโครงสร้างประโยคการใช้คล้ายกับคำกริยาเคลื่อนที่ในภาษารัสเซีย (глаголы движения) แต่ไม่จัดอยู่ในกลุ่มคำกริยาเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นกลุ่มคำกริยาพิเศษในภาษารัสเซีย มีความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างจากคำกริยาอื่น ในบทความวิจัยชิ้นนี้พบคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ดังกล่าวมานี้ เช่น คำกริยา спешить – поспешить ‘รีบเร่ง รีบไป’ отправляться – отправиться ‘ไป ออกไป ออกเดินทาง’ садиться-сесть ‘นั่งลง’ брать – взять ‘หยิบ ฉวยด้วยมือ’ ‘นำติดตัวไป’ класть – положить ‘วางลง’ наливать-налить ‘เท ริน’ อาทิตัวอย่างรูปภาษาต่อไปนี้

А сразу по приезде в Россию саудовский министр поспешил на переговоры с Александром Новаком. (Russian National Corpus, 2019: online)

“และในทันทีที่เดินทางมาเยือนประเทศรัสเซีย รัฐมนตรีของซาอุดีอาระเบียได้รีบเข้าหารือเจรจากับนายอเล็กซานเดอร์ โนวัค”

Налить в небольшую кастрюльку компот. (Russian National Corpus, 2004: online)

“ให้เทกัมโปท (น้ำต้มผลไม้หรือน้ำผลไม้แห้งต้ม) ใส่ลงหม้อต้มไปไม่ใหญ่”

ในตัวอย่างปรากฏคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามักเป็นปัญหากับผู้เรียนภาษารัสเซียในฐานะภาษาต่างประเทศ อาจเข้าใจว่าคำกริยาที่มีความหมายแสดงการเคลื่อนที่นั้นมีเฉพาะคำกริยาที่จัดอยู่ในกลุ่ม «глаголы движения» ผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหานี้ จึงนำทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานมาช่วยอธิบายภาษาด้านความหมายกับความคิด ซึ่งแนวคิดปริชานศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดและกระบวนการรับรู้ของมนุษย์ สามารถนำไปศึกษาประยุกต์ใช้กับศาสตร์อื่นได้ กระบวนการคิด (когниция) เป็นกลไกของการรับรู้ การเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ภายนอกซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจในการถ่ายทอดข้อมูล (Кубрякова, 1994, p. 35; 1997, pp. 81–84) ดังนั้นความเข้าใจต่อมโนทัศน์ที่ถ่ายทอดผ่านการใช้ภาษาจะช่วยลดการเรียนรู้ด้วยวิธีท่องจำไวยากรณ์เพียงอย่างเดียวและเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ภาษารัสเซียให้ดียิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาในภาษารัสเซียตามความหมายที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนที่ วิเคราะห์ความหมายต้นแบบและรูปภาษาที่ใช้กับคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ ตลอดจนวิเคราะห์ระบบความหมายของ

คำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ ในการศึกษานี้ได้เลือกเก็บข้อมูลตัวอย่างทางภาษาที่ใช้ในการวิเคราะห์จากคลังข้อมูลภาษารัสเซียแห่งชาติ (Национальный корпус русского языка) มาอธิบายความหมายของรูปภาษาที่ปรากฏคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่

2. กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยปริทัศน์วรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดสำคัญและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์ปริชานและอรรถศาสตร์ปริชาน ดังนี้

2.1 การจำแนกประเภท ทฤษฎีดั้งแบบและปรากฏการณ์พหุนัย

ทฤษฎีดั้งแบบ (prototype theory) เป็นส่วนหนึ่งของการจำแนกประเภท ดั้งแบบเป็นสิ่งที่กำหนดความหมายแก่นและมืบทบาทในการถ่ายทอดมโนทัศน์ของมนุษย์และเป็นเครื่องมือในการประมวลผลความคิดอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้มนุษย์เกิดความเข้าใจต่อสรรพสิ่งต่าง ๆ (Rosch, 1975 อ้างใน Кошелев, 2017, pp. 53-56) มนุษย์จัดกลุ่มของสรรพสิ่งต่าง ๆ ได้โดยใช้ประสบการณ์และระบบปริชาน ดังที่ Lakoff (1987) อธิบายว่า

«Что касается повседневной, «бытовой» категоризации, здесь их симпатии находятся на стороне прототипической теории - в силу её стремления к психологической адекватности. Впрочем, и в повседневной жизни классические категории вполне уместны, когда речь идет о хорошо известных конкретных объектах (типа стол, перчатки, роза); сложности возникают при попытках их применения к таким сферам жизни, как дружба, любовь, чувства, политика и др.» (Lakoff, 1987, pp. 160, 175 อ้างใน Скребцова, 2018, p. 103)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น มนุษย์เราสามารถนำการจำแนกประเภทมาใช้ในการจัดกลุ่มสรรพสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ทั่วไป ซึ่งมักใช้กับสรรพสิ่งที่มีความหมายเป็นรูปธรรม ทว่าหากนำมาจำแนกประเภทสรรพสิ่งอื่นที่มีความหมายเป็นนามธรรม อาทิ มิตรภาพ ความรัก ความรู้สึก จะจัดกลุ่มได้ซับซ้อนและยากยิ่งกว่า

อย่างไรก็ตาม การจำแนกประเภทเป็นการจัดประเภทสรรพสิ่งออกเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ตามคุณสมบัติและความหมาย ซึ่งในกลุ่มหนึ่งจะมีตัวอย่างที่ดีที่สุดเป็นตัวแทนกลุ่ม ตามทฤษฎีของ Lakoff (1999 อ้างใน Evans and Green, 2006) เสนอว่า การจัดเป็นสมาชิกในกลุ่มได้นั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติพื้นฐาน กลุ่มจะถูกกำหนดโดยแก่นของกลุ่มซึ่งคือ “ต้นแบบ” และคุณสมบัติที่สมาชิกในกลุ่มมีอยู่ นอกจากนี้ ความหมายต้นแบบที่ปรากฏเป็นศูนย์กลางของกลุ่มนั้นสามารถขยายความหมายออกเป็นความหมายอื่น ๆ หรือที่เรียกว่าปรากฏการณ์พหุนัย ดังเช่นในงานวิจัยของ

Lakoff (1987, pp. 416-461 อ้างใน Скребцова, 2018, pp. 248-250) พบว่า ความหมายที่ใช้คำว่า “Over” กว่า 100 ความหมาย สามารถอธิบายระบบความหมายที่เกิดขึ้นเป็นโครงสร้างเครือข่ายทางความหมาย «Сетевая модель для слова» ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเคลื่อนที่ของ “Over” มีองค์ประกอบของความหมายที่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งเคลื่อนที่ (траектор) กับที่หมาย (ориентир) และมีลักษณะการเคลื่อนที่ในทิศทางแนวดิ่งและแสดงการสัมผัสกับบริเวณที่หมาย ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีต้นแบบ การจำแนกประเภทและปรากฏการณ์พหุนัยมาใช้ในการจัดกลุ่มความหมายและวิเคราะห์ความหมายต้นแบบของกลุ่ม ตลอดจนวิเคราะห์ระบบความหมายของคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่

2.2 การเคลื่อนที่

คำกริยาที่แสดงลักษณะการย้ายตำแหน่งจากสถานที่หนึ่ง ในเวลาใดเวลาหนึ่ง ไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ในอีกช่วงเวลาที่แตกต่างกัน (Miller & Johnson-Laird, 1976, p. 528) ต่อมาทฤษฎีของ Langacker (1987, 1991) เสนอว่า ในเหตุการณ์เคลื่อนที่ประกอบด้วยสรรพสิ่งหลัก (figure) และสรรพสิ่งอ้างอิง (ground) ซึ่งคุณสมบัติทางความหมายของคำกริยาเคลื่อนที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสรรพสิ่งเคลื่อนที่ (trajector) และจุดอ้างอิงหรือตำแหน่งในการเคลื่อนที่ (landmark) นอกจากนี้การเคลื่อนที่เป็นลำดับขั้นตอนหนึ่งของการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพสรรพสิ่งเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่ในช่วงเวลาที่ต่างกัน ซึ่งองค์ประกอบของการเคลื่อนที่ประกอบด้วยสรรพสิ่งเคลื่อนที่ เวลา ลำดับขั้นตอน ตำแหน่งพื้นที่ และการรับรู้ ส่วนลักษณะการเคลื่อนที่เป็นลักษณะเฉพาะแต่ละเหตุการณ์แตกต่างกันไป

ทั้งนี้ การเคลื่อนที่แบบย้ายตำแหน่งเป็นการเคลื่อนที่ที่พบบ่อยที่สุดจากประสบการณ์มนุษย์และการรับรู้โลกของมนุษย์ ซึ่งนอกจากการเคลื่อนที่เป็นวงความหมายพื้นฐานในระบบปริخانแล้ว ยังนำมาเทียบกับวงความหมายของสิ่งที่เป็นนามธรรมด้วย (Lakoff & Johnson, 1980, 1999; Langacker, 1999; Talmy, 2000a, 2000b) Talmy (Талми, 1983; อ้างใน Т.Г. Скребцова, 2018, p. 235) ได้เสนอว่า ตามแนวคิดของ Langacker ได้นิยามไว้ถึงความเข้าใจระหว่าง Figure (Фигура) และ Ground (Фон) ซึ่งมีคำจำกัดความ ดังนี้

«Фигура – это движущийся или потенциально движимый предмет, местонахождение, путь, ориентация или направление которого неизвестно и нуждается в определении. Фон – это неподвижный предмет, выполняющий функцию точки отсчета при определении местонахождения, пути, ориентации или направления Фигуры.»

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น Figure ใช้เรียกแทนสรรพสิ่งเคลื่อนที่หรือถูกกระทำให้เคลื่อนที่ ในขณะที่ Ground แทนจุดอ้างอิงของสรรพสิ่งเคลื่อนที่ (референциальный объект) ซึ่ง Talmy ได้เสริมแนวคิดเรื่องนี้ว่า Figure เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของฉากที่ปรากฏในเหตุการณ์เคลื่อนที่ (Talmy, 1983, pp. 232-233; อ้างถึงใน Т.Г. Скребцова, 2018, p. 235) ทั้งนี้ในเหตุการณ์เคลื่อนที่จะมีองค์ประกอบภายในการเคลื่อนที่ ดังนี้ 1) สิ่งเคลื่อนที่ (Figure) กล่าวถึงสรรพสิ่งเคลื่อนที่จริงทางกายภาพ 2) พื้นที่ยอ้างอิง (Ground) กล่าวถึงพื้นที่ที่ใช้อ้างอิงว่าสิ่งเคลื่อนที่ซึ่งสัมพันธ์กับพื้นที่ 3) การเคลื่อนที่ (Motion) กล่าวถึงลักษณะการเคลื่อนที่ ได้แก่ สิ่งเคลื่อนที่ย้ายที่กับสิ่งเคลื่อนที่อยู่กับที่ 4) เส้นทางเคลื่อนที่ (Path) กล่าวถึงเส้นทางอ้างอิงของสิ่งเคลื่อนที่กับพื้นที่อ้างอิง

สรุปจากแนวคิดการเคลื่อนที่ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การเคลื่อนที่เป็นเหตุการณ์ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐานคือ สิ่งเคลื่อนที่ พื้นที่ยอ้างอิง และเส้นทางเคลื่อนที่ การเคลื่อนที่ของสรรพสิ่งรอบตัวมีลักษณะทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม การเคลื่อนที่ของสิ่งที่เป็นนามธรรมสร้างจากการเคลื่อนที่จริงอันเป็น “ต้นแบบ” โดยการเทียบแบบความคิดจากคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกัน

อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยทางด้านภาษารัสเซียที่ผ่านมา พบการศึกษาทางแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานค่อนข้างน้อยและยังถือเป็นเรื่องใหม่ในวงการภาษาศาสตร์ งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาความหมายของคำ ซึ่งเป็นการประยุกต์เข้ากับแนวคิดไวยากรณ์โครงสร้างและทฤษฎีแบบดั้งเดิม อีกทั้งมีการศึกษาวิจัยทางด้านภาษารัสเซียในประเทศไทยค่อนข้างน้อยและที่ผ่านมายังไม่พบการศึกษาเรื่องคำกริยาบ่งชี้การเคลื่อนที่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคำกริยาในภาษารัสเซียที่มีความหมายบ่งชี้การเคลื่อนที่จากพจนานุกรมฉบับภาษารัสเซีย จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ 1) Толковый словарь русского языка (под ред. Ожегов и Шведова, 2010) 2) Словарь-справочник синтаксический сочетаемости глаголов (Лебедева, 2006) 3) Толковый словарь русского языка (под ред. Ожегов и Шведова, 1999) 4) Толковый словарь русских глаголов (под ред. Бабенко, 1999) โดยคัดเลือกเฉพาะคำกริยาที่ไม่ใช่คำกริยาในกลุ่ม «глаголы движения» ในภาษารัสเซีย

สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่างข้อมูลรูปภาษา ผู้วิจัยเลือกเก็บเฉพาะรูปภาษาที่ปรากฏคำกริยาจากการคัดเลือกดังกล่าวข้างต้น ร่วมกับส่วนขยายบอกสถานที่ (обстоятельство места) แสดงทิศทางการเคลื่อนที่ (направление движения) ในความหมายที่ใช้กับคำถาม «куда?» หรือส่วนขยายบอกการวัดปริมาณและระดับ (обстоятельство меры и степени) ในความหมายที่ใช้กับคำถาม «как?» «насколько?» จากคลังข้อมูลภาษารัสเซียแห่งชาติในช่วงปี ค.ศ. 2016-2020 มาวิเคราะห์ เมื่อได้ข้อมูลตัวอย่างครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจึงนำคำกริยาและข้อมูลรูปภาษาที่ได้มาจำแนกประเภทออกเป็นกลุ่มมโนทัศน์ต่าง ๆ ตามลักษณะความหมาย ความหมายต้นแบบ คุณสมบัติของการเคลื่อนที่และการใช้ภาษา พร้อมทั้งอธิบายความหมายที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ตลอดจนวิเคราะห์ระบบความหมายของคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่และสรุปผลการวิจัย

4. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลรูปภาษาที่ปรากฏคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ทั้งหมดโดยละเอียด สามารถจำแนกผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

4.1 การจำแนกประเภทของคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลคำกริยา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ความหมายและการเคลื่อนที่ตามแนวคิดของ Lakoff & Johnson (1980; 1999) Langacker (1987; 1991) Talmy (1983; 2000a; 2000b) Майсак (2005) และ Всеволодова & Владимирский (2000; 2019) พบว่า ในข้อมูลรูปภาษาของคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่นั้น แสดงองค์ประกอบหลักของการเคลื่อนที่หรือองค์ประกอบภายในเหตุการณ์เคลื่อนที่ อันประกอบด้วยสรรพสิ่งหลักเป็นสิ่งที่เคลื่อนที่ ได้แก่ สรรพสิ่งหลักเคลื่อนที่ด้วยตัวเอง สิ่งเคลื่อนที่ที่ถูกทำให้เกิดการเคลื่อนที่ และการเคลื่อนที่โดยไม่ปรากฏผู้กระทำ โดยมีสรรพสิ่งรองเป็นพื้นที่อ้างอิง และมีเส้นทางการเคลื่อนที่สัมพันธ์กับสิ่งเคลื่อนที่และพื้นที่อ้างอิง อย่างไรก็ตามอาจมีองค์ประกอบรองหรือองค์ประกอบภายนอกเหตุการณ์เคลื่อนที่คือ ลักษณะการเคลื่อนที่ ปรากฏร่วมด้วย

ในบทความวิจัยนี้ พบคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่จำนวนทั้งสิ้น 92 คำกริยา/ คู่คำกริยาสามารถจำแนกประเภทของคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ออกเป็นมโนทัศน์ต่าง ๆ ตามความหมายและข้อมูลรูปภาษา แบ่งออกเป็น 10 มโนทัศน์ ผู้วิจัยแสดงผลการวิจัยที่ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การจำแนกประเภทและความหมายของคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่

ลำดับ	คำกริยา	ความหมายต้นแบบและคุณสมบัติการเคลื่อนที่	มโนทัศน์
1.	двигаться – двинуться	‘เคลื่อนที่ เคลื่อนไป’ ‘ออกเดินทางไป’ แสดงความหมายต้นแบบของ การเคลื่อนที่ “ไป”	การเคลื่อนที่ เชิงทิศทาง (มโนทัศน์ การไป)
2.	отправляться – отправиться	‘ไป ออกไป ออกเดินทาง’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ออกไป	
3.	попадать – попасть	‘ไปถึง ไปอยู่’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่เข้าไปอยู่	
4.	пускаться – пустить	‘ออกเดินทาง’ ‘ปล่อยให้ไป’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ออกไป	
5.	следовать – последовать	‘ติดตาม ตามไป’ ‘เดินทางไป มุ่งตรงไป’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ ติดตามไป	
6.	проникать – проникнуть	‘ผ่านเข้าไป บุกรุกเข้าไป’ ‘แทรกซึม’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ผ่านเข้าไป	
7.	пробираться – пробраться	‘ผ่านไประยะลำบาก’ ‘แอบไปเงียบ ๆ หลบไป’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ หลบหนีไป	
8.	вторгаться – вторгнуться	‘บุกรุกเข้าไป’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่เข้าไปด้วยวิธีโจ่ง	
9.	опаздывать – опоздать	‘ไปถึงไม่ทันเวลา ไปสาย’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ไปในลักษณะช้ากว่า กำหนด	
10.	прибывать – прибыть	‘มาถึง เดินทางมาถึง (เป็นทางการ)’ แสดงความหมายต้นแบบของ การเคลื่อนที่ “มา”	การเคลื่อนที่ เชิงทิศทาง (การมา)
11.	являться – явиться	‘มาปรากฏ มาอยู่ มาถึง’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่มาปรากฏ	
12.	заявляться – заявиться	‘มาปรากฏตัว โผล่มา’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่มาถึง	
13.	опаздывать – опоздать	‘มาถึงไม่ทันเวลา มาสาย’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่มาในลักษณะช้ากว่า กำหนด	
14.	возвращаться – возвратиться (вернуться)	‘กลับมา นำมาใหม่’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนที่ “วกกลับ”	การเคลื่อนที่ เชิงทิศทาง (การวกกลับ)
15.	сворачивать – свернуть	‘เลี้ยวกลับไปอีกทาง’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่เลี้ยวกลับ	
16.	скакать – скакнуть	‘กระโดดขึ้น ก้าวกระโดด’ แสดงความหมายต้นแบบของ การเคลื่อนที่ “ขึ้น”	การเคลื่อนที่ เชิงทิศทาง (การขึ้น)
17.	спускаться – спуститься	‘เดินลง ลงข้างล่าง’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนที่ “ลง”	

ลำดับ	คำกริยา	ความหมายต้นแบบและคุณสมบัติการเคลื่อนที่	มโนทัศน์
18.	опускаться – опуститься	‘ปล่อย ตก เคลื่อนลง’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ลงไป	การเคลื่อนที่ เชิงทิศทาง (การลง)
19.	падать – упасть	‘ล้มลง ตกหล่น’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ตกลงไป	
20.	спрыгивать – спрыгнуть	‘กระโดดลง’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ลงด้วยการกระโดด	
21.	углубляться – углубиться	‘ลึกกลงไป ไปให้ลึกกว่า’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ลงไปลึก	
22.	переправляться – переправиться	‘ข้าม ผ่าน’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนที่ “ข้ามผ่าน”	การเคลื่อนที่ เชิงทิศทาง (การข้าม)
23.	спешить – поспешить	‘รีบเร่ง รีบไป’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนที่ด้วย ความเร่ง	การเคลื่อนที่ ด้วยความเร่ง
24.	торопиться – поторопиться	‘รีบเร่ง รีบไป’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ไปด้วยความเร็ว	
25.	мчаться	‘เร่งรีบ(ไป) เคลื่อนที่รวดเร็ว’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ไปด้วยความเร็ว	
26.	бросаться – броситься	‘เร่งรีบ’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ไปด้วยความเร็ว	
27.	прыгать – прыгнуть	‘กระโดด’ แสดงเส้นทางเคลื่อนที่ไปด้วยพุ่งเข้าไประเบิด	
28.	подавать – подать	‘นำส่ง ขนส่ง’ ‘ส่งไป’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อน ย้าย “ส่งไป”	การเคลื่อน ย้ายสรรพสิ่ง (การส่ง)
29.	отдавать – отдать	‘ส่งคืน ส่งให้’ แสดงแสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการส่ง	
30.	сдавать – сдать	‘ส่งให้ นำส่ง’ ‘ส่งคืน’ แสดงแสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการส่ง	
31.	передавать – передать	‘ส่งผ่าน ยื่นให้ ส่งมอบ’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการส่งไป	
32.	направлять – направить	‘ส่ง นำไป มอบ’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการส่งไป	
33.	отправлять – отправить	‘ส่งไป ส่งของ’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการส่งไป	
34.	доставлять – доставить	‘นำส่ง นำมาหรือบรรทุกมายังที่หมาย’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการ ขนส่งไป	
35.	грузить – загрузить (нагрузить/ погрузить)	‘ขนส่ง’ ‘บรรทุก’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการขนส่งไป	
36.	посылать – послать	‘ส่งไป (ตามที่ได้รับมอบหมาย)’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการส่งไป	

ลำดับ	คำกริยา	ความหมายต้นแบบและคุณสมบัติการเคลื่อนที่	มโนทัศน์
37.	присылать – прислать	‘ส่งให้(ทางไปรษณีย์)’ ‘ส่งไป(โดยมีจุดประสงค์)’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการส่งไป	
38.	экспортировать	‘ส่งออก’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการส่งออก	
39.	командировать	‘ส่งไปปฏิบัติงาน ไปดูงานสัมมนาหรือไปติดต่อธุรกิจ’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการเดินทางออกไป	
40.	принимать – принять	‘รับมา รับเข้า ได้รับ’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อน ย้าย “รับมา”	การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่ง (การรับ)
41.	брать – взять	‘หยิบ ฉวยด้วยมือ’ ‘นำติดตัวไป’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนย้าย “หยิบไป”	การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่ง (การหยิบจับ)
42.	забирать – забрать	‘เอาไป จับฉวย’ ‘ไปรับ พาไป’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการหยิบไป	
43.	собирать – собрать	‘เก็บ รวบรวม รวมตัว’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการนำไปเก็บรวบรวม	
44.	отбирать – отобрать	‘เอาไป’ ‘เลือก คัดสรรไป’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนย้าย “เลือกไป”	การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่ง (การคัดเลือก)
45.	избирать – избрать	‘เลือก ลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการเลือกไป	
46.	прятать – спрятать	‘ซ่อน ปิดบัง นำไปเก็บซ่อน’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนย้าย “นำไปเก็บซ่อน”	การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่ง (การเก็บซ่อน)
47.	класть – положить	‘วางลง’ ‘ใส่ข้างใน’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนย้าย “จัดวาง”	การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่ง (การจัดวาง)
48.	вкладывать – вложить	‘วางใน ใส่เข้า’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการนำใส่เข้าไป	
49.	складывать – сложить	‘วางไว้ทีเดียว’ ‘วางด้วยกัน’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการนำไปวาง	
50.	добавлять – добавить	‘เพิ่มเติม’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการนำไปใส่เพิ่มหรือเติม	
51.	записывать – записать	‘จด เขียนบันทึก’ ‘บันทึกเทป’ ‘ใส่รายการ’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการบันทึกลงไป	
52.	зачислять – зачислить	‘ลงรายการ ใส่บัญชี’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการใส่ลง	
53.	совать – сунуть	‘ใส่เข้า (อย่างไม่ตั้งใจ)’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการใส่เข้า	
54.	вешать – повесить	‘แขวน นำไปห้อย’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการนำไปแขวนหรือห้อย	

ลำดับ	คำกริยา	ความหมายต้นแบบและคุณสมบัติการเคลื่อนที่	มโนทัศน์
55.	убирать – убрать	‘ลบออก นำออกไป’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อน ย้าย “นำออก”	การเคลื่อน ย้ายสรรพสิ่ง (การนำออก)
56.	переставлять – переставить	‘ย้าย เลื่อน นำไปจัดใหม่’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการย้ายออก	
57.	капать – капнуть	‘หยด เทลง’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนย้าย “หยดลง”	การเคลื่อน ย้ายสรรพสิ่ง (การหยด ไหล)
58.	вливать – влить	‘ริน เทใส่’ ‘เต็ม’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการรินหรือเทใส่	
59.	лить – слить	‘เทออก’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการเทออกหรือเทลง	
60.	доливать – долить	‘เติมให้เต็ม’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการเติมลงด้วยการเท	
61.	поднимать – поднять	‘ยกขึ้น’ ‘ยกระดับ’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อน ย้าย “ยกขึ้น”	การเคลื่อน ย้ายสรรพสิ่ง (การยกขึ้น)
62.	бросать – бросить	‘ขว้าง โยนออกจากมือ’ ‘ส่งไปอย่างรวดเร็ว’ แสดงความหมาย ต้นแบบของการเคลื่อนย้าย “เคลื่อนไปด้วยแรง”	การเคลื่อน ย้ายสรรพสิ่ง (การเคลื่อน ไปด้วยแรง)
63.	кидать – кинуть	‘ขว้าง โยน ปา’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการขว้างปา	
64.	швырять – швырнуть	‘โยนลง ขว้างปา’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการโยนลง	
65.	угождать – угодить	‘กระแทก ขว้างไปโดน’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการกระแทกหรือขว้างไป	
66.	грохать – грохнуть	‘กระแทก ทำตกลงเสียงดัง’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วย การกระแทกตกลง	
67.	садиться – сесть	‘นั่งลง ขึ้น(ยานพาหนะ)’ แสดงความหมายต้นแบบของ การเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการนั่งลง	การเคลื่อน ไหวร่างกาย
68.	ложиться – лечь	‘เอนลง ลงนอน’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการเอนลงนอน	
69.	подсаживать – посадить	‘นั่งลง ให้ที่นั่ง’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการนั่งลง	
70.	сажать – посадить	‘พาไปนั่ง ให้ที่นั่ง’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการไปนั่ง	
71.	пересаживать – пересадить	‘ย้ายที่ เปลี่ยนที่นั่ง’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วยการย้ายไปนั่ง	
72.	вставать – встать	‘ลุกขึ้นยืน ตื่น’ ‘ยกไปตั้ง’ ‘ตั้งอยู่’ แสดงการเคลื่อนย้ายด้วย การลุกขึ้นหรือตื่น	
73.	поступать – поступить	‘สมัครเข้า เข้าร่วม เริ่ม(งาน)’ แสดงความหมายต้นแบบของ การเข้าร่วม	การเข้าร่วม
74.	зачислять – зачислить	‘สมัครเข้า’ แสดงการเข้าร่วมด้วยการสมัครเข้า	
75.	вступать – вступить	‘เข้าไป’ ‘เข้าร่วม เป็นสมาชิก’ ‘เริ่มเข้าสู่’ แสดงการเข้าร่วมด้วยการเข้าร่วม	

ลำดับ	คำกริยา	ความหมายต้นแบบและคุณสมบัติการเคลื่อนที่	มโนทัศน์
76.	записываться — записаться	‘ลงทะเบียน สมัคร’ ‘เข้าเป็นสมาชิก’ แสดงการเข้าร่วมด้วยการสมัครเข้าร่วม	
77.	баллотироваться	‘ลงสมัครเข้าชิง’ แสดงการเข้าร่วมด้วยการลงสมัครเข้าชิงหรือแข่งขัน	
78.	устроиваться — устроиться	‘เข้าทำงาน’ แสดงการเข้าร่วมด้วยการเข้าทำงาน	
79.	собираться — собраться	‘รวมกลุ่ม ไปร่วม’ ‘เตรียมพร้อมไป’ แสดงการเข้าร่วมด้วยการไปรวมกลุ่ม	
80.	стягиваться — стянуться	‘มารวมตัว’ แสดงการเข้าร่วมด้วยการมารวมตัว	
81.	помещать — поместить	‘ย้ายถิ่น ย้ายที่พัก หาดำรง’ แสดงความหมายต้นแบบของการอพยพ	การอพยพ
82.	поселять — поселить	‘ตั้งรกราก เข้าพักอาศัย’ แสดงการอพยพด้วยการเข้าพักอาศัย	
83.	мигрировать	‘ย้ายถิ่น’ แสดงการอพยพด้วยการย้ายถิ่น	
84.	пускать — пустить	‘ให้ไป ปลอ่ย’ ‘อนุญาตให้เข้า’ แสดงความหมายต้นแบบของการปล่อย	การปล่อย
85.	пропускать — пропустить	‘ให้ไป อนุญาตให้ผ่าน ปลอ่ย’ แสดงการปล่อยด้วยการให้ผ่านไป	
86.	проситься — попроситься	‘ขอ ขออนุญาตเดินทางไป’ แสดงการปล่อยด้วยการให้เดินทางไป	
87.	спускать — спустить	‘ลงข้างล่าง’ ‘ปล่อยลง(น้ำ)’ แสดงความหมายต้นแบบของการเคลื่อนลงน้ำ	การเคลื่อนลงน้ำ
88.	окупуть — окупать	‘แช่ลงในน้ำ’ แสดงการเคลื่อนลงน้ำด้วยการนำไปจุ่มหรือแช่ในน้ำ	
89.	смотреть — посмотреть	‘มองดู จ้องมอง’ แสดงความหมายต้นแบบของการรับรู้ทางสายตา	การรับรู้
90.	глядеть — поглядеть	‘มองดูที่’ แสดงการรับรู้ด้วยการมองไป	
91.	заглядывать — заглянуть	‘มองแวบเดียว ข้าเล็งมอง แอบดู’ แสดงการรับรู้ด้วยการข้าเล็งมองหรือส่อง	
92.	звать — позвать	‘เรียกมา เชิญ’ แสดงความหมายต้นแบบของการติดต่อ	การติดต่อ
93.	приглашать — пригласить	‘เชิญมา ชักชวน’ แสดงการติดต่อด้วยการเชิญ	
94.	звонить — позвонить	‘โทรศัพท์’ แสดงการติดต่อด้วยการโทรศัพท์ไป	

จากตารางแสดงคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ข้างต้นพบว่า กลุ่มมโนทัศน์บางกลุ่มมีความหมายของการเคลื่อนที่ขยายออกเป็นมโนทัศน์ย่อย ซึ่งปรากฏความหมายต้นแบบและคุณสมบัติการเคลื่อนที่ในลักษณะต่าง ๆ กัน ในบทความวิจัยนี้เลือกเก็บตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่ใช้จำนวน 144 ข้อความมา

วิเคราะห์ความหมายและการเคลื่อนที่ ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่พบในมโนทัศน์ทั้ง 10 มโนทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. **มโนทัศน์การเคลื่อนที่เชิงทิศทาง** ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 22 คำกริยา/คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงเส้นทางการเคลื่อนที่สัมพันธ์กับสิ่งเคลื่อนที่และพื้นที่อ้างอิงในทิศทางต่าง ๆ ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่พบต่อไปนี้

(1) После Москвы выставка отправится в Петербург, Венецию и Тбилиси.
(Russian National Corpus, 2016: online)

“ต่อจากกรุงมอสโก งานนิทรรศการจะย้ายไปยังเมืองเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก เมืองเวนิสและกรุงทบิลีซี”

ในตัวอย่างที่ 1 สรรพสิ่งเคลื่อนที่หลักถูกเคลื่อนย้ายออกไปสู่พื้นที่อ้างอิง แสดงเส้นทางการเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่อ้างอิงหลายตำแหน่งคือ เมือง «Петербург» «Венеция» และ «Тбилиси»

(2) К тому же, скорее всего, в Афганистане они не задержатся: либо попробуют снова попасть в Европу, либо проберутся в лагерь беженцев в Иране и Пакистане. (Russian National Corpus, 2016: online)

“นอกจากนี้ เป็นไปได้ว่า พวกเขาคงจะไม่อยู่ในประเทศอัฟกานิสถาน อาจจะพยายามเข้าไปในยุโรป หรือไม่ก็หนีไปยังค่ายผู้ลี้ภัยในประเทศอิหร่านและปากีสถาน”

ในตัวอย่างที่ 2 แสดงเส้นทางการเคลื่อนที่ไป มีสรรพสิ่งหลักทำให้เกิดเส้นทางการเคลื่อนที่ด้วยตนเอง

(3) Дети пускаются в путешествие. (Russian National Corpus, 2016: online)

“เด็ก ๆ ออกเดินทางไปท่องเที่ยว”

จากตัวอย่างที่ 3 ปรากฏสรรพสิ่งหลักเคลื่อนที่ด้วยตัวเองและแสดงการเริ่มต้นของเส้นทางเคลื่อนที่ นอกจากนี้พบว่า คำกริยา пускаться-пустить ‘ออกเดินทาง’ มีความหมายใกล้เคียงกับคำกริยา отправляться-отправиться ‘ไป ออกไป ออกเดินทาง’ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ในภาษาทางการ ในขณะที่รูปภาษาที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา пускаться-пустить ส่วนใหญ่ใช้ในภาษาพูด³

³ อ้างอิงจาก Большой толковый словарь русского языка под ред. С.А. Кузнецова (2000) ความหมาย ПУСТИТЬСЯ; св. Разг. 1. Отправиться куда-л. П. в дорогу. П. в путь. П. в погоню.

(4) Террористы планируют вторгнуться в регион Центральной Азии через Таджикистан и Туркменистан. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ผู้ก่อการร้ายกำลังวางแผนที่จะบุกกรุกเข้าไปในภูมิภาคเอเชียกลางโดยผ่านประเทศทาจิกิสถานและเติร์กเมนิสถาน”

ในตัวอย่างที่ 4 แสดงการเคลื่อนที่ไป ซึ่งมีเหตุของการกระทำ (cause) คือ เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต ส่วนใหญ่มักพบว่า ปรากฏพร้อมกับพื้นที่อ้างอิงแทนอาณาเขตหรือพื้นที่ปิดกั้น เช่น ประเทศ เป็นต้น

(5) Уважаемые пассажиры, поезд номер тридцать три Ростов-Москва прибывает на пятую платформу, седьмой путь. (Russian National Corpus, 2017: online)

“เรียนผู้โดยสารทุกท่าน ขบวนรถไฟหมายเลข 33 ราสโตฟ – มอสโก กำลังมาถึงชานชาลาที่ 5 รางที่ 7”

ในตัวอย่างที่ 5 สิ่งเคลื่อนที่คือ «поезд» เป็นยานพาหนะ เคลื่อนที่มาในลักษณะเข้าใกล้พื้นที่อ้างอิง «платформа» ‘ชานชาลา’ เป็นการเคลื่อนที่โดยไม่ปรากฏผู้กระทำให้เกิดการเคลื่อนที่

2. มโนทัศน์การเคลื่อนที่ด้วยความเร่ง ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 5 คำกริยา/ คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงการเคลื่อนที่เช่นเดียวกับมโนทัศน์การเคลื่อนที่เชิงทิศทาง แต่ปรากฏสรรพสิ่งหลักเคลื่อนที่ไปด้วยความเร่งหรือด้วยความเร็ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(6) В тайландском городе Чиангмай женщина бросилась в горящий дом, чтобы спасти двух пуделей. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ที่จังหวัดเชียงใหม่ของประเทศไทยมีหญิงสาวคนหนึ่งถลาเข้าไปในบ้านที่เกิดเพลิงไหม้เพื่อช่วยชีวิตสุนัขพุดเดิ้ลสองตัว”

ในตัวอย่างที่ 6 คำกริยา броситься แสดงเส้นทางการเคลื่อนที่เข้าหาพื้นที่อ้างอิงด้วยความเร่งรีบและปรากฏเหตุของการเคลื่อนที่ร่วมในเหตุการณ์

(7) Сбросив платье, которое легло рядом с пиджаком, она прыгнула в постель. (Russian National Corpus, 2019: online)

“หลังจากที่เธอโยนชุดกระโปรงลงใกล้กับเสื้อแจ็คเก็ตที่วางอยู่ แล้วเธอก็กระโดดไปบนที่นอน”

ในตัวอย่างที่ 7 ข้อมูลรูปภาษาที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา прыгнуть แสดงการเคลื่อนที่ในลักษณะพุ่งตัวไปยังพื้นที่อ้างอิงและปรากฏลักษณะการเคลื่อนที่ (manner) เป็นองค์ประกอบรองในการเคลื่อนที่โดยใช้ความเร็ว

3. มโนทัศน์การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่ง ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 39 คำกริยา/คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงสรรพสิ่งหลักถูกทำให้เกิดการเคลื่อนที่ (Agentive) ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่พบต่อไปนี้

(8) Потом закончила я школу на отлично и поступала в техникум без экзаменов. Сначала подала документы в Сызранский нефтяной техникум. (Russian National Corpus, 2019: online)

“หลังจากนั้นฉันสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับดีมากและได้สอบเข้าวิทยาลัยเทคนิคโดยไม่ต้องสอบ ตอนแรกฉันได้ส่งเอกสารไปที่วิทยาลัยเทคนิคการน้ำมัน “สียซรานสกี” ”

จากตัวอย่างที่ 8 รูปภาษาปรากฏร่วมกับคำกริยา подать แสดงการถูกส่งไปของสรรพสิ่งหลักคือ เอกสาร มีผู้กระทำทำให้เกิดการเคลื่อนที่ในเหตุการณ์

(9) Когда бортпроводница проходила таможенный досмотр, ее попросили положить сумку на рентгеновский сканер. (Russian National Corpus, 2019: online)

“เมื่อพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินผ่านเข้าด่านศุลกากร ได้ขอให้เธอวางกระเป๋าถือลงบนเครื่องสแกน”

ในตัวอย่างที่ 9 ปรากฏร่วมกับคำกริยา положить ซึ่งแสดงการเคลื่อนย้ายในลักษณะของสรรพสิ่งหลักถูกนำไปจัดวางบนพื้นที่อ้างอิงในทิศทางลง โดยจะต้องมีผู้กระทำทำให้เกิดการเคลื่อนที่

(10) То есть человек бросает свой мусор в контейнер, и знать ничего не хочет, что будет с этим мусором дальше. (Russian National Corpus, 2020: online)

“ก็คือ คนโยนขยะทิ้งในถังขยะและไม่สนใจว่าขยะที่ทิ้งลงไปในนั้นจะเป็นอย่างไรต่อไป”

จากตัวอย่างที่ 10 ในรูปภาษาปรากฏคำกริยา бросать แสดงการโยนออกไปในพื้นที่อ้างอิงและมีสรรพสิ่งหลักเป็นวัตถุ мусор ‘ขยะ’ แสดงการเคลื่อนที่ออกไปสู่พื้นที่อ้างอิงโดยใช้แรงบังคับใน

การเคลื่อนที่มากกว่าปกติ นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า คำกริยา **кинуть** ‘ขว้าง โยน’ มีความหมายของการเคลื่อนที่คล้ายกันกับคำกริยา **бросать**

4. มโนทัศน์การเคลื่อนไหวร่างกาย ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 6 คำกริยา/ คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงการเคลื่อนไหวร่างกาย อาจเป็นการเคลื่อนที่ในลักษณะเปลี่ยนท่าทางอาการหรือย้ายตำแหน่ง ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่พบต่อไปนี้

(11) Сейчас я в Таиланде. Пусть и самые простые: хотя бы утром **встать** в хорошем настроении, выпить чашечку кофе и получить удовольствие. А после два километра погулять в парке. Самое главное — не **ложиться** на диван, не замыкаться на телевизоре. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ตอนนี้ฉันอยู่ประเทศไทย ขอสิ่งที่ธรรมดาที่สุดคือ อย่างน้อย ๆ ตอนเช้าลุกขึ้นตื่นมาอย่างอารมณ์ดี จิบกาแฟสักถ้วย และดื่มด่ำความพอใจ แล้วหลังจากนั้นไปเดินเล่นที่สวนสาธารณะสักสองกิโลเมตร สิ่งสำคัญที่สุดคือ ต้องไม่นอนเล่นแต่บนโซฟา ไม่ซิงตัวเองอยู่กับโทรทัศน์”

จากตัวอย่างที่ 11 ในรูปภาษาปรากฏร่วมกับคำกริยา **встать** แสดงการลุกขึ้นตื่น มีเส้นทางการเคลื่อนที่ แต่ไม่ปรากฏพื้นที่อ้างอิง และคำกริยา **ложиться** แสดงการล้มตัวลงนอน เอนนอนเล่น เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายไปบนโซฟา ซึ่งเป็นพื้นที่อ้างอิง

5. มโนทัศน์การเข้าร่วม ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 8 คำกริยา/ คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงการเคลื่อนที่เข้าไปอยู่ในกิจกรรม เหตุการณ์หรือสถานที่ ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่พบต่อไปนี้

(12) Советник президента США по нацбезопасности Роберт О'Брайен заявил, что НАТО не хотят **вступать** в конфликт с Россией. (Russian National Corpus, 2017: online)

“นายโรเบิร์ต โอไบรอัน ที่ปรึกษาความมั่นคงแห่งชาติของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาแถลงว่า องค์กรนาโตไม่ต้องการ**เข้าไปสู่**ความขัดแย้งกับประเทศรัสเซีย”

ในตัวอย่างที่ 12 แสดงเคลื่อนที่เข้าไปใกล้พื้นที่อ้างอิง ซึ่งในข้อมูลรูปภาษา ปรากฏพื้นที่อ้างอิงเป็นนามธรรมคือ ความขัดแย้ง ซึ่งสามารถรับรู้การเคลื่อนที่นี้ได้จากองค์ประกอบของการเคลื่อนที่ ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่คำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ในมโนทัศน์การเข้าร่วม ไม่ใช่การเคลื่อนที่ทางกายภาพ

6. มโนทัศน์การอพยพ ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 3 คำกริยา/ คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงการเปลี่ยนตำแหน่งและมีเส้นทางการเคลื่อนที่ออกไปอยู่ในพื้นที่อ้างอิง ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาพที่พบต่อไปนี้

(13) Мигрировали в первую очередь в крупные города, прежде всего в Москву. (Russian National Corpus, 2017: online)

“แรกสุดพวกเค้าได้อพยพไปอยู่ตามเมืองใหญ่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไปที่เมืองมอสโก”

ในตัวอย่างที่ 13 แสดงสรรพสิ่งเคลื่อนที่ย้ายถิ่นออกไปอยู่ในพื้นที่อ้างอิง

7. มโนทัศน์การปล่อย ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 3 คำกริยา/ คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงการเคลื่อนที่ผ่านเข้าไปยังพื้นที่อ้างอิง ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาพที่พบต่อไปนี้

(14) Двух журналистов НТВ не пустили на Украину. (Russian National Corpus, 2019: online)

“นักข่าวช่อง NTV ทั้งสองคนไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศยูเครน”

ในตัวอย่างที่ 14 ปรากฏคำกริยา пустить แสดงการปล่อยให้สรรพสิ่งหลักผ่านออกไปยังพื้นที่อ้างอิง โดยมีผู้กระทำให้เกิดการเคลื่อนที่ นอกจากนี้ยังแสดงเหตุของการเคลื่อนที่คือ การได้รับอนุญาต เป็นองค์ประกอบภายนอกของการเคลื่อนที่ ซึ่งพบว่า มีความหมายคล้ายกับ пропускать แสดงการอนุญาตให้ผ่านเข้าไปเช่นกัน

8. มโนทัศน์การเคลื่อนลงน้ำ ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 2 คำกริยา/ คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงเส้นทางการเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่อ้างอิงคือ น้ำหรือสสารของเหลว ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาพที่พบต่อไปนี้

(15) При этом за все время использования телефон множество раз роняли на пол, били, стирали и даже окунали в соус карри. (Russian National Corpus, 2017: online)

“ในขณะที่เดียวกันตลอดระยะเวลาการใช้งานโทรศัพท์ พวกเขาได้ทำมันตกบนพื้นหลายครั้ง กระแทก ถ้างหรือแม้แต่จุ่มลง(แช่ลง)ไปในซอสแกงกะหรี่”

ในตัวอย่างที่ 15 แสดงการเคลื่อนที่ของสิ่งเคลื่อนที่ลงไปในน้ำและมีผู้กระทำปรากฏในเหตุการณ์

9. มโนทัศน์การรับรู้ ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 3 คำกริยา/ คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงการเคลื่อนที่ทางสายตาไปยังพื้นที่อ้างอิงในเหตุการณ์ ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่พบต่อไปนี้

(16) Если человек смотрит в телефон, то мы все считаем, что ему скучно, то есть он таким образом требует общения. (Russian National Corpus, 2016: online)

“ถ้าคนใดจ้องไปที่โทรศัพท์ เราทุกคนคงคิดว่าคนนั้นรู้สึกเบื่อ นั่นก็คือเขาแค่ต้องการการพูดคุยสื่อสาร”

ในตัวอย่างที่ 16 พื้นที่อ้างอิงไม่ได้แสดงมิติสัมพันธ์เชื่อมต่อกับสรรพสิ่งหลัก จึงไม่ใช่การเคลื่อนที่ทางกายภาพ แต่สามารถรับรู้เส้นทางการเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่อ้างอิงได้ทางสายตา

10. มโนทัศน์การติดต่อ ผลการวิจัยพบคำกริยาในมโนทัศน์นี้ทั้งสิ้น 3 คำกริยา/ คู่คำกริยา มีคุณสมบัติแสดงการเคลื่อนที่เป็นการรับส่งสารไปยังพื้นที่อ้างอิง ดังตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่พบต่อไปนี้

(17) Напомним, в 2019 году Россия не приглашала иностранных лидеров на День Победы. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ถ้าทุกคนยังจำกันได้ ในปี 2019 ประเทศรัสเซียไม่ได้เชิญผู้นำประเทศต่าง ๆ มาร่วมวันแห่งชัยชนะ”

จากตัวอย่างที่ 17 แสดงการติดต่อผ่านการรับส่งสารเพื่อให้เกิดการเคลื่อนที่ไปเข้าร่วม

4.2 ระบบความหมายของคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่

จากการจำแนกมโนทัศน์และวิเคราะห์ข้อมูลรูปภาษาที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาบ่งชี้การเคลื่อนที่ทั้งหมด 144 ตัวอย่าง ล้วนแสดงเส้นทางการเคลื่อนที่และปรากฏสรรพสิ่งเคลื่อนที่ในเหตุการณ์ ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการทางความหมายที่เกิดขึ้นแสดงถึงระบบความหมายของคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ได้ดังนี้

1. ความหมายแสดงการเคลื่อนที่ เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงตำแหน่งพื้นที่เดิม มีองค์ประกอบด้านพื้นที่สัมพันธ์กับเวลา ประกอบด้วยคำกริยาในมโนทัศน์ย่อย 9 มโนทัศน์ด้วยกัน ได้แก่ 1) มโนทัศน์การไป 2) มโนทัศน์การมา 3) มโนทัศน์การวกกลับ 4) มโนทัศน์การขึ้น 5) มโนทัศน์การลง 6) มโนทัศน์การข้าม 7) มโนทัศน์การเคลื่อนที่ด้วยความเร่ง 8) มโนทัศน์การอพยพ 9) มโนทัศน์การปล่อย ปรากฏตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาที่ใช้ อาทิ

(18) Но даже вы спуститесь в метро. Некоторые станции декорированы столь художественно, что стоковую подземку небезосновательно называют самой протяженной арт-галереей мира. (Russian National Corpus, 2019: online)

“แต่ถึงแม้คุณจะลงไปที่รถไฟใต้ดิน บางสถานีได้รับการตกแต่งอย่างมีศิลปะ จนรถไฟใต้ดินในเมืองสตอกโฮล์มได้รับการขนานนามว่าเป็นหอศิลป์ที่ยาวที่สุดในโลก”

(19) Всего на борту самолета находились 238 пассажиров и семь членов экипажа. Всех пассажиров поселили в гостиницу. Они вылетят в Таиланд в 14:30 по московскому времени. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ผู้โดยสารบนเครื่องบินทั้งหมดจำนวน 238 คนและลูกเรือทั้งหมดอีก 7 คน ผู้โดยสารทุกคนได้เข้าพักในโรงแรม พวกเขาจะบินไปประเทศไทยในเวลา 14.30 น. ตามเวลากรุงมอสโก”

อย่างไรก็ตาม ในตัวอย่างรูปภาษาที่พบ ส่วนใหญ่สรรพสิ่งหลักทำให้เกิดเส้นทางการเคลื่อนที่ด้วยตนเอง แสดงทิศทางการเคลื่อนที่และมีเส้นทางการเคลื่อนที่สัมพันธ์กับพื้นที่อ้างอิงของเหตุการณ์อย่างชัดเจน

2. ความหมายแสดงการเคลื่อนย้าย เป็นเหตุการณ์ที่สิ่งเคลื่อนที่ถูกทำให้เคลื่อนที่ไปจากตำแหน่งพื้นที่เดิมหรือไปยังพื้นที่อ้างอิง ประกอบด้วยคำกริยาในมโนทัศน์ย่อย 11 มโนทัศน์ด้วยกัน ได้แก่ 1) มโนทัศน์การส่ง 2) มโนทัศน์การรับ 3) มโนทัศน์การหยิบจับ 4) มโนทัศน์การคัดเลือก 5) มโนทัศน์การเก็บซ่อน 6) มโนทัศน์การจัดวาง 7) มโนทัศน์การนำออก 8) มโนทัศน์การหยดไหล 9) มโนทัศน์การยกขึ้น 10) มโนทัศน์การเคลื่อนไปด้วยแรง 11) มโนทัศน์การเคลื่อนลงน้ำ พบตัวอย่างภาษารูปภาษาที่ใช้ อาทิ

(20) Ну и мама отправила меня опять в Таширово. (Russian National Corpus, 2019: online)

“และแล้วแม่ก็ส่งฉันไปอยู่ที่เขตชนบทตาชีโรว่าอีกครั้ง”

(21) Продукцию планируется поставлять в регионы РФ, а также экспортировать в Белоруссию, Казахстан, Киргизию, Узбекистан и страны ЕС. (Russian National Corpus, 2020: online)

“สินค้ามีกำหนดนำออกจำหน่ายในภูมิภาคต่าง ๆ ของสหพันธรัฐรัสเซีย และยังส่งออกไปที่ประเทศเบลารุส ประเทศคาซัคสถาน ประเทศคีร์กีซสถาน ประเทศอุซเบกิสถาน และประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรปด้วย”

(22) Сотрудники музея собрали в одну книгу изображения, восхитившие миллионы человек на мировых выставках и разошедшиеся в международных СМИ. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ภัณฑารักษ์ได้รวบรวมภาพไว้ในหนังสือหนึ่งเล่ม ซึ่งเป็นภาพที่คนนับล้านประทับใจในงานนิทรรศการต่าง ๆ ทั่วโลกและเผยแพร่ลงสื่อต่างประเทศ”

(23) Он прятал стопку шоколадных плиток в небольшую сумку и затем спокойно выходил из торгового зала. (Russian National Corpus, 2017: online)

“เขาหยิบกองช็อกโกแลตแท่งมาซ่อนไว้ในกระเป๋าถือใบไม่ใหญ่ แล้วเดินออกไปจากพื้นที่ศูนย์การค้าอย่างใจเย็น”

(24) Он переставил лампу на подоконник. (Russian National Corpus, 2016: online)

“เขาย้ายโคมไฟไปไว้ที่ขอบหน้าต่าง”

(25) Добавить соль и перец по вкусу, зирю. Долить в кастрюлю воду, накрыть крышкой, вскипятить. (Russian National Corpus, 2017: online)

“เพิ่มเกลือและพริกไทยตามรสชาติพร้อมยี่หระ เทน้ำเต็มลงหม้อ ปิดฝาแล้วต้มต่อ”

(26) Приехали туда, пришли в столовую, официантка швырнула холодную кашу на стол. (Russian National Corpus, 2016: online)

“เมื่อเดินทางไปถึงที่นั่นแล้ว ก็ได้ไปที่โรงอาหาร พนักงานเสิร์ฟผู้หญิงโยนข้าวต้มเย็นลงบนโต๊ะ”

ดังตัวอย่างที่ 20-26 ปรากฏลักษณะสำคัญของความหมายแสดงการเคลื่อนย้ายคือมีผู้กระทำในเหตุการณ์และทิศทางการเคลื่อนที่ ซึ่งสัมพันธ์กับสรรพสิ่งหลัก (สิ่งเคลื่อนที่)

3. ความหมายแสดงการเคลื่อนไหว เป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนท่าทางของร่างกายและทำให้เคลื่อนไหว ปรากฏร่วมกับคำกริยาในโมทัศน์การเคลื่อนไหวร่างกาย พบตัวอย่างข้อมูลรูปภาษา อาทิ

(27) Ещё на пути в Авдеевку, меня подсадили в свой микроавтобус. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ในระหว่างการเดินทางไปเมืองอฟเดเยฟกา พวกเขาพาฉันขึ้นที่นั่งในรถมินิบัส”

(28) Пассажиры рейса получают все страховые выплаты, предусмотренные законом. Часть людей пересаживают на другие лайнеры. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ผู้โดยสารของเที่ยวบินจะได้รับเงินประกันทั้งหมดตามที่กฎหมายกำหนด ผู้โดยสารบางส่วนจะถูกย้ายไปสายการบินอื่น”

จากตัวอย่างที่ 27-28 ในเหตุการณ์เคลื่อนไหวแบบย้ายที่หรือเคลื่อนที่ สิ่งเคลื่อนที่นั้นสัมพันธ์กับการเปลี่ยนอิริยาบถหรือเปลี่ยนตำแหน่ง

4. ความหมายแสดงการเคลื่อนไปสู่อีกสภาพ แสดงการแปรสภาพ ประกอบด้วยคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ในมิติของการเข้าร่วม แสดงความหมาย อาทิ การเข้าเป็นสมาชิก การเข้าศึกษา การเข้าร่วมสมัครแข่งขัน ส่วนใหญ่ปรากฏพื้นที่อ้างอิงในเหตุการณ์เป็นนามธรรม ตัวอย่างข้อมูลรูปภาพที่ใช้ เช่น

(29) «За эти 10 суток я принял решение, что в 2021 году я обязательно буду баллотироваться в Государственную думу РФ», — сообщил господин Жданов в своем YouTube-канале. (Russian National Corpus, 2020: online)

“นายชดานอฟกล่าวในช่องรายการ YouTube ของตัวเองว่า “ในช่วงเวลา 10 วันนี้ ฉันได้ตัดสินใจว่าในปี 2021 ฉันจะลงสมัครเข้าชิงตำแหน่งในสภาดูมาแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย”

(30) Многие молодые люди устраиваются на работу по специальности, как только поступили в вуз. (Russian National Corpus, 2019: online)

“คนรุ่นใหม่จำนวนมากได้เข้าทำงานตามสาขาที่เชี่ยวชาญทันทีที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา”

ดังตัวอย่างที่ 29-30 สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเคลื่อนที่ของ Lakoff & Johnson (1980; 1999) Langacker (1987; 1991) Talmy (1983; 2000a; 2000b) และ Майсак (2005) การเคลื่อนที่เป็นลำดับขั้นตอนที่นำไปสู่การแปรสภาพของสรรพสิ่งที่เกิดร่วมกันในช่วงเวลาหนึ่ง

(31) Во вторник, 31 декабря, Москва попадет в теплую воздушную массу, что вызовет повышение температуры до + 2° C. (Russian National Corpus, 2019: online)

“ในวันอังคารที่ 31 ธันวาคม กรุงมอสโกจะเข้าสู่มวลอากาศอบอุ่น ซึ่งจะทำให้อุณหภูมิสูงขึ้นถึง +2 องศาเซลเซียส”

จากตัวอย่างที่ 31 คำกริยา *попасть* ‘ไปถึง ไปอยู่’ ขยายความหมายออกไปเป็น ‘เข้าสู่สภาวะ’ ไม่ได้เกิดการเคลื่อนที่จริงแต่เป็นการเปลี่ยนสภาพ แสดงการเคลื่อนที่เข้าสู่สภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลง

5. ความหมายแสดงการเคลื่อนที่เชิงสมมติ เป็นเหตุการณ์เคลื่อนที่ซึ่งรับรู้ได้ผ่านกระบวนการความคิด ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่จริงในเหตุการณ์และสิ่งเคลื่อนที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งส่วนใหญ่พบคำกริยาแสดงความหมายการเคลื่อนที่เชิงสมมติในมโนทัศน์การรับรู้และมโนทัศน์การติดต่อพบตัวอย่างข้อมูลรูปภาษา อาทิ

(32) «Лента.ру» заглянула в ее Instagram-аккаунт и узнала, чем она живет.
(Russian National Corpus, 2019: online)

“สื่อ Lenta.ru เข้าไปส่องดูในบัญชีใช้งาน Instagram ของเธอและจึงได้รู้ว่าเธอใช้ชีวิตอย่างไร”

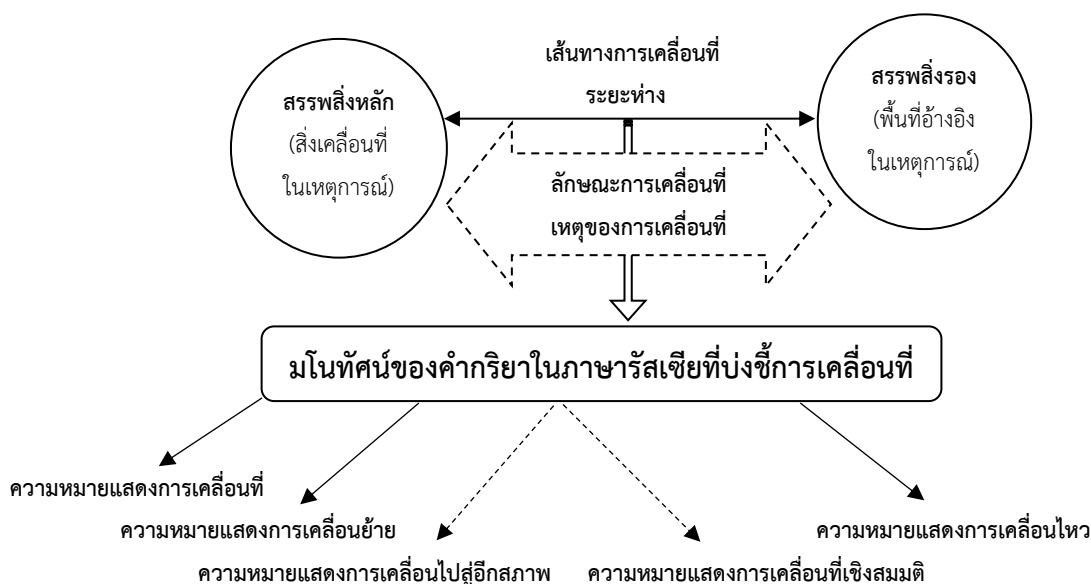
นอกจากนี้ พบในมโนทัศน์อื่นที่ขยายความหมายเป็นนามธรรมในเหตุการณ์เคลื่อนที่ ดังเช่น “Реальные доходы в среднем по стране сразу скакнули на 8%.” “รายได้จริงโดยเฉลี่ยทั่วประเทศได้พุ่งสูงขึ้นถึง 8% ทันที” แสดงการเคลื่อนที่เพิ่มสูงขึ้นของรายได้ เป็นการเปลี่ยนตำแหน่ง ซึ่งการเคลื่อนที่ด้วยสิ่งเคลื่อนที่นั้นอาจไม่ได้ปรากฏให้รับรู้ทางสายตาแต่อย่างใด ผู้วิจัยพิจารณาตามแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานซึ่งอธิบายว่า สรรพสิ่งหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ในช่วงเวลาหนึ่งและมีเส้นทางเป็นองค์ประกอบ ถือว่ามีการเคลื่อนที่เกิดขึ้น จัดเป็นเหตุการณ์เคลื่อนที่ ซึ่งสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับการเคลื่อนที่แบบภาพรวมของเหตุการณ์ได้ ไม่จำกัดแค่การเคลื่อนที่ที่รับรู้ได้ด้วยการมองเห็นทางสายตาเท่านั้น

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปและอภิปรายผลได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. จากคำกริยาที่เก็บข้อมูลทั้งหมด 92 คำกริยา/ คู่คำกริยานี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์การจำแนกประเภทตามความหมายบ่งชี้การเคลื่อนที่พบว่า นอกเหนือจากคำกริยาที่แสดงความหมายพื้นฐานได้แก่ แสดงการเคลื่อนไหว แสดงการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนตำแหน่ง ยังพบคำกริยาที่มีความหมายบอกการกระทำอื่น ซึ่งมีการเคลื่อนที่แฝงอยู่ในความหมายของคำกริยานั้น ๆ ด้วย พิจารณาจากลักษณะคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของการเคลื่อนที่ ดังนั้นจากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นพบกระบวนการ

ทางความหมายที่เกิดขึ้นแสดงถึงระบบความหมายของคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่สามารถสรุปได้ดังผังภูมิต่อไปนี้

ภาพ 1 ผังภูมิแสดงระบบความหมายของคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่

ในภาพที่ 1 กระบวนการทางความหมายและมโนทัศน์เกิดขึ้นโดยอาศัยคุณสมบัติหลักและคุณสมบัติรองในเหตุการณ์เคลื่อนที่ ซึ่งแสดงความหมายทั้งการเคลื่อนที่จริง การเคลื่อนย้ายและการเคลื่อนไหว และขยายความหมายไปสู่การแปรสภาพและการเคลื่อนที่เชิงสมมติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ห่างจากการเคลื่อนที่จริงออกไป

2. พบคำกริยาที่มีความหมายมากกว่าหนึ่งมโนทัศน์ 2 คำกริยาดังกัน คือ คำกริยา *зачислять – зачислить* ‘สมัคร’ ‘ลงรายการ ใส่บัญชี’ แสดงความหมายใน “มโนทัศน์การเข้าร่วม” และ “มโนทัศน์การจัดวาง” และคำกริยา *опаздывать – опоздать* ‘ไปหรือมาถึงไม่ทันเวลา ไปหรือมาสาย’ แสดงความหมายอยู่ในกลุ่มมโนทัศน์การเคลื่อนที่เชิงทิศทางเหมือนกัน ซึ่งเป็นได้ทั้ง “มโนทัศน์การไป” และ “มโนทัศน์การมา” อีกทั้งพบความหมายของคำกริยาใน “มโนทัศน์การขึ้น” ส่วนใหญ่แสดงการใช้ภาษาเกี่ยวกับทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การปรับราคา การเพิ่มของรายได้ เป็นต้น

3. ในมโนทัศน์การเคลื่อนย้ายสรรพจน์ ผู้วิจัยพบว่า คำกริยาแสดงการกระทำที่ถูกทำให้เคลื่อนที่ในเหตุการณ์และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเส้นทางการเคลื่อนที่กับพื้นที่อ้างอิง เช่น ‘โยน

เข้าไปใน ‘วางลงบน’ เป็นต้น ในขณะที่คำกริยาในมโนทัศน์การเคลื่อนไหวร่างกาย มักแสดงทิศทางการย้ายตำแหน่งในเหตุการณ์ เช่น ‘ลุกขึ้นยืน’ ‘เอนลงนอน’ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบความหมายของการเคลื่อนที่ในมโนทัศน์การเคลื่อนไหวร่างกายสัมพันธ์กับการเดินทางและยานพาหนะ ในขณะที่คำกริยาในมโนทัศน์การรับรู้ เป็นการเคลื่อนที่เชิงสมมติผ่านทางประสาทสัมผัส อาทิ การมองเห็น ดังนั้นในเหตุการณ์เคลื่อนที่จึงไม่ปรากฏมิติสัมพันธ์ของสิ่งเคลื่อนที่กับพื้นที่อ้างอิงปรากฏจริง

4. จากผลการวิจัยข้อมูลคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ทั้งหมด 92 คำกริยา/คู่คำกริยา พบจำนวนคำและร้อยละของคำกริยาในแต่ละมโนทัศน์แตกต่างกัน พบคำกริยาที่แสดงความหมายของมโนทัศน์การเคลื่อนย้ายสรรพสิ่งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.39 และพบมากรองลงมาคือ คำกริยาที่แสดงความหมายของมโนทัศน์การเคลื่อนที่เชิงทิศทาง คิดเป็นร้อยละ 23.91 คำกริยาแสดงมโนทัศน์การเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ 8.69 คำกริยาแสดงมโนทัศน์การเคลื่อนไหวร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 6.52 คำกริยาแสดงมโนทัศน์การเคลื่อนที่ด้วยความเร่ง คิดเป็นร้อยละ 5.43 ในขณะที่พบคำกริยาแสดงมโนทัศน์การอพยพ การปล่อย การรับรู้ การติดต่อ มีจำนวนเท่ากันทั้งสี่กลุ่ม คิดเป็นกลุ่มละร้อยละ 3.26 และพบคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่ในมโนทัศน์การเคลื่อนลงน้ำได้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.17

ดังจำนวนความถี่ของคำกริยาของแต่ละมโนทัศน์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคิดของผู้ใช้ภาษาเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ ประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ มโนทัศน์ที่พบความหมายของคำกริยามากเป็นอันดับที่สาม คือ มโนทัศน์การเข้าร่วม ซึ่งแสดงให้เห็นนัยยะสำคัญเกี่ยวกับมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษารัสเซีย กล่าวคือ ผังภาพในความคิดของผู้ใช้ภาษารัสเซียมองเหตุการณ์ของ “การเข้าร่วม” คือการเคลื่อนที่อย่างหนึ่ง ดังนั้นในการเรียนการสอนภาษารัสเซียแก่ผู้เรียนชาวไทย จึงควรระมัดระวังใช้ความหมายคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ของคำกริยาที่มีความหมายแสดงการเข้าร่วมที่ผิดพลาดได้

อนึ่ง จากผลการวิจัยของบทความชิ้นนี้ มีนัยยะสำคัญอีกประการต่อการเรียนการสอนภาษารัสเซียในแง่ของการจำแนกหมวดหมู่ความหมายของคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่เป็นมโนทัศน์ เพื่อสะท้อนความคิดและความหมายของการใช้ภาษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนภาษารัสเซียระดับ A2-B1 ขึ้นไป ให้ผู้เรียนได้เข้าใจการใช้คำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่

นอกเหนือจากคำกริยาในกลุ่ม ‘คำกริยาเคลื่อนที่’ «глаголы движения» ในฐานะที่เป็นกลุ่มคำกริยาพิเศษและมีโครงสร้างประโยคแตกต่างจากคำกริยาทั่วไป

6. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะ 2 ประการสำคัญ ดังนี้

1. ด้านการสอนภาษารัสเซียในฐานะภาษาต่างประเทศ (РКИ) ให้แก่ผู้เรียนชาวไทยในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจัดการเรียนการสอนเรื่องคำกริยาในภาษารัสเซียที่บ่งชี้การเคลื่อนที่แก่ผู้เรียนภาษารัสเซียระดับ A2-B1 สามารถนำองค์ความรู้จากบทความวิจัยนี้มาใช้อธิบายหมวดหมู่ความหมายและการเคลื่อนที่ของคำกริยาในลักษณะต่าง ๆ นอกจากนี้เห็นควรนำการใช้ภาษา กับความคิดและความหมายมาอธิบายเชื่อมโยงในทุกระดับสมรรถนะทางภาษา เพื่อให้ผู้เรียนภาษาเกิดความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง

2. จากการเก็บรวบรวมความหมายของคำกริยาที่บ่งชี้การเคลื่อนที่จากพจนานุกรมฉบับภาษารัสเซีย พบว่า มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่ไว้อย่างครอบคลุมแต่ยังไม่มี ความชัดเจนมากเท่าใด ในแง่ของการนำความหมายไปใช้ในการสื่อสารและการตีความ ดังนั้นการศึกษาตัวอย่างข้อมูลรูปภาษาประกอบการเรียนรู้ความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อความคิดของผู้ใช้ภาษาจึงสำคัญอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- Evans, V. & Green, M. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphor We live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1999). *Philosophy in the Flesh: The embodied mind and its challenge to Western thought*. New York: Basic Books.
- Langacker, R. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar, volume I: Theoretical prerequisites*. Stanford CA: Stanford University Press.
- Langacker, R. (1991). *Foundations of Cognitive Grammar. Descriptive application*. Stanford CA: Stanford University Press.
- Langacker, R. (1999). *Grammar and Conceptualization*. New York: Mouton de Gruyter.
- Miller, G & Johnson-Laird, P. (1976). *Language and Perception*. Cambridge, MA: Belknap Press of Harvard University Press.
- Talmy, L. (2000a). *Toward a Cognitive Semantics volume I: Concept structuring systems*. Cambridge: MIT Press.
- Talmy, L. (2000b). *Toward a Cognitive Semantics volume II: Typology and process in concept structuring*. Cambridge: MIT Press.
- Бабенко, Л. Г. (1999). *Толковый словарь русских глаголов. Идеографическое описание. Английские эквиваленты. Синонимы. Антонимы.* (ред.) Москва: АСТ-ПРЕСС.
- Всеволодова, М.В. (2000). *Теория функционально-коммуникативного синтаксиса*. Москва: МГУ.
- Всеволодова, М.В. & Владимирский, Е. В. (2019). *Способы выражения пространственных отношений в современном русском языке*. Изд. стереотип. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ».

- Кошелев, А.Д. (2017). *Очерки эволюционно-синтетической теории языка*. Москва: Издательский дом ЯСК.
- Кубрякова, Е.С. (1994). *Начальные этапы становления когнитивизма: лингвистика - психология - когнитивная наука*. Вопросы языкознания. No.4. Лебедева, М.Н. (2006). *Словарь-справочник синтаксической сочетаемости глаголов: глагольное управление и другие связи глагола (2500 лексических единиц)*. 3-е изд. Москва: Русский язык.
- Лебедева, М.Н. (2006). *Словарь-справочник синтаксической сочетаемости глаголов: глагольное управление и другие связи глагола (2500 лексических единиц)*. 3-е изд. Москва: Русский язык.
- Майсак, Т.А. (2005). *Типология грамматикализации конструкций с глаголами движения и глаголами позиции*. Москва: Языки славянской культуры.
- Ожегов, С.И. & Шведова, Н. Ю. (1999). *Толковый словарь русского языка*. Москва: Азбуковник.
- Ожегов, С.И. & Шведова, Н.Ю. (2010). *Толковый словарь русского языка*. Москва: ООО «А ТЕМП».
- Скребцова, Т.Г. (2018). *Когнитивная лингвистика: классические теории, новые подходы*. Москва: Издательский Дом.
- Национальный корпус. (2016). *Национальный корпус русского языка*. Дата доступа января, 2021, режим доступа <http://www.ruscorpora.ru>.
- Национальный корпус. (2017). *Национальный корпус русского языка*. Дата доступа января, 2021, режим доступа <http://www.ruscorpora.ru>.

Национальный корпус. (2018). *Национальный корпус русского языка*. Дата
доступа января, 2021, режим доступа <http://www.ruscorpora.ru>.

Национальный корпус. (2019). *Национальный корпус русского языка*. Дата
доступа января, 2021, режим доступа <http://www.ruscorpora.ru>.

Национальный корпус. (2020). *Национальный корпус русского языка*. Дата
доступа января, 2021, режим доступа <http://www.ruscorpora.ru>.

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนรัสเซียที่มีคำเรียกสี

A comparative study of Thai and Russian color idioms

Received 21 April , 2022

Revised 12 December, 2022

Accepted 13 December, 2022

ปริตต์ อรุณโอษฐ์¹

Parit Aroonoast

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความหมายของสำนวนรัสเซียและสำนวนไทยที่มีคำเรียกสี และศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนของธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในสำนวนทั้งสองภาษานี้โดยนำเสนอผ่านพรรณนาวิเคราะห์ ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลความหมายของสำนวนจากหนังสือสำนวนไทย 3 เล่ม และพจนานุกรมสำนวนในภาษารัสเซีย 1 เล่ม โดยเน้นกรณีศึกษาสำนวนเกี่ยวกับสี 4 สี ได้แก่ สีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำ ประกอบไปด้วยเป็นข้อมูลสำนวนไทย 84 ข้อมูล และข้อมูลสำนวนรัสเซีย 89 ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า สีต่าง ๆ สะท้อนความหมายในเชิงสัญลักษณ์ที่หลากหลาย ในสำนวนไทยและรัสเซียสีแดง หมายถึง ความเหนือกว่า ความสวยงาม ความมีเกียรติและความโชคดี สีเขียว หมายถึง ความโกรธและความโง่เขลา สีขาว หมายถึง ความดี ความสะอาด ความเป็นวีรบุรุษ ความซื่อสัตย์ และความแปลกแยก สีดำ หมายถึง ความเกลียดชัง ความผิด โชคร้าย และความสวยงาม หลายสำนวนของทั้งสองภาษามีการแทรกความหมายแฝงในเชิงบวกและลบ สำนวนไทยและสำนวนรัสเซียมีภาพสะท้อนในลักษณะร่วมกัน 4 ประการ คือ ภาพสะท้อนของธรรมชาติ ภาพสะท้อนทางพฤติกรรมและอุปนิสัยของมนุษย์และสัตว์ ภาพสะท้อนทางวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมอดีต ภาพสะท้อนทางความเชื่อและศาสนา สำนวนไทยที่เกี่ยวกับสีมีภาพสะท้อนด้านธรรมชาติมากที่สุด ส่วนสำนวนรัสเซียที่เกี่ยวกับสีมีภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมมากที่สุด ผลของงานวิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษารัสเซียและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

คำสำคัญ: สำนวน สี ภาษาไทย ภาษารัสเซีย ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม

¹ อาจารย์ประจำโครงการรัสเซียศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ e-mail: parit.a@arts.tu.ac.th

Lecturer of Russian Studies program, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University Thailand,

e-mail: parit.a@arts.tu.ac.th

Abstract

This research studied meanings of Thai and Russian color idioms, comparing natural and sociocultural reflections through descriptive analysis. Data for idiom meanings were gathered from three Thai collections of idiom and a Russian phraseological dictionary. Idioms about four colors (red, green, white and black) were used as a case study, with eighty-four examples in Thai and eighty-nine examples in Russian. Results were that colors reflected diverse symbolic meanings. In Thai and Russian idioms, red meant superiority, beauty, dignity and good fortune. Green signified anger and stupidity. White represented goodness, cleanliness, heroism, cowardice, and alienation. Black symbolized hatred, guilt, misfortune and beauty. Positive and negative connotation were represented in several idioms in both languages. Color idioms had similar reflections in Thai and Russian: 1) nature; 2) human and animal behavior and customs; 3) past human lifestyles; and 4) religion and belief. Thai color idioms reflected nature more, while Russian ones primarily reflected human and animal behavior as well as customs. These findings may be applicable in teaching Russian language and cross-cultural communication classes.

Keywords: Idioms, Color, Thai, Russian, Sociocultural reflections.

1. บทนำ

คำว่า “สำนวน” ตามข้อมูลของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีความหมายหลัก ๆ 4 ประการแต่ในบริบทของงานวิจัยดังกล่าวสำนวนหมายถึง “ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ในขณะที่คำว่า “สำนวน” หรือ “**фразеологизм**” ตามคำนิยามในพจนานุกรมด้านภาษาศาสตร์ของรัสเซียสื่อถึงรูปแบบของกลุ่มคำหรือประโยคที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ทั่วไปตามหลักวากยสัมพันธ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านความหมายกับโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่มีลักษณะจำเพาะ และมักได้รับการกล่าวซ้ำ ๆ ผ่านถ้อยคำ (Лингвистический энциклопедический словарь, 1990, с. 559) การศึกษา

สำนวนจึงไม่ได้เป็นเพียงการศึกษาภาษาโดยทั่วไปแต่ยังเป็นการศึกษาถึงเรื่องราวแวดล้อม ความคิด คติความเชื่อ และวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ในอดีตของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ที่เชื่อมโยงกับคำในสำนวน อาทิ สำนวนไทย “ผู้ดีตีนแดงตะแคงดินเดิน” ที่หมายถึง ผู้ที่ไม่เคยชินกับการทำงานหนัก (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 4) มีการนำเสนอมากล่าวถึงลักษณะทางกายภาพ ของชนชั้นสูงซึ่งสามารถสะท้อนเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้คนในสังคมไทยได้

จากสำนวนที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นหนึ่งในด้านอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญ ของการนำเสนอเชื่อมโยงกับการรับรู้ความรู้สึกของมนุษย์ตลอดจนวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ได้ โดย ปฏิเสธไม่ได้ว่าสีมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของผู้คนมาอย่างช้านาน โดยทั่วไปแล้วผู้คนต่างรับรู้และแยก ความแตกต่างของสีพื้นฐานต่าง ๆ ได้ด้วยกลไกด้านสรีระของมนุษย์ กล่าวคือ เมื่อแสงตกกระทบกับ วัตถุใด ๆ แสงก็จะสะท้อนมายังตาของมนุษย์ ก่อนที่ตาและสมองจะทำงานร่วมกันในการแปลง ข้อมูลของแสงกลายเป็นสีที่มนุษย์แต่ละคนรับรู้ (Plook Creator, 2561) สีสามารถจัดประเภทได้ เป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ สีโทนร้อน อาทิ สีแดง สีส้ม และสีโทนเย็น อาทิ สีเขียว สีน้ำเงิน และ แม้ว่ามนุษย์ในสังคมต่าง ๆ จะมีความสามารถในการรับรู้และแยกแยะประเภทของสีได้ แต่หาก พิจารณาจากคำสำหรับเรียกสี (Color Terminology) จะพบว่าแต่ละภาษาจะมีคำเรียกสำหรับสี พื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น ภาษาอังกฤษมีจำนวนคำที่ใช้เรียกสีพื้นฐาน 11 คำ ภาษา Ibo ในไนจีเรีย มี 4 คำ ภาษา Hanunoo ในฟิลิปปินส์มี 4 คำ ภาษา Jale ในนิวกินี มี 2 คำ เป็นต้น (Trask, 1999 อ้างถึงใน ชไมภักดิ์ เตชะสอนันต์, 2554, หน้า 13-12) นอกจากนี้ในหลาย ๆ วัฒนธรรมมีการใช้คำศัพท์ ในการเรียกเฉดสีที่เฉพาะตัวและสะท้อนสภาพสังคมของผู้คนนั้น ๆ อาทิ สีเปลือกมังคุดในภาษาไทย หรือสีไวน์ในภาษาอังกฤษ

มนุษย์โดยทั่วไปรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ผ่านการมองเห็น และการได้มองเห็นสีต่าง ๆ ในหลาย ครั้งนำไปสู่การเชื่อมโยงสีกับความรู้สึกหรือทัศนคติของตน มีการกำหนดความหมายและยังนำเสนอ เปรียบเทียบกับวัตถุชนิดอื่น ๆ ตามมุมมองของตน สีจึงเข้าไปมีบทบาทในสังคมมนุษย์หลากหลาย มิติ อาทิ บทบาททางการเมือง การทำโฆษณาชวนเชื่อ สีกับการตลาดเพื่อผู้บริโภค สีกับการ ออกแบบเฟอร์นิเจอร์ ในมิติทางภาษาด้านสำนวนไทยพบการใช้สำนวนเกี่ยวกับสีที่หลากหลาย อาทิ สำนวน “แกละดำ” ที่หมายถึง “คนที่ทำอะไรผิดเพี้ยนผิดฝู่งในกลุ่มนั้น ๆ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553, หน้า 9) สำนวนดังกล่าวสะท้อนถึงความคิดของวัฒนธรรมของต่างชาติ ทั้งนี้เนื่องจากแกล เป็นสัตว์ที่ไม่ได้รับความนิยมในการทำปศุสัตว์สำหรับคนไทยในอดีตจากสภาพภูมิอากาศที่ร้อนชื้น

สีดำในบริบทดังกล่าวหรือในบริบทส่วนใหญ่มักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความในแง่ร้ายหรือสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ หรือสำนวน “หัวทอง” (Золотая голова) ในภาษารัสเซีย หมายถึง คนที่มีพรสวรรค์หรือมีความสามารถ หรือ คนที่ฉลาดหลักแหลม (Фёдоров, 2008) โดยสีทองในบริบทดังกล่าวในภาษารัสเซียจะเป็นสัญลักษณ์ของพรสวรรค์ ความฉลาด หรือสิ่งที่ดีต่าง ๆ

จากประเด็นต่าง ๆ ข้างต้นนำมาสู่งานวิจัยฉบับนี้ที่ศึกษาสำนวนที่มีคำเรียกสีในภาษาไทยและภาษารัสเซีย โดยมุ่งเน้นคำเรียกสีในสี่สีหลัก คือ สีแดง สีเขียว สีดำ และสีขาว เนื่องจากทั้งสี่สีมีปริมาณของสำนวนจากทั้งสองภาษาเป็นจำนวนมากและและมีจำนวนใกล้เคียงกัน สาเหตุของการเปรียบเทียบสำนวนสองภาษาดังกล่าวเนื่องจากภาษารัสเซียเป็นภาษาที่อยู่คนละตระกูลกับภาษาไทยและเป็นภาษาที่ยังห่างไกลจากการรับรู้ของคนไทยในส่วนใหญ่ อีกทั้งจากการสำรวจงานวิจัยในแวดวงวิชาการไทยการเปรียบเทียบสำนวนที่มีคำเรียกสีในทั้งสองภาษายังไม่เป็นที่ปรากฏการศึกษาสำนวนที่มีคำเรียกสีในภาษาไทยและรัสเซียสามารถทำให้เห็นถึงค่านิยมทางสังคมที่มีส่วนที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน และสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างทั้งทางความคิดและวัฒนธรรมของทั้งสองชนชาติได้โดยเฉพาะในกรอบของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมตลอดจนการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบรรณศาสตร์และการศึกษาความหมาย

บรรณศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาถึงชุดความคิดหรือระบบของมโนทัศน์ที่ใช้ในการอธิบายความหมาย โดยรูปของความหมายดังกล่าวอาจอยู่ในระดับคำ (lexical level) ระดับประโยค (sentential level) หรือในระดับข้อความต่อเนื่อง (discourse unit) ก็ได้ หน้าที่หลักของบรรณศาสตร์เน้นการอธิบายความหมายและการแจกแจง ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับรูป (สัญลักษณ์ทางภาษา) อย่างชัดเจน (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2550, หน้า 5) ทั้งนี้ความหมายที่ผูกติดกับรูปภาษาสอดคล้องกับทฤษฎีสัญลักษณ์ทางภาษาของเฟอร์ดินานด์ เดอ โซซูร์ (de Saussure) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส กล่าวคือ สัญลักษณ์ทางภาษา (linguistic sign) ประกอบไปด้วยส่วนที่เป็น “รูป” หรือที่เรียกว่า “signifier” และส่วนที่เป็น “ความหมาย” หรือ “มโนทัศน์” ของคำนั้นหรือที่เรียกว่า “signified” โดยทั้งสององค์ประกอบไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (Saussure, 1959 อ้างถึงใน จรัสวิไล จรูญโรจน์, 2559, หน้า 139-140)

การศึกษาความหมายในหลายกรณีครอบคลุมคำประเภทสำนวน (idiom) ซึ่งจัดเป็นคำปรากฏร่วมชนิดพิเศษ (special collocation) กล่าวคือ เป็นกลุ่มคำที่ไม่ได้มีความหมายตรงตามความหมายของคำและหากพิจารณาตรงตามอักษรจะให้ความหมายผิดไป หลักการดังกล่าวเป็นการนำคำต่าง ๆ มารวมกลุ่มกันและทำให้เกิดความหมายใหม่ เช่น “Pass away” ไม่ได้หมายถึง ผ่านไปไกล แต่หมายถึง “เสียชีวิต” ในบางครั้งสำนวนเป็นประเภทสำนวนบางส่วน (partial idioms) หมายถึง กลุ่มคำบางคำที่ให้ความหมายปกติ และมีบางคำเป็นสำนวน เช่น white people หมายถึง กลุ่มคนที่ไม่ใช่ผิวดำหรือเหลือง มีคำว่า “white” เป็นสำนวนบางส่วน หรือ «Чёрный день» ‘วันดำ’ หมายถึง วันที่ยากลำบากมากในชีวิต มีคำว่า «Чёрный» ‘ดำ’ เป็นสำนวนบางส่วน

ในมุมมองทางภาษาศาสตร์ความหมายสามารถจัดประเภทได้หลากหลายชนิด แต่ความหมายหลักในบรรดาประเภทต่าง ๆ คือ ความหมายประจำศัพท์หรือความหมายโดยตรง (conceptual/denotative meaning) ซึ่งสามารถใช้การศึกษาผ่านการแยกองค์ประกอบทางความหมาย เช่น คำว่า “Woman” มีองค์ประกอบคือ “human” “adult” และ “female” นอกจากนี้ยังมีความหมายประเภทความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย (connotative meaning) ซึ่งแตกต่างกันไปตามกลุ่มของสังคมหรือเพศของผู้ใช้ภาษา อาทิ หากพิจารณาคำว่า “Woman” ในความหมายโดยนัยตามเกณฑ์ด้านสังคมและจิตวิทยา จะหมายถึงว่า มีสัญชาตญาณความเป็นแม่ ทำอาหารเก่ง หากพิจารณาตามเกณฑ์ของความคิดเห็นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อาจหมายถึงเจ้าอารมณ์ เจ้าตา อ่อนไหว เป็นต้น (พัชรี พลาวงค์, 2560, หน้า 46-47) นอกเหนือจากเกณฑ์การพิจารณาความหมายแฝงข้างต้น งานวิจัยนี้ยังมีการศึกษาความหมายแฝงของสำนวนเกี่ยวกับสีต่าง ๆ (สีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำ) ตามเกณฑ์ความหมายเชิงบวก (เป็นสำนวนที่มีจุดประสงค์ในการชื่นชม) ความหมายเชิงลบ (สำนวนที่มีจุดประสงค์ในการตำหนิ หรือประชดประชัน) ประกอบด้วย

2.2 แนวคิดมานุษยวิทยาวัฒนธรรมที่ผูกพันกับถ้อยคำสำนวน

ในมุมมองทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรมมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นโดยมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย การศึกษาถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถกระทำได้ผ่านการศึกษาภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นกุญแจสำคัญไปสู่การทำความเข้าใจวัฒนธรรมที่ครอบคลุมถึงความคิด ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมต่าง ๆ ของบรรพบุรุษในสังคมนั้น ๆ ในการวิเคราะห์ถ้อยคำสำนวนตามแนวทางของมานุษยวิทยาวัฒนธรรมนักวิชาการชาวไทยดิเรกชัย มหัทธนะสิน (2529, หน้า 65-66) ได้เสนอ

แนวทางต่อไปนี้ 1) มีการจัดถ้อยคำสำนวนโดยยึดแนววิถีประชาเป็นหลัก โดยในบริบทดังกล่าววิถีประชา หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีร่วมกันและมีการสืบทอดต่อ ๆ มาให้คนรุ่นหลังยึดเป็นแบบแผน 2) พิจารณาว่าถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับวิถีประชาในเรื่องใด เช่น สำนวน “ตีวัวกระทบคราด” เป็นวิถีประชาในเรื่องการเลี้ยงดูแล้ว 3) พิจารณาจุดมุ่งหมายของผู้สร้างถ้อยคำสำนวน เช่น จุดมุ่งหมายของสำนวน “ตีวัวกระทบคราด” คือ การให้ข้อคิด การห้ามตลอดจนเป็นการประชดประชัน เป็นต้น หลักการศึกษาถ้อยคำสำนวนตามมุมมองทางมานุษยวิทยาดังกล่าวผู้ศึกษาจะนำมาพิจารณาเป็นองค์ประกอบของการวิเคราะห์ความหมายและภาพสะท้อนของสำนวนไทยและรัสเซียที่เกี่ยวกับคำเรียกสี

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำนวนที่มีการใช้คำเรียกสี

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาความหมายสำนวนเกี่ยวกับสีในภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่กับสำนวนที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสีในภาษารัสเซียและพิจารณาเปรียบเทียบภาพสะท้อนที่ปรากฏผ่านสำนวนนั้น ๆ ทั้งนี้การเปรียบเทียบภาษาโดยทั่วไปเป็นการนำภาษาแรก (ส่วนใหญ่เป็นภาษาแม่) มาทำการศึกษาเปรียบเทียบกับอีกภาษาต่างประเทศอื่น ๆ โดยพิจารณาถึงความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละภาษาตามประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนด

ในการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเกี่ยวกับสีในแวดวงวิชาการไทย ผู้ศึกษาพบการเปรียบเทียบสำนวนไทยและจีน (Li Mengdie, 2562) โดยมีรูปแบบของการศึกษาวิเคราะห์ถ้อยคำสำนวนตามมุมมองทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าแหล่งที่มาของทั้งสำนวนไทยและสำนวนจีน คือ ตำนาน วรรณกรรมคลาสสิก เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ภาษาพูดพื้นบ้าน พบความแตกต่างในการตีความหมายของทั้งสองสำนวน กล่าวคือ สำนวนจีนเกี่ยวกับสีให้อารมณ์เชิงบวก อารมณ์เชิงลบ อารมณ์ความเป็นกลาง และอารมณ์ทั้งเชิงบวกและอารมณ์เชิงลบ ส่วนในสำนวนไทยให้อารมณ์สามประเภทแรกเท่านั้นและไม่มีสำนวนใดที่มีอารมณ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งสองสำนวนยังให้ภาพสะท้อนที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิประเทศ พืชพรรณ ลักษณะที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา

บทความวิจัยสำนวนที่มีองค์ประกอบเกี่ยวกับสีในภาษารัสเซียและภาษาอุซเบก (Ярматова, 2022) พบการศึกษาสำนวนแฝงของสีขาว สีดำ และสีแดงของทั้งสองภาษา มีความสอดคล้องทั้งการใช้สำนวนและความหมายของทั้งสองภาษาบางส่วน เช่น สำนวน «Белая ворона» ‘อีกาขาว’ ที่หมายถึง คนที่แปลกแยกจากผู้อื่น เป็นต้น อย่างไรก็ตามสำนวนในภาษา

อุซเบกที่รับมาจากภาษารัสเซียมีการปรับเปลี่ยนเชิงความหมายตามบริบททางประวัติศาสตร์ในประเทศของตน อาทิ สำนวน «Белая кость» ‘กระดูกขาว’ โดยในภาษารัสเซียหมายถึง คนที่เกิดในตระกูลสูงศักดิ์ ในขณะที่ภาษาอุซเบกได้เปลี่ยนแปลงความหมายเป็น ผู้พิชิตหรือลูกหลานของชาวอาหรับที่ได้พิชิตดินแดนอุซเบกิสถานในอดีต สำนวนเกี่ยวกับสีจึงสามารถสะท้อนการเชื่อมโยงภาษากับมุมมองทางสังคมวัฒนธรรม ตลอดจนประวัติศาสตร์ของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ได้ ในขณะที่งานวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีคำเรียกสีแดงในภาษารัสเซียและจีน (Сунь и Ма, 2020) พบความคล้ายคลึงเชิงความหมายแฝงของทั้งสองภาษาในความหมายว่าสวยงาม ส่วนความหมายแฝงของคำเรียกสีในภาษารัสเซียที่ไม่ปรากฏในภาษาจีน ได้แก่ สัญลักษณ์ของการปฏิวัติ ความก้าวหน้า และสัญลักษณ์ของการแจ้งเตือน การศึกษาในประเด็นดังกล่าวช่วยให้เกิดความเข้าใจด้านความต่างทางความคิดและวัฒนธรรมของสองชนชาติได้

งานวิจัยเชิงเปรียบเทียบสำนวนที่มีคำเรียกสีน้ำเงินหรือสีฟ้าในภาษารัสเซียและภาษาเยอรมัน (Минеева и Пирогова, 2016) โดยในภาษารัสเซียมีการแยกการใช้คำที่เรียกสีฟ้าและสีน้ำเงิน ในขณะที่ภาษาเยอรมันรวมเรียกคำเดียว ทั้งนี้พบความสอดคล้องของการใช้สำนวนสีน้ำเงินและความหมายที่เหมือนกัน เช่น «Голубой цветок» ‘ดอกไม้สีฟ้า’ ที่หมายถึง ความฝันที่ไม่อาจเอื้อมถึง บางสำนวนในภาษาเยอรมันที่มีการใช้สีน้ำเงิน สอดคล้องกับสำนวนรัสเซียที่ไม่ได้ใช้สีน้ำเงินแม้ว่าจะมีความหมายคล้ายคลึงกัน และบางสำนวนที่มีคำเรียกสีน้ำเงินในภาษาเยอรมันไม่สอดคล้องหรือมีความหมายใกล้เคียงกับภาษารัสเซีย งานวิจัยมนทัศน์ทางภาษาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับคำเรียกสีในภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษารัสเซีย (Глебова, Тисленкова и Бганцева, 2021) พบการศึกษาพบว่าสีที่มีบทบาทหลักในมนทัศน์ด้านสีของทั้งสามภาษาได้แก่ สีขาว สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน (สีฟ้า) ในขณะที่สีที่มีบทบาทรองลงมาได้แก่ สีเขียว สีเทา และสีเหลือง สีที่มีบทบาทน้อยที่สุดในมนทัศน์ดังกล่าวของทั้งสามภาษาได้แก่ สีชมพู สีน้ำตาล สีม่วง และสีส้ม ทั้งนี้สีที่มีความเชื่อมโยงกับเชื้อชาติและมีคุณสมบัติที่โดดเด่นในภาษารัสเซียและอังกฤษ คือ สีดำ ส่วนในภาษาฝรั่งเศส คือ สีขาว โดยมนุษยมีอิทธิพลต่อการกำหนดความเข้าใจและความเชื่อมโยงสีกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

ในงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสีแต่ไม่ได้มีลักษณะของการเปรียบเทียบพบการศึกษาเกี่ยวกับคำบอกสีแดงในภาษาจีนปัจจุบัน (อารีย์ พรหมรอด, 2553) โดยผลการศึกษาพบว่า สีแดงเป็นสีที่ชื่นชอบของชาวจีนและสามารถสื่อความหมายต่าง ๆ ได้ สีแดงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของความ

โชคดี สิริมงคล การปฏิบัติ ความก้าวหน้า และอื่น ๆ ในการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านคำเรียกสีในภาษาฝรั่งเศส (ธีระ รุ่งธีระ, 2553) ผลการศึกษาว่า คำเรียกสีไม่มีพื้นฐานมีกลวิธีการสร้างที่หลากหลาย อาทิ การนำคำเรียกสีมาผสมกัน การแปลงคำด้วยหน่วยเติมหลัง สีต่าง ๆ สะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับการกิน การแต่งกาย ยาสูบ และชาติตระกูล นอกจากนี้ยังพบการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างสีกับโลกภายในของมนุษย์ผ่านสำนวนในภาษาสเปน (Лопарева, 2010) มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างสีกับอารมณ์และพฤติกรรมของมนุษย์ ในภาษาสเปนสีที่เชื่อมโยงกับอารมณ์ของมนุษย์ ได้แก่ สีดำ สีขาว สีเขียว สีแดง และสีเหลือง อาทิ สีดำและสีเหลืองเชื่อมโยงกับความกลัว สีแดงและสีดำเชื่อมโยงกับความโกรธ โมโห หรือพฤติกรรมที่ใจร้าย หนึ่งในสาเหตุหลักของการใช้สีในสำนวนภาษาสเปนเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำที่แสดงความหมายเชิงลบ หรืออารมณ์เชิงลบ ในการศึกษาคำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดภาษาไทย ถิ่นกาญจนบุรี กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ (นฤมล ศิริพันธุ์, 2554) ผลการศึกษพบว่าในภาษาไทย ถิ่นกาญจนบุรีพบคำเรียกสีพื้นฐาน 12 คำและสีไม่มีพื้นฐาน 97 คำ ผู้พูดมีทัศนคติบวกต่อสีเข้ม และมีทัศนคติลบต่อสีอ่อน สีสะท้อนเรื่องราวความเชื่อด้านพลังอำนาจ ความบริสุทธิ์ โชคลาภ ศาสนา การเปลี่ยนวัย โดยจะปรากฏในพิธีกรรมต่าง ๆ อาทิ ผูกขวัญเส้า การไหว้ผี

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่เกี่ยวกับสีในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในแวดวงวิชาการไทยมีค่อนข้างจำกัด ในขณะที่แวดวงวิชาการรัสเซียพบการศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษาสำนวนเกี่ยวกับคำเรียกสีในภาษาใดภาษาหนึ่ง โดยมีทั้งภาษาที่มีการใช้ในกลุ่มประเทศที่มีเขตแดนใกล้เคียงกับรัสเซียและภาษาสากล การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและรัสเซียที่เกี่ยวกับสีถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่เปิดมุมมองทางความคิดและภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมผ่านภาษาเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมุมมองทางความคิดของไทยและรัสเซียในกรอบการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ และผลของการศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนในวิชาภาษารัสเซียและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาความหมายของสำนวนรัสเซียและสำนวนไทยที่มีคำเรียกสีในสีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำ
- 3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนของธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมในสำนวนรัสเซียและสำนวนไทยที่มีคำเรียกสีในสีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีคำเรียกสีในภาษารัสเซียและภาษาไทยผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลชั้นรองหรือทุติยภูมิเป็นสำคัญทั้งจากภาษาไทยและภาษารัสเซียโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษางานวิชาการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนระหว่างภาษาไทยกับสำนวนในภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะสำนวนที่มีคำเรียกสี
2. เก็บรวบรวมข้อมูลสำนวนที่มีคำเรียกสี โดยแหล่งข้อมูลสำนวนไทยมาจาก 1) หนังสือ “สำนวนไทย” (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) 2) หนังสือ “ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553) 3) หนังสือ “5000 สำนวนไทย” (เอกรัตน์ อุดมพร, 2554) แหล่งข้อมูลสำนวนรัสเซียมายังพจนานุกรมสำนวนภาษารัสเซียมาตรฐาน หรือ “Фразеологический словарь русского литературного языка” (Фёдоров, 2008) ผู้ศึกษาพิจารณาแหล่งข้อมูลข้างต้นเนื่องมาจากเป็นแหล่งข้อมูลที่รวบรวมสำนวนที่สำคัญต่าง ๆ ของทั้งสองภาษาและสามารถพบสำนวนที่มีคำเรียกสีได้ในจำนวนมากเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ความหมายและศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อน
3. คัดเลือกสำนวนที่มีคำเรียกสีที่เป็นสีเดียวกันในทั้งสองภาษาในหนังสือและพจนานุกรมดังกล่าวไปข้างต้นรวม 4 สี ได้แก่ สีแดง (Красный) สีเขียว (Зелёный) สีขาว (Белый) และสีดำ (Чёрный) โดยแบ่งเป็นสำนวนไทยจำนวน 84 สำนวน และสำนวนรัสเซียมจำนวน 89 สำนวน รวมทั้งสิ้น 173 สำนวน เหนือในการคัดเลือก 4 สีข้างต้นพิจารณาจากจำนวนของสำนวนที่พบมากและมีปริมาณของสำนวนที่ใกล้เคียงกันในแต่ละภาษาตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความนิยมของการใช้สีดังกล่าวกับการประกอบความหมายในสำนวนทั้งในภาษารัสเซียและภาษาไทย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้ศึกษาใช้รูปแบบการนำเสนองานวิจัยผ่านการพรรณนาวิเคราะห์ หลังจากนั้นนำมาสังเคราะห์เพื่อพิจารณาความหมายและเปรียบเทียบภาพสะท้อนที่มาจากการใช้สำนวนไทยและรัสเซียมเกี่ยวกับสี ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมสำนวนไทยและสำนวนรัสเซียมเกี่ยวกับสี
2. วิเคราะห์ความหมายของสำนวนไทยและสำนวนรัสเซียม พิจารณานัยยะแฝงของสำนวนต่าง ๆ

โดยในเกณฑ์การพิจารณาความหมายเชิงบวกและความหมายเชิงลบจะยึดจากจุดมุ่งหมายของ
สำนวนเป็นหลัก กล่าวคือหากเป็นสำนวนที่มีจุดมุ่งหมายกล่าวชื่นชมจะเป็นความหมายเชิงบวก
กรณีจุดมุ่งหมายคือการตำหนิ การต่อว่า หรือการประชดประชัน จะเป็นความหมายเชิงลบ

3. สังเคราะห์รายละเอียดและเปรียบเทียบด้านภาพสะท้อนของธรรมชาติและภาพสะท้อนทาง
สังคมและวัฒนธรรมที่ได้จากสำนวนต่าง ๆ ทั้งสองภาษา โดยคำว่า “ภาพสะท้อนทาง
ธรรมชาติ” ในงานวิจัยดังกล่าว หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ทาง
ธรรมชาติ พืชพรรณ หรือสิ่งมีชีวิตที่เป็นสัตว์ซึ่งแฝงมาด้วยความหมายเชิงเปรียบเทียบของคำเรียกสิ่ง
ปรากฏในสำนวน ส่วน “ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม” หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เชื่อมโยง
กับสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ และสิ่งที่มนุษย์รังสรรค์ขึ้น ครอบคลุมถึง พฤติกรรมและ
อุปนิสัยของมนุษย์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมอดีต ตลอดจนมุมมองทางจิตวิญญาณ
ผ่านทางความเชื่อและศาสนาโดยแฝงมาด้วยความหมายเชิงเปรียบเทียบของคำเรียกสิ่งที่ปรากฏใน
สำนวน
4. สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

5. ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลและศึกษาความหมายของสำนวนที่มีคำเรียกสีในภาษาไทยและภาษา
รัสเซียผ่านกรณีศึกษาสีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำ สามารถนำเสนอรูปแบบความหมายต่าง ๆ ของ
สำนวนในสี่ข้างต้นและภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละภาษาได้ดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของสำนวนที่มีคำเรียกสีแดงในภาษาไทยและรัสเซีย

สีแดงในสำนวนไทยให้ความหมายแฝงในการบอกระดับฐานะทางสังคมของผู้คนในอดีต
อาทิ สำนวน “ผู้ดีดินแดงตะแคงดินเงิน” เนื่องมาจากสำนวนกล่าวถึงคนชั้นสูงที่ไม่เคยชินกับการ
ทำงานหนักจึงทำให้มีผิวพรรณที่ดีและมีเลือดฝาด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 196) สำนวน
ที่ถูกใช้ในการประชดประชันดังกล่าว หมายถึง ผู้ที่ไม่เคยชินกับการทำงานหนัก นอกจากนี้สีแดงยัง
ใช้บรรยายสีของข้าวที่สืด้วยมือและยังไม่ได้ผ่านการขัดสีหรือที่เรียกว่า “ข้าวแดง” ดังปรากฏใน
สำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” ที่หมายถึง “บุญคุณ” บริบทของข้าวแดงในความหมายดังกล่าวยัง
สามารถพบได้ในสำนวน “ชาติทหารจะกินข้าวแดงสองเจ้านั้นหามิได้” โดยหมายถึง “อย่ายอมเป็น
ข้าสองเจ้า บ่าวสองนาย” (เอกรัตน์ อุดมพร, 2554, หน้า 71) สีแดงในสำนวนไทยหลายกรณีนำมาใช้

กับวัตถุต่าง ๆ ที่มีสีแดงโดยธรรมชาติ อาทิ ผงสีที่เรียกว่าชาดตามที่ปรากฏในสำนวน “ชาดจะดีไม่
ทาสีก็แดง” โดยเป็นการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคนที่ดีโดยเนื้อแท้เป็นคนดีเช่นเดียวกับผงสีที่
เรียกว่าชาดที่มีสีแดงสดตั้งแต่ต้น สีแดงนำมาเปรียบกับเชือกหรือริบบิ้นในสำนวน “โบแดง” ที่
หมายถึง งานสำคัญที่ได้รับการยกย่อง (เรื่องเดียวกัน, หน้า 120) หรือการเปรียบกับสิ่งอื่น ๆ เช่น
สำนวน “แดงเหมือนเสน” “แดงเหมือนพระเพลิง” สีแดงในสำนวนไทยปรากฏในความสัมพันธ์
ระหว่างชายหญิง เช่น สีของไข่แดงซึ่งมีความหมายแฝงว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในสำนวน “กินไข่แดง”
หมายถึง การที่ผู้ชายได้ความบริสุทธิ์ของผู้หญิง (เรื่องเดียวกัน, หน้า 196) สีแดงนำมาใช้ในสำนวน
ไทยในชื่อของสัตว์ซึ่งเป็นตัวแทนของเพศชาย อาทิ “มดแดงแฝงพวกมะม่วง” เป็นการเปรียบเทียบ
แดงเป็นชายที่หมายปองหญิงที่ตนรักและพยายามกัณฑ์ชายอื่น (เรื่องเดียวกัน, หน้า 218)

สีแดงในสำนวนรัสเซียสะท้อนความหมายผ่านสัญลักษณ์ที่หลากหลาย สีแดงมีความหมาย
ว่าช่วงเวลาที่ได้มาด้วยความโชคดีในชีวิตในสำนวน «Красные дни» ‘วันสีแดง’ สีแดงจึงเป็น
สัญลักษณ์ของความโชคดี นอกจากนี้สีแดงยังเชื่อมโยงกับการมีพรสวรรค์โดยเฉพาะความสามารถใน
การพูดจาอย่างมีวาทีศิลป์ในสำนวน «Красное слово» ‘คำแดง’ นอกจากนี้พบสีแดงใน
สำนวนที่มีที่มาจากยุคสมัยก่อนการปฏิวัติ อาทิ «Красный двор» ‘ลานหรือสวนแดง’
หมายถึง อาคารและพื้นที่สวนของขุนนาง หลายสำนวนเกี่ยวกับสีแดงเกี่ยวข้องกับยุคสมัยของ
สหภาพโซเวียตโดยสีแดงเป็นสีแห่งการปฏิวัติซึ่งเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์หลัง ค.ศ. 1917 และ
หลายสำนวนมีนัยยะแฝงเกี่ยวกับการชื่นชม การให้เกียรติ การส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น สำนวน
«Красная доска» ‘กระดานแดง’ หมายถึง กระดานประกาศเกียรติสำหรับผู้เรียนดีหรือผู้ทำ
คุณประโยชน์ในยุคโซเวียต สำนวน «Красный уголок» ‘มุมแดง’ หมายถึง สโมสรที่ส่งเสริม
วัฒนธรรมและการศึกษา สำนวน «Красный следопыт» ‘นักแกะรอยแดง’ หมายถึง กลุ่ม
บุคคลที่รวบรวมข้อมูลให้กับพิพิธภัณฑสถานการปฏิวัติในลักษณะประโยชน์เพื่อสาธารณะ
(Фёдоров, 2008) สีแดงในบางครั้งสื่อถึงการให้ความสำคัญ การทำให้เป็นที่เด่นชัด การถือเป็น
สิ่งหลักดังสำนวน «Проходить красной нитью» ‘ผ่านไปด้วยด้ายแดง’ ที่มีที่มาจาก
การนำด้ายแดงพันกับเชือกที่ผูกกับเรือเพื่อป้องกันการขโมย (О жизни слов, 2020) อย่างไรก็ตาม
สีแดงในสำนวนรัสเซียยังพบการเปรียบเทียบกับไฟ อาทิ สำนวน «Красный петух» ‘ไก่ตัว
ผู้สีแดง’ หมายถึง การลอบวางเพลิงโดยมีที่มาจากการที่ชาวรัสเซียในอดีตพิจารณาลักษณะของ
หงอนไก่และขนไก่ว่ามีความคล้ายคลึงกับเปลวไฟ (Kudrjavcev) สีแดงพบในบริบทของเครื่องแต่ง

กายของผู้หญิงและมีจุดมุ่งหมายในเชิงตำหนิ เช่น สำนวน «Красный каблук» ‘ส้นรองเท้าแดง’ หมายถึง ผู้หญิงที่ชอบแต่งตัว

5.2 ความหมายของสำนวนที่มีคำเรียกสีเขียวในภาษาไทยและรัสเซีย

สีเขียวในสำนวนไทยมีความหมายแฝงเกี่ยวกับความเชื่อและการขาดความน่าเชื่อถือโดยเชื่อมโยงกับพระอินทร์ซึ่งเป็นเทวดาที่มีกายเขียวในศาสนาพราหมณ์ อาทิ สำนวน “เขียว ๆ อย่าเฉลียวว่าเป็นองค์อินทร์” ที่มีจุดมุ่งหมายในการเตือนว่าหากพบเห็นสิ่งใดนั้นไม่ควรนึกว่าดีไปเสียหมด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 55) สำนวน “พระอินทร์มาเขียว ๆ” ที่มีความหมายว่า ไม่น่าเชื่อถือ (เอกรัตน์ อุดมพร, 2554, หน้า 140) นอกจากนี้สีเขียวในสำนวนไทยยังเป็นสัญลักษณ์ของความโกรธ อาทิ สำนวน “ตาเขียว” หมายถึง การแสดงอาการโกรธจัด (เรื่องเดียวกัน, หน้า 88) สำนวน “เสียงเขียว” หรือ พูดเสียงดังด้วยความโกรธ (เรื่องเดียวกัน, หน้า 197) อย่างไรก็ตามสีเขียวยังเชื่อมโยงถึงสัญญาณไฟจราจรในสำนวน “ไฟเขียว” หมายถึง อนุญาต (เรื่องเดียวกัน, หน้า 146)

สีเขียวในสำนวนรัสเซียหลากหลายสำนวนมีความหมายแฝงในเชิงลบคล้ายคลึงกับสำนวนไทยแต่สื่อความหมายแตกต่างออกไป สีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของความงี่เงาและความอ่อนต่อโลกของผู้เยาว์ อาทิ สำนวน «Зелёная голова» ‘หัวเขียว’ หมายถึง คนที่หัวขำหรืองี่เงา สำนวน «Сопля зелёная» ‘น้ำมูกเขียว’ หมายถึง คนที่เด็กเกินไปจะเข้าใจหรือจัดการกับอะไรบางอย่าง (Фёдоров, 2008) ทั้งสองสำนวนข้างต้นใช้เพื่อการตำหนิบุคคล นอกจากนี้สีเขียวยังเป็นสัญลักษณ์ของความมึนเมา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาทิ สำนวน «Зелёное вино» ‘ไวน์เขียว’ หมายถึง วอดก้า เนื่องจากกรรมวิธีในการผลิตเครื่องดื่มดังกล่าวมาจากสมุนไพร และรากศัพท์ของคำว่า “เขียว” หรือ «Зелье» หมายถึง สมุนไพรในภาษาโบราณ (Похлёбкин, 2005) สำนวน «Зелёный змей» ‘งูใหญ่เขียว’ หมายถึง ความมึนเมาและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนวนดังกล่าวเปรียบงูเป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้าย สิ่งคอยยั่วยุให้เกิดการกระทำผิดในทัศนะของคัมภีร์ไบเบิล นอกจากนี้โทษของแอลกอฮอล์ก็เปรียบดังพิษของงูที่อาจทำให้ผู้ดื่มถึงแก่ชีวิตได้ (Ван, 2017) และสีเขียวยังเชื่อมโยงกับการลงโทษทางกายในยุคราชวงศ์โรมานอฟที่ 19 จากสำนวน «Зелёная улица» ‘ถนนเขียว’ โดยเป็นรูปแบบของการจัดทางเดิน มีการนำทหารมายืนเป็นแถวสองข้างทางเพื่อทำการเฆี่ยนตีด้วยท่อนไม้หรือกิ่งไม้เบิร์ชแก่ผู้ที่ต้องรับโทษที่ต้องเดินผ่านทางดังกล่าว สีเขียวในสำนวนนี้สันนิษฐานว่ามาจากเครื่องแต่งกายของทหารที่เป็นชุดสีเขียว (Колонка, 2008) อย่างไรก็ตามสำนวนดังกล่าวยังมีอีกหนึ่งความหมาย

คือ เส้นทางบนท้องถนนที่โล่งไม่มีอุปสรรคทางจราจรซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสีเขียวในสัญญาณไฟจราจร ในบางครั้งสีเขียวในสำนวนรัสเซียเป็นสัญลักษณ์ของธรรมชาติในสำนวน «Зелёное золото» ‘ทองคำเขียว’ ซึ่งหมายถึง ป่า โดยเปรียบป่าว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางธรรมชาติราวกับทองคำ

5.3 ความหมายของสำนวนที่มีคำเรียกสีขาวในภาษาไทยและรัสเซีย

สีขาวในสำนวนไทยถูกนำมาใช้ในการเปรียบเทียบอวัยวะในร่างกายของมนุษย์กับวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเพื่อจุดมุ่งหมายในการอธิบายถึงความขาวสะอาด อาทิ สำนวน “ขาวราวกับปุยฝ้าย” “ขาวราวกับหยวก” “หนวดขาวราวปุยนุ่น” “ฟันขาวราวไข่มุก” “หน้าขาวอย่างกับไข่มุก” (เอกรัตน์ อุดมพร, 2554) นอกจากนี้สีขาวยังเป็นสัญลักษณ์ของความโปร่งใสและการปฏิบัติตามกฎกติกา อาทิ สำนวน “ขาวสะอาด” โดยหมายถึง ไม่มีข้อสงสัยว่าผิดกติกา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553, หน้า13) นอกจากนี้สีขาวยังมีความหมายแฝง คือ ความเป็นวีรบุรุษในการกอบกู้สถานการณ์ ดังปรากฏในสำนวน “อัศวินม้าขาว” หรือ “พระเอกขี่ม้าขาว” อย่างไรก็ตามสีขาวยังมีความหมายในเชิงลบ อาทิ สำนวน “ตาขาว” หมายถึง แสดงอาการขาดกัว ขี้ขาด และสำนวน “ธงขาว” ที่มีที่มาจากภาษาต่างประเทศในช่วงของการทำสงคราม หมายถึง ความพ่ายแพ้ (เอกรัตน์ อุดมพร, 2554)

สีขาวในสำนวนรัสเซียสะท้อนความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่แตกต่างจากสำนวนไทย กล่าวคือ สีขาวมักนำมาเทียบเคียงกับบริบทของสีดำเพื่อเป็นการแสดงความแตกต่างอย่างเด่นชัด อาทิ การใช้สีขาวกับอิกาดำและให้ความหมายแฝงเชิงลบในสำนวน «Белая ворона» ‘อิกขาว’ ซึ่งเป็นสำนวนที่ใช้ในการตำหนิคนที่ทำอะไรแปลกแยกจากคนรอบข้าง การใช้สีขาวกับขาวนิโกรในสำนวน «Белый негр» ‘นิโกรขาว’ หมายถึง คนที่ไร้สิทธิทางการเมืองหรือใช้แรงงานหนัก การใช้สีขาวกับเขม่าในสำนวน «Дела как сажа бела» ‘งานเหมือนเขม่าขาว’ หมายถึง ความรู้สึกแค้นของบุคคลหนึ่ง (Фёдоров, 2008) นอกจากนี้สีขาวในหลายกรณีของสำนวนรัสเซียยังเป็นสัญลักษณ์ของการถือกำเนิดขึ้นของสิ่งมีชีวิต สสาร หรือวัตถุใด ๆ ที่ถูกสร้างโดยพระเจ้า อาทิ สำนวน «Белый свет» ‘โลกขาว’ หมายถึง โลกที่ประกอบไปด้วยสัตว์และพืชทั้งหมด (Курносова, 2009) สำนวน «Свету белому не рад» ‘ไม่ยินดีกับโลกสีขาว’ หมายถึง คนที่มีความทุกข์หรือความรู้สึกโกรธเคือง และในบางครั้งสีขาวมีความหมายแฝงถึงโลกหลังความตาย อาทิ สำนวน «Видал в гробу в белых тапочках» ‘เห็น(ใคร)สวมรองเท้า-

แต่ขาวในโลงศพ’ หมายถึง ถูกเหยียดหยามหรือเกลียดใครบางคน สำนวนดังกล่าวมีที่มาจากธรรมเนียมปฏิบัติของผู้คนสมัยก่อนมักสวมรองเท้าสีขาวให้กับผู้เสียชีวิตและฝังรวมกันไปซึ่งเป็นการเชื่อว่าผู้ตายได้ไปยังสวรรค์แล้ว ไม่ต้องมาเหยียบบนพื้นโลกให้เกิดความสกปรกอีกต่อไป (Нестеров, 2020) สีขาวในสำนวนรัสเซียมีการเปรียบเทียบกับสีดำในประเด็นด้านชนชั้นในสังคมก่อนการปฏิวัติ ค.ศ. 1917 ไปสู่การเป็นสหภาพโซเวียต กล่าวคือ คนที่เกิดในตระกูลสูงศักดิ์จะเรียกว่า «Белая кость» ‘กระดูกขาว’ ส่วนประชาชนทั่วไปทั้งชาวนาและช่างฝีมือจะถูกเรียกว่า «Чёрная кость» ‘กระดูกดำ’ (Фёдоров, 2008) การนำสีขาวมาเปรียบเทียบกับชนชั้นในภาษารัสเซียได้รับอิทธิพลมาจากคำในภาษาของกลุ่มเติร์กที่ว่า «Аксюек» หรือในบางทฤษฎีนำเสนอว่ามาจากภาษามองโกลว่า «цаган ясун» ที่ล้วนมีความหมายว่า ‘กระดูกขาว’ (Модные Слова) โดยชาวตาตาร์ผู้เป็นเจ้าของภาษากลุ่มเติร์กมีความใกล้ชิดกับชาวรัสเซียในอดีต ในขณะที่บรรพบุรุษชาวมองโกลได้เข้ามายึดครองอาณาจักรรัสเซียได้ในช่วงศตวรรษที่ 13 นอกจากนี้ในสำนวนรัสเซียบางส่วนสีขาวมีความหมายแฝงว่าเป็นแสงสว่างหรือความสดใส อาทิ สำนวน «Среди белого дня» ‘ท่ามกลางวันที่ขาว’ หมายถึง ช่วงเวลากลางวันที่แสนสดใส

5.4 ความหมายของสำนวนที่มีคำเรียกสีดำในภาษาไทยและรัสเซีย

สีดำในสำนวนไทยมักให้ความหมายแฝงเชิงลบเกี่ยวกับการทะเลาะเบาะแว้ง ความเกลียดชัง ความแปลกแยก การขาดความเอื้อเฟื้อ อาทิ สำนวน “กันหม้อไม่ทันดำ” หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาที่อยู่กินกันไม่นานแต่ต้องมีเรื่องทะเลาะวิวาทหรือหย่าร้างกัน โดยสำนวนดังกล่าวเปรียบเทียบกับกรวดน้ำในหม้อโดยการใช้พื้นที่ที่ต้องใช้เวลากว่าจะมีเขม่าจับที่กันหม้อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 3) สำนวน “เกลียดเข้ากระดูกดำ” หมายถึง เกลียดมากที่สุด หรือสำนวน “แะดำ” ที่ใช้เพื่อการตำหนิถึงคนที่ทำอะไรผิดเพี้ยนผิดฝู่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553) สำนวน “ใจดำเหมือนอึกา” หมายถึง เห็นแก่ตัว ขาดความกรุณาและเอื้อเฟื้อ (เอกรัตน์ อุดมพร, 2554) สำนวนไทยมีการเปรียบเทียบความด่ากับวัตถุต่าง ๆ มากมาย อาทิ สำนวน “ดำเป็นดินปืน” “ดำเป็นตอตะโก” “ดำเหมือนหม้อ” “ดำเหมือนถ่าน” อย่างไรก็ตามสำนวนเกี่ยวกับสีดำที่มีจุดมุ่งหมายในการชื่นชม อาทิ สำนวน “ตาดำเหมือนนิล” หมายถึง ตาดำสวยงามมาก เป็นลักษณะการเปรียบเทียบความดากับนิลซึ่งเป็นอัญมณีสีดำสนิท หรือสำนวน “พระเอกขี่ควายดำ” หมายถึง ผู้ที่มาช่วยเหลือในยามคับขัน (เรื่องเดียวกัน) ในหลายสำนวนไทยพบการนำสีดำและสีแดงมากล่าวถึงร่วมกันเนื่องจากทั้งสองสีเป็นสีที่ต่างกันชัดเจนและมักเป็นเครื่องหมายบอกความแตกต่าง

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 334) อาทิ สำนวน “เห็นดำเห็นแดง” หมายถึง การถึงขั้นแตกหัก หรือให้รู้แน่ชัด สำนวน “โกรธหมาดำทำหมาแดง” หมายถึง โกรธคนหนึ่งแต่ไปทำอีกคนหนึ่ง สำนวน “ดำแดง” หมายถึง เท็จจริง ดีชั่ว (เอกรัตน์ อุดมพร, 2554)

สีดำในสำนวนรัสเซียมีความคล้ายคลึงกับสำนวนไทยโดยเป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้าย การหลอกลวง ความโชคร้าย การทะเลาะเบาะแว้ง อาทิ สำนวน «Чёрное дело» ‘งานสีดำ’ หมายถึง การกระทำที่ชั่วร้ายหรือการก่ออาชญากรรม สำนวน «Чёрный день» ‘วันดำ’ หมายถึง วันที่ยากลำบากมากในชีวิต «Чёрная кошка пробежала» ‘แมวดำวิ่งผ่าน’ หมายถึง เกิดการทะเลาะกันโดยไม่ได้คาดคิด «Чёрное слово» ‘คำสีดำ’ หมายถึง คำพูดที่หยาบคาย นอกจากนี้สำนวนรัสเซียมีการเปรียบเทียบกับสีดำกับวัตถุหรือสิ่งของต่าง ๆ อาทิ สำนวน «Чёрное золото» ‘ทองคำดำ’ หมายถึง น้ำมันหรือถ่านหิน เนื่องจากน้ำมันหรือถ่านหินเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเปรียบได้กับทองคำ สำนวน «Чёрный клубок» ‘เครื่องประดับที่สวมศีรษะโคโลบุดา’ หมายถึง บาทหลวง สำนวนดังกล่าวมาจากการเรียกเครื่องประดับที่ใช้ในการสวมศีรษะสีดำของบาทหลวงในคริสต์ศาสนานิกายออร์ทอดอกซ์เพื่อเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของบาทหลวง บางสำนวนมีการนำสีดำมาเชื่อมโยงกับกลุ่มที่มีแนวคิดทางการเมือง อาทิ สำนวน «Чёрная сотня» ‘หนึ่งร้อยสีดำ’ หมายถึง กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สนับสนุนราชาธิปไตยและชาตินิยมสุดโต่งในช่วงของการปฏิวัติ ค.ศ. 1905-1907 (Фёдоров, 2008) หากในสำนวนไทยใช้สีดำและแดงเพื่อเป็นการบอกเล่าความแตกต่างของสิ่งสองสิ่ง ในภาษารัสเซียมีการเปรียบเทียบโดยการใช้สีดำกับสีขาว อาทิ สำนวน «Чёрным по белому» ‘แบบดำกับขาว’ หมายถึง อย่างชัดเจนหรือโดยชัดแจ้ง สำนวน «Назвать чёрное белым» ‘เรียกสีดำเป็นสีขาว’ โดยหมายถึง ทำอะไรในสิ่งที่ตรงกันข้าม

5.5 ภาพสะท้อนทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมผ่านสำนวนที่มีคำเรียกสีในภาษาไทยและรัสเซีย

จากการศึกษาสำนวนเกี่ยวกับสีในภาษาไทยและภาษารัสเซียทำให้ทราบถึงมุมมองด้านการเชื่อมโยงความหมายกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางสังคมและทางธรรมชาติของทั้งสองวัฒนธรรมซึ่งอยู่ในบริบทที่แตกต่างกันโดยสามารถสรุปเป็นภาพสะท้อนทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ ดังนี้

5.5.1 ภาพสะท้อนของธรรมชาติ เป็นภาพสะท้อนที่ครอบคลุมมิติทางด้านอวัยวะหรือ

ส่วนประกอบในร่างกายของมนุษย์ มิติทางด้านสัตว์ และพืชพรรณ ในบรรดาสำนวนไทยเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ พบการนำเสนอภาพสะท้อนดังกล่าวร้อยละ 57 โดยมีการนำอวัยวะในร่างกายมาเปรียบเทียบกับสีของอวัยวะต่าง ๆ สัตว์อยู่ในประสบการณ์การรับรู้ของคนไทยโดยมักจะเป็นสัตว์เขตร้อน ได้แก่ สำนวน “ผิวขาวราวงาช้าง” “แดงเหมือนเสน” “ผมหำกราบกับขนกาน้ำ” “ตาแดงเหมือนนกคด” “ปากเป็นธรรมชาติดำเหมือนงูเห่า” นอกจากนี้พบลักษณะการสะท้อนของธรรมชาติของสัตว์โดยไม่มีการเปรียบเทียบกับอวัยวะในร่างกาย เช่น “มดดำกับน้ำตาล” เป็นต้น และพบการใช้สัตว์บางชนิดที่เป็นสัตว์เขตร้อนในสำนวนไทยโดยสะท้อนให้เห็นถึงการหยิบยืมสำนวนมาจากภาษาต่างประเทศอาทิ “แกะดำ” ในหลายกรณีสำนวนไทยนำเสนอภาพสะท้อนที่เกี่ยวกับพืชพรรณโดยนำอวัยวะของร่างกายมนุษย์มาเปรียบเทียบกับชื่อพืชพรรณต่าง ๆ เช่น “แก้มแดงเป็นลูกตำลึง” “ผิวขาวเหมือนแตงร่มใบ” “ผิวขาวเหมือนดอกมะลิ” “ผมหำกราบกับดอกเลา” “ดำเป็นตอตะโก” “ผิวขาวเหมือนแตงร่มใบ พบสำนวนที่บรรยายถึงลักษณะทางธรรมชาติ อาทิ สำนวน “สุดหล้าฟ้าเขียว”

สำนวนรัสเซียที่มีคำเรียกสัตว์ต่าง ๆ ให้ภาพสะท้อนของธรรมชาติร้อยละ 19 เมื่อเทียบกับภาพสะท้อนอื่น ๆ สำนวนรัสเซียเน้นภาพสะท้อนของธรรมชาติที่แยกประเด็นต่าง ๆ จากกันอย่างชัดเจน ได้แก่ สำนวนเกี่ยวกับอวัยวะหรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายของมนุษย์ «Зелёная голова» ‘หัวเขียว’ «Белая кость» ‘กระดูกขาว’ «Держать в чёрном теле» ‘คงไว้ซึ่งร่างกายสีดำ’ «Сопля зелёная» ‘น้ำมูกเขียว’ สำนวนเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ «Белый лебедь» ‘หงส์ขาว’ «Красный петух» ‘ไก่ตัวผู้สีแดง’ «Белая ворона» ‘อีกาขาว’ «Зелёный змий» ‘งูใหญ่เขียว’ «Белые мухи» ‘แมลงวันขาว’ «Сказка про белого бычка» ‘นิทานเกี่ยวกับวัวสีขาว’ ภาพสะท้อนของสัตว์ต่าง ๆ ครอบคลุมทั้งสัตว์เลี้ยงที่ใกล้ชิดกับคนรัสเซียและสัตว์ป่าต่าง ๆ นอกจากนี้ในภาษารัสเซียมีการใช้สำนวนเกี่ยวกับพรรณพืช «Ёлки зелёные» ‘ต้นคริสต์มาสเขียว’ ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะทางด้านภูมิประเทศโซนหนาวและพื้นที่ที่อยู่ในเขตต้นสนของประเทศรัสเซีย ในหลายสำนวนของรัสเซียให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติดังจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบสัตว์ต่าง ๆ กับทองคำที่เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่มีคุณค่า เช่น «Чёрное золото» ‘ทองคำดำ’ หมายถึง น้ำมันและถ่านหิน «Зелёное золото» ‘ทองคำเขียว’ หมายถึง ป่า และ «Белое золото» ‘ทองคำขาว’ หมายถึง ฝ้าย เป็นต้น

5.5.2 ภาพสะท้อนทางพฤติกรรมและอุปนิสัยของมนุษย์และสัตว์ สำนวนที่มีคำเรียกสีใน

ภาษาไทยนำเสนอภาพสะท้อนดังกล่าวในสัดส่วนร้อยละ 32 เมื่อเทียบกับภาพสะท้อนอื่น ๆ ในสำนวนไทย โดยมีการนำเสนอผ่านรูปแบบความสัมพันธ์ชายหญิง กล่าวคือ สะท้อนพฤติกรรมของชายในการกีดกันไม่ให้ชายอื่นเข้าใกล้หญิงที่ตนหมายปองโดยเทียบได้กับมดแดงที่แฝงในมะม่วงแม้ในตอนสุดท้ายตนอาจไม่ได้ครอบครองหญิงอันเป็นที่รักก็ตามดังปรากฏในสำนวน “มดแดงแฝงมะม่วง” “ทำตัวเหมือนมดแดงแฝงมะม่วง” นอกจากนี้มีการกล่าวถึงอุปนิสัยของมนุษย์ที่ดีโดยเนื้อแท้มาแต่เกิดแม้จะไม่ได้รับการอบรมก็ตามซึ่งเปรียบได้กับธรรมชาติของหงส์ที่เรียกว่าชาดในสำนวน “ชาดจะดีไม่ทาสีก็แดง” การสะท้อนอุปนิสัยด้านการขาดความเอื้อเฟื้อและความกรุณาในสำนวน “ใจดำเหมือนอีเกา” และในทางตรงกันข้ามก็สะท้อนถึงพฤติกรรมและอุปนิสัยในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในสำนวน “อัศวินม้าขาว” และ “พระเอกขี่ควายดำ”

ในสำนวนรัสเซียที่มีคำเรียกสีมีสัดส่วนของสำนวนที่ให้ภาพสะท้อนทางพฤติกรรมและอุปนิสัยของมนุษย์และสัตว์ร้อยละ 20 โดยเป็นการสะท้อนมุมมองด้านอุปนิสัยและพฤติกรรมของผู้หญิงที่ไม่พึงกระทำและเป็นสิ่งที่ได้รับการตำหนิไม่ว่าจะเป็นความเขินอายเกินพอดีผ่านสำนวน «Красная девушка» ‘ผู้หญิงสีแดง’ หรือผู้หญิงที่รักในการแต่งตัวในสำนวน «Красный каблук» ‘ส้นรองเท้าแดง’ สำนวนรัสเซียเกี่ยวกับสีเขียวสะท้อนพฤติกรรมของการเมาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้คนชาวรัสเซียผ่านการเปรียบเทียบเชิงสัญลักษณ์กับงูที่เป็นสัญลักษณ์ของการล่อลวงและต้นคริสต์มาสที่เป็นสัญลักษณ์ของการเลี้ยงฉลองในช่วงเทศกาลปีใหม่ อาทิ สำนวน «До зелёна змея» ‘ถึงงูใหญ่เขียว’ หมายถึง อาการมึนเมาอย่างมาก (Фёдоров, 2008) และสำนวน «Ёлки зелёные» ‘ต้นคริสต์มาสเขียว’ หมายถึง คำอุทานที่แสดงความประหลาดใจพึงพอใจ โดยที่มาของสำนวนมาจากภาพกิ่งไม้ตรงคริสต์มาสในป้ายร้านดื่มเหล้าสมัยก่อนในช่วงเทศกาลปีใหม่ (Тезан, 2019) นอกจากนี้สำนวนรัสเซียยังสะท้อนถึงพฤติกรรมในการเข้าหาบุคคลด้วยความเข้มงวดหรือโหดร้ายผ่านสำนวน «Держать в чёрном теле» ‘คงไว้ซึ่งร่างกายสีดำ’ และการบอกเล่าถึงพฤติกรรมของคนที่เต็มไปด้วยความมีเล่ห์เหลี่ยมในสำนวน «Чёрная душа» ‘จิตใจดำ’

5.5.3 ภาพสะท้อนทางวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมอดีต ในสำนวนไทยที่มีคำเรียกสีให้ภาพสะท้อนดังกล่าวในสัดส่วนร้อยละ 8 โดยพบการสะท้อนมุมมองการใช้ชีวิตของครอบครัวในสมัยก่อนที่มีการใช้ฟันเป็นเชื้อเพลิงในการหุ้มน้ำดื่มอาหารซึ่งทำให้เขม่าจับกันหม้ออันเป็นที่มาของสำนวน “ก้นหม้อไม่ทันดำ” รวมถึงการรับประทานข้าวในสมัยก่อนที่มักจะเป็นข้าวที่สีด้วยมือและ

ไม่ชัดเจนเป็นสีขาวหรือที่เรียกว่าข้าวแดงในสำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” นอกจากนี้สำนวนไทยสะท้อนถึงค่านิยมในการเคารพผู้อาวุโสและการรู้จักบุญคุณของผู้ที่อุปการะเลี้ยงดูตนมาดังในสำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” และ “ชาติทหารจะกินข้าวแดงสองเจ้านั้นหามิได้” สำนวนไทยให้ภาพสะท้อนเกี่ยวกับกลุ่มชนชั้นสูงที่มักไม่เคยชินกับการทำงาน ทำให้มีผิวพรรณดีและมีเลือดฝาดดังในสำนวน “ผู้ดีดินแดงตะแคงดินเดิน”

ในขณะที่สำนวนรัสเซียให้ภาพสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสัดส่วนร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ มีการใช้สีในการแบ่งชนชั้นทางสังคมอย่างเด่นชัดในช่วงก่อนการปฏิวัติเป็นสหภาพโซเวียต สีขาวเป็นตัวแทนของชนชั้นสูงหรือคนที่เกิดในตระกูลสูงศักดิ์จากสำนวน «Белая кость» ‘กระดูกขาว’ และสีดำเป็นสัญลักษณ์ของประชาชนทั่ว ๆ ไปโดยเฉพาะชาวนาและช่างฝีมือในสำนวน «Чёрная кость» ‘กระดูกดำ’ และ «Чёрный народ» ‘ประชาชนดำ’ ส่วนวิถีชีวิตของผู้คนในสมัยสหภาพโซเวียตที่สะท้อนผ่านสำนวนได้แก่ การให้คุณค่ากับประโยชน์แก่สาธารณะในสำนวน «Красный следопыт» ‘นักแกะรอยแดง’ การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวัฒนธรรมและการศึกษาผ่านสโมสรอันเป็นที่มาของสำนวน «Красный уголок» ‘มุมแดง’ รวมถึงมีการประกาศรายชื่อผู้ทำประโยชน์เพื่อสังคมทั้งบุคลากรทางการทหาร นักวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักเรียนเรียนดีในกระดานประกาศเกียรติในสำนวน «Красная доска» ‘กระดานแดง’ ในทางตรงกันข้ามหลายสถาบันทางสังคมมีการประกาศรายชื่อผู้ที่กระทำความผิดโดยปรากฏในสำนวน «Чёрная доска» ‘กระดานดำ’ และในหลายกรณีของสำนวนรัสเซียเกี่ยวกับสี เชื่อมโยงวิถีชีวิตในการจับจ่ายใช้สอยของผู้คนในอดีต โดยสีถูกนำมาเชื่อมโยงกับธนบัตรนั้น ๆ ในยุคนั้น เช่น สำนวน «Красная бумажка» ‘กระดาษสีแดง’ หมายถึง ธนบัตร 10 รูเบิล «Зелёная бумажка» ‘กระดาษเขียว’ หมายถึง ธนบัตร 3 รูเบิล เป็นต้น

5.5.4 ภาพสะท้อนทางความเชื่อและศาสนา

สำนวนไทยที่มีคำเรียกสีให้ภาพสะท้อนดังกล่าวในสัดส่วนร้อยละ 3 โดยนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับความเชื่อที่มีต่อเทวดาที่มีกายเขียวที่เรียกว่าองค์อินทร์หรือพระอินทร์ตามคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูซึ่งเป็นที่มาของการใช้สีเขียวในสำนวน “พระอินทร์มาเขียว ๆ” และ “เขียว ๆ อย่าเฉลียวว่าเป็นองค์อินทร์” คนไทยรับพระอินทร์เข้ามาพร้อมศาสนาพุทธ โดยมีการนับถือพระอินทร์เป็นแบบราชาสวรรค์ซึ่งจะเห็นได้จากการตั้งชื่อเมืองตลอดจนแนวความคิดในการสร้าง

สถาปัตยกรรม ก่อนที่จะไปให้ความสนใจกับเทพองค์อื่น ๆ มากขึ้น (กิตติธัช ศรีฟ้า, 2561, หน้า 68)

สำนวนรัสเซียมีส่วนของภาพสะท้อนดังกล่าวร้อยละ 21 เมื่อเทียบกับภาพสะท้อนอื่น ๆ โดยมีการนำเสนอความเชื่อของโลกที่เป็นสัญลักษณ์ของการถูกสร้างโดยพระเจ้าผ่านสำนวน «Белый свет» ‘โลกขาว’ ซึ่งสีขาวเป็นสัญลักษณ์ของพระเจ้าผู้สร้าง นอกจากนี้สีขาวยังเป็นสีของเส้นทางไปสู่สรวงสวรรค์ผ่านการใช้สัญลักษณ์รองเท้าในสำนวน «Видал в гробу в белых тапочках» ‘เห็น(ใคร)สวมรองเท้าแตะขาวในโลงศพ’ และยังเป็นสีของความพลังอำนาจฝ่ายดีที่ปรากฏในเวทมนตร์ผ่านสำนวน «Белая магия» ‘เวทมนตร์ขาว’ ซึ่งตรงกันข้ามกับพลังอำนาจฝ่ายร้ายผ่านการใช้สัญลักษณ์สีดำในสำนวน «Чёрная магия» ‘เวทมนตร์ดำ’ สำนวนรัสเซียยังสะท้อนความเชื่อในศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์ในสังคมของตนผ่านสำนวน «Чёрный клубок» ‘เครื่องประดับที่สวมศีรษะคัลบูคดำ’ หมายถึง บาทหลวงของคริสต์ศาสนา

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและรัสเซียเกี่ยวกับสีต่าง ๆ ที่ครอบคลุมสีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำตามที่ปรากฏในฐานข้อมูลของหนังสือ “สำนวนไทย” “ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย” “5000 สำนวนไทย” และ “Фразеологический словарь русского литературного языка” (พจนานุกรมสำนวนภาษารัสเซียมาตรฐาน) พบว่า สีเป็นเครื่องมือในเชิงสัญลักษณ์ที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตของผู้คนทั้งสองชนชาติได้เป็นอย่างดี โดยมีจุดมุ่งหมายในการแสดงความคิดเห็น ตำหนิ และตักเตือนผู้คนในสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้หลายสำนวนมีการแฝงนัยยะเชิงบวกและลบซึ่งสอดคล้องกับที่มาและจุดมุ่งหมายของการใช้สำนวนนั้น ๆ

การศึกษาความหมายของสำนวนเกี่ยวกับสีทั้ง 2 ภาษา พบว่า สีแดงในสำนวนไทยเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งสำคัญ การมีบุญคุณ การเป็นชนชั้นสูง ความสวยงาม และคนดี ในขณะที่สำนวนรัสเซียให้ความหมายของสีแดงในหลายประเด็นมากกว่า กล่าวคือ เป็นสิ่งที่หายาก ความมีเกียรติ สัญลักษณ์ของไฟ สหภาพโซเวียต ความอ่อนคลาย ความโชคดี ชีวิตที่ดี พรสวรรค์ ความเหนือกว่า สัญลักษณ์ของคุณภาพ เงินตรา สิ่งที่ถูกตำหนิในผู้หญิง สีเขียวในสำนวนไทย หมายถึง ความโมโห ความโกรธเคือง หรือการขาดความน่าเชื่อถือ ส่วนสีเขียวในสำนวนรัสเซีย หมายถึง ความโง่เขลา ความอ่อนต่อโลก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ธรรมชาติ การไร้ซึ่งอุปสรรค โดยจะสังเกตได้ว่าสีเขียวในทั้ง

สองภาษาที่มีความหมายแฝงในเชิงลบเป็นส่วนใหญ่ โดยมีสาเหตุมาจากบริบททางประวัติศาสตร์ที่มีการเชื่อมโยงสี่เกี่ยวกับตัวละครในวรรณกรรม มายาคติความเชื่อ ตลอดจนการเหยียดและการรับรู้เรื่องราวของสี่กับทัศนคติของผู้คนจากต่างวัฒนธรรมเข้ามาปรับใช้ในสำนวนในภาษาของตน สี่ชาวในสำนวนไทย หมายถึง ความสะอาดเกลี้ยงเกลา ความบริสุทธิ์ ความโปร่งใส ความสวยงาม ความพ่ายแพ้ ความเป็นวีรบุรุษ ความซื่อสัตย์ ในขณะที่สำนวนรัสเซียสี่ชาว หมายถึง ความแปลกแยก ความเป็นชนชั้นสูง พลังจากสรรพสวรรค์ ความดั่งาม เงินตรา สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยพระเจ้า ความสดใสรักการธรรมชาติ ความเกลียดชัง งานหนัก ความตาย โรคภัย สภาวะหดหู่ สี่ดำในสำนวนไทย หมายถึง ความแปลกแยก การขาดความเมตตา ความเกลียดชัง ส่วนลึกของจิตใจหรือนิสัย ความอ่อนต่อโลก การไม่เป็นที่รู้จัก ผู้ชาย ความสวยงาม ความสามารถ ในขณะที่สำนวนในภาษารัสเซีย หมายถึง ความชั่วร้าย การกระทำผิด สิ่งเหนือธรรมชาติในด้านลบ ความยากลำบาก การทะเลาะเบาะแว้ง ความโชคร้าย โศกนาฏกรรม โรคภัย ความหยาบคาย ชนชั้นล่าง ความไม่ซื่อสัตย์

จากการศึกษาสำนวนไทยและรัสเซียเกี่ยวกับสี่พบการใช้ภาพสะท้อนที่มีร่วมกันทั้งสิ้น 4 ภาพสะท้อนหลัก กล่าวคือ ภาพสะท้อนของธรรมชาติ ภาพสะท้อนทางพฤติกรรมและอุปนิสัยของมนุษย์และสัตว์ ภาพสะท้อนทางวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมอดีต และภาพสะท้อนทางความเชื่อและศาสนา โดยสำนวนไทยมีความโดดเด่นในการนำเสนอภาพสะท้อนของธรรมชาติมากที่สุด สามารถระบุได้ถึงให้ความสำคัญของคนไทยในการเชื่อมโยงมุมมองทางความคิดที่เกี่ยวกับสี่เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะของพืชพรรณต่าง ๆ พฤติกรรมหรือลักษณะทางกายภาพของสัตว์ สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้และสังเกตเรื่องราวต่าง ๆ รอบตัวของคนไทยในอดีตที่มีความโดดเด่น ทำให้สามารถเรียนรู้ทัศนคติและความหมายของสี่ผ่านเรื่องราวรอบตัวได้ง่าย ในขณะที่สำนวนรัสเซียเน้นนำเสนอสะท้อนทางวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมอดีต ทำให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของคนรัสเซียกับบริบททางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ อาทิ ความแตกต่างทางชนชั้นในยุคจักรวรรดิ ความเท่าเทียมกันในยุคสหภาพโซเวียต ทั้งนี้จะเห็นว่าผู้คนชาวรัสเซียเรียนรู้มุมมองทางความคิดด้วยการนำสี่มาผูกโยงกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสี่แดงที่มีความสำคัญต่อความเป็นสหภาพโซเวียต จึงมักมีการเชื่อมโยงสีแดงเข้ากับวิถีชีวิตของผู้คนในยุคสมัยดังกล่าวหลากหลายสำนวน อย่างไรก็ตาม สี่ต่าง ๆ ทั้งสี่ในสำนวนไทยและรัสเซียสามารถพบได้ในทุกภาพสะท้อนต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้นแม้ว่าจะมีจำนวนและสัดส่วนที่แตกต่างกันออกไป

ในการศึกษาความหมายและภาพสะท้อนต่าง ๆ ของสำนวนเกี่ยวกับสีทำให้ได้ข้อสรุปว่า สีต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในสำนวนมีความสัมพันธ์กับความหมายได้เนื่องมาจากมนุษย์มีการสังเกตสภาพแวดล้อมรอบตัวและมีการนำสีที่ตนสัมผัสจากแวดล้อมนั้น ๆ มาเชื่อมโยงกับความรู้สึกหรือมาเปรียบเทียบกับแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกัน มีการให้ความหมายแฝงที่สามารถเป็นได้ทั้งในความหมายเชิงบวกและความหมายเชิงลบ อาทิ การเชื่อมโยงสีแดงกับผิวที่มีเลือดฝาดกับลักษณะทางกายภาพของชนชั้นสูงจากสำนวนไทย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ผลต่อการกำหนดความหมายผ่านสี อาทิ ปัจจัยด้านความเชื่อและศาสนาซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องราวต่าง ๆ ทางธรรมชาติดังจะพบได้จากการเปรียบเทียบสีขาวที่เป็นตัวแทนของความดีงามหรือพระเจ้าและสีดำที่เป็นตัวแทนของความชั่วร้ายหรือซาตานในสำนวนรัสเซีย ปัจจัยทางด้านการเมืองและสังคมผ่านบริบททางประวัติศาสตร์ ดังจะพบได้ในหลายสำนวนของรัสเซีย อาทิ สีแดงเป็นตัวแทนของความ เป็นสหภาพโซเวียตผ่านระบบสัญลักษณ์ของการต่อสู้อย่างกล้าหาญของผู้คนชาวโซเวียตภายหลังการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1917 ซึ่งมีความหมายแฝงในเชิงบวก สีดังกล่าวจึงถูกกล่าวถึงในสำนวนอื่น ๆ ที่สามารถสะท้อนสภาพสังคมต่าง ๆ ของสหภาพโซเวียตได้ อาทิ การเชิญชวนเกียรติแก่ผู้ทำคุณประโยชน์ การให้คุณค่ากับการอุทิศเพื่อประโยชน์แก่สังคม จึงอาจกล่าวได้ว่าความหมายทางการเมืองของภาษารัสเซียสามารถสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดผ่านสีแดง ทั้งนี้คำของสีแดงกล่าวว่ามีรากศัพท์มาจากภาษาสลาฟโบราณที่มีความหมายว่า “สวย” ในสหภาพโซเวียตราวศตวรรษที่ 20 สีแดงเป็นสัญลักษณ์ของเลือดเนื้อกรรมกรซึ่งสามารถเป็นตัวแทนของสหภาพโซเวียตได้ สีแดงจึงเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมทางสังคมของสหภาพโซเวียตในหลากหลายมิติโดยสรุปพบความเชื่อมโยงระหว่างภาษาไทยและภาษารัสเซียในสำนวนเกี่ยวกับสีในด้านการกำหนดความหมายของสีที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบข้างโดยจะพบได้จากจตุรรมในด้านภาพสะท้อนต่าง ๆ ทั้งสี่ภาพสะท้อนตามที่ได้ระบุไปข้างต้น

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนรัสเซียที่เกี่ยวกับสีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษารัสเซียและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ และขอเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งถัดไปควรมีการนำเสนอสำนวนเกี่ยวกับสีใดสีหนึ่งเพื่อเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม เช่น การวิเคราะห์สำนวนรัสเซียเกี่ยวกับสีแดงในบริบทการเมือง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวนไทยเกี่ยวกับสีขาวและพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *สำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: พรว.
- กิตติธัช ศรีฟ้า. (2561). พระอินทร์ในบริบทสังคมไทย. *วารสารศิลป์ พีระศรี*, 6(1), 68-87.
- จรัลวิไล จรูญโรจน์. (2559). *ภาษาในบริบทสังคมและวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดิเรกชัย มัทธนะสิน. (2529). *ถ้อยคำสำนวน: แนวคิดเชิงภาษาศาสตร์*. สุกัญญา.
- ธีระ รุ่งธีระ. (2553). คำเรียกสีในภาษาฝรั่งเศส : ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม. *Proceedings ครีโนครินทร์วิโรฒวิชาการครั้งที่ 4*. 29-30 มกราคม 2553. หน้า 237 - 247
- นฤมล ศิริพันธุ์. (2554). การศึกษาคำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดภาษาไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *สำนวน*. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th>
- พัชรี พลางค์. (2560). *ความรู้เบื้องต้นทางอรรถศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2550). *เอกสารประกอบการสอน ภาษ 314 การศึกษาความหมาย*. สืบค้นจาก <http://thesis.swu.ac.th/swuebook/h234850.pdf>
- อารีย์ พรหมรอด. (2553). การศึกษาเกี่ยวกับคำบอกสีแดงในภาษาจีนปัจจุบัน. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 32(1), 91-120
- เอกรัตน์ อุดมพร. (2554). *5000 สำนวนไทย: นับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน*. พ.ศ.พัฒนา.
- Li Mengdie. (2562). การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่เกี่ยวกับสี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Plook Creator. (2561). *การมองเห็นสีของวัตถุ*. สืบค้นจาก <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/65210/-sciphy-sci->
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Saussure, de, F. (1959). *Course in general linguistics*. New York, The Philosophical Library.

Trask, R. L. (1999). *Language: the Basics*. London: Routledge

Kudrjavcev, V. *Красного петуха пустить*. Режим доступа

<http://esperanto-plus.ru/fraz/k /krasnij-petuh.htm>

Ван, Ц. (2017). *Лингвокультурема змея в русской языковой картине мира (на фоне китайской)*. Режим доступа

https://nauchkor.ru/uploads/documents/5a6f88327966_e12684eea2ce.pdf

Глебова, Е. А., Тисленкова, И. А. и Бганцева, И. В. (2021).

Лингвокультурные концепты цвета в английском, французском и русском языках (на материале фразеологических единиц с цветовым признаком).

Верхневолжский филологический вестник, 1(24), 145-151

Колонка, М. К. (2008). *Зеленая улица*. Режим доступа

<https://rg.ru/2008/10/02/koroleva.html>

Курносова, И. М. (2009). *Белый (божий) свет в народной*

фразеологии. Режим доступа <http://naukarus.com/belyy-bozhiy-svet-v-narodnoy-frazeologii>

Лингвистический энциклопедический словарь. (1990).

Фразеологизм. М.: Советская энциклопедия.

Лопарева, Ю. В. (2010). Внутренний мир человека сквозь призму цвета (на материале фразеологизмов испанского языка).

Вестник Воронежского государственного университета.

Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация, 2, 139-141

Минеева, О. А. и Пирогова, А. А. (2016). Немецкие фразеологизмы с компонентом «Синий цвет» и их межъязыковая

эквивалентность в русском языке. *Символ науки*, 11(4), 42-44

Модные Слова. *Фразеологизмы Белая кость - что значит?*.

Режим доступа <https://модные-слова.рф/4898-belaya-kost-cto-znachit.html>

- Нестеров, В. (2020). *Грустная история про гроб и белые тапочки*.
Режим доступа https://zen.yandex.ru/media/vad_nes/grustnaia-istoriia-pro-grob-i-belye-tapochki-5e7b08978c0c4_b5acba3d704
- О жизни слов. (2020). *Проходить красной нитью*. Режим доступа
<https://rus-et.ru/istoriya-yazyka/frazeologiya/prohodit-krasnoj-nityu/>
- Похлёбкин, В. В. (2005). *История водки*. М.: Центрполиграф
- Сунь, У. и Ма, Л. (2020). Сравнительный анализ китайских и русских фразеологизмов с компонентом красного цвета. *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*, 3-2 (42), 12-15
- Тезан. (2019). *Этимология выражения Ёлки-палки*. Режим доступа
<https://proza.ru/2019/07/02/1277>
- Фёдоров, А. И. (2008). *Фразеологический словарь русского литературного языка*. Режим доступа
<http://rus-yaz.niv.ru/doc/phraseological-literary-dictionary/index.htm>
- Ярматова, М. А. (2022). Фразеологизмы с компонентом цвет одна из категорий познания мира. *Academic research in educational sciences*, 3, 508-514

การศึกษากลวิธีการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูปในประเทศไทย

A study of strategies for organizing sports programs on YouTube channels in Thailand

Received 31 May , 2022

Revised 31 October, 2022

Accepted 2 November, 2022

ณัฐพงศ์ สัมปหังสิต¹

Nattapong Sampahangsit

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาเนื้อหารายการ 2. ศึกษาเอกลักษณ์ 3. กลวิธีการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูป การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual analysis) โดยศึกษาช่องกีฬาทางยูทูปซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทกีฬา ได้แก่ กีฬาประเภททีม คือ กีฬาฟุตบอลและกีฬาประเภทเดี่ยว คือ กีฬามวย โดยเลือกข้อมูลการนำเสนอเนื้อหารายการของผู้จัดรายการทางช่องยูทูป จำนวน 2 ช่อง คือ 1) รายการชอบสนาม และ 2) รายการมวยไทยเงินล้าน โดยผู้วิจัยนำเนื้อหารายการมาวิเคราะห์ตามจำนวนบัญชีหมวดหมู่ของช่องรายการ

ผลการวิจัยช่องชอบสนาม พบว่า 1. มีเนื้อหารายการแบบเรื่องจริง จำนวน 11 รายการ และมีประเภทรายการแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง การเล่าข่าว วิเคราะห์ข่าวกีฬาและวิพากษ์วิจารณ์ กลุ่มที่สอง รายการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม ส่วนเนื้อหาประเภทให้ความบันเทิง 1 รายการ เป็นประเภทรายการเกมโชว์ตอบคำถามในรายการ 2. เอกลักษณ์รายการพบว่า ผู้ดำเนินรายการมีการใช้ภาษาไทยชัดเจน น้ำเสียงดังกังวาน มีอารมณ์ขันและเป็นกันเอง ส่วนการแต่งตัวจะเน้นการสวมใส่เสื้อสโมสรฟุตบอลเป็นหลัก ส่วนเอกลักษณ์ด้านภาพและเสียงพบว่า ใช้ลักษณะการลำดับภาพแบบขยายเหตุการณ์ (Cut-in Shot) มากที่สุด รองลงมา คือ ภาพเสริม

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสื่อสารการกีฬา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ
Lecturer, Department Faculty of Liberal Arts National Sports University Bangkok Campus.
e-mail: natbs25@gmail.com

เหตุการณ์ (Cutaway Shot) และรองลงมา คือ ภาพขยายเรื่องราวของนักกีฬา (Action Shot) ส่วนเสียงจะเน้นไปที่เสียงพูด (Speech) ของผู้ดำเนินรายการมากที่สุด รองลงมา คือ เสียงดนตรี (Music) และเสียงประกอบ (Effect) พร้อมกับเสียงบรรยากาศของสนามแข่งขัน (Ambient) ช่องมวยไทยเงินล้าน 1. มีเนื้อหารายการแบบเรื่องจริงทั้งหมด จำนวน 6 รายการ โดยเน้นประเภทการรายงานข่าวและการนำเทปบันทึกมานำเสนอเป็นหลัก 2. เอกลักษณ์รายการ พบว่าผู้ดำเนินรายการใช้อักษรภาษาไทยชัดเจนหนักแน่น และยังพบว่าม่าน้ำเสียงติดสำเนียงท้องถิ่น โดยมีการแบ่งจังหวะประกอบการบรรยายเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ให้ผู้รับชมคล้อยตาม ส่วนการแต่งตัว หากเป็นการถ่ายทอดสดผู้ดำเนินรายการจะใส่สูท แต่หากเป็นการบรรยายหรือการรายงานข่าวจะใส่เสื้อโปโลกีฬา ส่วนเอกลักษณ์ด้านภาพและเสียง พบว่า ใช้ลักษณะการลำดับภาพแบบขยายเรื่องราวของนักกีฬา (Action Shot) มากที่สุด รองลงมา คือ ภาพแบบขยายเหตุการณ์ (Cut-in Shot) และรองลงมา คือ ภาพมุมกว้าง (Wide Shot) ส่วนเสียงจะเน้นไปที่เสียงพูด (Speech) ของผู้ดำเนินรายการมากที่สุด รองลงมาคือ เสียงบรรยากาศ (Ambient) ของสนามแข่งขัน 3. กลวิธีการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูปพบว่า 1) การนำเสนอเนื้อหารายการ มีรูปแบบการนำเสนอ คือ (1) การสร้างความสนใจด้วยการตั้งชื่อคลิปรายการเพื่อให้ผู้รับชมติดตามเนื้อหา (2) การนำเสนอประเด็นของเนื้อหาที่กล่าวถึงบุคคลดังกล่าวเป็นใครและมีความเกี่ยวข้องอย่างไร (3) การสร้างคำถามด้วยการกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อสร้างข้อสงสัยให้กับผู้ชม (4) การอธิบายเรื่องราวเพื่อขยายความของเนื้อหาที่บ่งบอกถึงสาเหตุและผลที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ในการนำเสนอในแต่ละตอน 2) เอกลักษณ์การนำเสนอรายการกีฬา (1) เน้นการเสนอภาพประเด็นของเรื่องในหัวข้อคลิป โดยไม่ต้องลำดับภาพตามช่วงเวลา (2) การใช้เสียง นำเสนอ 3 เสียง ได้แก่ เสียงพูดหรือเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบพิเศษ เพื่อสร้างอารมณ์สนุกสนานตื่นเต้น เร้าใจ (3) ผู้ดำเนินรายการ พูดภาษาไทยชัดเจน น้ำเสียงดี และรู้จักการให้น้ำหนักเสียงเพื่อสร้างการรับรู้ของผู้รับชมรับฟัง ส่วนการแต่งกาย รายการข่าวและรายการบรรยายกีฬาจะสวมใส่สูทเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและรายการพูดคุย สัมภาษณ์ อภิปรายจะเน้นการแต่งกายชุดกีฬาหรือชุดรายการเป็นหลัก

คำสำคัญ: กลวิธี จัดรายการกีฬา ช่องยูทูป

Abstract

This research aims 1. to study the program contents; 2. to study the uniqueness of the programs; and 3. to find strategy for organizing sports programs on YouTube channels. This research is a qualitative research and the textual analysis methodology is applied. The subjects are sports programs on YouTube channels. They are divided into 2 sports types: team sports and individual sports. Team sports is football and the individual sports is boxing. The researcher did a purposive sampling to study the contents presented on 2 YouTube channels as follows: 1) Khobsanam Program and 2) Muay Thai (Thai Boxing) Ngoen Lan Program. The researcher applied a textual analysis according to the number of channel groups.

The findings of Khobsanam Program are: 1. There are 11 programs with reality contents and these programs can be divided into 2 groups. Group one consists of news narration, sports news analysis and critique. Group two consists of interview, group conversation, and group discussion. Another 1 program with the entertainment content is quiz game show. 2. The uniqueness of the program is that the moderators pronounce Thai language with clear voice. They are also humorous and friendly with the audience. The main outfits of the moderators are football club polo shirts. In terms of picture and sound uniqueness, it was found that Cut- in Shot was applied the most, followed by Cutaway Shot and Action Shot respectively. The sound mostly focuses on the moderator's speech followed by music, effect, and the ambient noise of the field. The findings of Muay Thai (Thai Boxing) Ngoen Lan Program are: 1) There are 6 programs with reality contents mainly news reporting and recorded contents presentation. 2) The uniqueness of the program is that the moderators pronounce Thai language with clear and strong tone of voice, stressed accents with some local dialects. They give a rhythmic pause during their narration in order to express emotions and persuade the audience. In terms of the outfits of the moderators, the

moderators dress in formal suits in the live programs whereas they wear the sports polo shirts in the narrated or news reported programs. In terms of picture and sound uniqueness, the results were found that Action Shot was applied the most, followed by Cut-in Shot and Wide Shot respectively. The sound mostly focuses on the moderator's speech followed by the ambient noise of the field. 3. Strategies for organizing sports programs on YouTube channels are as follows: 1) Content formats are presented by (1) attracting the audience to follow the contents by the clip's title, (2) presenting the show's presenters/pundits by mentioning who they are and how they are related to the contents, (3) generating questions by defining problem issues to arouse suspicions among the audience, and (4) telling the story by expanding its contents that indicates the causes and effects of the events in each episode; (2) The findings of uniqueness of sports program are: (1) the serial pictures focus on Action Shot in the clip title instead of chronological order, (2) the sound is presented in 3 forms; namely, speech or narration, music, and special sound effect to arouse joyful and exciting emotions, and (3) the moderators pronounce Thai language with clear voice. They can control their tones of voice to build perception among audience. In terms of the outfits, the moderators dress in formal suits in the news reported programs and narrated sports programs to create credible looks whereas they mainly wear sports polo shirts or program costumes in talk show and interview programs.

Keywords: strategy, organizing sports program, YouTube channel

1. บทนำ

ปัจจุบันผู้คนในสังคมมีความคุ้นเคยกับการใช้การสื่อสารในรูปแบบออนไลน์มากขึ้นและมีบทบาทต่อสังคมเป็นอย่างมาก จากผลการสำรวจของ “We Are Social” ดิจิทัลเอเจนซี และ “Hootsuite” ผู้ให้บริการระบบจัดการโซเชียลมีเดีย ลิตา สันติวรวัชร (2564) ได้สรุปว่าในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากถึง 65% ต่อประชากรทั้งประเทศ และใช้เวลาต่อวันกับอินเทอร์เน็ตติดอันดับ 10 ของโลก เฉลี่ย 8.44 ชั่วโมง 38 นาทีต่อวัน และยังพบอีกว่าการใช้งาน

โซเซียลมีเดีย คนไทยใช้เวลาในการดูทีวีออนไลน์ (Broadcast, Streaming, Video On Demand) ผ่านแอปพลิเคชันยูทูบ มากที่สุด 94.2% ยูทูบ เผย อินไซต์ ของคนไทย, 2559 อ้างถึงใน ประณาสี เหมเวช (2560, หน้า 3) ได้สรุปว่าคนไทยส่วนใหญ่ชอบดูยูทูบเพราะมีเนื้อหาที่หลากหลาย การนำเสนอที่น่าสนใจกว่าทีวี การค้นหาเนื้อหาที่ต้องการทำได้ง่ายและเลือกชมได้ในเวลาที่ต้องการ และยูทูบยังเปิดให้ผู้ทั่วไปสามารถอัปโหลดคลิปวิดีโอ สร้างช่องส่วนตัวเสมือนทีวีให้ผู้ติดตามสามารถรับชมได้ตลอดเวลา โดยได้นิยาม ยูทูบเบอร์ (YouTuber) หมายถึง “คน” หรือผู้ที่มีความสนใจ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเป็นพิเศษ และสามารถผลิตคลิปวิดีโอเพื่อนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการบอกเล่าเรื่องราว อธิบายรายละเอียด หรือบอกเล่าประสบการณ์ ทำให้คนที่มีความชอบในแบบเดียวกันเกิดความสนใจและติดตามชม ซึ่งยอดการรับชมของผู้ใช้ยูทูบ (viewer) คือสิ่งที่บ่งบอกถึงความนิยมในช่องรายการของยูทูบเบอร์ได้เป็นอย่างดี

การกีฬานั้นได้รับบทบาทที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติตลอดจนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีจิตใจสดชื่นแจ่มใส โดยเฉพาะการเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพและการแข่งขันกีฬาก็ถือว่าการฝึกให้มีระเบียบวินัย รู้จักใช้เหตุผล ความคุมอารมณ์ กีฬาก็ไม่ใช่ความมุ่งหมายเพียงเพื่อผลแพ้หรือชนะของทีมหรือบุคคลที่มีส่วนร่วมเพื่อการแข่งขัน หากแต่ปรัชญาของการกีฬาที่มีความหมายกว้างไกลในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน และสร้างสรรค์คุณธรรมสามัคคีธรรม ให้กับประชาชนทั่วโลก ปัจจุบันการกีฬาถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และชุมชน ในประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลก จะอาศัยกระบวนการของกีฬาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการดำรงชีวิตที่มีคุณธรรม มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อนานาชาติ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่นเป็นรากฐานที่ดีของสังคม องค์การของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศจึงได้สนับสนุนให้มีการใช้กีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรของประเทศตน (แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ.2560-2564, หน้า 1-11)

องค์กรการสื่อสารมวลชนจัดเป็นองค์กรที่ช่วยกระจายวัฒนธรรม ความรู้ ความเข้าใจ ต่อสังคม เช่น การเล่นกีฬานิตต่าง ๆ กฎกติกาตามชนิดกีฬา การออกกำลังกาย การแข่งขันกีฬาในระดับชาติ และนานาชาติผ่านการนำเสนอรายการกีฬามีลักษณะเป็นการรายงานข่าวกีฬา การเล่าข่าว การอ่านข่าวจากการแข่งขันกีฬาในระดับชาติและนานาชาติ เช่น การแข่งขันโอลิมปิก

การแข่งขันเอเชียนเกมส์ การแข่งขันซีเกมส์ ตลอดจนการแข่งขันเพื่ออาชีพ การแข่งขันต่าง ๆ นี้ จะเกิดขึ้นด้วยการนำเสนอผ่านผู้ดำเนินรายการ โดยรูปแบบการจัดรายการมีหลายรูปแบบ ยกตัวอย่าง เช่น รูปแบบรายการสารคดี รูปแบบรายการข่าว รายการบันเทิง รูปแบบรายการละคร ฯลฯ หากจัดรายการที่มีการนำเสนอที่น่าสนใจจะสามารถสร้างการรับรู้ต่อผู้ชมและสร้างการจดจำ ต่อรายการ

ถึงอย่างไรก็ตามผู้บริโภคให้ความสนใจเนื้อหาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้นซึ่งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 โลกได้เริ่มต้นใช้อินเทอร์เน็ตในการสื่อสาร แลกเปลี่ยน ข้อมูลระหว่างกันทำให้สังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสารโดยสิ้นเชิง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมของสังคม โดย กลุ่มสำนัก โทรอนโต กมลรัฐ อินทรทัศน (2561, หน่วย ที่3 หน้า 3-9) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ (Communication Technological Determinism) ด้วยสื่อหรือเทคโนโลยีเป็นสาเหตุเป็นผลให้ สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสารจะส่งผลกระทบในระดับปัจเจกบุคคล สังคม สถาบันทางสังคม องค์กร โรงเรียน ฯลฯ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสื่อจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์

งานวิจัยของ ศิริวรรณ อนันต์โท (2564) ได้กล่าวว่า ผู้ชมโทรทัศน์เดิมมีพฤติกรรมการรับชม ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยรับชมรายการผ่านระบบโครงข่ายอินเทอร์เน็ต OTT หรือ Over-the-Top มากขึ้นเพราะสามารถรับชมเนื้อหาย้อนหลังได้ตลอดเวลาส่งผลให้ธุรกิจผู้ให้บริการผลิตเนื้อหาสื่อ เติบโตมากยิ่งขึ้น และยังพบอีกว่าการบริการดังกล่าวมีปัจจัยในการเกื้อหนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และลักษณะประชากรในประเทศไทย จากเหตุผลดังกล่าว Stanley and Dennis (2012: pp. 274-278) สามารถอธิบายตามแนวคิดของ มาร์แชล แมคลูฮอน ที่กล่าวว่า สื่อทุกชนิดสามารถทำหน้าที่ ในการขยายประสบการณ์ของมนุษย์มากขึ้น ทั้งในมิติด้าน เวลา (Time) และ พื้นที่ (Space) ดังนั้น หากเปรียบเทียบในยุคสื่อเก่า คือ สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์จะเห็นได้อย่างชัดเจนเลยว่า สื่อทั้งสอง ชนิดนี้จะถูกกำหนดด้วยระยะเวลา เช่น การออกอากาศของช่วงรายการหรือสถานที่ในการรับชม ถ้าผู้รับชมหรือรับฟังต้องการรับชมจะต้องอยู่ในอาคารหรือบ้านเรือนเท่านั้น ต่างกับยุคสื่อสมัยใหม่ที่ สามารถรับชมรายการได้ทุกที่ ทุกเวลา อย่างไรก็ตามเมื่อสื่อเก่าถูกรบกวน (Disruptive) จากสื่อใหม่ จึงทำให้สื่อต้องปรับตัวตามพฤติกรรมของสังคม

ดังนั้น เมื่อผู้บริโภคมีช่องทางการรับรู้มากขึ้นทำให้การจัดรายการต้องปรับตัวเองมากขึ้น กาญจนา แก้วเทพและทิฆัมพร เอี่ยมเรไร (2554, หน้า 282) ในยุคข้อมูลข่าวสารแบบดิจิทัล คนดู

กีฬาไม่ใช่ผู้ชมแบบ “ตั้งรับ” (passive) แล้ว ผู้ชมกีฬายุคนี้เป็นผู้ชม “เชิงรุก” (active) ที่สามารถค้นหาข้อมูลมาประกอบการชมเองได้มากมายในช่องทางสื่ออินเทอร์เน็ต ดังนั้น การจัดรายการกีฬาสัมัยใหม่ต้องปรับตัวกับเทคโนโลยี และการสร้างวิธีการที่น่าสนใจมากขึ้นในยุคสื่ออินเทอร์เน็ต การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูปกีฬาในประเทศไทย โดยมุ่งประเด็นการศึกษา 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่งลักษณะเนื้อหารายการ ประการที่สองเอกลักษณ์ และประการที่สามแนวทางการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูป ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาสามารถอธิบายลักษณะการจัดรายการมีลักษณะใด และสามารถเข้าใจถึงเนื้อหาของรายการที่มีความนิยมของรายการกีฬามากขึ้น วิธีการนำเสนอรายการกีฬาทางช่องยูทูป เอกลักษณ์รายการ การใช้ภาษา การพูด การแสดงท่าทางของผู้ดำเนินรายการ น้ำเสียง และการนำเสนอภาพและลำดับภาพของรายการกีฬา การสร้างการรับรู้ ความรู้สึก อารมณ์ต่อผู้รับชมรายการกีฬา อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้กับผู้ผลิตรายการกีฬาสัมัยใหม่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาเนื้อหารายการกีฬาทางช่องยูทูปประเทศไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาเอกลักษณ์รายการกีฬาผ่านช่องยูทูปประเทศไทย
- 2.3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูปประเทศไทย

3. การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบและแนวทางในการศึกษาการผลิตรายการกีฬาผ่านทางช่องยูทูปมีดังนี้

3.1 แนวคิดสื่อกีฬา

ปัจจุบันการติดตามกีฬาของผู้คนในสังคมผ่านสื่อเดิม ๆ ที่คุ้นเคย เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ วิดีโอ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร คงไม่เพียงพอที่จะสร้างประสบการณ์ที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้ชมได้อย่างครอบคลุม กาญจนา แก้วเทพและทิฆัมพร เอี่ยมเรไร (2554, หน้า 280) ได้กล่าวว่า “สื่อกีฬา” (Media sport) กับการสื่อสารถือเป็นการสื่อสารพันธุ์ใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งสื่อกีฬาจะประกอบไปด้วย 4 ระบบคือ 1) สังคม (Society) 2) ความซับซ้อนในการผลิต (Production complex) 3) เนื้อหาสื่อกีฬา (Mediated sport content) 4) ประสบการณ์ของผู้รับสารที่มีต่อเนื้อหาสื่อกีฬา (Audience experience with that content)

3.2 แนวคิดรูปแบบรายการกีฬา

3.2.1 ประเภทรายการกีฬา

รายการกีฬาส่วนใหญ่แล้วมีการผสมของรูปแบบรายการได้หลากหลาย โดยสามารถแบ่งรูปแบบรายการกีฬา 12 รูปแบบมีดังนี้

จิรวัดน์ สุรพิบูล (2556, หน้า 25-26) ได้สรุปว่า (1) รายการพูดคุย (Talk programme หรือ talk show) เป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการเพียงหนึ่งคนมาปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมทางบ้าน (2) รายการสนทนา (Conversational programme) เป็นรายการที่มีคนมาพูดคุยกัน 2-3 คน เป็นผู้ร่วมสนทนา ช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่น่าสนใจ (3) รายการอภิปราย (Discussion programme forum หรือ Panel) เป็นรายการที่นำเสนอความคิดเห็นที่หลากหลาย โดยเชิญบุคคลที่มีความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแตกต่างกันมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อที่กำหนด (4) รายการสัมภาษณ์ (Interview programme) รายการที่เสนอความรู้เสนอความคิดเห็นจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคน (5) รายการเกมหรือการตอบปัญหา (Game show หรือ quiz show) โดยจัดให้มีการแข่งขันระหว่างผู้ที่มีมาร่วรายการด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหา (6) รายการสารคดี (Documentary programme) เป็นรายการที่อยู่บนความเป็นจริงหรือมีพื้นฐานอยู่บนความจริง (7) ข่าว (News programme) รายการที่นำเสนอเหตุการณ์ เรื่องราว ข้อเท็จจริง หรือข้อคิดเห็นที่น่าสนใจ (8) รายการสาธิตและทดลอง (Demonstration and experimental programme) รายการที่นำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการกระทำและสามารถนำไปปฏิบัติเองได้ (9) รายการเพลงและดนตรี (Music program) การนำเสนอภาพเพื่อสื่อความหมายถ่ายทอดอารมณ์ (10) รายการนิตยสาร (Magazine programme) รายการที่มีเนื้อหาเรื่องราวหรือการแสดงหลายๆ อย่างอยู่ในรายการเดียวกันโดยมีจุดร่วมที่เป็นเอกภาพ (Theme) (11) รายการปิกนิกะ (Variety programme) มีรูปแบบรายการหลาย ๆ อย่างมารวมไว้ด้วยกัน (12) สปอต (Spot programme) การเสนอเนื้อหาสาระที่ผ่านกระบวนการผูกเรื่องและเรียบเรียงให้สั้นกะทัดรัด และใช้ศิลปะการนำเสนอด้วยภาพและเสียงที่สอดคล้อง และกลมกลืนกับเนื้อหาสาระ (สมสุข หินวิมาน, 2554, ตอนที่ 4)

3.3 แนวคิดเอกลักษณ์ของรายการกีฬา

เอกลักษณ์ (identity) คือตัวตนของสิ่งที่เราเป็น หรืออยากให้คนอื่นคิดว่าเราเป็น ภาพลักษณ์ (image) คือ สิ่งที่คนอื่นมองว่าเราเป็น ซึ่งอาจตรงหรือไม่ตรงกับที่เราอยากให้เขาคิด บุคลิกภาพ (personality) เอกลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากภายในสู่ภายนอก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ

ในการสะท้อนของความเป็นตัวตนหรือสิ่งที่ต้องการนำเสนอไปสู่การรับรู้ของสาธารณะในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ (ปิยะวรรณ ปิ่นแก้ว, เกียรติศักดิ์ เขียวมั่ง, และพรสนอง วงศ์สิงห์ทอง, 2560, หน้า 223-244)

3.3.1 ภาษาในการสื่อสาร

การใช้ภาษาในการสื่อสาร แวอาชีซะห์ ดาหะยี (2553) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ วจนภาษาและอวจนภาษา โดยการใช้ภาษาด้วยวจนภาษานั้นหมายถึงภาษาพูดหรือถ้อยคำที่มีความหมายและเข้าใจได้ เช่น คำพูด คำสนทนา เป็นต้น ซึ่งวจนภาษามีความสำคัญ คือเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมของมนุษย์ รวมถึงการสืบทอดประวัติศาสตร์ ความเป็นมาทางวัฒนธรรมและสังคมและอวจนภาษานั้นเป็นการสื่อสารที่ไม่ใช้ถ้อยคำแต่เป็นภาษาท่าทางเพื่อสื่อสารไปยังผู้รับสาร เช่น การยิ้ม น้ำเสียง สายตา สีหน้า การแต่งตัว เป็นต้น

3.3.2 การลำดับภาพเพื่อการสื่อสาร

การสื่อสารด้วยภาพเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดภาษาเพื่อให้ผู้รับชมรายการกีฬาสามารถเข้าใจความหมายที่ผู้ดำเนินรายการนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ดังนั้นการสื่อสารด้วยภาษาภาพจึงเป็นองค์ประกอบในการสร้างความหมายและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ชมได้ โดยมีมุมภาพเพื่อสร้างความหมายจึงมีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) Establishing Shot 2) Cut Away Shot 3) Action Shot 4) Reaction Shot 5) Reverse Shot โดยทั้ง 5 แบบนี้สามารถนำมามุมภาพมาลำดับภาพตามลักษณะการสื่อสารได้ทั้งหมด 5 ลักษณะ คือ 1) Narrative Cutting 2) Cross Cutting 3) Parallel Cutting 4) Dynamic Cutting 5) Montage Cutting ดังนั้นการสื่อสารด้วยภาพจะประกอบไปด้วยการใช้มุมภาพและการลำดับภาพเพื่อสื่อสารกับผู้รับชมที่สามารถบรรยายสถานการณ์และถ่ายทอดอารมณ์ของการจัดรายการได้ (จิรวัดน์ สุรพิบูล, 2556, หน้า 45-49)

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับยูทูบ (YouTube)

Global Digital Report 2021 รายงานว่า สื่อยูทูบเป็นสื่อที่คนไทยใช้งานมากที่สุดโดยเฉลี่ยจากคนไทยที่ใช้สื่อประเภทอื่นถึง 94.2 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2564-2565 สะท้อนถึงความนิยมและพฤติกรรมการใช้งานของคนไทยซึ่งผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตจะให้ความสนใจกับการรับชมวิดีโอออนไลน์อันดับ 1 การฟังดนตรีผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อันดับ 2 และ

การรับชมการบันทึกประจำวันของผู้ผลิตสื่อออนไลน์ อันดับ 3 โดยทั้ง 3 อันดับพบว่าใช้สื่อยูทูบในการรับชมและรับฟัง (infoquest, 2565)

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม การเปิดรับสื่อ วิธีการ เนื้อหารายการ และเอกลักษณ์รายการในการจัดรายการกีฬา ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูบนั้นสามารถอธิบายปรากฏการณ์แล้วทำให้ผู้วิจัยสามารถหาแนวทางในการจัดรายการที่เผยแพร่ภาพและเสียงผ่านระบบ OTT วิดีโอตรีมมิ่ง ทางช่องยูทูบ

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องกลวิธีการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูบในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงวิธีการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูบ การนำเสนอเนื้อหา เอกลักษณ์ และกลวิธีการจัดรายการกีฬา ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ วิเคราะห์เนื้อหา (Textual analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบ่งเป็น 2 ช่องรายการกีฬา ซึ่งเป็นการนำเสนอรายการกีฬาประเภททีมได้แก่ ชนิดกีฬาฟุตบอล และช่องรายการกีฬาประเภทเดี่ยว ได้แก่ กีฬามวย โดยเลือกข้อมูลด้านการนำเสนอรายการของผู้ดำเนินรายการทางช่องยูทูบ และข้อมูลด้านเนื้อหาผ่านรายการในช่วงระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2564 - เมษายน 2564

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual analysis) ผู้วิจัยนำเนื้อหารายการมาวิเคราะห์เนื้อหารายการตามจำนวนบัญชีหมวดหมู่ตามที่ช่องรายการปรากฏในการนำเสนอรายการ คือ (1) รายการขบสนาม ทั้งหมด 12 รายการ และมวยไทยเงินล้าน 5 รายการ ผู้วิจัยได้การจัดบันทึกวิเคราะห์เนื้อหารายการ จำนวน 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 บันทึกตารางการวิเคราะห์เนื้อหารายการกีฬาทางช่องยูทูบ ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เอกลักษณ์รายการกีฬาทางช่องยูทูบ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูบทั้ง 2 ช่องในช่วงระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 63 – 1 มกราคม 2564 โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบตรวจสอบการแบ่งประเภทเนื้อหารายการของช่องยูทูบ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหารายการและเอกลักษณ์รายการจากนั้นจะทำการแยกประเภทของรายการเป็นรายการประเภทใดบ้าง โดยแจกแจงความถี่คิดเป็นร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง เพื่อทำการวิเคราะห์แต่ละประเภทอย่างละเอียดก่อน

สรุปว่ามีลักษณะเนื้อหารายการ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ประเภทเนื้อหารายการกีฬา ได้แก่ 1) รายการที่เป็นเรื่องจริง 2) รายการที่เป็นเรื่องแต่ง และ 3) รายการบันเทิง ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาด้านเอกลักษณ์รายการ ได้แก่ 1) ภาษาที่ใช้ในการจัดรายการ 2) การใช้มุมภาพและการลำดับภาพในการจัดรายการ 3) การใช้เสียงพูด เสียงดนตรี และเสียงประกอบพิเศษ

5. ผลการวิจัย

5.1 เนื้อหารายการกีฬา

การวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูปในประเทศไทยศึกษา รายการจำนวน 2 รายการ คือ ช่องกีฬาขอบสนามจำนวนทั้งหมด 12 รายการและช่องมวยไทยเงินล้าน 6 รายการ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ช่องขอบสนาม

5.1.1 รายการขอบสนาม Special พบว่า การให้ความคิดเห็นส่วนตัวในการนำเสนอข่าวเชิงลึกและมีเนื้อหาในรูปแบบสารคดีทางกีฬา เช่น การนำเสนอเรื่องราวของนักกีฬาที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในสังคม

5.1.2 รายการขอบสนามตรง ๆ พบว่าการนำเสนอรายการมีเนื้อหาการให้คำแนะนำในการเล่นระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการ โดยการเล่นเกมนั้นจะมีเนื้อหาที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นของแฟนบอล ดารา หรือผู้ที่มีอิทธิพลต่อสังคม

5.1.3 รายการเกมเองละเองข่าว พบว่า มีลักษณะการชวนผู้ติดตามช่องช่วยคิดช่วยออกความคิดเห็น ซึ่งมีลักษณะนำข้อมูลมาอภิปราย และนำมาวิเคราะห์เพื่อทำนายการเล่นหรือสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นกับกีฬาฟุตบอลที่รายการนำเสนอ

5.1.4 รายการขอบสนาม Top10 พบว่า มีลักษณะการจัดรายการ 2 รูปแบบ คือ รายการพูดคุย และรายการสนทนาโดยส่วนมากจะเป็นรายการสนทนาโดยมีเนื้อหาในการนำข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล

5.1.5 รายการขอบสนาม Dark Side พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบบรรยาย โดยการนำข้อมูลเชิงลึกที่เป็นเรื่องจริงมานำเสนอโดยมีเนื้อหาที่เป็นมุมมองด้านลบ หรือด้านไม่ดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล เช่น หัวหน้าผู้ฝึกสอนและการถูกไล่ออก คนที่เป็นตำนานแต่ต้องจบชีวิตนักกีฬาด้วยพฤติกรรมที่ไม่ดี

5.1.6 เกมเองโคตรเป้ง XI พบว่า เป็นรายการสารคดี ที่นำเสนอเรื่องราวผู้เล่นที่ทรงคุณค่าในตำนาน โดยผู้ดำเนินรายการจะนำเสนอเนื้อหา คือ นำผู้เล่นจำนวน 11 คนในอดีตที่ผู้ดำเนินรายการนำเสนอมาจัดเรียง และให้ข้อมูลเชิงลึกกับผู้รับฟัง

5.1.7 รายการชุมชนคนหัวร้อน พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบพูดคุยเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอลที่ผู้คนสนใจเชิงสังคมและนำมาตั้งประเด็นเพื่อสร้างหัวข้อในการพูดคุย เมื่อตั้งประเด็นเสร็จแล้วจึงนำเอาข้อความที่ผู้แสดงความคิดเห็นที่เขียนแสดงความคิดเห็นโดยใช้อารมณ์ที่หลากหลาย เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์ดีใจ จากนั้นผู้ดำเนินรายการจึงทำหน้าที่บรรยายอารมณ์ออกมาเป็นคำพูดถ่ายทอดให้กับผู้รับชมฟัง

5.1.8 ขอบสนาม Top10 Special พบว่า รายการขอบสนามท็อป 10 Special มีลักษณะการจัดรายการ 2 รูปแบบ คือ รายการพูดคุย และรายการสนทนาโดยส่วนมากจะเป็นรายการสนทนาระหว่างกันกับผู้ดำเนินรายการโดยมีเนื้อหาในการนำข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล

5.1.9 ขอบสนามโต๊ะบอล พบว่า เป็นรายการที่นำเสนอเนื้อหาเกมโชว์การตอบปัญหาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล เช่น การต่อรูปภาพที่เป็นส่วน ๆ เพื่อวัดความรู้ว่าใครคือผู้ที่เป็นแฟนฟุตบอลทีมสโมสรอาชีพตัวจริง

5.1.10 ขอบสนามยามาฮา พบว่า เป็นรายการรูปแบบการพูดคุย โดยนำเสนอเนื้อหาที่ผู้รับชมเข้าใจเนื้อหาด้านกีฬาฟุตบอลเป็นการนำเสนอเรื่องราวที่มีความตลก มานำเสนอต่อผู้ฟังให้มีความสนุกสนาน เช่น การเล่นเกมกีฬาฟุตบอลอาชีพไปเป็นนักแสดงหนึ่งผู้ใหญ่นั้นผู้ดำเนินรายการก็ใช้เสียงพากย์ของนักกีฬาในรูปแบบสนุกสนาน

5.1.11 ขอบสนามยามาฮา หามาแนะ พบว่า เป็นรายการที่นำเสนอในรูปแบบการพูดคุยโดยผู้ดำเนินรายการนำเสนอข้อมูลนักกีฬาที่มีความโดดเด่น เช่น นักฟุตบอลที่มีความสามารถเฉพาะตัวที่โดดเด่น

5.1.12 ขอบสนามบอลไทยรายการขอบสนามบอลไทย พบว่า เป็นรายการสารคดี โดยรายการจะนำเรื่องราว ภาพข่าว และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับฟุตบอลไทยในอดีตมานำเสนอ เล่าเรื่องตามประเด็นในตอนแต่ละตอน ซึ่งผู้ดำเนินรายการใช้การบรรยายพร้อมภาพประกอบตลอดการนำเสนอ เป็นการนำเสนอเหตุการณ์สำคัญ ๆ

ชื่องมวยไทยเงินล้าน

5.1.13 รายการยอชมวยรุ่นเล็ก พบว่า มีเนื้อหารายการรูปแบบการพูดคุย โดยผู้ดำเนินรายการนำมวยไทยรุ่นเล็กที่เป็นการแข่งขันที่มีความโดดเด่นมานำเสนอด้วยการบรรยายภาพตามเทปการบันทึกการแข่งขัน เช่นการบรรยายถึงวิธีการต่อ

5.1.14 รายการมวยเดี่ยวจุด พบว่า มีเนื้อหารายการเป็นรูปแบบอภิปราย โดยนำเสนอเนื้อหาที่นำภาพการแข่งขันของนักกีฬามวยอาชีพ เมื่อแข่งขันเสร็จสิ้น ผู้ดำเนินรายการจะเชิญผู้มีส่วนร่วมมาสัมภาษณ์ความรู้สึกของนักมวยเป็นอย่างไร ผู้ฝึกสอนรู้สึกอย่างไร และผู้จัดการค่ายมวยรู้สึกอย่างไร มีแนวทางแก้ไขเกมการแข่งขันอย่างไร ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการและมีท่าทางเป็นกันเอง

5.1.15 รายการจอมฝีมือ พบว่า มีเนื้อหารายการพูดคุยที่นำนักมวยที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จในช่วงเวลานั้นมานำเสนอ โดยนำเอาเทปบันทึกการแข่งขันมาบรรยาย พูดคุยพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแข่งขันในเกมนั้น

5.1.16 รายการบันทึกมวยไทย พบว่า มีเนื้อหารายการเหตุการณ์ที่นักมวยมีการแข่งขันที่ดุเดือดมานำเสนอ เช่น ต่อยสู้กันจนนักมวยคิ้วแตกเลือดออกเต็มใบหน้า หรือ จังหวะที่นักมวยถูกคู่ต่อสู้ต่อยหรือเตะจนสลบ โดยใช้การบรรยายพร้อมแสดงความคิดเห็น และพากย์มวยไปพร้อม ๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพประกอบ

5.1.17 รายการมวยไทยเงินแสน พบว่า มีเนื้อหารายการรูปแบบพูดคุย โดยผู้ดำเนินรายการนำเสนอเรื่องราวของการแข่งขันในอดีตที่การแข่งขันมวยไทยอาชีพที่มีจำนวนเงินมากที่นักมวยจะได้รับจากการเป็นผู้ชนะในเกมการแข่งขันนั้น ๆ ในอดีตที่โดดเด่นมานำเสนอพร้อมกับการแสดงความคิดเห็น

5.1.18 รายการมวยไทยเงินล้านกับมิสเตอร์ปอง พบว่า มีเนื้อหารายการรูปแบบพูดคุย โดยผู้ดำเนินรายการนำเสนอเรื่องราวของการแข่งขันในอดีตที่การแข่งขันมวยไทยอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ

5.2 เอกลักษณ์รายการ

เอกลักษณ์ช่องขอบสนามมีจำนวน 12 รายการ และช่องมวยไทยเงินล้านมีจำนวน 6 รายการทั้ง 2 ช่องมีวิธีการสื่อสารเพื่อนำเสนอเนื้อหาด้านเอกลักษณ์ของรายการ 3 องค์ประกอบ

คือ (1) ภาษาในการจัดรายการ (2) การลำดับภาพในการจัดรายการ และ (3) เสียงในการจัดรายการ
กีฬาช่องยูทูบ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

5.2.1 การใช้ภาษาช่องขอบสนาม

ภาษาของช่องขอบสนามทั้ง 12 รายการมีการใช้ภาษาอยู่ 2 ลักษณะ คือ (1)
การสื่อสารด้วยวัจนภาษา และ (2) การสื่อสารด้วยอวัจนภาษา โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

5.2.1.1 การสื่อสารด้วยวัจนภาษาของรายการขอบสนาม พบว่า ผู้ดำเนินรายการ
ทั้ง 5 คนมีลักษณะการใช้ภาษาพูดที่ชัดเจน มีน้ำเสียงที่ดี แบ่งจังหวะในการพูดได้ดีทำให้ผู้รับชม
เข้าใจการสื่อสารได้โดยง่าย และยังพบว่าการใช้ภาษาในการสื่อสารของผู้ดำเนินรายการขอบสนามมี
การพูดควบกล้ำในภาษาไทย เช่น รายการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการทุกท่านให้คำถามและการ
อธิบายได้ชัดเจน

5.2.1.2 การสื่อสารด้วยอวัจนภาษาของรายการขอบสนาม พบว่า มีการแต่งกาย
ชุดกีฬาในการจัดรายการทุกรายการแต่จะมีสลับสวมชุดลำลองบางครั้งโดยส่วนใหญ่จะทำการแต่ง
กายในเสื้อกีฬา ซึ่งในทุกรายการของช่องขอบสนามมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องของการแสดงออก
ด้วยน้ำเสียงที่ให้จังหวะขึ้นลงหนักเบาตามภาพที่ปรากฏในการนำเสนอรายการ เช่น มีการใช้
น้ำเสียงที่เน้นอารมณ์สนุกสนานผู้ดำเนินรายการจะใช้เสียงสูง และค่อนข้างมีความต่อเนื่องเพื่อให้
ผู้ชมเกิดอารมณ์ และให้น้ำเสียงเรียบง่ายจะถูกใช้ในการนำเสนอเหตุการณ์ที่เน้นอารมณ์เศร้า เสียใจ
 เป็นต้น

5.2.2 การลำดับภาพช่องขอบสนาม

ช่องขอบสนามมีการลำดับภาพที่พบมากที่สุด 3 อันดับประกอบไปด้วย
1) ภาพแบบขยายเหตุการณ์ (Cut in shot) 2) ภาพเสริมเหตุการณ์ (Cut away shot) และ 3) ภาพ
ขยายเรื่องราว (Action Shot) และลำดับภาพ มีรายละเอียดดังนี้

5.2.2.1 รายการขอบสนามพบว่าใช้มุมภาพที่เน้นประธานของเรื่องหรือผู้ร่วม
รายการเป็นหลักซึ่งเมื่อมีเหตุการณ์ที่กล่าวถึงจะใช้ลักษณะภาพเสริมเหตุการณ์ (Cut away shot)
เพื่อให้เห็นความเกี่ยวข้องของสิ่งที่กล่าวถึง และลำดับภาพเพื่อเน้นอารมณ์ในการสื่อสารภาพด้วยมุม
ภาพขยายเรื่องราว (Action Shot) เพื่อให้เห็นกริยาท่าทางหรือภาพที่แสดงถึงจังหวะเหตุการณ์
สำคัญๆ และลำดับภาพตามเหตุการณ์แบบต่อเนื่อง (Narrative cutting) การลำดับเหตุการณ์
ระหว่าง 2 เหตุการณ์ (Parallel cutting) เพื่อเปรียบเทียบ การใช้มุมภาพที่ต่อเนื่อง (Dynamic

cutting) เพื่อลำดับความสำคัญและเน้นภาพที่เน้นอารมณ์ของผู้รับชมรับฟังให้มากยิ่งขึ้น และการลำดับภาพมากกว่า 2 เหตุการณ์เพื่อขยายเนื้อหา (Cross cutting) โดยรายการขอบสนามใช้วิธีการลำดับภาพแบบเน้นไปที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นหลักและเมื่อมีเหตุการณ์ที่กล่าวถึงจะใช้การลำดับภาพเพื่อเสริมความรู้สึกทางอารมณ์ของผู้รับชมและมีส่วนร่วมในเนื้อหาให้มากขึ้น

5.2.3 การใช้เสียงช่องขอบสนาม

การใช้เสียงประกอบในการจัดรายการทางช่องขอบสนาม พบว่า เน้นเสียงพูด (Speech) ของผู้ดำเนินรายการมากที่สุดเพราะผู้ดำเนินรายการมีลักษณะการใช้เสียงที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น สามารถไล่น้ำหนักเสียงสูงและเสียงต่ำสลับกันได้เป็นอย่างดีอีกทั้งยังสร้างจังหวะในการพูดเพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกคล้อยตามกับภาพที่ปรากฏรองลงมาคือ เสียงดนตรี (Music) จะใช้เสียงในลักษณะของเสียงดนตรีที่ไม่มีเนื้อร้องแต่จะเป็นเสียงที่เน้นไปทางอารมณ์ของภาพ เช่น หากเนื้อหาในการนำเสนอเป็นเรื่องเศร้าก็จะใช้เสียงดนตรีประกอบช้าและเสียงประกอบ (Effect) จะใช้ในการบรรยายแบบช้าขึ้นสร้างความสนุกสนาน เช่น การใช้เสียงปรบมือ เสียงตัวตลกเพื่อสร้างบรรยากาศให้กับผู้รับชม และเสียงบรรยากาศของสนามแข่งขัน (Ambient) จะถูกนำมาใช้ในช่วงก่อนเข้าเนื้อหารายการ เช่น การบรรยายเกริ่นนำเพื่อเข้าเนื้อหาจะเปิดเสียงบรรยากาศสนามแข่งขันในการเข้าสู่เนื้อหาของรายการเป็นหลัก

5.3 เอกลักษณ์ช่องมวยไทยเงินล้าน

5.3.1 การใช้ภาษาช่องมวยไทยเงินล้าน

5.3.1.1 การสื่อสารด้วยวัจนภาษาของรายการมวยไทยเงินล้าน พบว่า มีผู้ดำเนินรายการทั้ง 2 ท่านมีลักษณะการใช้ภาษาพูดที่ชัดเจน โดยผู้ดำเนินรายการที่เป็นรายการข่าวพูดจาชัดเจน มีเสียงเรียบง่ายและแบ่งจังหวะในการพูดในภาษาไทยได้ดีทำให้ผู้รับฟังเข้าใจความหมายของการรายงานข่าว แต่ยังคงพบว่าผู้ดำเนินรายการที่รับหน้าที่บรรยายและวิเคราะห์กีฬามวยไทยนอกจากใช้ภาษาพูดได้ดี ยังมีน้ำเสียงที่ใหญ่ให้ความรู้สึกเข้มแข็ง เช่น การบรรยายการต่อย การเตะ การชก ได้อย่างหนักแน่น และสามารถอธิบายได้ชัดเจน

5.3.1.2 การสื่อสารด้วยอวัจนภาษาของรายการมวยไทยเงินล้าน พบว่า มีการแต่งกาย 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 ผู้ดำเนินรายการจะสวมเสื้อคอปกกีฬาบรรยายแต่จะเป็นการบรรยายเพื่อการแข่งขันมวยเพียงเท่านั้น เช่น ผู้ดำเนินรายการปรากฏตัวผ่านหน้ากล้องเพื่อเกริ่นนำเนื้อหาเพียงเท่านั้น และหลังจากนั้นจะเป็นการบรรยายที่ให้น้ำหนักเสียงทุ้มต่ำและสำเนียงท้องถิ่น

ในการกระตุ้นอารมณ์ของผู้รับชม แต่หากเป็นรายการสดที่ผู้ดำเนินรายการต้องรายงานข่าวประจำสัปดาห์ในห้องสตูดิโอจะแต่งกายด้วยชุดสุทในการรายงานข่าว

5.3.2 การลำดับภาพช่องมวยไทยเงินล้าน

เทคนิคการนำเสนอลักษณะภาพและการลำดับภาพรายการมวยไทยเงินล้านจำนวน 6 รายการมีเนื้อหา ดังนี้

5.3.2.1 รายการมวยไทยเงินล้าน พบว่า ใช้ลักษณะการลำดับภาพแบบขยายเรื่องราว (Action Shot) ภาพแบบขยายเหตุการณ์ (Cut in shot) ภาพมุมกว้าง (Wide shot) โดยภาพแบบขยายเรื่องราว (Action Shot) จะใช้เพื่อให้เห็นกริยาท่าทางหรือภาพที่แสดงถึงจังหวะเหตุการณ์สำคัญ ๆ และค่อยนำเข้ามามุมภาพแบบขยายเหตุการณ์ (Cut in shot) และ ภาพมุมกว้าง (Wide shot) นำมาใช้ในการขยายความด้วยภาพว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกิดขึ้นที่ใด สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร เช่น การบรรยายการแข่งขันกีฬาเป็นการชกระหว่างผู้ใดกับใครแล้วใช้มุมภาพเพื่อขยายความตามลำดับว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกิดขึ้นที่ใด มีเหตุการณ์ที่น่าสนใจเรื่องอะไรบ้างผู้ดำเนินรายการจะบรรยายพร้อมภาพประกอบเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจมากขึ้น

5.3.2.2 การลำดับภาพแบบ พบว่า ช่องมวยไทยเงินล้านมี การใช้มุมภาพแบบต่อเนื่อง (Dynamic cutting) และการลำดับภาพมากกว่า 2 เหตุการณ์ (Cross cutting) โดยการจัดรายการที่เป็นรูปแบบบรรยายกีฬาจะเน้นไปที่การลำดับภาพตามเหตุการณ์แบบต่อเนื่อง (Narrative cutting) สลับกับการใช้มุมภาพที่เน้นความรู้สึก (Dynamic cutting) เพื่อเรียงลำดับเหตุการณ์ตามช่วงเวลา และนำเสนอภาพเพื่อสื่ออารมณ์ให้กับผู้ชม เช่น การเริ่มต้นการแข่งขันมวยและบรรยายพร้อมภาพประกอบและใช้การลำดับภาพซ้ำในจังหวะสำคัญ ๆ เพื่อเน้นอารมณ์ให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นหรือสนุก หากเป็นการจัดรายการแบบการรายงานข่าวจะการใช้มุมภาพที่เน้นความรู้สึก (Dynamic cutting) และ ลำดับภาพตามเหตุการณ์แบบต่อเนื่อง (Narrative cutting) เป็นหลักเพื่อเน้นไปที่ประธานของข่าว และลำดับเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อเนื่อง โดยเน้นอารมณ์ของผู้รับชมรับฟัง เช่น การรายงานผลการแข่งขันจะเน้นไปที่ภาพการต่อสู้บนเวทีรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับ

5.3.3 การใช้เสียงช่องมวยไทยเงินล้าน

การใช้เสียงประกอบในการจัดรายการช่องมวยไทยเงินล้าน พบว่า ใช้เสียงพูด (Speech) ของผู้ดำเนินรายการเป็นหลักเพราะมีลักษณะการใช้เสียงเป็นเอกลักษณ์ของกีฬามวยไทย เช่น ผู้ดำเนินรายการใช้เสียงบรรยายกีฬาและรายงานกีฬาที่ติดสำเนียงภาษาถิ่นและมีการให้จังหวะ

ในการบรรยายเพื่อเน้นอารมณ์ของภาพในการจัดรายการ เช่น ผู้ดำเนินรายการจะบรรยายแบบ กระแทกเสียงในจังหวะการชก การต่อย เป็นต้น ส่วนการใช้สำเนียงภาษาถิ่นและคำสร้อยผู้ดำเนินรายการจะบรรยายเสียงสำเนียงเพื่อเน้นอารมณ์ เช่น เมื่อนักมวยถูกชกที่ใบหน้าผู้ดำเนินรายการก็จะใช้คำสร้อยออกมาว่า แซ่บจริง ๆ หมัดนี้ ดอกนี้เต็ม ๆ แลกกันคนละเม็ด เป็นต้น ส่วนเสียงที่ใช้ประกอบการจัดรายการจะไม่มีเสียงประกอบ (Effect) แต่จะใช้เสียงดนตรีที่สนามแข่งขันเปิด คือ เสียงปี่และเสียงบรรยาการ (Ambient) เสียงเชียร์ภายในสนามแข่งขันในการนำเสนอเป็นหลัก ส่วนการจัดรายการแบบรายงานข่าวจะเน้นใช้เสียงพูดของผู้ดำเนินรายการและเสียงบรรยาการภายในสนามเป็นหลัก

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

6.1 การนำเสนอเนื้อหารายการช่องขอบสนามและช่องมวยไทยเงินล้าน

เนื้อหารายการทางช่องขอบสนามมีจำนวนรายการทั้งหมด 12 รายการ โดยแบ่งเป็นประเภทรายการที่เป็นเรื่องจริงและมีเนื้อหาสาระจำนวน 11 รายการ และมีรายการประเภทให้ความบันเทิงจำนวน 1 รายการ ส่วนช่องมวยไทยเงินล้านมีจำนวนรายการ 6 รายการ โดยทั้ง 6 รายการเป็นรายการประเภทเรื่องจริงและมีเนื้อหาสาระทั้ง 6 รายการ สอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (2552) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์ประเภทของรายการสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ (1) รายการที่เป็นเรื่องจริงและมีเนื้อหาสาระ (2) รายการที่เป็นเรื่องแต่งขึ้นแบบละคร และ (3) รายการที่ให้ความบันเทิง จากข้อมูลวิจัยได้พบว่าการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูปจะไม่มีรายการที่เป็นเรื่องแต่งหรือละครเพื่อนำเสนอ แต่รายการกีฬาจัดอยู่ในรูปแบบการรายงานข่าว การวิเคราะห์ข่าว และรายการกีฬาถูกจัดให้อยู่ในประเภทรายการที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจืองส์ (2559) ที่กล่าวว่าจัดเป็นรายการที่ให้ความบันเทิงสามารถทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้น เร้าใจ และสร้างความสนุกสนานในกีฬาที่ผู้ชมชื่นชอบ อีกทั้งยังสามารถต่อยอดเป็นรูปแบบรายการ สัมภาษณ์นักกีฬา การเน้นเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของการแข่งขัน และที่สำคัญรายการกีฬาจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการในการสร้างความนิยมนอกเหนือจากรายการละครและวาไรตี้ได้

6.2 เอกลักษณะข้อขอบสนามและข้อมวไทยเงินล้าน

เอกลักษณะรายการข้อขอบสนามและมวไทยเงินล้านมีองค์ประกอบในการจัดรายการ 3 องค์ประกอบ คือ (1) ภาษาในการจัดรายการ (2) การลำดับภาพในการจัดรายการ และ (3) เสียงในการจัดรายการกีฬาชองยูทูป ดังนี้

6.2.1 ภาษาในการจัดรายการข้อขอบสนามและมวไทยเงินล้าน

6.2.1.1 การสื่อสารด้วยวจนภาษาทั้งสองช่องมีหลักการใช้ภาษาที่ดีมีภาษาพูดและใช้อักษรภาษาไทยชัดเจนสามารถสื่อสารกับผู้รับฟังได้ง่ายสร้างความสนุกสนานกับผู้ชม โดยเฉพาะการบรรยายกีฬาหรือการพูดคุยสามารถบรรยายเหตุการณ์หรือเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเรียบง่าย สอดคล้องกับ พงษ์เกษม สมสุข (2549, หน้า 18) ที่กล่าวว่า ผู้บรรยายกีฬาต้องมีหลักในการบรรยาย 3 ประการ คือ (1) มีความรับผิดชอบต่อผู้ชมผู้ฟังควรพูดและสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้ชมผู้ฟัง (2) ผู้บรรยายกีฬามีหน้าที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ มีหน้าที่ให้ความบันเทิงและพูดจาให้ผู้ชมคล้อยตาม (3) ไม่มีอคติมีความเป็นกลาง ดังนั้นการใช้วจนภาษาในการสื่อสารในรายการกีฬาทางข้อขอบสนามและมวไทยเงินล้านจะใช้ภาษาพูดในการถ่ายทอดเรื่องราว ข้อมูล สารความรู้ต่าง ๆ ด้วยภาษาพูด สอดคล้องกับ แวอาชีชะห์ ดาหะยี (2553, หน้า 17) ที่กล่าวว่า วจนภาษาจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงถ่ายทอดเรื่องราวในอดีต ปัจจุบันสู่อนาคตได้และยังเป็นสื่อที่ใช้สื่อสารให้เข้าใจตรงกันได้มากที่สุดเพราะสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความคิด ทศนคติ ความต้องการและพฤติกรรมจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารได้

6.2.1.2 การสื่อสารด้วยอวจนภาษาทางข้อขอบสนามและมวไทยเงินล้านสามารถแบ่งการสื่อสารด้วยภาษากายหรือภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำได้อยู่ 2 ลักษณะคือ (1) การใช้ภาษาในการแสดงออกเพื่อสร้างอารมณ์และความรู้สึก (2) บุคลิกภาพในการปรากฏตัวผ่านสื่อยูทูป มีเนื้อหาดังนี้

ลักษณะที่หนึ่ง ผู้ดำเนินรายการจะใช้ภาษากายในการแสดงออกผ่านข้อรายการในการสร้างอารมณ์และความรู้สึก เช่น การแสดงกิริยาท่าทาง การยิ้ม การแสดงอารมณ์ด้วยน้ำเสียง จังหวะทำนองเสียงที่สื่อสารควบคู่ไปกับการใช้ภาษาพูด สอดคล้องกับ จิราภรณ์ สุวรรณวาทกสิกิจ (2556, หน้า 136) ที่กล่าวว่า เสียงพูดที่ชวนฟังจะเกิดจากอวจนภาษาที่สื่อสารสู่ผู้ฟังผ่านการพูด โดยระดับความดังค่อยของเสียง รวมทั้งลีลาในการนำเสนอ มีเน้นน้ำหนักเสียงเบา

สูง ต่ำ จัดเป็นการสื่อสารด้วยภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำแต่จะช่วยสื่อสารด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้รับชมรับฟังได้รับรู้และถ่ายทอดได้อย่างสมบูรณ์

ลักษณะที่สอง บุคลิกภาพในการปรากฏตัวผ่านสื่อวิทยุที่ผู้ดำเนินรายการกีฬา มีลักษณะการปรากฏตัวก่อนเข้ารายการอยู่ 2 ลักษณะ คือ (1) การจัดรายการที่มีเนื้อหาแบบเรื่องจริงและมีเนื้อหาสาระ (2) การจัดรายการที่ให้ความบันเทิง โดยทั้งสองช่องที่จัดรายการที่มีเนื้อหาแบบเรื่องจริงและมีเนื้อหาสาระจะใส่ชุดกีฬาในการจัดรายการทุกรายการแต่จะมีชุดเสื้อคลุมแบบสากลในรายการที่เป็นการรายงานข่าวและเป็นทางการ ส่วนรายการเล่าข่าว บรรยาย พากย์ข่าว และรายการบันเทิงเกมโชว์ ผู้ดำเนินรายการจะสวมใส่ชุดลำลองในบางครั้ง แต่โดยส่วนใหญ่จะสวมใส่เสื้อกีฬารูปแบบเนื้อหารายการกีฬาที่น่าสนใจ สอดคล้องกับจิราภรณ์ สุวรรณวาทกิจ (2556, หน้า 133) ที่กล่าวว่า การสื่อสารด้วยภาษากายโดยเฉพาะผู้ดำเนินรายการหรือผู้ประกาศข่าวจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี คือ ความพร้อมในการเตรียมด้านเสื้อผ้า ทรงผม ซึ่งผู้ดำเนินรายการต้องสื่อสารด้วยการแต่งกายที่เหมาะสมกับประเภทรายการ

6.2.2 การลำดับภาพในการจัดรายการช่องขอบสนามและมวยไทยเงินล้าน

การลำดับภาพของช่องขอบสนามมีลักษณะในการลำดับแบบที่เน้นการลำดับภาพแบบขยายเหตุการณ์ (Cut in shot) เพื่อขยายเนื้อหาด้วยภาพว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ที่ใด และใช้การลำดับภาพแบบเสริมเหตุการณ์ (Cut Away shot) เพื่อขยายเนื้อหาด้านอารมณ์และเสริมบรรยากาศต่อผู้รับชมแต่จะเน้นไปที่การลำดับภาพแบบขยายเรื่องราว (Action Shot) เพื่อขยายเนื้อหาภาพบุคคล ทำให้ผู้รับชมเกิดการรับรู้ว่าคุณค่าที่นำเสนอมีการปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่นๆ อย่างไร ส่วนช่องมวยไทยเงินล้านจะเน้นการลำดับภาพแบบขยายเรื่องราวของบุคคล ทำให้ผู้รับชมเกิดการรับรู้ว่าคุณค่าที่นำเสนอมีการปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่น ๆ อย่างไร โดยเฉพาะกีฬามวยที่เน้นการแข่งขันระหว่างบุคคลต่อบุคคล และจะใช้การลำดับภาพแบบขยายเหตุการณ์ เพื่อขยายเนื้อหาด้วยภาพว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ที่ใดและมีสภาพแวดล้อมอย่างไร สอดคล้องกับจิราภรณ์ สุทธิพิบูล (2556) สื่อสารด้วยภาษาภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างความหมายและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ชมได้อีกทั้งยังสามารถอธิบายสถานการณ์และถ่ายทอดอารมณ์ของการจัดรายการได้

6.2.3 เสียงในการจัดรายการกีฬาช่องขอบสนามและมวยไทยเงินล้าน

การใช้เสียงของช่องรายการกีฬาสามารถแบ่งได้ 2 แบบ ได้แก่ แบบที่หนึ่ง การใช้เสียงเพื่อสร้างความเพลิดเพลิน แบบที่สอง การใช้เสียงเพื่อเสริมบรรยากาศ ซึ่งรายการขอบสนาม

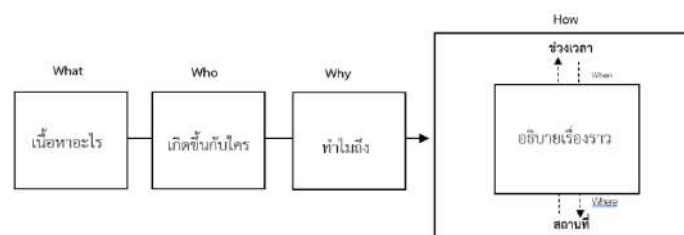

เป็นรายการกีฬาฟุตบอลจะเน้นไปที่เอกลักษณ์ด้านเสียงพูดของผู้บรรยายที่เป็นเอกลักษณ์ประจำช่องและใช้เสียงประกอบและเสียงเพลงเพื่อสร้างอารมณ์เข้มข้นและสนุกสนานโดยแต่ละรายการเมื่อมีคำพูดที่สร้างความเข้มข้นจะใช้เสียงประกอบเพื่อย้ำคำพูด และใช้เสียงดนตรีในการประกอบการบรรยายเพื่อสร้างอารมณ์สนุก ตื่นเต้น เศร้า ฯลฯ ผ่านเสียงดนตรี สอดคล้องกับ ณัฐพงศ์ วณิชชัยกิจ (2556, หน้า 260-261) ได้สรุปว่า การใช้เสียงจะต้องประกอบไปด้วย 3 ประเภท ได้แก่ เสียงดนตรี เสียงประกอบพิเศษ เสียงบรรยาย เมื่อนำมารวมกันสร้างเนื้อหาจะสามารถสร้างความเข้าใจด้วยเสียงบรรยายจากผู้ดำเนินรายการ และสร้างอารมณ์สนุกสนานเพลิดเพลินให้กับผู้รับชมด้วยเสียงดนตรีและเสียงประกอบ

ส่วนช่องมวยไทยเงินล้านจะเน้นไปที่การบรรยายเกมการแข่งขัน คลิปบันทึก การพากย์มวย และการรายงานข่าวโดยการพากย์มวยหรือบรรยายมวยนอกจากใช้คำพูดที่ชัดเจนยังใช้น้ำเสียงหนักแน่นเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังรู้สึกตื่นเต้น เราจึงส่วนการรายงานข่าวจะใช้เสียงพูดที่ชัดเจนโดยไม่ใช้เสียงดนตรีหรือ เสียงประกอบพิเศษ แต่จะใช้เสียงบรรยายภาคในการแข่งขันหรือสถานที่ในการประกอบการรายงานข่าว สอดคล้องกับ พงษ์เกษม สมสุข (2549) ได้สรุปว่า การใช้เสียงในการบรรยายกีฬาหรือการรายงานข่าวควรใช้ถ้อยคำสำนวนในการพูด 3 ประการ คือ (1) ความชัดเจน ถูกต้องเพื่อให้ถ้อยคำพูดมีประสิทธิภาพและสื่อความหมายได้ราบรื่น (2) ความมีพลัง พลังของถ้อยคำพูดจะสามารถกระตุ้นผู้ฟัง สร้างภาพพจน์ สร้างจินตนาการ น้ำเสียงจะช่วยสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้รับชมและรับฟัง (3) ความมีชีวิตชีวา ถ้อยคำที่สามารถสร้างภาพพจน์สร้างประสบการณ์ให้ผู้ชมผู้ฟังรับรู้เหมือนได้สัมผัสด้วยตนเอง เช่น ดังโครม เจียบกริบ หอมระรวย เป็นต้น ดังนั้นการใช้เสียงจึงต้องเข้าใจหลักการใช้เสียงที่ประกอบไปด้วย เสียงพูด เสียงดนตรี และเสียงประกอบ อันเป็นพื้นฐานของผู้จัดรายการกีฬา

6.3 กลวิธีการจัดรายการกีฬาทางช่องยูทูป

6.3.1 กลวิธีด้านการนำเสนอเนื้อหารายการกีฬาทางช่องยูทูปมีวิธีการเรียบเรียงเนื้อหารายการกีฬาทางช่องยูทูปดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียบเรียงเนื้อหา

1. การสร้างความสนใจ เป็นการตั้งชื่อคลิปรายการและเกริ่นนำว่าในตอนที่กำลังกล่าวถึงคือเนื้อหาที่เกี่ยวกับใคร สำคัญอย่างไร ทำไมต้องรับชมรับฟังเพื่อให้เกิดการติดตามในรายละเอียดต่อไป

2. การนำเสนอประธานในเนื้อหา ที่กล่าวว่าบุคคลดังกล่าวเป็นใคร เพื่อให้ผู้รับชมรับฟังรับรู้ว่าประธานมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และจะส่งผลอย่างไรกับประธาน

3. การสร้างคำถามและเงื่อนไข เป็นการตั้งคำถาม กำหนดประเด็นปัญหาหรือสร้างเงื่อนไขเพื่อสร้างข้อสงสัยให้กับผู้รับชมรับฟัง โดยจะถูกใช้เพื่อบอกถึงสาเหตุที่นักกีฬาคนดังกล่าวมีความเกี่ยวข้อง

4. การอธิบายเรื่องราว เป็นการขยายความของเนื้อหาให้ลึกลงไปโดยบรรยายถึงสาเหตุผลและผลที่ทำให้เกิดขึ้นรวมทั้งข้อสงสัยให้กับผู้รับชมโดยแสดงรายละเอียดเนื้อหาที่ชัดเจนซึ่งในระหว่างการอธิบายจะใช้ช่วงเวลากำหนดว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อไหร่ (When) และสถานที่เกิดขึ้นที่ใด (Where) มาขยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยจะทำหน้าที่ขยายความในระหว่างการอธิบายในรายการของแต่ละช่อง โดยเน้นการกล่าวถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของนักกีฬาหรือเรื่องราวของกีฬาที่กำลังกล่าวถึง

6.3.2 กลวิธีด้านการนำเสนอเอกลักษณ์รายการกีฬาทางช่องยูทูบ

การนำเสนอเอกลักษณ์รายการกีฬาทางช่องยูทูบแบ่งได้ 2 องค์ประกอบ คือ 1.การนำเสนอภาพและเสียงของรายการกีฬา 2.ผู้ดำเนินรายการกีฬา สามารถอธิบายได้ดังนี้

6.3.2.1 การนำเสนอภาพและเสียงของรายการกีฬา

1. ด้านการลำดับภาพ พบว่า การจัดรายการกีฬาจะเน้นการนำเสนอภาพประธานของเรื่องในหัวข้อคลิป โดยไม่ต้องลำดับภาพตามช่วงเวลาเหมือนโทรทัศน์เพื่อช่วยให้เนื้อหากระชับและตรงประเด็นในการจัดรายการมากขึ้น

2. ด้านเสียง พบว่า การจัดรายการต้องใช้เสียงตามองค์ประกอบ 4 แบบ ได้แก่ เสียงพูด เสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบพิเศษ เพื่อสร้างอารมณ์สนุกสนานตื่นเต้น เร้าใจ ด้วยการนำเสียงมาเสริมความรู้สึกด้านอารมณ์ให้กับผู้รับชมรับฟัง ส่วนการรายการรายงานข่าวหรือการพากย์เกมการแข่งขันกีฬา ควรใช้เสียงพูดและเสียงบรรยายกาศของสนามการ

แข่งขันเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมและจำลองบรรยากาศของผู้รับชมรับฟังให้เหมือนกับอยู่ในสนามแข่งขันกับและกีฬาโดยมีผู้บรรยายพูดเสริมกระตุ้นทางอารมณ์กับผู้รับชมและรับฟัง

6.3.2.2 ผู้ดำเนินรายการกีฬา

1.ด้านทักษะผู้ดำเนินรายการกีฬา พบว่า การพูดภาษาไทยชัดเจนสามารถใช้คำควบกล้ำถูกต้องตามอักขระภาษาไทย มีน้ำเสียงดีน่าฟัง และรู้จักการให้น้ำหนักเสียงเพื่อสร้างการรับรู้ของผู้รับชมรับฟัง หากมีทักษะด้านภาษาที่ดีจะสามารถถ่ายทอดเนื้อหาและสร้างความน่าสนใจในการรับชมและรับฟังได้

2.การแต่งกายของผู้ดำเนินรายการ โดยส่วนใหญ่จะสวมใส่เสื้อคลุมกีฬาหรือสวมเสื้อสูทในรายการที่เป็นรายการข่าวหรือการบรรยายการแข่งขันกีฬาเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้รับชมรับฟัง ส่วนรายการเชิงสารคดี รายการพูดคุย สัมภาษณ์ อภิปราย และบรรยาย จะเน้นการแต่งกายด้วยชุดกีฬาหรือชุดของรายการเป็นหลัก

6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1.ควรมีการศึกษาผู้ดำเนินรายการกีฬาทางสื่อออนไลน์
- 2.ควรมีการศึกษาความต้องการของผู้รับชมที่มีผลต่อเนื้อหาด้านสื่อกีฬา
- 3.ควรมีการศึกษาการจัดรายการในชนิดกีฬาอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2561). *นวัตกรรมการสื่อสาร*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค*. ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ, และทิฆัมพร เอี่ยมเรไร. (2554). *การสื่อสารศาสนากีฬา*. ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- จิรวัดน์ สุรพิบูล. (2556). *การพัฒนารายการกีฬาทางโทรทัศน์ด้วยเทคนิคการตัดต่อลำดับภาพกรณีศึกษารายการเส้นทางกีฬาของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย*. ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ. (2556). *ผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ระดับกลาง*. ส.เจริญ การพิมพ์จำกัด.
- ณัฐพงศ์ วณิชชัยกิจ. (2556). *After effects cs6 essential*. ไอทีซี พรีเมียร์.
- ประณาลี เหมเวช. (2560). *อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ และความไว้วางใจ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีส่วนร่วมของผู้ใช้โซเชียลมีเดีย*. ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปิยะวรรณ ปิ่นแก้ว, เกียงศักดิ์ เขียวมั่ง, และพรสนอง วงศ์สิงห์ทอง. (2560). *การศึกษาเอกลักษณ์ภาพลักษณ์ บุคลิกภาพจังหวัดนครปฐม*. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 37(1), 223-244.
- พงษ์เกษม สมสุข. (2549). *การใช้วาทกรรมของผู้บรรยายการแข่งขันฟุตบอลพรีเมียร์ลีกอังกฤษทางยูทูป*. ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ลิตา สันติวรวัชร. (2564). *สถิติการใช้งาน Digital ประเทศไทย ปี 2021*. ค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.ajlalista.com/thailanddigital2021/>
- ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2559). *รายการกีฬา : เนื้อหารายการสำหรับโทรทัศน์ดิจิทัล*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 11(2), 201-216.
- ศิริวรรณ อนันต์โท. (2564). *ปัจจุบันและอนาคตของการให้บริการโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย*. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 4(3), 116-130.
- แวอาชีวะ ดาหะยี. (2553). *ศิลปะการใช้ภาษาเพื่องานนิเทศศาสตร์*. เทมการพิมพ์.

- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560-2564* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สมสุข หินวิมาน. (2554). *ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์* (พิมพ์ครั้งที่1). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Infoquest. (2565). *ภูมิทัศน์สื่อไทย 2564-2565*. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.infoquest.co.th/thailand-media-landscape-2022/youtube>
- Stanley j. Baran, & Dennis k. Davis. (2012). *Mass Communication Theory Foundations, Ferment and Future, Sixth Edition*. Canada: Nelson Education, Ltd.

รูปแบบการใช้ภาษาเพื่อแสดงความเห็นแย้งบนเฟซบุ๊ก:
ตัวบ่งชี้การตระหนักรู้เรื่องการคุกคามหน้าผู้ฟังของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์
Linguistic patterns to make counterarguments of Threatening
the Positive Face of Listeners of Social Media Users

Received 15 June, 2022

Revised 24 November, 2022

Accepted 28 November, 2022

ภัทณิดา โสตาบัน¹

Pattanida Sodabun

บทคัดย่อ

การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าผู้ฟัง และเป็นประเด็นที่คนในสังคมไทยระมัดระวัง การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบการใช้ภาษาเพื่อแสดงความเห็นแย้งบนสังคมออนไลน์ได้แก่ เฟซบุ๊ก เพราะเป็นแพลตฟอร์มที่มีความเป็นสาธารณะและมีการแลกเปลี่ยนความเห็นกันอย่างกว้างขวางระหว่างผู้ที่ไม่รู้จัก การศึกษาจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์หารูปแบบการใช้ภาษาเมื่อผู้พูดต้องการแสดงความเห็นแย้งกับผู้อื่น และศึกษารูปแบบเหล่านั้นในฐานะตัวบ่งชี้การรับรู้เรื่องการคุกคามหน้าของผู้อื่น โดยผลการศึกษาพบว่าผู้ใช้ภาษาเลือกใช้รูปแบบเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) ขึ้นต้นด้วยคำบ่งชี้แสดงการไม่เห็นด้วย 2) ขึ้นต้นด้วยถ้อยคำผรุสวาท คำทอหยาบคาย 3) ปรากฏข้อความที่เป็นเนื้อความของความเห็นแย้งโดยตรง และ 4) ปิดท้ายการแสดงความเห็นแย้งด้วยคำเสริมท้ายแสดงการถากถำ

จากรูปแบบการใช้ภาษาที่พบแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาที่มีความตระหนักรู้ว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการคุกคามหน้า และสะท้อนความพยายามสร้างสภาพ โดยพยายามจะลดความรุนแรงของการคุกคามด้วยการใช้คำเสริมท้ายรูปภาษายกย่อง แต่การแสดงความเห็นแย้งยังเกิดขึ้นโดยตรงไปตรงมา และไม่ได้ทำให้การคุกคามหน้าผู้ฟังลดน้อยลง ซึ่งรูปแบบการสื่อสารในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างโดดเด่นมาโดยตลอด

¹ ตำแหน่งอาจารย์ สาขาวิชาภาษา คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Position Lecturer Department Language Faculty of Liberal Arts King Mongkut's Institute of Technology

Ladkrabang. e-mail: Pattanida.s@gmail.com

คำสำคัญ: การคุกคามหน้า ความเห็นแย้ง รูปแบบการใช้ภาษา

Abstract

Counterarguments are an act that threatens the positive face of listeners. Language users in Thai society are aware of this matter. This research focused on linguistic patterns to make counterarguments on Facebook because it is a public platform on which opinions are extensively exchanged and shared among strangers. This study aimed to analyze linguistic patterns when the speaker would like to make counterarguments against others and investigate these linguistic patterns as awareness indicators of threatening the face of others. The study revealed four linguistic patterns: 1) starting with direct disagreement indicators, 2) starting with vulgar invectives, 3) using direct disagreement messages without an introductory statement, and 4) using question final particles.

Based on the linguistic patterns, language users were aware that making a counterargument is an act of threatening the face and reflects an attempt to sound polite. In other words, the speakers tried to tone down the threat by using honorific particles. However, the counterarguments were still direct and did not diminish the level of face threatening to listeners. It is noted that this kind of communication has long been remarkable nature on social media.

Keywords: Face threatening , Disagreement, Linguistic patterns

1. บทนำ

ปัจจุบันมีช่องทางการสื่อสารอย่างสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ผู้คนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย รวดเร็วและเป็นวงกว้าง ความคิดเห็นที่เกิดขึ้นก็มีหลากหลายทั้งเห็นด้วยและเห็นต่าง โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างกันจึงมีได้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามโดยหลักการแล้วคนเราย่อมต้องการการยอมรับจากสังคม ดังนั้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กัน การรักษามารยาทผ่านการใช้ภาษาจึงเป็นเรื่องที่ผู้ใช้ภาษาตระหนักอยู่ตลอดเวลา และในแนวคิดเรื่องการรักษาหน้าตามุมมองภาษาศาสตร์ที่มีต่อปรากฏการณ์นี้ซึ่งได้รับความสนใจมาโดยตลอดก็ยังคงเป็นประเด็นที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในสถานการณ์การสื่อสารทุกวันนี้ โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้เกิดการมองเห็นการใช้ภาษาอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงในกลุ่มคนไทยอย่างเฟซบุ๊ก (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565 ย่อหน้าที่ 8) ทำให้มองเห็นการใช้ภาษาในอีกมิติหนึ่งได้ เพราะผู้สื่อสารตั้งใจที่จะเปิดเผยความเห็นให้แก่ผู้อื่นได้ทราบ ขณะเดียวกันก็ทราบด้วยว่าการกระทำนี้เป็นการแสดงความเห็นบนแพลตฟอร์มที่มีความเป็นสาธารณะสูง กล่าวคือสามารถเข้าถึงคนจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว และทุกคนพร้อมที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีทั้งผู้ที่มีความเห็นคล้อยตามและขัดแย้ง ดังนั้นยิ่งเมื่อผู้พูดต้องการแสดงความคิดเห็นต่างก็จะเป็นสถานการณ์พึงระวัง เพราะตามแนวคิดพื้นฐานเรื่องหน้าของบราวน์และเลวินสัน ผู้สื่อสารจะต้องพยายามรักษาหน้าของตนเอง และไม่คุกคามหน้าของผู้ฟังอยู่ตลอดเวลา (Brown & Levinson, 1987, p.101) งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาว่าในสถานการณ์ดังกล่าวผู้ใช้ภาษาตระหนักรู้และแสดงออกผ่านการใช้ภาษาของตนอย่างไร

2. แนวคิดทฤษฎีและงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีวิจ্ঞากรรม

ทฤษฎีวิจ্ঞากรรมเป็นการศึกษาถ้อยความที่บ่งชี้การกระทำ โดยอยู่บนแนวคิดสำคัญว่าผู้พูดไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายเท่านั้น แต่ยังใช้ภาษาเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ (Austin, 1962, p.4) จึงได้แบ่งประเภทของถ้อยความออกเป็น 2 ประเภทคือ ถ้อยความประเภทแสดงข้อเท็จจริง

(constatives) และถ้อยคำบ่งการกระทำ (performative) และได้อธิบายว่าถ้อยความหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยการกระทำ 3 ประเภท คือ

1) วัจนกรรมตรงตามคำพูด (locutionary acts) ได้แก่ การเปล่งเสียงออกมาเป็นคำพูด ซึ่งอาจจะเป็นคำเพียงคำเดียวหรือหลายประโยคก็ได้

2) วัจนกรรมปฏิบัติ (illocutionary acts) คือ จุดประสงค์ของผู้พูดในขณะที่เปล่งวาจา วัจนกรรมปฏิบัติได้แก่ การเสนอแนะ การให้สัญญา การเตือน การขอร้อง การขมขู่ การสั่ง เป็นต้น

3) ผลวัจนกรรม (perlocutionary acts) คือ ผลของคำพูดที่มีต่อผู้ฟัง

ต่อมา Searle ได้นำแนวคิดนี้ไปศึกษาต่อ และได้เน้นถึงส่วนสำคัญของวัจนกรรมไปที่เจตนาของผู้พูด และมองว่าบางถ้อยความจะสัมฤทธิ์ผลได้อย่างแท้จริงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางอย่างด้วย เงื่อนไขวัจนกรรมที่ (Searle, 1969, p.54) เสนอประกอบด้วย

1) เงื่อนไขเนื้อหาข้อความ (Proposition content condition) หมายถึง กฎที่บอกเนื้อหาความนำเสนอ ประกอบด้วยคำนาม ภาคแสดงซึ่งคำกริยาจะต้องแสดงเวลาในขณะที่พูดด้วย

2) เงื่อนไขขั้นเตรียมการ (Preparatory condition) หมายถึง กฎพื้นฐานซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่าวัจนกรรมที่เกิดขึ้นเป็นวัจนกรรมชนิดใดและจะต้องมีบริบทที่เหมาะสมเท่านั้นจึงสัมฤทธิ์ผล

3) เงื่อนไขความจริงใจ (Sincerity condition) หมายถึง ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต้องเกิดจากความตั้งใจจริงหรือมีเจตนาที่เด่นชัด

4) เงื่อนไขความครบถ้วน (Essential condition) หมายถึง กฎที่ผู้พูดต้องพยายามทำให้การสื่อเจตนาบรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ยังได้จำแนกวัจนกรรมออกเป็น 5 ประเภทด้วย ได้แก่

1) การกล่าวความจริง (Representatives) คือถ้อยคำของผู้พูดที่มีจุดประสงค์เพื่อบอกเล่าข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้ฟัง เช่น การพูด (Saying) การยืนยัน (Asserting) การสรุป (Concluding) การโอ้อวด (Boasting) เป็นต้น

2) การกล่าวชี้แนะ (Directives) เป็นความพยายามที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำอะไรสักอย่าง ซึ่งผู้พูดจะต้องใช้การเชื้อเชิญ (Inviting) การขอร้อง (Requesting) และการเสนอแนะ (Suggesting) เป็นต้น

3) การกล่าวผูกพัน (Commissives) เป็นการทำให้ผู้พูดสัญญาว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคตด้วยการสัญญา (Promising) การสาบาน (Vowing) การรับประกัน (Guaranteeing) และ

การเสนอตัว (Offering) เป็นต้น

4) การกล่าวแสดงออก (Expressives) เป็นการใช้อ้อยคำเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกรวมถึงทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การขอบคุณ (Thanking) การแสดงความยินดี (Congratulating) การแสดงความเสียใจ (Expressing condolences) และการขอโทษ (Apologizing) เป็นต้น

5) การกล่าวประกาศ (Declarations) เป็นกิจกรรมที่ผู้พูดหรือผู้กระทำการต้องการให้ผู้อื่นได้รับรู้ ข้อความส่วนมากจะเป็นบริบทที่เป็นทางการสูง ได้แก่ การกล่าวเปิดงาน (Opening a ceremony) การเสนอชื่อ (Nominating) การแต่งตั้ง (Appointing) เป็นต้น โดยการแสดงความเห็นต่างจัดอยู่ในวาทกรรมแสดงความรู้สึก เพราะมีความเป็นไปได้ที่ผู้พูดเลือกที่จะแสดงอารมณ์ไม่พึงพอใจในผู้ที่เป็นเจ้าของความเห็น และได้เสนอความเห็นแย้งส่งไปยังบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2.2 ทฤษฎีเรื่องหน้า

Brown and Levinson (1987, p.68) มองว่าความสุภาพเป็นกลวิธีการใช้ภาษาโดยมีเจตนาในการรักษาหน้าของคู่สนทนาเป็นสำคัญ โดยหน้าในที่นี้เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับภาพลักษณ์คุณค่า หรือศักดิ์ศรีซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ทุกคนต้องการรักษาไว้ ไม่ต้องการให้ใครมาละเมิด และพยายามที่จะไม่ละเมิดหรือคุกคามหน้าของผู้อื่น หน้าจำแนกออกเป็น 2 ด้าน คือ หน้าด้านบวกเป็นด้านที่ผู้พูดต้องการการยอมรับและชื่นชม และหน้าด้านลบคือ หน้าด้านที่ต้องการความเป็นส่วนตัวในฐานะปัจเจกบุคคล ไม่ต้องการให้ผู้อื่นมารบกวน ก้าวก่าย ลิดรอนสิทธิหรือขัดขวางการกระทำ ตามทฤษฎีเรื่องวาทกรรมนั้นจะสามารถแบ่งวาทกรรมที่เป็นการคุกคามหน้าออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) วาทกรรมคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง เป็นการคุกคามความเป็นอิสระของผู้ฟัง มักพบในการกล่าวชื่นชม หรือการกล่าวขอร้อง

2) วาทกรรมคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เป็นการคุกคามการได้รับการยอมรับจากสังคมของผู้ฟัง วาทกรรมที่นำไปสู่การคุกคามหน้านี้คือ การกล่าวแย้ง หรือการวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

3) วาทกรรมคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด เป็นการคุกคามความเป็นอิสระของผู้พูด เช่น การกล่าวขอบคุณ

4) วาทกรรมคุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด เป็นการคุกคามการได้รับการยอมรับจากสังคมของผู้ฟัง เช่น การต้องยอมรับผิด หรือต้องกล่าวขอโทษ เป็นต้น

จากแนวคิดเรื่องหน้าแสดงให้เห็นว่าผู้พูดพยายามรักษาหน้าตนเองและลดการคุกคามหน้าผู้อื่นอยู่เสมอ ดังนั้นหากไม่เป็นไปตามหลักการที่กล่าวนี้เรียกว่า ผู้พูดไม่สุภาพนั่นเอง

งานวิจัยนี้สนใจการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง กล่าวคือศึกษาพฤติกรรมของผู้พูดเมื่อเลือกจะแสดงความไม่เห็นด้วย การกระทำเช่นนี้สะท้อนว่าผู้พูดมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้ฟัง ไม่ชื่นชม ดูถูกความคิดเห็นรวมถึงการตำหนิผู้ฟัง หรือแสดงให้เห็นว่าความเห็นนั้นผิด หรือไม่น่าเชื่อถือ ตลอดจนการที่ผู้พูดไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟังและได้แสดงความรู้สึกที่รุนแรง เช่นการใช้คำคำออกไปอย่างควบคุมอารมณ์ไม่ได้ นับเป็นการกระทำที่ไม่เคารพคู่สนทนา ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง ซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่มีการแสดงความเห็นแย้งกันไปมา

2.3 ทฤษฎีความสุภาพ

ความสุภาพในการใช้ภาษาตามความเข้าใจของคนทั่วไป (กฤษดาวรรณ และธีรณัฐ, 2551, หน้า 113) คือ การใช้ภาษาโดยใช้คำศัพท์ประเภทคำราชาศัพท์ คำกริยาที่สุภาพ คำลงท้ายคำสรรพนาม หรือการใช้รูปคำที่เรียกว่ารูปภาษาแสดงการยกย่อง

ในขณะที่ความสุภาพในเชิงทฤษฎีภาษาศาสตร์ หมายถึงรวมถึงการที่ผู้ใช้ภาษามีเหตุผลที่จะเลือกใช้กลวิธีใดก็ตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสารของตน ขณะเดียวกันก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือลดปัญหาในการสื่อสาร โดยผู้พูดจะไม่บีบบังคับให้ผู้ฟังทำตามความปรารถนาของผู้พูด แต่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้เลือกกระทำในสิ่งที่ผู้ฟังปรารถนา ขณะเดียวกันก็ต้องพยายามทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี (Lakoff, 1973, p.458)

Leech (1983, p.79) มองความสุภาพในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และได้นำเสนอหลักความสุภาพไว้ 6 ประการ ได้แก่

1) การเพิ่มประโยชน์ให้ผู้ฟัง 2) การลดประโยชน์ของผู้พูด 3) การยกย่องผู้ฟัง 4) การถ่อมตัว 5) การแสดงความเห็นพ้อง 6) การเห็นอกเห็นใจกัน ซึ่งเท่ากับว่าหากมีการละเมิดหลักการข้างต้น สถานการณ์การสื่อสารนั้นก็จะมีผลต่อความสุภาพลงไป

ขณะที่ Brown and Levinson (1987, p.91-132) มองว่าความสุภาพเป็นกลวิธีการใช้ภาษาโดยมีเจตนาในการรักษาหน้าของคู่สนทนาเป็นสำคัญ จึงได้จำแนกความสุภาพออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ กลวิธีตรงประเด็น ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็นตรงประเด็นแบบมีการตกแต่งคำพูด ตรงประเด็นแบบไม่ตกแต่งคำพูด ซึ่งมักจะใช้กับวัจนกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าน้อย และกลวิธีแบบไม่ตรงประเด็น กรณีนี้เป็นหน้าที่ของผู้ฟังที่จะตีความเจตนาของผู้พูดเอง

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดเรื่องหน้า การคุกคามหน้าและความสุภาพจึงนับว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าเพราะแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้ฟัง (ผู้ให้ความเห็นก่อนหน้า) ดังนั้นเมื่อผู้พูดต้องการแสดงความเห็นแย้งน่าจะเชื่อได้ว่าผู้พูดจะต้องตระหนักและเลือกหากลวิธีทางภาษาเพื่อทำให้เกิดความสุภาพเพื่อรักษาหน้าทั้งของตนและผู้ฟังด้วย

2.4 การแสดงความเห็นแย้ง

ความเห็นแย้ง คือ การที่ผู้ร่วมสนทนากล่าวแสดงความเห็นไม่สอดคล้องกับถ้อยความก่อนหน้า Grimshaw (1990, p.281) กล่าวว่า การสนทนาที่ปรากฏความเห็นที่แย้งกันเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน และสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคน Eggins (1997, p.256) อธิบายปรากฏการณ์นี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า เมื่อความเห็นที่ขัดแย้งกันเกิดขึ้น ผู้ที่อยู่ในวงสนทนาสามารถเลือกปฏิบัติได้ 2 ลักษณะ คือ 1) การออกจากวงสนทนา และ 2) การกล่าวโต้ตอบ ซึ่งบนเพชฌัญญูเราจะเห็นเฉพาะผู้ที่เลือกปฏิบัติในแบบที่ 2) และไม่สามารถรู้ว่ามีคนอีกจำนวนเท่าใดที่เลือกปฏิบัติแบบ 1) และเมื่อมีการโต้ตอบในลักษณะ 2) จะพบกลวิธีแสดงความขัดแย้งให้ดำเนินต่อไปด้วยกัน 6 วิธี ได้แก่ 1) การกล่าวปฏิเสธ 2) การไม่กระทำตาม 3) การแสดงความเห็นที่ไม่เห็นด้วย 4) การขัดขวาง 5) การตัดความสัมพันธ์ และ 6) การกล่าวค้าน ขณะที่ Brown and Levinson (1987, p.101-132) จัดให้การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าประเภทหนึ่งในการแสดงวัจนกรรม และผู้พูดอาจจะเลือกใช้กลวิธีความสุภาพด้านบวก กลวิธีความสุภาพด้านลบ หรือกลวิธีอ้อมเข้ามาใช้เพื่อรักษาหน้าของคู่สนทนา

มีงานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่สนใจปรากฏการณ์การแสดงความเห็นแย้ง และนอกจากศึกษาในแง่ภาษาศาสตร์แล้วยังศึกษาในเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย Kothoff (1993, p.193) ได้ศึกษาการกล่าวแย้งในบทสนทนาในชีวิตประจำวันของชาวเยอรมัน และพบว่าคนเยอรมันมีทัศนะเชิงบวกต่อการกล่าวแย้ง เพราะถือเป็นการแสดงความรู้ความสามารถของผู้พูด ดังนั้นการขัดแย้งกันจึงพบได้ปกติและไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความขุ่นเคืองหรือสร้างความอับอายให้กับคู่สนทนา ในขณะการศึกษาของ Song (1993 p.306) คนเกาหลีมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง และมักใช้กลวิธีทางภาษาแบบประนีประนอมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือมีโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง ขณะที่ Kakava (2002 p.1537) ได้ระบุกลวิธีทางภาษาที่คนกรีกใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง 3 กลวิธีได้แก่ กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา แต่ลดความรุนแรงลงด้วยถ้อยคำประกอบอื่น ๆ เช่น การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน หรือถ้อยความแสดง

เหตุและผล และกลวิธีทางภาษาแบบอ้อม เช่น รูปภาษากลบเกลื่อน การถาม หรือการเล่าเรื่อง

สำหรับภาษาไทย มีงานของพรรณธร ครุฑเนตร (2557, หน้า 197) ที่ได้ศึกษากลวิธีทางภาษาที่คู่สนทนาและคนกลางใช้ยุติการสนทนาที่มีความขัดแย้งในภาษาไทยโดยศึกษาจากข้อมูลบทสนทนาในชีวิตจริง บทสนทนาในนวนิยาย และบทสนทนาในละครโทรทัศน์ รวมทั้งได้ศึกษากลวิธีทางภาษาของคนกลางที่คู่สนทนาจากบทสนทนาในรายการโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทางภาษาที่คู่สนทนาใช้ยุติการสนทนาที่มีความขัดแย้งมีทั้งหมด 5 กลวิธีเรียงลำดับตามค่าความถี่การปรากฏจากมากไปน้อย คือ 1) การออกจากสถานการณ์ 2) การใช้อำนาจ 3) การเปลี่ยนประเด็นการสนทนา 4) การยอมตาม และ 5) การประนีประนอม ส่วนกลวิธีทางภาษาที่คนกลางใช้ยุติการสนทนาที่มีความขัดแย้งมีทั้งหมด 4 กลวิธีเรียงตามค่าความถี่การปรากฏใช้จากมากไปหาน้อยคือ 1) การทำให้ผู้ร่วมสนทนาออกจากสถานการณ์ 2) การใช้อำนาจ 3) การขอให้ผู้ร่วมสนทนาประนีประนอมกัน และ 4) การเปลี่ยนประเด็นการสนทนา ทั้งนี้ยังพบอีกว่ามีรูปภาษาที่มีความถี่สูงในการยุติการสนทนาที่มีความขัดแย้ง 3 คำด้วยกัน ได้แก่ 1) ไม่เป็นไร 2) ช่างมัน และ 3) ใจเย็น ๆ ซึ่งข้อค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า มีปัจจัยหลายอย่างในสังคมไทยที่อยู่เบื้องหลังของปรากฏการณ์การขัดแย้งและการยุติความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของพุทธศาสนา รูปแบบสังคมแบบอิงกลุ่ม แนวคิดเรื่องมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา แนวคิดเรื่องอาวุโส และแนวคิดเรื่องหน้า ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีเพื่อยุติความขัดแย้งในภาษาไทย

งานข้างต้นเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการใช้ภาษาเพื่อแสดงความเห็นแย้งบนเฟซบุ๊ก ซึ่งนับว่ามีระดับความรุนแรงของการคุกคามหน้าผู้ฟังสูงมากตามทฤษฎีของบราวน์และเลวินสันที่ประเมินค่าด้วยหลักที่ว่า ยังมีระยะห่างหรือระดับความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ($D[S,H]$) ผนวกกับความต่างระหว่างอำนาจของผู้ฟังเมื่อเทียบกับผู้พูด ($P[H,S]$) รวมกับระดับความรุนแรงของสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม (R_x) สูงมากขึ้นเท่าใด ค่าน้ำหนักของวัจนกรรมที่คุกคามหน้า (W_x) ก็สูงยิ่งขึ้นเท่านั้น ดังสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ที่ปรากฏดังนี้

$$W_x = D(S,H) + P(H,S) + R_x$$

W_x = the weightiness of the FTAs

$D(S,H)$ = The social distance of Speaker and Hearer

$P(H,S)$ = The relative power of Hearer and Speaker

R_x = The absolute ranking of impositions in the particular culture

ดังนั้นในสถานการณ์บนเฟซบุ๊กสาธารณะที่ผู้คนไม่มีความสนิทสนมกันมาก่อน ผู้พูดแต่ละคนถือตนว่ามีอำนาจเหนือคนอื่น อยู่บนค่านิยมด้านมารยาทในการสื่อสารกับคนแปลกหน้าในสังคมไทยเมื่อต้องมีการพูดในที่สาธารณะ ในสถานการณ์ของงานวิจัยที่ว่ามานี้จึงมีค่าความรุนแรงของการคุกคามหน้าที่สูงมาก เหตุนี้งานวิจัยจึงมุ่งศึกษากลวิธีหรือรูปแบบทางภาษาของผู้พูดเมื่อต้องการแสดงความเห็นแย้ง และศึกษาความพยายามในการรักษาหน้าทั้งของตนและผู้อื่นเช่น การสังเกตการใช้คำอนุภาคเสริมท้ายเพื่อใช้ในการสร้างสภาพได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ถ้อยความแสดงความเห็นต่างยังถือเป็นส่วนหนึ่งของคู่ถ้อยคำ (adjacency pairs) ซึ่ง Sack (1973, p.289) อธิบายลักษณะสำคัญของคู่ถ้อยคำไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นถ้อยคำที่อยู่ใกล้ชิดกัน 2) เป็นถ้อยคำที่กล่าวโดยผู้พูดคนละคน 3) มีลำดับขั้นเป็นส่วนแรกและส่วนที่สอง 4) เป็นถ้อยคำคู่กันเสมอ โดยตัวถ้อยความที่เป็นความเห็นแย้งเป็นส่วนที่เรียกว่า *ผลัดรับ* ซึ่งเกิดหลังจาก *ผลัดเริ่ม* ได้จบลงแล้ว โดยที่ลำดับการเกิดไม่สามารถสลับที่กันได้ ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้การตีความถ้อยความแสดงความเห็นแย้งทำได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปรากฏของความเห็นแย้งจะเกิดขึ้นอย่างไรตรงไปตรงมา หรือดูเหมือนขาดความเกี่ยวข้องกัน แต่หากเป็นสิ่งที่ตรงข้ามหรือแตกต่างกันทางใดทางหนึ่ง ผู้พูดทั้งในผลัดถัดมาและผู้พูดในผลัดแรกก็จะทราบว่ามีความเห็นขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วโดยปราศจากการลงเสียงส่าย งานวิจัยนี้อาศัยนิยามดังกล่าวเพื่อจำกัดขอบเขตในการศึกษาเฉพาะถ้อยความแสดงความเห็นแย้งในส่วนที่สองเท่านั้น เพราะแม้ว่าจะไม่ได้พิจารณาถ้อยความในส่วนแรกก็สามารถเข้าใจได้ว่ามีความขัดแย้งทางความคิดเกิดขึ้นแล้ว

2.5 คำอนุภาคเสริมท้าย

คำอนุภาคเสริมท้ายหมายถึง ภาษารูปคำที่ปรากฏหลังหน่วยถ้อย โดยมีได้เป็นองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยถ้อยที่ปรากฏร่วมด้านหน้า แต่ทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ของบริบทในการสื่อสารในระดับปริจเฉท โดย Prasithrathsint (2544, p.12) กล่าวถึงคุณสมบัติไว้ดังนี้

1. เป็นคำจบประโยคที่ให้ความหมายบางอย่างในประโยคหรือภาคแสดง
2. ปรากฏได้ทั้งมุขยประโยคและสังกรประโยค และมักปรากฏก่อนช่วงหยุด
3. สามารถบอกมาลาต่าง ๆ ได้ เช่น มาลาสั่งหรือถาม
4. สามารถอ้างถึงเพศหรือสถานะทางสังคมของผู้ส่งสารและรับสารได้
5. สามารถบ่งชี้เจตนาหรือทัศนคติของผู้ส่งสารได้ เช่น ตกใจ สงสัย แน่ใจ เป็นต้น

ขณะทีนววรรณ พันธุเมธา (2549 หน้า 116) กำหนดเรียกคำเหล่านี้ว่าเป็นคำเสริม โดยมีหน้าที่แตกต่างกันไป เช่น คำเสริมบอกมาลา คำเสริมบอกสถานภาพ คำเสริมแสดงการยกย่อง คำเสริมแสดงความสนิทสนม เป็นต้น ซึ่งขึ้นกับหน้าที่ที่ปรากฏในถ้อยความหนึ่งๆ

2.6 สังคมออนไลน์

ระวี แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล (2556 หน้า 195) นิยามสังคมออนไลน์ไว้ว่า เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต ในพื้นที่นี้เป็นชุมชนเสมือนที่คนมาทำความรู้จัก พบปะ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยมีการขยายตัวผ่านการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นเครือข่าย ซึ่งมีสื่อในสังคมออนไลน์เกิดขึ้นหลายประเภท สื่อที่ได้รับความนิยมในชุมชนของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเภทหนึ่งก็คือ เฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นช่องทางการบริการประเภทหนึ่งที่สมาชิกแต่ละคนสามารถสร้างพื้นที่ส่วนตัวสำหรับแนะนำตนเอง และเปิดเผยวิถีชีวิตต่อชุมชนออนไลน์ที่ตนเลือกที่จะเข้าร่วมและนำเสนอตัวตนในนั้น นอกจากนี้ยังสามารถสร้างพื้นที่สาธารณะขึ้นเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเสรีอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามในสังคมออนไลน์นี้จะมีลักษณะที่แตกต่างจากสังคมที่แท้จริงประการหนึ่งคือ ผู้คนสามารถปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเองได้เสมอ และมักเป็นในรูปแบบของการทดลองสร้างอัตลักษณ์ใหม่ เนื่องจากในการสื่อสารออนไลน์ไม่จำเป็นต้องปรากฏตัวให้คู่สนทนาเห็น อัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นจึงอาจไม่สอดคล้องกับที่เป็นจริงได้ (พิน นิลพันธุ์ ฉัตรไชยยนต์, 2558, หน้า 127) ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่รูปแบบการใช้ภาษาจะมีความแตกต่างไปจากที่พบในชีวิตจริงของคนในสังคม งานนี้จึงสนใจประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเมื่อมีการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีบนสังคมออนไลน์ในสื่ออย่างเฟซบุ๊ก

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

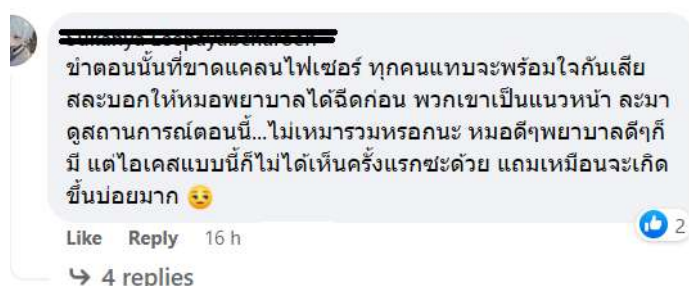
- 3.1 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบทางภาษาในสถานการณ์ที่ต้องการแสดงความเห็นแย้งบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก
- 3.2 เพื่อศึกษาการตระหนักรู้และการใช้ภาษาเมื่ออยู่ในสถานการณ์การคุกคามหน้าด่านบวกของผู้ฟังในผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลจากข้อความแสดงความคิดเห็นในเพจสาธารณะบนเฟซบุ๊กแบบสุ่มจำนวน 3 เพจ โดยเก็บถ้อยความที่เป็นข้อความตอบกลับ (reply) ที่ปรากฏไม่น้อยกว่า 1 ข้อความที่แสดงความเห็นแย้งกับความเห็นผลัดแรก จำนวนทั้งหมด 600 ข้อความ ดังตัวอย่างข้อความที่นำมาใช้ศึกษา (ภาพที่ 1) ปรากฏข้อความตอบกลับจำนวน 4 ข้อความ

ภาพที่ 1 ตัวอย่างข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

4.2 พิจารณาและวิเคราะห์หารูปแบบทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

4.3 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

จากการรวบรวมถ้อยความที่เป็นข้อความตอบกลับ (reply) แสดงความเห็นแย้งในเพจสาธารณะบนของเฟซบุ๊กด้วยวิธีการสุ่ม รวมทั้งสิ้น 600 ข้อความ พบว่ามีรูปแบบภาษาเมื่อผู้พูดต้องการแสดงความเห็นขัดแย้ง 4 รูปแบบ ดังนี้

1) ขึ้นต้นด้วยคำบ่งชี้แสดงการไม่เห็นด้วย เป็นลักษณะของถ้อยความหรือสำนวนที่แสดงความไม่เห็นด้วย พบทั้งสิ้น 28 หน่วยถ้อยจากทั้งหมด 600 หน่วยถ้อย คิดเป็นร้อยละ 4 ของการปรากฏ เช่น

“ไม่เห็นด้วยค่ะ...”	}	+ ตามด้วยเนื้อความเห็นขัดแย้ง
“ไม่น่าจะใช้นะคะ...”		
“คิดว่าไม่ใช่ค่ะ...”		
“ขออนุญาตคิดต่างนะ...”		
“ขอพูดอีกมุมคับ ...”		
“ขอคิดอีกแบบนะค่ะ...”		

2) เริ่มต้นด้วยถ้อยคำพรสุวาท คำทอหยาบคาย พบทั้งสิ้น 123 หน่วยถ้อยจากทั้งหมด 600 หน่วยถ้อย คิดเป็นร้อยละ 20.5 เช่น

“ควายเถอะ”

“เหี้ยนะคะ”

“ประสาทแตกคะ”

“โง่ครับ”

การเลือกใช้คำพรสุวาท หยาบคายนับว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมา และคุกคามหน้าผู้ฟังโดยตรง แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้คำนึงว่ากระทบกระเทือนใจผู้ฟัง และผู้ฟังเองก็ตีความเป็นอื่นไม่ได้ แต่จากข้อมูลพบว่าผู้พูดมีการใช้กลวิธีเติมคำอนุภาคเสริมท้ายรูปภาษาแสดง ความยกย่องเพื่อกลบเกลื่อน หรือเบี่ยงเบนความไม่สุภาพของถ้อยคำพรสุวาทข้างหน้าด้วย กล่าวคือ ผู้พูดแสดงความคิดเห็นด้วยละเมิดความสุภาพอย่างรุนแรงด้วยคำหยาบคาย แต่เลือกที่จะ ใช้คำลงท้ายรูปภาษาแสดงความยกย่อง “คะ” หรือ “ครับ” ต่อท้ายประโยค เพื่ออาศัยหน้าที่ประจำ คำสร้างสภาพสุภาพตามมารยาททางสังคม อย่างไรก็ตามผู้รับสารก็ยังคงรับทราบถึงความรุนแรงของ ถ้อยคำที่ผู้พูดส่งมาได้อยู่ แต่ก็ยังเห็นความพยายามในการเพิ่มสภาพสุภาพเข้ามาในลักษณะของ การประชดประชัน แสดงให้เห็นว่าผู้พูดตระหนักและรู้ตัวว่าสิ่งที่พูดนั้นไม่สุภาพอย่างแน่นอน

3) ปรากฏข้อความที่เป็นเนื้อความของความเห็นแย้งโดยตรง รูปแบบของภาษาในลักษณะ นี้คือไม่ปรากฏสำนวนที่นำเข้าสู่การแสดงความคิดเห็นแย้ง (ลักษณะในข้อ 1) แต่ปรากฏใช้ถ้อยความที่ ดุฎก เย้ยหยัน เหยียดหยามหรือไม่ชื่นชมในตัวของผู้ที่แสดงความคิดเห็นก่อนหน้าอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งถือเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟัง โดยพบทั้งสิ้น 463 หน่วยถ้อยจากทั้งหมด 600 หน่วยถ้อย คิดเป็น ร้อยละ 78.5

ทั้งนี้ในจำนวน 463 หน่วยถ้อย แบ่งออกเป็นถ้อยความที่คุกคามหน้าด้านลบ คือถ้อยความ ที่ผู้พูดใช้การสั่งสอน หรือชี้แนะให้ผู้ฟังทำเท่านั้น ไม่ปรากฏเนื้อความของความเห็นแย้งประกอบ จำนวน 230 หน่วยถ้อย คิดเป็นร้อยละ 49.68 ตัวอย่างของถ้อยความคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังที่พบ เช่น

“บางทีทำตัวดี ๆ ไว้ก่อนก็คงจะดีนะ”

“ลองคิดก่อนพูดบ้างเหอะ”

“เก็บไว้เป็นบทเรียนราคาแพงนะ”

“ก้าวให้พ้นเรื่องนี้เถอะคะ”

ลักษณะกลวิธีข้างต้นสามารถระบุได้ว่าเป็นการแสดงความเห็นแย้งโดยอ้อม คือไม่ได้แสดงเนื้อหาของความเห็นแย้งของตน แต่เลือกใช้ถ้อยความเชิงสั่งสอนหรือชี้แนะให้ผู้ฟังเกิดการกระทำบางอย่าง เช่น การสั่งให้ผู้ฟังต้องนึกคิด ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟังเพราะผู้พูดมีเจตนาก้าวภายในอิสระของผู้ฟังให้ต้องกระทำตามความต้องการของผู้พูด

และยังพบถ้อยความแสดงเนื้อหาของความเห็นแย้งแบบตรงไปตรงมา ไม่มีการเกริ่นนำหรือสั่งสอน แต่กล่าวแย้งต่อความเห็นก่อนหน้าด้วยความเห็นของตนทันทีจำนวน 233 หน่วยถ้อยคำจากใน 463 หน่วยถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 50.32 เช่น

“ช่างแต่งหน้าเค้าพยายามที่สุดแล้ว จะมาบอกว่าเค้าไม่เตรียมตัวไม่ทำการบ้านได้หรือ”

“ไปสืบประวัติเค้า ก็คือคุกคามความเป็นส่วนตัวสิ”

“ทำศัลยกรรมได้สิ ก็ความสบายของเค้า เงินของเค้า”

“อยู่ก่อนแต่งเหมือนเชื้คของ เข้ากันไม่ไหวจะได้หาใหม่”

4) ปรากฏคำเสริมท้ายแสดงการถาม เป็นการปิดท้ายถ้อยความด้วยคำเสริมท้ายแสดงการถามหลังการแสดงความเห็นแย้ง ซึ่งการถามกลับ คือการบ่งชี้ถึงความไม่เห็นด้วย ไม่เห็นคล้อยตาม หรือเป็นการกระตุ้นให้ผู้ส่งสารคิดในทิศทางตรงข้ามกับความเห็นของตนที่ได้แสดงออกไป พบทั้งสิ้น 305 หน่วยถ้อยคำจากทั้งหมด 600 หน่วยถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 50.8 เช่น

“ใจร้ายกับเค้าปุยมั้ย”

“เค้าพาผู้ชายเข้าบ้านก็เป็นเรื่องของเค้าซิมิ”

“ไม่ได้ไปช่วยเค้าหาเงินมะช่วยหรือ”

“แต่คนเค้าก็มีหัวนอนปลายเท้าว่ามะคะ”

“ความชอบของใครของมันนะ ไม่คิดงั้นหยอ”

การใช้คำอนุภาคเสริมท้ายแสดงการถามจะพบว่าถูกนำมาใช้เพื่อแสดงความสนิทสนม และมักเป็นคำคะนองที่มักใช้กับเด็กหรือผู้ที่มีวัยวุฒิน้อยกว่า ขณะเดียวกันก็อาจนับเป็นการแสดงถึงการลด/ถ่อมตัวหรือสร้างความน่าเอ็นดูให้กับตัวผู้พูดเองด้วย เมื่อนำมาใช้จะช่วยสร้างความไม่จริงจังและลดความรุนแรงของความเห็นที่ขัดแย้งกับถ้อยความก่อนหน้าได้ เพราะผู้พูดใช้คำเหล่านี้กำกับเพื่อกลบเกลื่อนความรุนแรงของการขัดแย้งของตน ทำให้ความคิดเห็นของตนเป็นเรื่องเล็กน้อย รวมถึงมีความเป็นไปได้ที่ผู้พูดจะแสดงเจตนาว่าไม่ได้ต้องการจะโจมตีคู่ตรงข้ามด้วยอารมณ์ไม่พอใจ

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

6.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์รูปแบบของการแสดงความเห็นต่างของผู้ใช้ภาษาบนเฟซบุ๊กพบว่า มี 4 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ 1) ขึ้นต้นด้วยคำบ่งชี้แสดงการไม่เห็นด้วย 2) ขึ้นต้นด้วยถ้อยคำพรุสวาท คำทอหยาบคาย 3) ปรากฏข้อความที่เป็นเนื้อความของความเห็นแย้งโดยตรง และ 4) ปิดท้ายการแสดงความเห็นแย้งด้วยคำเสริมท้ายแสดงการถาม ดังที่สรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้งที่พบในงานวิจัย

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง	จำนวนครั้ง (จาก 600 หน่วยถ้อย) / ร้อยละ
1. ขึ้นต้นด้วยถ้อยความหรือสำนวนบ่งชี้การไม่เห็นด้วย	28 ครั้ง / ร้อยละ 4
2. ขึ้นต้นด้วยถ้อยคำพรุสวาท คำทอหยาบคาย	123 ครั้ง / ร้อยละ 20.5
3. ปรากฏถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งแบบตรงไปตรงมา - ถ้อยความแสดงเนื้อหาของความเห็นแย้ง แบบอย่างตรงไปตรงมา - ถ้อยความชี้แนะ/สั่งให้ทำ	463 ครั้ง / ร้อยละ 78.5 [233 ครั้ง จาก 463 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.32] [230 ครั้ง จาก 463 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 49.68]
4. ปิดท้ายด้วยคำเสริมท้ายแสดงการถาม	305 ครั้ง / ร้อยละ 50.8

จากตารางจะเห็นว่ารูปแบบ (3) พบการใช้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 78.5 ขณะที่ในแบบที่ (2) พบการใช้คำทอหยาบคายจากทั้งหมด 123 ครั้งนั้นมีการใช้คำเสริมท้ายรูปแสดงการยกย่อง *ค่ะ* *ครับ* ปรากฏร่วมด้วยสูงถึงร้อยละ 20.5 ลักษณะดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้พูดทราบดีว่าการใช้คำพรุสวาททอหยาบคายเป็นการคุกคามหน้าอย่างตรงไปตรงมาที่สุดจึงได้กำกับคำเหล่านั้นด้วยรูปภาษาแสดงการยกย่อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนตระหนักถึงการคุกคามนั้นและทำให้รู้ว่าได้มีความพยายามทำให้สุภาพแล้วแม้จะเป็นไปในเชิงประชดประชันก็ตาม นอกจากนี้การใช้รูปแบบ (4) ยังเป็นอีกหนึ่งตัวบ่งชี้ที่สะท้อนการตระหนักรู้ของผู้พูดว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่คุกคามหน้าจึงอาศัยรูปภาษาแสดงความสนิทสนมเข้ามาช่วยลดทอนความรุนแรงของการคุกคาม ดังนั้นจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้พูดตระหนักรู้ว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่คุกคามหน้าจึงมีความพยายามประนีประนอมด้วยรูปแบบทางภาษาทางใดทางหนึ่งนั่นเอง แม้ว่าสุดท้ายแล้วไม่ได้ทำให้เกิดความสุภาพได้มากนัก และรูปแบบของการแสดงความเห็นแย้งที่พบก็ยังเป็นแบบ

ตรงไปตรงมามากกว่าแบบอ้อม และเชื่อว่าไม่ว่าผู้พูดจะเลือกใช้รูปแบบใดในการแสดงความคิดเห็นต่าง ผู้ฟังก็ยังรับรู้ที่กำลังถูกคุกคามหน้า และถูกละเมิดความรู้สึกอย่างชัดเจน

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

การใช้ภาษาแสดงความคิดเห็นนั้นเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง ซึ่งผู้ใช้ภาษาในสังคมไทยมีความระมัดระวังในเรื่องนี้โดนเห็นได้จากสำนวนไทยที่ว่า “บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น” ดังนั้นโดยหลักการผู้พูดย่อมต้องตระหนักและพยายามรักษาหน้าผู้ฟังโดยจะเห็นความพยายามประนีประนอม ไม่ให้คำพูดกระทบจิตใจผู้ฟัง และน่าจะเชื่อได้ว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งยังคนที่ไม่รู้จักกันควรจะต้องเป็นเรื่องฟังตระหนักและเลือกใช้ถ้อยคำอย่างระมัดระวังมากขึ้น แต่ผลการศึกษาการแสดงความคิดเห็นแย้งบนเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นเพจสาธารณะ มีผู้คนที่ไม่รู้จักกันมาก่อนเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่างอย่างเสรี เมื่อพิจารณาคำนำหน้าการคุกคามหน้าด้วยเรื่องของ ระยะห่างหรือระดับความสัมพันธ์สนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ความต่างระหว่างอำนาจของผู้ฟังเมื่อเทียบกับผู้พูด และระดับความรุนแรงของสถานการณ์แล้ว การแสดงความคิดเห็นแย้งบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กนี้มีคำนำหน้าของวัจนกรรมที่คุกคามหน้าสูงมาก ผู้พูดควรเลือกเฟ้นกลวิธีการใช้ภาษาอย่างละเอียดรอบคอบอย่างมากเพื่อพยายามรักษาหน้าและรักษาความรู้สึกไวให้ได้มากที่สุด แต่ผลกลับพบว่า รูปแบบภาษาเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นไปในแบบตรงไปตรงมามากกว่าแบบอ้อมค้อม รวมทั้งมีการคุกคามหน้าผู้ฟังอย่างชัดเจน จากปรากฏการณ์ใช้รูปแบบภาษาแสดงความคิดเห็นแย้งทันทีโดยปราศจากสำนวนเกริ่นนำในความถี่สูงที่สุด และการใช้ถ้อยความเชิงสั่งสอนหรือสั่งให้ทำซึ่งแม้จะเป็นกลวิธีแสดงความคิดเห็นแย้งโดยอ้อมแต่เป็นการคุกคามหน้าผู้ฟังโดยตรง

อย่างไรก็ตามรูปแบบทางภาษาที่พบก็ยังสามารถเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่าผู้พูดมีความตระหนักรู้ว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นการคุกคามหน้าผู้อื่น และผู้พูดมีความจำเป็นต้องใช้รูปแบบทางภาษาบางอย่างเข้ามาเพื่อกลบเกลื่อน หรือลดแรงปะทะจากการแสดงความคิดเห็นที่ไม่คล้อยตามผู้อื่นในที่สาธารณะ เช่น การปรากฏของคำอนุภาคเสริมท้ายแสดงการถามที่อยู่ในรูปของความสนิทสนม ประกอบเข้ามาหลังถ้อยความเห็นแย้ง ทั้งนี้เพราะผู้พูดตระหนักรู้ว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นการคุกคามหน้าและมีโอกาสสูงที่จะทำให้เกิดความไม่พอใจของผู้รับสาร จึงพยายามใช้ความสนิทสนมทางภาษาลดความรุนแรงของถ้อยความเห็นแย้งนั้นลง นอกจากนี้ยังพบการใช้คำอนุภาคเสริมท้ายรูปภาษาแสดงการยกย่องกับคำสุสวาท และแม้จะเป็นเพียงเพื่อประชดประชันว่าได้พยายามสร้างความสุภาพแล้วยังสะท้อนว่าผู้พูดตระหนักเรื่องนี้อยู่

หากอภิปรายรูปแบบภาษาที่พบจากงานนี้เพิ่มเติม จะเห็นว่าในชุดข้อมูลนี้ไม่พบการใช้ประโยคเชิงบวก เช่น การยอมรับ หรือชื่นชมในความเห็นก่อนที่ผู้พูดจะเริ่มจะแสดงความเห็นแย้ง แม้เพียงตัวอย่างเดียว ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะเป็นผลจากค่านิยมทางวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มองว่ารูปแบบทางภาษาเช่นนี้สะท้อนความไม่จริงใจจึงไม่นิยมใช้กัน ซึ่งสอดคล้องกับ Takashi and Beebe (1993, p.138) ที่ได้ศึกษาการกล่าวแย้งสิ่งผิดแบบข้ามวัฒนธรรมระหว่างคนอเมริกันกับคนญี่ปุ่น และพบข้อสังเกตว่า คนในประเทศแถบตะวันออกมักจะไม่ใช้คำบ่งชี้เชิงบวก (positive marker) เช่น การกล่าวชมก่อนจะกล่าวแย้ง หรือการใช้คำถามก่อนเข้าสู่เนื้อหาของความไม่เห็นด้วย เนื่องจากผู้ใช้ภาษามีทัศนคติต่อลักษณะภาษาดังกล่าวว่าจะแสดงความไม่จริงใจ นอกจากนี้ข้อค้นพบที่แสดงให้เห็นว่าในบริบทสังคมออนไลน์มีการแสดงความเห็นแย้งต่อกันโดยตรงไปตรงมามากกว่าแบบอ้อมค้อมและการอ้อมค้อมที่พบก็ยังนับเป็นการเพิ่มความรุนแรงของการคุกคามหน้าอีกด้วยนี้ขัดแย้งกับลักษณะของสังคมไทยที่ Bilmes (1992, p.570) กล่าวไว้อย่างสิ้นเชิง เขากล่าวว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ชอบความขัดแย้ง คนไทยส่วนใหญ่มักจะหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นขัดแย้ง และมักจะมีกลวิธีการสื่อสารที่เป็นศิลปะการพูด ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2560, หน้า 256-264) ที่ได้ใช้แบบสอบถามประเภท Discourse Completion Test (DCT) เก็บข้อมูลจากผู้พูดภาษาไทยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย และพบว่าผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยมากกว่ากลวิธีการภาษาแบบตรงไปตรงมา โดยอธิบายว่าเกิดจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา 2) ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม 3) ความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ 4) ความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 5) ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง ทั้งสองงานนี้สนับสนุนกันแต่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบภาษาที่พบในสื่อสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ยิ่งไปกว่านั้นในงานชิ้นนี้ยังพบการใช้คำพสุธาทหยาบคายอย่างตรงไปตรงมาอีกด้วย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเกิดจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมองว่าพื้นที่นี้เป็นเพียงโลกเสมือนจริงที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่ได้สร้างอัตลักษณ์ของตนขึ้นมาใหม่และเลือกที่จะใช้การสื่อสารอย่างเสรี และขาดความระมัดระวัง หลายครั้งจึงปรากฏการสื่อสารด้วยถ้อยความรุนแรง ละเมิดหลักความสุภาพและการคุกคามหน้าของผู้อื่น ซึ่งการพบรูปแบบภาษาเพื่อแสดงความเห็นแย้งในงานนี้จึงยังเป็นสิ่งเน้นย้ำให้เห็นปรากฏการณ์ภาษาบนโลกออนไลน์นี้ได้อย่างชัดเจน

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลของงานวิจัยที่ได้รับเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ข้างต้น กล่าวคือ ได้ทราบรูปแบบทางภาษาในสถานการณ์ที่ต้องการแสดงความเห็นแย้งบนเฟซบุ๊ก ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การสร้างความรู้ความตระหนักรู้ในการใช้ภาษาเชิงสร้างสรรค์ต่อไปได้

7.2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนไม่มาก และรูปแบบการสื่อสารที่จำกัดอาจยังไม่ครอบคลุมปรากฏการณ์ทางภาษาทั้งหมด โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลจากเพจเฟซบุ๊กด้วยวิธีการสุ่มอย่างอิสระ อาจส่งผลให้ข้อมูลขาดความชัดเจนเพราะเนื้อหาของเพจแต่ละเพจมีความเฉพาะตัว มีการใช้ภาษาเฉพาะกลุ่มด้วยเช่นกัน การขยายกลุ่มข้อมูล เช่น จำนวนของข้อมูลที่มากขึ้น และความหลากหลายของสถานการณ์การใช้ภาษาที่กว้างขวาง และครอบคลุมหลายมิติของสังคมมากขึ้น เช่น เลือกใช้ชุดข้อมูลจากเพจเกี่ยวกับกีฬา การเมือง สุขภาพ อย่างทั่วถึงจะสามารถทำให้มองเห็นปรากฏการณ์ทางภาษาได้ชัดเจนและใกล้เคียงการใช้ภาษาที่แท้จริงมากขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเชื่อว่างานนี้สามารถนำไปต่อยอดเพิ่มเติมได้ในอนาคตด้วยการทำแบบสอบถามจากประโยคทดสอบเพื่อศึกษาในด้านการรับรู้ของผู้รับสารว่า รู้เท่าทันการคุกคามหน้าหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อศึกษาว่ารูปแบบภาษาแบบใดที่มีผลกระทบต่อหน้าของผู้รับสารมากที่สุด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวนิช. (2551). *วัจนปฏิบัติศาสตร์*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). ข้อมูลล่าสุดสถิติใช้ดิจิทัลในไทย. เข้าถึงจาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/989552>
- นววรรณ พันธุมธธา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรรณ ครุฑเนตร. (2557). *กลวิธีทางภาษาที่ใช้ยุติการสนทนาที่มีความขัดแย้งในภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัน นิลพันธุ์ ฉัตรไชยยันต์. (2558). *การสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันเครือข่ายสังคมบนโทรศัพท์มือถือ*. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต 9(2), 123-145.
- ระวิ แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล. (2556). *เครือข่ายสังคมออนไลน์ : กรณีเฟสบุ๊ค (Facebook) กับการพัฒนาผู้เรียน*. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. ฉบับพิเศษ 195-205.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2560). *กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการบอกเลิกสัญญากับปัจจัย เรื่อง “ความอาวุโส” ในสังคมไทย*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 9(3), 249-267.
- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. London: Oxford University Press.
- Bilmes, J. (1992). *Dividing the rice: A microanalysis of the mediator's role in a Northern Thai negotiation*. *Language in Society* 21(4), 569-602.
- Brown, P. & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. New York: Cambridge University Press.
- Egins, Suzanne. (1997). *Introduction to Systemic Functional Linguistics*. London: Routledge.
- Grimshaw, A. (1990). *Conflict talk*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kakava, C. (2002). *Opposition in modern Greek discourse: cultural and contextual constraints*. *Journal of pragmatics* 34(10): 1537-1568.
- Kothoff, H. (1993). *Disagreement and concession in disputes: on the context sensitivity of preference structure*. *Language in society* 22(2), 193-216.
- Lakoff, Robin. (1973). *Hedges: a study in meaning criteria and the logic of fuzzy concepts*. *Journal of philosophical logic* 2(4), 458-508.
- Leech, Geoffrey N. (1983). *Principles of pragmatics*. London: Longman.
- Prasithrathsint, Amara. (2544). *Syntactic distribution and communicative function of the /kh/ polite particles in Thai*. *ภาษาและภาษาศาสตร์* 20(1), 11-23.
- Sack, H., Schegloff, E.A. (1973). *Opening up closing*. *Semiotica* 8(4), 289-327.
- Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Song, K. (1993). *An interactional sociolinguistic analysis of argument and conflict*. (Dissertation). Georgetown University, Washington, DC.
- Takashi, T and Beebe, L, M. (1993). *Cross-linguistic influence in the speech act of correction*. *Interlanguage pragmatics*, 138-157.

การวิเคราะห์ปัญหาการเลือกใช้คำแปลภาษาไทยในงานแปลภาษาจีน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

Analysis of problems in selecting Chinese to Thai in translate of Ramkhamhaeng University's students

Received 17 August, 2022

Revised 8 December, 2022

Accepted 9 December, 2022

สุธิศา อมรประภาวัฒน์*

Suthisa Amornpraphawat

บทนำ

วิชาการแปลในหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถูกจัดให้อยู่ในหมวดวิชาเฉพาะที่ขึ้นต้นรหัสด้วยเลข 3 โดยใช้ชื่อว่าวิชาการแปล 1 เป็นวิชาเอกบังคับ ที่ผู้เรียนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนจะต้องเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย รามคำแหงเป็นสถาบันอุดมศึกษาประเภท “ตลาดวิชา” ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ข้ามรหัสหรือเรียนวิชาข้ามคณะได้ ขึ้นอยู่กับความสนใจ และการวางแผนการเรียนของผู้เรียนเป็น สำคัญ จึงทำให้ผู้เรียนจำนวนมากที่ลงเรียนวิชาดังกล่าวในขณะที่เป็นนักศึกษาใหม่ที่เริ่มเรียนไปได้ เพียงภาคเรียนที่สองหรือภาคเรียนที่สาม รวมถึงผู้เรียนที่เรียนมาระยะหนึ่ง ทั้งนี้ลักษณะของผู้เรียน จะมีทั้งผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานภาษาจีน ผู้ที่มีความรู้พื้นฐานภาษาจีนมาบ้าง รวมถึงผู้ที่มีความรู้พื้นฐานมาอย่างดีแล้วมา เรียนอยู่ด้วยกัน ผู้วิจัยใช้กระดาษคำตอบจากผู้เรียนในรายวิชาดังกล่าวของปีการศึกษา 2564 จำนวน 22 ชุด มาเป็นแบบสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการแปลที่พบ พร้อมกับเสนอแนะแนว ทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

คำสำคัญ: ปัญหาการแปล การแปลจีน-ไทย หลักสูตรวิชาภาษาจีน

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Lecturer, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

e-mail: suthisa.a@ru.ac.th

Abstract

The translation of Chinese courses in Ramkhamhaeng Undergraduate College of Humanities is classified as a specific subject beginning with the code 3. the name of Chinese Translation 1 is a compulsory subject for students of Chinese courses. Ramkhamhaeng University is a "discipline market" type higher education institution. According to students' interests and learning plans, students can choose to study various subjects across codes or colleges. Therefore, many students took the above courses when they were freshmen and only started the second semester or the third semester. This includes students who have studied for a period of time. The characteristics of students are that they have no Chinese background and some have Chinese background. The researchers used answers from students in the 2021 academic year. 22 sets of investigation and analysis were conducted on the translation problems found, and suggestions were put forward to solve the above problems.

Keywords: Translation problem, Chinese-Thai translation, Chinese language course

ที่มาของปัญหา

การศึกษาปัญหาการแปลที่ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อต้องการศึกษาปัญหาการใช้คำแปลภาษาไทยกับสารต้นทางที่เป็นภาษาจีน ซึ่งหลักการของการแปลที่ กนกพร นุ่มทอง (2563) เคยกล่าวไว้มีอยู่ว่า ความเข้าใจที่ผู้แปลมีต่อต้นฉบับ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการแปล แต่ผู้แปลต้องมีทักษะในการเรียบเรียงความคิดถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาฉบับแปลให้ได้ก่อน การปฏิบัติงานแปลจึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้ดี

แต่ในสภาพความเป็นจริงที่ผู้เรียนกระบวนวิชาแปล 1 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นอยู่ จากการพูดคุยสอบถามในชั้นเรียนพบว่า ผู้เรียนมีการเตรียมพร้อมและการฝึกทักษะด้านนี้ไม่เท่ากัน ผู้เรียนส่วนหนึ่งไม่เคยมีประสบการณ์กับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลมาก่อน ทั้งเป็นผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน ในขณะที่ผู้เรียนอีกส่วนหนึ่ง เคยทำหรือกำลังทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานแปล บางคนรับทำเป็นงานประจำ บางคนรับทำเป็นงานจร ถึงกระนั้นก็อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่เคยทำ หรือกำลังทำย่อมมีโอกาสได้ยกระดับ พัฒนาทักษะของตนเองในด้านนี้มาแล้ว แต่เมื่อต้องมาเรียนรวมกัน ผู้เรียนที่ไม่เคยทำงานแปลมาก่อนเลย จะมีเวลาในการฝึกทักษะด้านนี้เฉพาะในเวลาเรียน เลิกเรียนแล้วอาจหาเวลาไม่ได้หรือมีเวลาไม่พอ ผู้เขียนจึงเห็นว่าหากงานชิ้นนี้จะพอมีประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการอยู่บ้าง ก็ตรงที่นำผลการวิเคราะห์หาคำผิดทางไปพร้อมๆ กับการปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนที่มีทักษะ ความสามารถทางภาษาที่แตกต่างกัน สามารถเรียนร่วมไปด้วยกันจนบรรลุถึงเป้าหมายในการเรียนวิชานี้ได้อย่างราบรื่น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยคือ ผู้แปลมักมีปัญหาในการแปลบทขยายและส่วนเสริม ทำให้ความหมายในฉบับแปลผิดพลาด โดยเฉพาะในประโยคที่มีบทขยายและส่วนเสริมซับซ้อน ปัญหานี้มีทั้งในกลุ่มผู้เรียนซึ่งถือเป็นผู้แปลมือใหม่และในกลุ่มนักแปลอาชีพ ซึ่งสาเหตุที่แปลผิดนั้นมีทั้งประเภทที่ผู้แปลตีความตัวบทภาษาจีนผิด กับประเภทที่ผู้แปลอาจไม่ได้ตีความตัวบทผิด แต่ขาดหลักการหรือไม่ชำนาญในกระบวนการถ่ายทอดเรียบเรียงบทแปลเป็นภาษาไทย (กนกพร นุ่มทอง, 2563)

หลักการและข้อควรระวังในการแปลจีน-ไทย และไทย-จีน มีอยู่ว่า 1) คำมีหลายความหมาย และหลายหน้าที่ จำเป็นต้องรู้ชัดว่าประโยคนั้นใช้คำในความหมายใดและหน้าที่ใด แล้วจึงคิดคำแทนให้เหมาะสมทั้งความหมายและระดับภาษา 2) การแปลสำนวน สุภาษิต คำพังเพยเป็นภาษา

ธรรมดา หรือใช้สำนวนโวหารที่มีอยู่ในภาษาปลายทาง โดยต้องระวังเรื่องความแตกต่างของความหมายและน้ำเสียง 3) ควรรู้จัก ตัด เติม และปรับข้อความให้เหมาะสมกับวิธีการแสดงออกในภาษาปลายทาง และ 4) เรียงประโยคตามโครงสร้างภาษาปลายทางหรือตามความนิยมในภาษาปลายทาง (กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม, 2562)

ประโยชน์สำคัญของการแปลคือช่วยให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างชนต่างภาษาและวัฒนธรรม และช่วยรักษาภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติมิให้เสื่อมสูญ (ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, 2551)

นักแปลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในงานแปล เป็นผู้รังสรรค์ผลงานแปลออกสู่สายตาสาธารณชน เป็นผู้เชื่อมโลกด้วยภาษาและสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างสองชนชาติ การแปลเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กัน (ชนัณกร เพ็ชรวัฒนา, 2016)

การเรียนการสอนวิชาการแปลควรทำให้ถูกวิธี โดยนับเป็น 1 ใน 5 ทักษะของการเรียนภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแปล (ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, 2551)

กุญแจสำคัญของการแปลเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี มีอยู่ 2 ประการ คือ ผู้แปลมีความรู้ในภาษาทั้งสองเป็นอย่างดี และหมั่นฝึกฝนทำงานแปลอย่างต่อเนื่อง (สิทธา พินิจภูวดล, 2542)

ภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนงานแปล ผู้แปลจำเป็นต้องสวมบทบาทหรือสวมสถานะตัวตน 3 ภาคด้วยกัน คือ ผู้แปลในฐานะผู้อ่าน ผู้แปลในฐานะผู้แปล และผู้แปลในฐานะผู้ตรวจทาน (จรัสศรี จิรภาส, 2562)

ความเข้าใจที่มีต่อต้นฉบับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการแปล แต่ผู้แปลต้องมีทักษะในการเรียบเรียงความคิดถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาฉบับแปลให้ได้ ซึ่งทักษะนี้สามารถเริ่มต้นฝึกฝนได้ตั้งแต่เริ่มเรียนภาษาจีนเพื่อให้เกิดความเคยชินในการจัดการเรียบเรียงภาษาและความคิด (กนกพร นุ่มทอง, 2563)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนการแปล ของผู้เรียนรายวิชาการแปล 1 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการเก็บคำตอบที่นักศึกษาทำการแปลในรายวิชาการแปล 1 ภาคฤดูร้อนของปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 ชุด ทั้งนี้ โดยได้คำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยทางข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน ผู้เขียนจึงมิได้ใส่ชื่อ นามสกุลจริงของผู้เรียนลงในส่วนของกาวิเคราะห์และส่วนผลการวิจัย และได้ทำการแบ่งแยกช่วงปีการศึกษาของผู้เรียนโดยจัดตามลำดับของรหัสนักศึกษา พร้อมทั้งระบุจำนวนคนของช่วงรหัสศึกษาในแต่ละปีดังนี้

นักศึกษารหัสปี 58 จำนวน 2 คน รหัสปี 59 จำนวน 3 คน รหัสปี 60 จำนวน 3 คน รหัสปี 61 จำนวน 3 คน รหัสปี 62 จำนวน 5 คน รหัสปี 63 จำนวน 6 คน และรหัสปี 64 จำนวน 8 คน

ผลการศึกษา

เรียงความที่ให้นักศึกษาแปล ชื่อเรื่อง “แม่ที่แสนจะขี้บ่น 《唠叨老妈》” ผู้แต่งมีการหยิบยกถ้อยคำที่เป็นศัพท์ประเภตสุภาษิต และภาษาพูดไว้หลายแห่ง เนื้อหาในต้นฉบับที่เป็นสารต้นทางภาษาจีนมีดังนี้

《唠叨老妈》

提起我的成长，我最先想到的就是我那唠唠叨叨的妈妈和她对我严格的要求。

“快点去写作业，不许再看电视了！”

“赶紧给我过来，检查一下你的课文背诵。”

“坐这儿，给你听写几个单词。”

“被子怎么还不叠？”

我连忙放下手里的碗筷，一个健步冲进卧室里叠被子。不过，一边叠一边还得“享受”妈妈的“洗脑”：

“看看你的床，跟个猪窝似的，连个被子都不愿叠！等着我给你叠？我像你这么大的时候，家里的饭都是我做的……”如此这般，这般如此，听得我耳朵都起老茧了。还没完呢，你再听：“把桌子抹抹。”“把碗放水池子里边。”“把你那臭鞋刷了去，不许磨叽。”……

一件件生活中的琐事，我只有做得完美无缺、天衣无缝了，妈妈才肯罢休。

妈妈对我的娱乐也有要求。她说：“你玩我不反对，但作业完成后才能玩，学习时也不能玩；看电视不能看暴力和黄色的内容；上网不能超过两个小时；不准给我去网吧，我要听别人说你去网吧你试试！看书也不能看言情小说。”

……

唉，这么多的“不能”，可是胳膊又拧不过大腿。妈妈说了，我就算再烦，也得一项不落地做到。

ผู้เขียนได้เลือกบางประโยคจากเรียงความข้างต้น มาทำการวิเคราะห์การเลือกใช้คำในภาษาไทยที่ผู้เรียนนำมาแปล ตั้งแต่ชื่อเรื่องเป็นต้นไป วิเคราะห์ได้ดังนี้

ลำดับ	สารต้นทาง / ปลายทาง และจำนวนคนที่แปลเนื้อหาเหมือนกัน		จำนวนผู้ตอบ
	สารต้นทาง(ภาษาจีน)	สารปลายทาง(ภาษาไทย)	
1.	《唠叨老妈》 ¹	“แม่ที่ขี้บ่น”	1
		“คุณแม่ที่จู้จี้ขี้บ่น”	1
		“ท่านแม่แสนจู้จี้”	1
		“แม่จู้จี้”	1
		“เสียงบ่นของคุณแม่”	1
		“แม่ผู้เข้มงวด”	1
		“บ่นเรื่องของแม่”	1
		“คุณแม่แสนขี้บ่น”	2
		“แม่บ่น”	4
		“คุณแม่ขี้บ่น”	8
2.	“快点去写作业，不许再看电视了！”	“ห้ามดูหนังอีกนะ ไปเขียนการบ้านไป!”	1
		“รีบไปทำการบ้าน ห้ามดูทีวีเด็ดขาด”	2
		“รีบๆทำการบ้าน ไม่อ่อนนุญตให้ดูทีวีแล้ว”	9
		“รีบไปเขียนการบ้านและหยุดดูทีวีได้แล้ว!”	10
3.	“赶紧给我过来，检查一下你的课文背诵。”	“รีบมาให้แม่ตรวจดูการบ้านตรวจสอบการท่องจำของลูก”	2
		“รีบมาหาแม่นี้ ไหนลองท่องให้แม่ฟังหน่อยสิ”	3
		“รีบๆมานะ มาเช็คการท่องจำของเธอ”	4
		“รีบมานี่เลย ให้แม่ตรวจลูกท่องการบ้านหน่อย”	8
4.	“坐这儿，给你听写几个单词。”	“นั่งลง แล้วเขียนตามคำบอก”	2
		“นั่งตรงนี้ ให้เธอเขียนตามคำบอก”	9
		“มานั่งนี่! มาเขียนตามคำบอกกันหน่อย”	10

¹ เว็บไซต์Sohu.com: https://www.sohu.com/a/462777295_119178, 2564-04-25.

ลำดับ	สารต้นทาง / ปลายทาง และจำนวนคนที่แปลเนื้อหาเหมือนกัน		จำนวนผู้ตอบ
	สารต้นทาง(ภาษาจีน)	สารปลายทาง(ภาษาไทย)	
5.	我连忙放下手里的碗筷，一个健步冲进卧室里叠被子。	ฉันรีบวางชามกับตะเกียบลง ดัดตัวขึ้นไปพับผ้าห่มทันที	1
		ฉันรีบวางถ้วยชามและตะเกียบในมือ รีบพุ่งตัวเดินเข้าห้องนอนพับผ้าห่ม	3
		ฉันรีบวางชามและตะเกียบลง รีบกระโจนเข้าไปพับผ้านวม / ผ้าห่มในห้องนอน	3
		ฉันรีบวางตะเกียบในมือ แล้วรีบวิ่งเข้าห้องไปพับผ้าห่ม	8
		ฉันรีบวางชามและตะเกียบในมือของฉันและเร่งฝีเท้าเดินตรงไปที่ห้องนอนเพื่อเก็บผ้าห่ม	8
6.	一边叠一边还得“享受”妈妈的“洗脑”：	พับผ้าห่มไปแต่ก็ยังไม่วายได้ยินเสียงบ่นของแม่วนเวียนอยู่ในหู	1
		ในขณะที่พับไปพลาง ก็ยังรู้สึกถูกแม่ล้างสมองไปด้วย	3
		ฉันพับผ้าห่มไปด้วย แต่ก็ยังเพลิดเพลลินกับเสียงของแม่ติดหูตลอด	4
		ระหว่างที่พับผ้า ก็ต้องฟังแม่บ่นไปด้วย	5
		เก็บผ้าห่มไปด้วย แล้วยัง“เพลิดเพลลิน(ติ่มด่า)”สนุกกับการ“ล้างสมอง”ของแม่	8
7.	“看看你的床，跟个猪窝似的，	“ดูเตียงเธอสิ เหมือนกับรังหมา”	2
		“ดูที่นอนเธอสิ เหมือนรังหนู”	2
		“ดูเตียงเธอสิ อย่างกับรังหมู”	4
		“ดูเตียงของเธออย่างกับคอกหมู”	8
		“ดูเตียงเธอสิ รกเหมือนเล้าหมูก็ไม่ปาน”	9
8.	如此这般，这般如此，听得我耳朵都起老茧了。	แบบเดิม ฟังจนเหมือนมีหนอนยุบยิบอยู่ในหู	1
		เป็นเรื่องปกติเช่นนี้แล ฟังจนหูยานก็ไม่เจ็บสิ้นเสียที	4
		ฟังท่านพูดไปบ่นไปจนชินและหูชาไปหมด	4
		อย่างนี้นั่นแหละ ฉันฟังจนหูของฉันหลอนไปหมดแล้ว	4
		พูดแบบนี้ตลอด จนหูฉันชาหมดแล้ว	5

ลำดับ	สารต้นทาง / ปลายทาง และจำนวนคนที่แปลเนื้อหาเหมือนกัน		จำนวนผู้ตอบ
	สารต้นทาง(ภาษาจีน)	สารปลายทาง(ภาษาไทย)	
9.	看电视不能看暴力和黄色的内容；	“ดูทีวีห้ามดูที่เกี่ยวกับฉากแอ็คชั่นและหนังโป๊”	3
		“ดูทีวีอย่าดูประเภทใช้ความรุนแรงหรือลามกพวกนี้”	6
		“ดูทีวีห้ามดูเนื้อหาที่ใช้ความรุนแรงและเนื้อหาลามกอนาจาร”	13
10.	“把你那臭鞋刷了去，不许磨叽。”	“เช็ดรองเท้าให้สะอาดด้วย”	1
		“เอารองเท้าเหม็นๆของแกไปให้พ้นๆ อย่ามาทิ้งไว้นี้”	2
		“รองเท้าเน่าๆของเธอไปซักด้วยนะ อย่าซักช้าล่ะ”	6
		“เอารองเท้าเหม็นๆของเธอไปขัดด้วย ห้ามลืลา”	13
11.	一件件生活中的琐事，我只有做得完美无缺、天衣无缝了，妈妈才肯罢休。	งานทุกอย่าง ต้องทำให้เรียบร้อย จนกว่าท่านพอใจ	1
		เรื่องเล็กๆในชีวิต ฉันต้องทำให้ดีที่สุด แม่ถึงจะพึงพอใจ	5
		เรื่องพวกนี้ยุ่งเหยิงสำหรับฉัน แต่ฉันก็ต้องทำให้เสร็จสมบูรณ์ แม่ถึงยอมเลิกรา	8
		ทุกเรื่องจุกจิกในชีวิต ฉันมีแค่ต้องทำทุกอย่างออกมาเพอร์เฟกไม่ขาดตกบกพร่อง แม่ถึงจะยอมให้พัก	9
12.	这么多的“不能”，可是胳膊又拧不过大腿。	มีหลายอย่างที่ทำไม่ได้ แต่ว่าเถียงก็ไม่ได้ด้วย	1
		คำว่าไม่ได้เยอะขนาดนี้ แต่ฉันก็ไม่สามารถโต้แย้งคัดค้านอะไรได้เลย	5
		“อะไรก็ไม่ได้ ก็เหมือนเอาไม้ซีกไปกัดไม้ซุง”	5
		“ข้อห้ามเยอะขนาดนี้ บ่นไปก็เท่านั้น ก็ได้แต่ทำตาม”	6

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลสำรวจในตาราง เนื่องจากมีผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่แปลเป็นภาษาไทยด้วยรูปประโยคเหมือนกัน หรือคล้ายกัน ผู้เขียนจึงใส่จำนวนตัวเลขไว้ด้านหลังของสารปลายทางที่เป็นภาษาไทย เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนแปลด้วยประโยคใดมากที่สุด ดังต่อไปนี้

1. จากตารางที่สำรวจการแปลของผู้เรียนข้างต้น เริ่มตั้งแต่การแปลชื่อเรื่องความ สารต้นทางในภาษาจีนคือ 《唠叨老妈》 มีผู้แปลชื่อเรื่องว่า “คุณแม่ขี้บ่น” จำนวน 8 คน แปลชื่อเรื่องว่า “แม่บ่น” จำนวน 4 คน แปลชื่อเรื่องว่า “คุณแม่แสนขี้บ่น” จำนวน 2 คน นอกนั้นมีผู้แปลว่า “แม่ที่

ซึ่บ่น” “คุณแม่ที่จู้จี้ซึ่บ่น” “ท่านแม่แสนจู้จี้” “บ่นเรื่องของแม่” “แม่จู้จี้” “เสียงบ่นของคุณแม่” และ “แม่ผู้เข้มงวด” อย่างละ 1 คน

คำว่า 唠叨 สามารถแปลได้มากกว่าหนึ่งความหมาย เช่น ซึ่บ่น พูดซ้ำซาก ส่วน 老妈 ไม่ได้หมายถึงย่าหรือยาย หากแต่เป็นคำที่ลูกๆ ชาวจีนใช้เรียกพ่อแม่ของตนเองที่อายุมากแล้ว ด้วยเหตุนี้ ผู้เรียนจึงมีทั้งแปลว่า “ซึ่บ่น” และ “จู้จี้ซึ่บ่น”

2. ประโยคลำดับสอง ผู้เป็นแม่กล่าวเตือนลูกว่า “快点去写作业，不许再看电视了！” ผู้เรียนแปลไว้ว่า “รีบไปเขียนการบ้าน และหยุดดูทีวีได้แล้ว” มีจำนวน 10 คน รองลงมามีผู้แปลว่า “รีบๆ ทำการบ้าน ไม่อนุญาตให้ดูทีวีแล้ว” จำนวน 9 คน ถัดมาแปลว่า “รีบไปทำการบ้าน ห้ามดูทีวีเด็ดขาด” จำนวน 2 คน และแปลว่า “ห้ามดูหนัง ไปเขียนการบ้านไป!” จำนวน 1 คน

คำว่า 快点 หากแปลตรงตัวจะหมายถึง “เร็วหน่อย” หรือ “รีบหน่อย” ส่วนบทขยาย 写作业 ในภาษาไทยสามารถแปลว่า “เขียนการบ้าน” หรือ “ทำการบ้าน” ก็ได้ เมื่อนำมารวมกันจึงสามารถแปลโดยเลือกใช้คำที่ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน เช่น “ให้ไว” เข้าไปช่วยปรับรูปประโยคให้มีความเป็นภาษาร่วมสมัยมากขึ้น

3. ประโยคลำดับที่สาม “赶紧给我过来，检查一下你的课文背诵。” ประโยคท่อนแรก ผู้เป็นแม่เรียกลูกให้รีบเข้ามาหาเพื่อจะให้ลูกทบทวนบทเรียนที่เรียนไปในวันนี้ด้วยวิธี “ท่องจำ (背诵)” ในการแปลพบว่ามีผู้เรียนที่แปลว่า “รีบมานี่เลย ให้แม่ตรวจลูกท่องการบ้านหน่อย” มีจำนวน 8 คน รองลงมามีผู้แปลว่า “รีบๆ มาเนะ มาเช็คการท่องจำของเธอ” มีจำนวน 4 คน และมีผู้แปลว่า “รีบมาหาแม่เนี่ย ไหนลองท่องให้แม่ฟังหน่อยสิ” มีจำนวน 3 คน ส่วนผู้แปล “รีบมาให้แม่ตรวจดูการบ้านตรวจสอบการท่องจำของลูก” มีจำนวน 2 คน ซึ่งจากคำตอบของผู้เรียนที่แปลมาแสดงว่าผู้เรียนมองเห็นภาพตัวละครได้ค่อนข้างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากสารต้นทางที่ว่า 赶紧给我过来 คำว่า 赶紧 หมายถึงรีบเร่ง คำว่า 给我过来 แปลว่ามาหาฉัน เมื่อนำมารวมกันจึงกลายเป็น “รีบมานี่เลย” ส่วนประโยค 检查一下 แปลว่าตรวจสักหน่อย และ 你的课文背诵 ซึ่งส่วนนี้เป็นจุดที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างชนต่างภาษาและวัฒนธรรม เหมือนดังที่ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์ ได้กล่าวไว้ และชนัณกร เพ็ชรวัฒนา ก็เคยกล่าวไว้ว่าผู้แปลเป็นผู้เชื่อมโลกด้วยภาษาและสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างสองชนชาติ ดังนั้นการแปลจึงเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กัน ในที่นี้คือผู้เรียนได้แปลลักษณะการท่องหนังสือที่ชาวจีนใช้โดยใช้คำในภาษาไทยมาอธิบายจนคนอ่านเข้าใจ

4. ประโยคลำดับที่สี่ ประโยคที่แม่กล่าวกับลูกว่า “坐这儿，给你听写几个单词。” ซึ่งคำว่า 单词 ในอนุประโยคหลังหมายถึง “คำศัพท์” เนื่องจากคำศัพท์ในภาษาจีนมักเป็นคำศัพท์โดด แต่ในศัพท์หนึ่งคำสามารถมีหนึ่งความหมายหรือหลายความหมายได้ ซึ่งจากผลสำรวจที่ผู้เรียนตอบ มีผู้แปลไว้ว่า “มานั่งนี่! มาเขียนตามคำบอกกันหน่อย” มากถึง 10 คน มีผู้แปลว่า “นั่งตรงนี้ให้เธอเขียนตามคำบอก” มีจำนวน 9 คน และแปลว่า “นั่งลง แล้วเขียนตามคำบอก” จำนวน 2 คน ทั้งนี้เพราะผู้เรียนมีความคุ้นเคยวิธีการทบทวนคำศัพท์ภาษาจีนที่เรียกว่า “เขียนศัพท์ตามคำบอก (听写)” ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่ชาวจีนยังใช้อยู่จนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี จึงให้ผลการแปลไปในทางเดียวกัน

5. ประโยคลำดับที่ห้า 我连忙放下手里的碗筷，一个健步冲进卧室里叠被子。สังเกตส่วนที่บรรยายว่า 一个健步 เป็นวลีที่ทำให้เห็นภาพของลูกที่รีบร้อนและลนลาน ถึงขั้นถลาเข้าไปเก็บพับผ้าห่มได้ภายในการสาวเท้ายาวๆ เพียงไม่กี่ก้าวก็ถึงจุดหมายได้อย่างชัดเจน และจากคำตอบผู้เรียน พบว่ามีคนแปล “ฉันรีบวางตะเกียบในมือ แล้วรีบวิ่งเข้าห้องไปพับผ้าห่ม” จำนวน 8 คน ถัดมาแปลว่า “ฉันรีบวางชามและตะเกียบในมือของฉัน และเร่งฝีเท้าเดินตรงไปที่ห้องนอนเพื่อเก็บผ้าห่ม” มี 8 คน ถัดมามีคนแปลว่า “ฉันรีบวางชามและตะเกียบลง รีบกระโจนเข้าไปพับผ้าห่ม / ผ้าห่มในห้องนอน” และ “ฉันรีบวางถ้วยชามและตะเกียบในมือ รีบพุ่งตัวเดินเข้าห้องนอนพับผ้าห่ม” ประโยคละ 3 คน ส่วนอีกคนหนึ่งแปลว่า “ฉันรีบวางชามกับตะเกียบลง ดิตตัวขึ้นไปพับผ้าห่มทันที” ทำให้วิเคราะห์ว่าผู้เรียนที่รู้จักเลือกใช้คำกริยาให้เข้ากับบริบท 健步 ว่า “กระโจน” หรือ “ถลา/ถลัน” ยังมีไม่มาก

6. ประโยคลำดับที่หก ต้นฉบับคือ 一边叠一边还得 “享受” 妈妈的 “洗脑” แปลได้ว่า “พับ (ผ้าห่ม) ไป ก็ยังได้ยินเสียงบ่นของแม่วนเวียนอยู่ข้างหู วิเคราะห์จากการเขียนคำตอบของผู้เรียน มีผู้แปลว่า “เก็บผ้าห่มไปด้วย แล้วยัง ‘เพลิดเพลิน(เต็มคำ)’ สนุกกับการ ‘ล้างสมอง’ ของแม่” มีมากถึง 8 คน รองลงมาผู้แปลว่า “ระหว่างที่พับผ้า ก็ต้องฟังแม่บ่นไปด้วย” จำนวน 5 คน ถัดมามีผู้แปลว่า “ฉันพับผ้าห่มไปด้วย แต่ก็ยังเพลิดเพลินกับเสียงของแม่ติดหูตลอด” จำนวน 4 คน ถัดมามีผู้แปลว่า “ในขณะที่พับไปพลง ก็ยังรู้สึกถูกแม่ล้างสมองไปด้วย” จำนวน 3 คน และมีผู้แปลว่า “พับผ้าห่มไปแต่ก็ยังไม่วายได้ยินเสียงบ่นของแม่ วนเวียนอยู่ในหู” จำนวน 1 คน จากกรณีตัวอย่างที่ยกมาประกอบ น่าจะมีสาเหตุจากการที่คำแปลในพจนานุกรมจีน-ไทย ให้ความหมายของ 享受 ไว้

ว่า “ได้รับการเสวยสุขทางด้านจิตใจหรือทางด้านวัตถุ²” เพียงความหมายเดียว ผู้แปลส่วนมากจึงแปลตรงตัวว่า “เสวยสุข” วก่อน ส่วน 洗脑 นอกจากจะแปลว่า “ล้างสมอง” ซึ่งหมายถึงเปลี่ยนความคิดของคนๆหนึ่งแล้ว ก็ยังมีความหมายเปลี่ยนไปตามบริบทอื่นได้ด้วย หากเป็นบริบทฟังเพลงจะหมายถึงเสียงเพลงที่ฟังแล้ว “ติดหู” และหากเป็นบริบทที่ได้ยินเสียงบ่นว่า จะหมายถึงเสียงนั้นยัง “วนเวียน” ไปมาอยู่ในหู ส่วนนี้ที่สิทธา พินิจภูวดล เคยกล่าวไว้แล้วว่าหากผู้แปลมีความรู้ในภาษาทั้งสองเป็นอย่างดี และหมั่นฝึกฝนทำงานแปลอย่างต่อเนื่อง ก็จะมีทักษะในการเลือกใช้คำไทยหลายคำมาใช้ ดังเช่นที่พิจารณาจากเนื้อหาในประโยคลำดับ 6 ข้างต้น

7. ประโยคลำดับที่เจ็ดมีว่า “看看你的床，跟个猪窝似的” ผู้เขียนเห็นว่าในบริบทนี้คำว่า 猪窝 ถึงแม้แปลตรงตัวจะแปลว่า “คอกหมู” ก็ตาม แต่เมื่อสารปลายทางที่ผู้แปลต้องแปล คือการแปลเป็นภาษาไทยให้คนไทยอ่านเข้าใจ และคำที่สามารถบรรยายให้คนไทยเห็นภาพชัดเจนถึงความรุงรังของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือห้องหับ คือคำที่มักพูดว่า “รกเหมือนรังหนู” ดังนั้น ประโยคลำดับที่เจ็ดจึงควรแปลว่า “ดูเตียงเธอสิ รกเหมือนรังหนูก็ไม่ปาน” หรือ “รกอย่างกับรังหนูก็ไม่ปาน” ก็จะได้คำแปลที่บรรยายภาพได้ชัดเจนและกระชับพอเหมาะ แต่จากกระดาคำตอบที่ผู้เรียนแปลมา มีผู้แปลว่า “ดูเตียงเธอสิ รกเหมือนเล้าหมูก็ไม่ปาน” จำนวน 9 คน รองลงมามีผู้แปลว่า “ดูเตียงของเธออย่างกับคอกหมู” จำนวน 8 คน นอกจากนี้ยังมีคนแปลว่า “ดูเตียงเธอสิ อย่างกับรังหมู” จำนวน 4 คน และยังมีคนแปลผิดความหมายว่า “เตียงเธอสิ เหมือนกับรังหมา” กับ “ดูที่นอนเธอสิ เหมือนรังหนู” อีกอย่างละ 2 คน ซึ่งตรงกับหลักการและข้อควรระวังในการแปลที่ทนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม สรุปไว้ว่าคำมีหลายความหมายและหลายหน้าที่จำเป็นต้องรู้ชัดว่าประโยคนั้นใช้คำในความหมายใดและหน้าที่ใด แล้วจึงคิดคำแทนให้เหมาะสมทั้งความหมายและระดับภาษา นอกจากนี้ควรรู้จัก ตัด เติม และปรับข้อความให้เหมาะสมกับวิธีการแสดงออกในภาษาปลายทางด้วย ดังนั้น การแปลจากเล้าหมูเป็นรังหมู หรือรังหมา จึงจัดเป็นปัญหาการเลือกใช้การแสดงออกในภาษาปลายทางของผู้เรียนที่จำเป็นต้องปรับปรุง

8. ประโยคลำดับที่แปด มีอยู่ว่า 如此这般，这般如此，听得我耳朵都起老茧了。ซึ่งพอจะอนุมานให้แปลได้ว่า “ยังงี้ก็อย่างงั้น ฟังจนหูชาไปหมดแล้ว” แต่ในความเป็นจริง ผู้เรียนจำนวนมากล้วนใช้วิธีการแปลแบบตรงตัวเข้ามาจับเนื้อหา โดยมีผู้แปลว่า “พูดแบบนี้ตลอด จนหูฉันชาหมดแล้ว” จำนวน 5 คน รองลงมามีผู้แปล “อย่างนี้ อย่างนั้น ฉันฟังจนหูของฉันหลอนไป

² เสียรชัย เอี่ยมวรเมธ.พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่.พิมพ์ครั้งที่32.กรุงเทพฯ:บริษัทรวมสาส์น (1977) จำกัด. หน้า1521.

หมดแล้ว” และ “ฟังท่านพูดไปบ่นไปจนชินและหูชาไปหมด” และแปลว่า “เป็นเรื่องปกติเช่นนี้แล ฟังจนหูยานก็ไม่เจ็บสิ้นเสียที” ชนิดละ 4 คน ท้ายสุดคือมีผู้แปลว่า “บ่นแบบเดิม ฟังจนเหมือนมี หนอนยุบยิบอยู่ในหู” จำนวน 1 คน จะเห็นได้ว่ามโนทัศน์ที่ผู้แปลมีต่อสารต้นฉบับ อีกทั้งความรู้ ทางด้านความต่างของสองวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การแปลสู่เนื้อหาปลายทางเป็นไปอย่าง ถูกต้อง สอดคล้องกับเนื้อหาต้นทางที่ผู้เขียนต้องการสื่ออย่างแท้จริง ส่วนคำว่า 老茧 หากแปลตรง ตัวจะหมายถึงตัวแก่ของดักแด้ที่ผลิดิเใหม่ หรือหมายถึง(ผิวหนัง)ที่ด้านหนา ในที่นี้ ผู้เขียนจึงคิดว่า หากจะแปลให้เห็นภาพที่ชัดเจน สำนวนใกล้เคียงกับการนิภภาพตามของผู้อ่านชาวไทย น่าจะ หมายถึง “ฟัง(คำบ่น)จนหูชา” มากกว่าฟังคำบ่นจนเหมือนมีหนอนยุบยิบอยู่ในหู หรือเหมาะสมกว่า ใช้คำแปลว่า “ฟังจนหูยาน” เพราะคำว่าหูยาน คนไทยมักจะนำไปใช้อธิบายภาพของสามีภรรยา ดึงหูในเวลาที่มีปากเสียงกัน หรือภาพแม่ตึงหูลูกที่แสนชนให้หยุดชนหรือหยุดเล่น เป็นต้น

9. ประโยคลำดับที่เก้า 看电视不能看暴力和黄色的内容 ในบริบทนี้ หมายถึง “ไอ้หนังประเภทที่มีเนื้อหารุนแรง รวมถึงหนังลามกนะห้ามดูนะ” ซึ่งผู้เขียนพบว่าผู้เรียน ใช้คำแปลในประโยคดังกล่าวได้ค่อนข้างถูกต้องพอสมควร จากคำตอบที่เขียนมา มีผู้แปลว่า “ดูทีวี ห้ามดูเนื้อหาที่ใช้ความรุนแรงและเนื้อหาลามกอนาจาร” มีมากถึง 13 คน ถัดมาแปลไว้ว่า “ดูทีวี อย่าดูประเภทใช้ความรุนแรงหรือลามกพวกนี้” มีจำนวน 6 คน และแปลว่า “ดูทีวีห้ามดูที่เกี่ยวกับ ฉากแอ็คชั่นและหนังโป๊” จำนวน 3 คน คำว่า 暴力 หมายถึงเนื้อหารุนแรง หรือ ความรุนแรง ซึ่งมี ผู้แปลได้ความหมายถูกต้องกับที่สารต้นฉบับต้องการสื่ออยู่ไม่น้อย จะมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่แปล ยังไม่ถูกต้องกับในบริบทนี้ว่า “ฉากแอ็คชั่น” ซึ่งส่วนใหญ่หนังแอ็คชั่นในความเหมาะสมเข้าชมสำหรับ เยาวชนแล้วไม่ได้ถือเป็นหนังต้องห้ามแต่อย่างใด ส่วน 黄色 แม้ในการแปลตรงตัวจะหมายถึงสี เหลือง แต่ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงสีเหลืองแต่อย่างใด หากแต่เป็นศัพท์สแลงที่หมายถึงภาพยนตร์หรือ หนังประเภท 18+ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าไม่ว่าจะใช้ “หนังโป๊” หรือ “หนังลามก” ก็มีน้ำหนักเท่ากัน เป็น ภาษาพูดเหมือนกันทั้งสองคำ ผู้แปลเลือกใช้คำใดคำหนึ่งก็ได้

10. ประโยคลำดับที่สิบ เสียงคุณแม่บ่นอีกว่า “把你那臭鞋刷了去，不许磨叽。” เมื่อพิจารณาคำว่า 臭 หมายถึงเหม็น ส่วน 鞋 หมายถึงรองเท้า และกริยาคำว่า 刷 หมายถึงขัด หรือขัดล้าง ส่วน 磨叽 หมายถึงชักช้า อืดอาด โอ้อ้อ ยืดเยื้อ “不许磨叽” จึงแปลว่า “อย่ามัว อืดอาดชักช้า” หรือ “อย่ามาทำโอ้อ้อนะ” ซึ่งในกระดาศคำตอบของผู้เรียนมีผู้แปลว่า “เอารองเท้า เหม็นๆของเธอไปขัดด้วย ห้ามลีลา” มีมากถึง 13 คน รองลงมาผู้แปลว่า “รองเท้าเหม็นๆของเธอไป ชักด้วยนะ อย่าชักช้าละ” จำนวน 6 คน มีผู้แปลว่า “เอารองเท้าเหม็นๆของแกไปให้พ้นๆ อย่ามา

ทั้งวันนี้” จำนวน 2 คน และมีอีก 1 คนที่แปลว่า“เซ็ดรองเท้าให้สะอาดด้วย” ทำให้เห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจต่อกิริยาขัดล้างได้ค่อนข้างชัดเจน และมีการถ่ายทอดสารปลายทางออกมาได้กระชับพอสมควร

11. ประโยคลำดับที่สิบเอ็ด 一件件生活中的琐事，我只有做得完美无缺、天衣无缝了，妈妈才肯罢休。ซึ่งหากแปลให้สำนวนสละสลวยและเข้ากับบริบท จะแปลได้ว่า เรื่องจุกจิกในชีวิตประจำวันเหล่านี้ ฉันก็แค่ต้องทำให้ถูกต้องครบถ้วนเสร็จสิ้นทุกอย่าง แม่จึงจะยอมรามือ เพราะคำว่า 琐事 หมายถึงเรื่องไม่สำคัญ เรื่องมโนสาเร่ เรื่องเล็กน้อย เรื่องไร้สาระ หรือเรื่องที่ไม่สำคัญ คำว่า 完美无缺 เป็นสำนวนจีน หมายถึงทำให้เสร็จโดยไม่มีจุดบกพร่องให้ว่าได้แม้แต่น้อย และคำว่า 天衣无缝 หากแปลตรงตัวจะหมายถึงเสื้อผ้าอาภรณ์ที่ตัดเย็บโดยไร้รอยตะเข็บ จึงหมายถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ดำเนินไปอย่างราบรื่น เรียบร้อย ไร้จุดต่างพร้อยหรือไร้ข้อตำหนิใดๆทั้งสิ้น และจากการเก็บตัวอย่างจากผู้เรียน พบว่ามีผู้แปลว่า “ทุกเรื่องจุกจิกในชีวิต ฉันมีแค่ต้องทำทุกอย่างออกมาเพอร์เฟกไม่ขาดตกบกพร่อง แม่ถึงจะยอมให้พัก” จำนวน 9 คน มีผู้แปลว่า “เรื่องพวกนี้หยาบหยาบสำหรับฉัน แต่ฉันก็ต้องทำให้เสร็จสมบูรณ์ แม่ถึงยอมเลิกรา” มีจำนวน 8 คน มีผู้แปลว่า “เรื่องเล็กๆในชีวิต ฉันต้องทำให้ดีที่สุด แม่ถึงจะพึงพอใจ” จำนวน 5 คน และอีก 1 คนที่แปลไว้ว่า “งานทุกอย่าง ต้องทำให้เรียบร้อย จนกว่าท่านพอใจ” เมื่อพิจารณาจากคำแปลที่ผู้เรียนเลือกใช้แล้ว เห็นได้ว่าผู้เรียนจำนวนหนึ่งขาดความระมัดระวังในการเลือกใช้คำในภาษาต่างประเทศมาใช้ในการแปลเป็นภาษาไทย เช่นคำว่า “เพอร์เฟก” ซึ่งอันที่จริงคำนี้สามารถเลือกใช้คำว่า “สมบูรณ์ไม่มีที่ติ” ก็ได้เช่นกัน

12. ประโยคลำดับที่สิบสอง ภาษาจีนต้นทางกล่าวว่า 这么多的“不能”，可是胳膊又拧不过大腿。แต่มีผู้แปลมากที่สุดคือ “ข้อห้ามเยอะขนาดนี้ บ่นไปก็เท่านั้น ก็ได้แต่ทำตาม” จำนวน 6 คน รองลงมาแปลว่า “อะไรก็ไม่ได้ ก็เหมือนเอาไม้ซีกไปจัดไม้ซุง” และ “คำว่า‘ไม่ได้’เยอะขนาดนี้ แต่ฉันก็ไม่สามารถโต้แย้งคัดค้านอะไรได้เลย” มีจำนวนอย่างละ 5 คน สุดท้ายคือแปลว่า “มีหลายอย่างที่ทำไม่ได้ แต่ว่าเถียงก็ไม่ได้ด้วย” จำนวน 1 คน ซึ่งพิจารณาจากสำนวนภาษาจีนของประโยคดังกล่าวแล้ว ที่ใกล้เคียงที่สุดน่าจะแปลว่า “ข้อห้ามเต็มไปหมด แต่ใครจะกล้าเอาไม้ซีกไปจัดไม้ซุงกันละ” โดยประโยคแรกผู้เขียนใส่เครื่องหมายอัฒภาคที่คำว่า “不能” เพราะต้องการเน้นให้คนอ่านเห็นภาพว่าคำสั่งหรือคำกำชับของแม่ เต็มไปด้วยข้อห้ามทุกอย่าง ซึ่งจะเหมาะสมกว่าแปลตรงตัวว่า “ไม่สามารถ” ส่วนสำนวนจีนในประโยคหลัง 胳膊又拧不过大腿 นั้น หากแปลตรงตัวจะได้ความว่า “กำลังแขนจะสู้กำลังขาไม่ได้” ซึ่งต้องนำสำนวนไทยที่มีความหมายใกล้เคียงมาใช้กับประโยคนี้ ผู้อ่านที่เป็นคนไทยจึงจะเข้าใจ ในบริบทดังกล่าวจึงน่าจะเลือกใช้ “ไม้ซีกจัดไม้ซุง” จะให้ภาพชัดเจนมากที่สุด

สรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการแปลของผู้เรียนวิชาการแปลชาวไทย ตามตัวอย่างที่พบข้างต้น ผู้เขียนจึงขอสรุปปัญหาพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางสำหรับแก้ไขได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยรามคำแหงทำการเรียนการสอนในรูปแบบตลาดวิชา ไม่ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเข้าฟังการบรรยายทุกคาบ ผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนด้วยตัวเอง ดังนั้น การลงทะเบียนเรียนในกระบวนวิชาต่าง ๆ ล้วนเป็นไปตามความเห็นและความสะดวกทางด้านวันเวลาของผู้เรียนเป็นหลัก ส่งผลให้ในชั้นเรียนมีผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ที่มีต่อรายวิชานั้นๆ ต่างกัน แต่ได้มาเรียนร่วมกัน ทำให้การเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจในรายวิชานั้นขึ้นอยู่กับองค์ความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีมาก่อนหน้านี้ เมื่อพิจารณากลับไปที่รหัสนักศึกษาที่เรียนวิชาการแปล1 พบว่ามียุทธศาสตร์ปี 58 จำนวน 2 คน รหัสปี 59 จำนวน 3 คน รหัสปี 60 จำนวน 3 คน รหัสปี 61 จำนวน 3 คน รหัสปี 62 จำนวน 5 คน รหัสปี 63 จำนวน 6 คน และรหัสปี 64 จำนวน 8 คน ซึ่งความสามารถในการเลือกใช้คำแปลของผู้เรียน สะท้อนว่าผู้เรียนบางคนแม้จะเป็นนักศึกษารหัสใหม่เพิ่งเข้ามาเรียนไม่นาน แต่ทักษะการแปลก็จัดอยู่ในชั้นแปลได้เข้าใจเรื่องดีกว่านักศึกษารหัสเก่า สาเหตุอาจเป็นไปได้ทั้งจากความรู้เดิมที่เคยสะสมมาก่อนหน้านี้อยู่แล้ว ผสมกับความรู้ใหม่ที่เพิ่มเติม และทั้งจากการที่นักศึกษารหัสเก่ายังขาดการฝึกฝนทักษะด้านนี้ ทำให้จำนวนการแปลยังขาดความสละสลวยอย่างที่ กนกพร นุ่มทอง ได้กล่าวไว้ว่าเป็นเพราะยังไม่ชำนาญในกระบวนการถ่ายทอดเรียบเรียงบทแปลเป็นภาษาไทย

2. วัตถุประสงค์ของการเรียนรายวิชาการแปล 1 จะเน้นไปที่เน้นทักษะการแปลประโยคบทความสั้นๆ จากภาษาจีนเป็นภาษาไทยและจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนได้อย่างถูกต้อง³ แต่ในการเรียนการสอน ผู้เขียนพบว่าก่อนจะก้าวไปสู่การแปลประโยค ผู้เรียนควรได้รับการฝึกขั้นเริ่มต้นด้วยการแปลศัพท์ แปลกลุ่มคำและวลีต่างๆ จากนั้นค่อยขยายไปแปลประโยคความเดียว จนถึงประโยคความซ้อน เป็นต้น

3. การแปลโดยคำนึงถึงบริบท มากกว่าการแปลแบบตรงตัวเพียงอย่างเดียว เพราะการแปลตรงตัวในหลายๆ ครั้งไม่สามารถสื่อความหมายที่แท้จริงที่ผู้เขียนต้นฉบับต้องการสื่อได้ แต่การแปลโดยคำนึงถึงบริบทนั้น พื้นฐานสำคัญที่ผู้แปลควรมีมาก่อน คือทักษะของทั้งภาษาจีนและภาษาไทยจะต้องอยู่ในขั้นดีถึงดีมาก จึงจะสามารถเลือกใช้คำแปลได้อย่างสละสลวยแต่ทว่ามีความ

³ เอกสาร มคอ.2 (ฉบับร่าง) ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ปีการศึกษา 1/2565.

กระชับ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้พยายามสอดแทรกการเลือกใช้คำศัพท์ในภาษาไทยที่หลากหลายมากขึ้น เป็นการสะสมปริมาณคำศัพท์ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในเวลาทำการเรียนการสอนของรายวิชาดังกล่าว

4. พัฒนาทักษะการแปลของผู้เรียน โดยเฉพาะภาษาปลายทางที่แปลเป็นภาษาไทย เรียนรู้การใช้คำบุพบท และคำสันธานเข้ามาช่วยเชื่อม เติมเต็มให้ประโยคที่แปลได้ความหมายสมบูรณ์ชัดเจน

5. การแปลโดยเก็บข้อความครบ แปลครบตามเนื้อหาต้นฉบับ ไม่ตัดทอนหรือย่อโดยไม่มีความจำเป็น หากจะทำการตัดทอนหรือลดให้เหลือประโยคแปลสั้น ๆ ควรทำกับเนื้อหาที่มีคำศัพท์ที่ระบุอากัปกิริยาหรือมีคำศัพท์ภาษาจีนที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เพราะผู้แปลจะสามารถขมวดให้ทั้งประโยคในต้นฉบับไปไว้กับคำแปลภาษาไทยที่ใช้คำแปลเดียวกันได้ โดยไม่ทำให้เสียความหมาย เช่นเดียวกับที่จรัสศรี จิรภาส ได้กล่าวไว้ว่าผู้แปลจำเป็นต้องสวมบทบาทหรือสวมสภาวะตัวตน 3 ภาคด้วยกัน คือ ผู้แปลในฐานะผู้อ่าน ผู้แปลในฐานะผู้แปล และผู้แปลในฐานะผู้ตรวจทาน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นุ่มทอง. (2563). *ทักษะการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. *พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 32). บริษัทรวมสาส์น (1977) จำกัด. หน้า 1521.
- ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2551). *การแปล กุญแจสู่โลกาภิวัตน์ และรวมผลงานแปล Translation: The Key to Globalization and collected translation work*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม. (2562). หลักและข้อควรระวังในการแปลจีน-ไทย ไทย-จีน. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 12(2), 105-106.
- กนกพร นุ่มทอง. (2563). การศึกษาปัญหาการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 38(2).89.
- จรัสศรี จิรภาส. (2562). แปล แปล (แปลง) ปรับ ---“กระบวนแปล 3 ป.” ภายใต้ 3 สภาวะของผู้แปล. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 41(1).185.
- ชนันกร เพ็ชรวัฒนา. (2016). การแปลของไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารการแปลและการล่าม*. 1(1), 16-49.
- เว็บไซต์ Sohu.com: https://www.sohu.com/a/462777295_119178, 2564-04-25.

การเปรียบเทียบหลักสูตรฝึกอบรมผ่านระบบออนไลน์ เรื่องเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียและการกำจัดขยะชุมชน Comparison of online training courses on wastewater treatment technology and community waste disposal.

Received 17 June, 2022

Revised 31 October, 2022

Accepted 2 November, 2022

อนุชา เพียรชนะ Anucha Phianchana¹

ช่อผกา วงษ์สมบัติ Chophaka Wongsombut^{2*}

และ จิริญา แก้วปัทมาชัย Jiriya Kaewpatcha³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบหลักสูตรการอบรมผ่านระบบออนไลน์โดยมีการวัดผลความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม และการหาความสัมพันธ์ของช่วงอายุผู้เข้าอบรม จำนวน 2 หลักสูตร 1) หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย จำนวน 10 ข้อ และ 2) หลักสูตรการกำจัดขยะชุมชน จำนวน 20 ข้อ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 177 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่า (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance)

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Lecturer in Environmental Science Faculty of Science Ubon Ratchathani Rajabhat University

e-mail: Phianchana1305@gmail.com

² นักวิชาการสิ่งแวดล้อม โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Environmental Academician Laem Phak Bia Environmental Research and Development Project arising from royal initiatives. e-mail: Chophakawong2538@gmail.com

³ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Environmental Academician Laem Phak Bia Environmental Research and Development Project arising from royal initiatives. e-mail: Jiriya1901@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ หลักสูตรการบำบัดน้ำเสียชุมชน และหลักสูตรการจัดขยะชุมชน ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาคตะวันออกเฉิยเหนือ โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ไม่น้อยกว่า 177 ตัวอย่าง ซึ่งคำนวณจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

(1) ความสัมพันธ์ของช่วงอายุที่มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ของผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง และหลังอบรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ช่วงอายุที่เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์คือ ช่วงอายุ 24-25 ปี ทั้งก่อนอบรมและหลังอบรม ส่วนหลักสูตรเทคโนโลยีการจัดขยะชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจโดยภาพรวม ก่อนและหลังอบรม อยู่ในระดับมากเท่ากัน และช่วงอายุที่เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ก่อนอบรมคือ ช่วงอายุ 18-19 ปี และหลังอบรมคือ ช่วงอายุ 24-25 ปี ดังนั้นเมื่อทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุที่เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์โดยภาพรวมมีความรู้ ความเข้าใจ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

(2) เปรียบเทียบและวัดผลความรู้ ความเข้าใจ ก่อนการเข้าอบรมและหลังการอบรม หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียและการจัดขยะชุมชน พบว่า การอบรมผ่านระบบออนไลน์ หลักสูตรเทคโนโลยีบำบัดน้ำเสีย ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการอบรมผ่านระบบออนไลน์หลักสูตรเทคโนโลยีการจัดขยะชุมชน ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโดยภาพรวมการอบรมผ่านระบบออนไลน์ด้านความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมทั้ง 2 หลักสูตร เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการอบรมของแต่ละหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบำบัดน้ำเสียชุมชน, การกำจัดขยะชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to study and compare online training courses by measuring knowledge. Understanding before and after training and finding the relationship between the age range of the participants in 2 courses 1) Wastewater Treatment Technology Course (10 items) and 2) Community Waste Disposal Course (20 items) with a total of 177 samples. The instrument used was a 5-level estimation scale questionnaire to verify accuracy (IOC) Between 0.80-1.00 and the confidence value of Cronbach's alpha coefficient was 0.97. The statistics used in the research were mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.). Comparison of 2 groups of variables by Using a t-test, one-way analysis of variance.

The results showed that the samples used in this research were Participants through the online system Community wastewater treatment course and community waste disposal courses of the Technology Transfer Center according to royal initiative Northeast by simple random sampling of not less than 177 samples calculated from the ready-made tables of Krejcie & Morgan at a confidence level of 0.05

(1) The relationship between the age range that is suitable for using the course for the benefit of the participants through the online system is at a moderate level and after the overall training at a high level In addition, the age appropriate for the course to be useful is the age range of 24-25 years, both before and after training. The community waste disposal technology course has knowledge. Overall understanding before and after training at the same level and the age range suitable for using the curriculum before training is 18-19 years old and after training is 24-25 years old. The sample group in each age group suitable for the program's utilization overall had no significant difference in knowledge and understanding at the 0.05 level of confidence.

(2) Compare and measure knowledge and understanding before and after the training course on wastewater treatment technology and community waste disposal.

Trainees have knowledge overall understanding moderate As for the training via the online system, the community waste disposal technology course. Participants are knowledgeable overall understanding at a high level Therefore, it can be concluded that the overall knowledge of online training The understanding of the participants in the two courses when comparing before and after the training of each course was not different.

Keywords: Community wastewater treatment, Community waste disposal

1. บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2533 ให้มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) กรมชลประทาน และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกันศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาล้างแ่งล้นที่เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและน้ำเสียในชุมชน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เริ่มดำเนินงานศึกษาวิจัยตามโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา โดยดำเนินงานด้านการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งมี 4 ระบบ ดังนี้ 1) ระบบบำบัดน้ำเสียโดยใช้บ่อบำบัด 5 บ่อ บ่อดกตะกอน 1 บ่อ บ่อผึ่ง 3 บ่อ บ่อปรับสภาพ 1 บ่อ 2) ระบบที่ใช้พืชและหญ้ากรองน้ำเสีย 3) ระบบพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม 4) บำบัดด้วยแปลงพืชป่าชายเลน และเทคโนโลยีด้านการกำจัดขยะโดยใช้กล้องคอนกรีต นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ต้นแบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสียโดยวิธีการธรรมชาติช่วยธรรมชาติตามแนวพระราชดำริ เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนที่สนใจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียและการกำจัดขยะชุมชนอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ เช่น 1. ภาคเหนือตั้งอยู่ที่จังหวัดพะเยา 2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี 3. ภาคตะวันออกตั้งอยู่ที่จังหวัดจันทบุรี 4. ภาคกลางตั้งอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี 5. ภาคตะวันตกตั้งอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี และ 6. ภาคใต้ตั้งอยู่ที่จังหวัดตรัง (โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2564)

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียและการกำจัดขยะชุมชน ตามแนวพระราชดำริ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ที่ตึก 3 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และใน พ.ศ. 2563 เกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยรอบแรก ในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2563 พบอัตราการติดเชื้อในประเทศไทย จำนวน 2,369 คน มีผู้เสียชีวิต 30 คน ผู้ป่วยรายใหม่ 111 คน ในกรุงเทพและจังหวัดนนทบุรี 1,250 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 101 คน ภาคเหนือ 86 คน ภาคกลาง 332 คน และภาคใต้ 409 คน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563ก) และจากสถิติ เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2563 ประเทศไทยมีการระบาดและมีจำนวนผู้ติดเชื้อโควิด-19 จำนวน 2,826 คน จำนวนผู้รักษาหาย 2,352 คน คิดเป็นร้อยละ 83.2 ร้อยละของการรักษาหายอยู่ในลำดับที่ 2 ของโลกรองจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (กรมควบคุมโรค

กระทรวงสาธารณสุข, 2563ข) ส่วนการระบาดรอบที่ 2 ในประเทศไทยนั้น เริ่มช่วงปลายเดือน ธันวาคม พ.ศ.2563 มีความต่างจากการระบาดระลอกแรกในหลายด้าน เช่น จำนวนผู้ติดเชื้อมี จำนวนมากกว่า มีการกระจายไปหลายจังหวัด ทำให้คาดว่า การระบาดรอบที่ 2 คงไม่หมดไปอย่างรวดเร็วเหมือนรอบแรก (สุรัชย์ โชคครรชิตไชย, 2563) แม้ระบบควบคุมโรคของประเทศไทย มีการ แยกผู้ป่วยที่ติดเชื้อหรือเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้อย่างรวดเร็วแต่การระบาดในประเทศไทยก็ยังคง ดำเนินอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนเนื่องจากทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการใช้เทคโนโลยี เหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อตัวบุคคลทั้งสิ้นมี การรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) รวมถึงสัมพันธภาพในครอบครัวและชุมชนลดลง ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป (บัญชา เกิดมณี, สุรัชย์ ธรรมทวีธิกุล, ญาณพินิจ วชิรสุรงค์, บดินทร์ ชาติสุขขบท, และสมบัติ ทิฆมทรัพย์, 2563)

จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงที่โควิด-19 ระบาดหนัก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายใน จังหวัดทั้งการเรียน การทำงาน การใช้บริการต่างๆ รวมถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะในการข้ามพรมแดนที่เป็นปกติระหว่างเพื่อนบ้านเนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่ติด กับประเทศลาว จึงทำให้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่สามารถลงพื้นที่อบรมให้ความรู้ได้ทางศูนย์ฯ จึงปรับรูปแบบการอบรมให้ความรู้เพื่อให้เข้ากับ สถานการณ์ของโรคโควิด-19 เป็นการอบรมผ่านระบบออนไลน์ โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมการอบรม หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียและการกำจัดขยะชุมชน โดยมีการวัดผลก่อนอบรมให้ความรู้ และหลังอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจแก่ผู้เข้าร่วมรับการอบรมของทางศูนย์ฯ ดังนั้นผู้วิจัยจึง สนใจที่จะศึกษาการเปรียบเทียบการวัดผลและประเมินผลการอบรมของผู้เข้าอบรมผ่านระบบ ออนไลน์ และเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมหลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัด น้ำเสียและการกำจัดขยะชุมชน โดยจำแนกตามอายุของผู้เข้ารับการอบรมในช่วงสถานการณ์โควิด- 19 ประจำปีพ.ศ. 2564 เพื่อให้ทราบก่อนอบรมและหลังอบรมผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นมาก น้อยเพียงใด และนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอบรมหลักสูตรครั้งต่อไปให้ ได้ผลดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1. เพื่อหาความสัมพันธ์ของช่วงอายุที่มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ของผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์

2.2. เพื่อเปรียบเทียบและวัดผลความรู้ ความเข้าใจ ก่อนการเข้าอบรมและหลังการอบรม หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียและการกำจัดขยะชุมชน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ หลักสูตรการบำบัดน้ำเสียชุมชน และหลักสูตรการกำจัดขยะชุมชน ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ไม่น้อยกว่า 177 คน ซึ่งคำนวณจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1. เพศของผู้เข้าอบรม ประกอบด้วย (1) เพศหญิง (2) เพศชาย 2. อายุ ประกอบด้วย (1) 18-19 ปี (2) 19-20 ปี (3) 20-21 ปี (4) 21-22 ปี

3.2.2 ตัวแปรตามคือ ความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมอบรมผ่านระบบออนไลน์ ก่อนอบรมและหลังอบรมมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชนและการจัดการขยะชุมชนเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ และเปรียบเทียบความคิดเห็นก่อนและหลังการอบรมทั้ง 2 หลักสูตร โดยจำแนกตามอายุของผู้เข้ารับการอบรม โดยมี 2 หลักสูตร ประกอบด้วย (1) หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชน (2) หลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชนของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1.1 สร้างแบบสอบถาม

4.1.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อปรับปรุงและแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม จำนวน 3 ท่าน

4.1.3 ผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยค่า IOC หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชนมีค่าเท่ากับ 0.82 และหลักสูตรการกำจัดขยะชุมชนมีค่าเท่ากับ 0.91

4.1.4 นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยการตอบแบบสอบถามในรูปแบบ Online ผู้วิจัยทำด้วย Google form พร้อมส่งลิงค์แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมอบรมผ่านระบบออนไลน์ ก่อนเข้าอบรมและหลังอบรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หลักสูตร ดังนี้

4.2.1 หลักสูตรที่ 1 เป็นแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสียชุมชน จำนวน 10 ข้อ

4.2.2 หลักสูตรที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำจัดขยะชุมชน จำนวน 20 ข้อ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 นำผลการวิจัยไปต่อยอด และพัฒนาประสิทธิภาพของหลักสูตรการให้ความรู้ ความเข้าใจและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้าร่วมอบรมผ่านระบบออนไลน์ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาควิชาออกเสียงเหนือ

5.2 ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรในด้านการอบรมให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ และเป็นประโยชน์ต่อศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาควิชาออกเสียงเหนือ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของศูนย์

ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เพื่อวางแผนพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยี การบำบัดน้ำเสียและหลักสูตรเทคโนโลยีการจัดขยะชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

6.1 ดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้ประสานงานที่จะเข้ารับการอบรมผ่านระบบออนไลน์

6.2 กิจกรรมที่ดำเนินการในระหว่างการเข้าร่วมอบรมผ่านระบบออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

6.2.1 08.00-08.30 น. ลงทะเบียนผ่านระบบออนไลน์

6.2.2 08.30-09.30 น. การวัดผลความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมก่อนอบรมหลักสูตร เทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียและการจัดขยะชุมชน

6.2.3 09.30-10.10 น. กล่าวต้อนรับและกล่าวความเป็นมาของโครงการ ศึกษาวิจัย และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยรศ.ดร.อนุชา เพียรชนะ ผู้จัดการศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ

6.2.4 10.10-10.45 น. บรรยายให้ความรู้เรื่อง เทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชนจาก วิทยาการของทางโครงการฯ นางสาวช่อผกา วงษ์สมบัติ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

6.2.5 10.45-11.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

6.2.6 11.00-12.00 น. รับชมวิดีโอเรื่อง เทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชนของ โครงการฯ

6.2.7 12.00-13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

6.2.8 13.00-13.35 น. การบรรยายให้ความรู้เรื่อง เทคโนโลยีการจัดขยะชุมชน จากวิทยาการของทางโครงการฯ นางสาวจิรญา แก้วปัทมชัย นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

6.2.9 13.35-14.20 น. รับชมวิดีโอเรื่อง เทคโนโลยีการจัดขยะชุมชนของ โครงการฯ

6.2.10 14.20-15.00 น. สรุปลองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมเรื่องเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชนและการกำจัดขยะชุมชนจากวิทยากรของทางโครงการฯ

6.2.11 15.00-15.20 น. แลกเปลี่ยนประเด็นที่สงสัย

6.2.12 15.20-16.00 น. การวัดผลความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมหลังอบรมหลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย และหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน

6.2.13 16.00 น. กล่าวปิดงาน

6.3 ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 177 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยหลักสูตรที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย จำนวน 10 ข้อ และหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ของ Likert (1967) โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ทั้ง 5 ระดับ โดยหาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนของคำถามของคะแนนเป็นตัวชี้วัด นำมาเทียบกับเกณฑ์โดยกำหนดเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 25-26)

4.51-5.00 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

8. ผลการวิจัย

การศึกษาความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยวิเคราะห์ระดับความรู้ ความเข้าใจ ก่อนอบรมและหลังอบรม และการหาความสัมพันธ์ของช่วงอายุที่มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ จำนวน 2 หลักสูตร ได้ผลตามตารางที่ 1-7 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศหญิง	134	75.70
1.2 เพศชาย	43	24.29
2. อายุ		
2.1 18-19 ปี	47	26.55
2.2 20-21 ปี	20	11.29
2.3 22-23 ปี		
2.4 24-25 ปี	60	33.89
	50	28.24
รวม	177 คน	100

8.1 ความสัมพันธ์ของช่วงอายุที่มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์

ผลการวิเคราะห์พบว่า การวัดผลความรู้ ความเข้าใจ หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย จำนวน 10 ข้อ และหลักสูตรเทคโนโลยีการจัดการขยะชุมชน จำนวน 20 ข้อ ก่อนอบรมและหลังการอบรม โดยมีผู้เข้าอบรมจำนวน 177 คน ซึ่งจำแนกตามอายุของผู้เข้าอบรมแต่ละหลักสูตรเพื่อหาความสัมพันธ์ของช่วงอายุที่มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ของผู้เข้าอบรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมในภาพรวมหลักสูตร
เทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชน จำนวน 10 ข้อ โดยแยกตามอายุของผู้เข้าอบรม

ความรู้ ความเข้าใจ	อายุ	อบรมก่อน		อบรมหลัง		t	p
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
หลักสูตรเทคโนโลยี การบำบัดน้ำเสียชุมชน	18-19 ปี	3.38	0.59	3.37	0.59	0.06	0.47
	20-21 ปี	3.28	0.89	3.58	0.94	-1.52	0.07
	22-23 ปี	3.35	0.52	3.42	0.53	-0.59	0.27
	24-25 ปี	3.69	0.60	3.78	0.61	-0.30	0.38
รวม		3.42	0.46	3.54	0.18	-0.77	0.22

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชน ก่อนอบรมในภาพรวม
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.42) และหลังการอบรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.54) ดังนั้น
เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับความ
เชื่อมั่น 0.05 และช่วงอายุที่เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์คือ ช่วงอายุ 24-25 ปี ทั้ง
ก่อนอบรมและหลังอบรม ($\bar{x}$ =3.69) และ ($\bar{x}$ =3.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมในภาพรวมหลักสูตร
เทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน จำนวน 20 ข้อ โดยแยกตามอายุของผู้เข้าอบรม

ความรู้ ความเข้าใจ	อายุ	อบรมก่อน		อบรมหลัง		t	p
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
หลักสูตรเทคโนโลยี การกำจัดขยะชุมชน	18-19 ปี	4.63	0.67	4.31	0.67	-3.53	0.00
	20-21 ปี	4.08	0.99	4.25	1.01	-1.32	0.10
	22-23 ปี	4.19	0.58	4.26	0.59	-0.89	0.18
	24-25 ปี	4.19	0.58	4.39	0.66	-2.34	0.01
รวม		4.27	0.18	4.30	0.19	-4.09	0.00

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชนก่อนอบรมและหลังอบรมในภาพรวม อยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X}$ =4.27) และ ($\bar{X}$ =4.30) ดังนั้นเมื่อทดสอบทางสถิติพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และช่วงอายุที่เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ก่อนอบรมคือ ช่วงอายุ 18-19 ปี ($\bar{X}$ =4.63) และหลังอบรมคือ ช่วงอายุ 24-25 ปี ($\bar{X}$ =3.78) ตามลำดับ

8.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์พบว่า การวัดผลความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย และหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน ของผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ก่อนอบรมและหลังการอบรม จำนวน 177 คน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนและหลังการอบรมของผู้เข้าอบรมหลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชน

ความรู้ ความเข้าใจ	ก่อน			หลัง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชน	3.42	0.16	ปานกลาง	3.54	0.18	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความรู้ ความเข้าใจผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ในภาพรวมก่อนอบรมหลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.42) และในภาพรวมหลังอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.54) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนและหลังการอบรมของผู้เข้าอบรมหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน

ความรู้ ความเข้าใจ	ก่อน			หลัง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
หลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน	4.27	0.18	มาก	4.30	0.19	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ในภาพรวมก่อนอบรมและหลังอบรมหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน อยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X}$ =4.27) และ ($\bar{X}$ =4.30) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมความรู้ ความเข้าใจของหลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย และหลักสูตรเทคโนโลยีการจัดการขยะชุมชน

ความรู้ ความเข้าใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย	3.48	0.19	ปานกลาง
2. หลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน	4.28	0.00	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ความรู้ ความเข้าใจในภาพรวมของผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ในหลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.48) และในภาพรวมหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.28) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภาพรวมความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมทั้ง 2 หลักสูตร เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการอบรมของแต่ละหลักสูตรไม่แตกต่างกัน ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยความรู้ ความเข้าใจในภาพรวมก่อนอบรมและหลังอบรม
หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย และหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน

ความรู้ ความเข้าใจ	ก่อน		หลัง		F	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1.หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย	3.42	0.16	3.54	0.18	0.98	0.55
2. หลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะ	4.27	0.18	4.30	0.19	0.89	0.77

จากตารางที่ 7 พบว่า ความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังอบรมผ่านระบบออนไลน์ หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชนและหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ตามลำดับ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อหาความสัมพันธ์ของช่วงอายุที่มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์พบว่า หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียก่อนอบรมช่วงอายุ 24-25 ปี ทั้งก่อนอบรมและหลังอบรม ($\bar{x}$ =3.69) และ ($\bar{x}$ =3.78) ส่วนการวัดผลหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชนก่อนอบรมช่วงอายุ 18-19 ปี ($\bar{x}$ =4.63) และหลังอบรมคือช่วงอายุ 24-25 ปี ($\bar{x}$ =4.28) ดังนั้นเมื่อทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุที่เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์โดยภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับความเชื่อมั่น 0.05 และการวัดผลความรู้ ความเข้าใจ หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียก่อนอบรมและหลังอบรมในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยร้อยละ 3.48 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจโดยรวมไม่แตกต่างกัน ตามลำดับ ส่วนการวัดผลหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชนในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เฉลี่ยร้อยละ 4.28 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อหาความสัมพันธ์ของช่วงอายุที่มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ของผู้เข้าอบรมผ่านระบบออนไลน์ ณ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตามแนวพระราชดำริภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 177 คน จำนวน 2 หลักสูตร พบว่า หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัด

น้ำเสียก่อนอบรมช่วงอายุ 24-25 ปี ทั้งก่อนอบรมและหลังอบรม ($\bar{X}=3.69$) และ ($\bar{X}=3.78$) ส่วนการวัดผลหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชนก่อนอบรมช่วงอายุ 18-19 ปี ($\bar{X}=4.63$) และหลังอบรมคือช่วงอายุ 24-25 ปี ($\bar{X}=3.78$) ดังนั้นเมื่อทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุที่เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ประโยชน์โดยภาพรวมมีความรู้ ความเข้าใจ ไม่แตกต่างกันอย่างที่มีระดับความเชื่อมั่น 0.05 โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยน้ำลินเทียมแก้ว (2560) ได้ศึกษาการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560 พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักวิทยบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างที่มีระดับความเชื่อมั่น 0.05

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ หลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียก่อนอบรมและหลังอบรมก่อนอบรมหลักสูตรเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$) และหลังอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$) ซึ่งในภาพรวมสรุปได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยร้อยละ 3.48 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนการวัดผลหลักสูตรเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชนก่อนอบรมและหลังอบรม อยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X}=4.27$) และ ($\bar{X}=4.30$) ซึ่งในภาพรวมสรุปได้ว่า อยู่ในระดับมาก เฉลี่ยร้อยละ 4.28 ดังนั้นเมื่อทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรก่อนและหลังอบรมเพิ่มมากขึ้น และในภาพรวมสรุปได้ว่า ไม่แตกต่างกันอย่างที่มีระดับความเชื่อมั่น 0.05 ตามลำดับ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณิ อังสิทธิพนพร (2558) เรื่องความพึงพอใจในการฝึกอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของครูภาษาอังกฤษใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรีได้ทำการวิจัย พบว่าครูภาษาอังกฤษมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านสิ่งสนับสนุนในการอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข. (2563ก). *คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563ข). *รายงานโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2564). *ความเป็นมาของโครงการฯ*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. *การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม*, 3(1), 22-25.
- บัญชา เกิดมณี, สุรัชย์ ธรรมวิจิตรกุล, ญาณพิณิจ วชิรสุรงค์, บดินทร์ชาติ สุขบพ, และสมบัติ ทิฆมทรัพย์. (2563). *แนวคิดและทิศทางการแก้ปัญหาโควิด-19*. *วารสารก้าวหน้าโลก วิทยาศาสตร์*, 20(1), 1-12.
- ศิริเพ็ญ นัยชิต. (2540:65). *ความคิดเห็นของพนักงานที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารระดับกลางของการท่าเรือแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชนันท์ เปรมกมลธรรม. (2546). *ทัศนคติต่อการฝึกอบรมของพนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรัชย์ โชคครรชิตไชย. (2563). *การระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในประเทศไทย*. *วารสารเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย*. เข้าถึงข้อมูลได้จาก: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JPMAT/article/view/242185>
- น้ำลิน เทียมแก้ว. (2560). *การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560*. เข้าถึงข้อมูลได้จาก: <https://library.msu.ac.th/msugreenlibrary/file/group-5/5.2-7%20%E0%B8%A3%E0%B8%B2% A3.pdf>

วรรณิ อังสิทธิพนพร. (2558). ความพึงพอใจในการฝึกอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของครู
ภาษาอังกฤษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด
สุพรรณบุรี. *วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*.8(3),
หน้า 1023-1036

Krejcie, R. V., & Morgen, D.w. (1970). *Determining sample size for research activities.*
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1967). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.

กลยุทธ์เชิงเนื้อหา: การสื่อสารบนเว็บของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

Content Strategy: Communication on Web of Academic Libraries

ปวิภาณ ผลมัตย์ Patiphan Pholmat¹

ศรินภา พิมพอร์ณ Sirinapa Pimaran^{2*}

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บที่สอดคล้องกับแนวทางการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจากบทความวิจัย ซึ่งผู้เขียนได้ประยุกต์ใช้แนวทางการศึกษาเชิงปริทัศน์วรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากบทความวิจัยที่เผยแพร่ในฐานข้อมูลวารสารไทยของระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) การปริทัศน์วรรณกรรมครั้งนี้มีบทความที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 12 บทความ ผลการปริทัศน์วรรณกรรมสามารถจำแนกได้ 4 ประเด็น คือ 1) การสื่อสารเนื้อหาบนเว็บ อันประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ เว็บในงานสื่อสารของห้องสมุด เนื้อหาในการสื่อสาร รูปแบบเนื้อหา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร และช่วงเวลาและความถี่ในการสื่อสาร 2) การประเมินผลการใช้กลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บของห้องสมุด 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บ ซึ่งมีผลมาจากลักษณะของเนื้อหาและความสนใจของผู้รับสาร และ 4) ปัญหาและอุปสรรคของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บ อันประกอบด้วยประเด็นย่อย คือ ด้านเนื้อหา ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และด้านการประเมินผล

คำสำคัญ: กลยุทธ์เชิงเนื้อหา การออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย การสื่อสารบนเว็บ

¹ นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar e-mail: patiphan.pholmat@gmail.com

^{2*} นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต (นิเทศศาสตร์) สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Ph.D. Candidate (Communication Arts), School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University

e-mail: pimaran.sirinapa@gmail.com

Abstract

This academic article proposes to study content strategy for communication on web that is relevant to user experience design approach of academic libraries in Thailand which are founded in research articles. Thus, this study uses a systematic review methodology to analyze and synthesize those research articles are published in databases of Thai Journals Online (ThaiJO). There are 12 research articles which are included specified criteria for systematic review. The results of the literature review can be divided into 4 issues: 1) communication on web which can be separated into sub-issues: web in communication works of the libraries, contents in communication, content formats, factors influenced to the communication, and timing and frequency of content communication 2) evaluation method of content strategy usage for communication on web, 3) successful factor of content strategy for communication on web which could be content patterns and library users' interests, and 4) problems of content strategy for communication on web which can be separated into sub-issues: content, administration, human resource, and evaluation.

Keywords: content strategy, user experience design, academic libraries, communication on web

1. บทนำ

กระบวนการทัศน์ของการพัฒนางานห้องสมุดมหาวิทยาลัยในทศวรรษที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีการนำแนวคิดการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ (User experience design) มาใช้ในงานบริการทรัพยากรสารสนเทศ และการใช้พื้นที่ โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวเชื่อมประสานเปรียบเสมือนรูปแบบการบริหารงานที่คล้ายคลึงกับองค์กรแสวงหาผลกำไรหรือบริษัทในการทำความเข้าใจความต้องการของลูกค้าอย่างลึกซึ้ง และสามารถส่งมอบบริการและผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ประสบการณ์การใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสภาวะการณ์ของพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่งสะท้อนได้จากสถิติจำนวนสมาชิกที่ลดน้อยลง กอปรกับพฤติกรรมการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เปลี่ยนเป็นการอ่านบนหน้าจอสื่อดิจิทัล ทำให้ห้องสมุดจำเป็นต้องปรับตัวต่อพลวัตของงานบริการห้องสมุดและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งนอกจากการพัฒนาบริการใหม่และทันสมัยแล้ว กลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญคือการมุ่งเน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งโน้มน้าวให้เกิดการใช้ห้องสมุดมากที่สุด (Datig, 2018, pp. 63-69) เช่นนั้นแล้วการสื่อสารที่ดีย่อมทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกเสมือนผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจและมีประสบการณ์ที่ดีต่อภาพลักษณ์องค์กรของห้องสมุด คำว่า “เนื้อหา” ในกระบวนการสื่อสารจึงเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้ใช้จะมองเห็น อ่าน เรียนรู้ และมีประสบการณ์ร่วม (Halvorson & Rach, 2009, p. 94) จึงทำให้ปัจจุบันกลยุทธ์เชิงเนื้อหาได้รับความนิยมและเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการออกแบบประสบการณ์การสื่อสารทั้งการสร้างสรรค์เนื้อหา วิธีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ตรงประเด็นเหมาะกับกลุ่มเป้าหมายและช่องทาง รวมถึงปรับปรุงกิจกรรมทางการตลาดและบริการได้ทันที่ ห้องสมุดจึงเล็งเห็นประโยชน์ของการนำกลยุทธ์เชิงเนื้อหามาประยุกต์ใช้ (Courtney & Heidi, 2019, p. 8)

ปัจจุบันห้องสมุดหลายแห่งต่างให้ความสำคัญแก่การสื่อสารบนเว็บ ด้วยคุณสมบัติการเป็นช่องทางการสื่อสารแบบสองทางในงานประชาสัมพันธ์และการตลาด บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าวิจัยกล่าวคือ ห้องสมุดสามารถส่งสารไปยังผู้ใช้บริการ ในขณะเดียวกันผู้ใช้บริการสามารถแสดงความคิดเห็นทั้งในแง่บวกและลบต่อการสื่อสารและบริการของห้องสมุดได้ทันที (Baro, Edewor, & Sunday, 2014, p. 864) นอกจากนี้ผู้ใช้บริการอาจส่งต่อแบ่งปันข่าวสารของห้องสมุดไปยังผู้ใช้บริการคนอื่น กลายเป็นเครือข่ายทางสังคมหรือชุมชนออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคม (Social media) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ยูทูบ (YouTube) เป็นต้น

อีกทั้งพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมของผู้ใช้บริการห้องสมุดที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ห้องสมุดมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเว็บในงานห้องสมุดกันอย่างแพร่หลาย (Boateng & Quan Liu, 2014)

จากการสำรวจวรรณกรรมเบื้องต้น แม้ว่าห้องสมุดจะมีการนำเทคโนโลยีเว็บมาใช้ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพราะคุณสมบัติของเทคโนโลยีดังกล่าวและสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการห้องสมุดในการใช้สื่อดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังไม่พบงานวิจัยหรือผลงานวิชาการใดกล่าวถึงกลยุทธ์เชิงเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารบนเทคโนโลยีเว็บของห้องสมุดไทยโดยตรง ทำให้ไม่สามารถมองเห็นภาพรวมของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการใช้เทคโนโลยีเว็บในบริบทสังคมไทย รวมถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรค ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงสนใจรวบรวมและสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บที่กระจายอยู่ภายในงานวิจัยที่เผยแพร่บนฐานข้อมูลวิชาการและมีความน่าเชื่อถือในประเทศไทย โดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริทัศน์วรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) ซึ่งถือได้ว่าบทความนี้จะแหล่งสะท้อนเนื้อหาความรู้ให้ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนากลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนต่อไป

2. ขอบเขตของกลยุทธ์เชิงเนื้อหา

ความหมายของกลยุทธ์เชิงเนื้อหา (Content strategy) หมายถึงแผนการสร้างสรรค์เผยแพร่ และกำกับเนื้อหาบนเว็บ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือโครงการต่าง ๆ รวมถึงสร้างความพึงพอใจต่อความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งในบางครั้งกลยุทธ์เชิงเนื้อหาเน้นมุมมองด้านบรรณาธิการ โครงสร้าง และเทคนิคต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหา ในขณะที่เดียวกันสามารถสร้างกลยุทธ์เชิงเนื้อหาในระนาบเดียวกับกลยุทธ์ธุรกิจระดับสูง กลยุทธ์นี้จึงส่งผลกระทบในวงกว้างระดับกิจการ ฉะนั้นการมีกลยุทธ์เชิงเนื้อหาทำให้องค์กรเลือกใช้กลวิธีการสื่อสารอย่างชาญฉลาดและเป็นการตัดสินใจด้วยข้อมูลมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามกลยุทธ์เชิงเนื้อหาจะไม่ครอบคลุมกลวิธีการสื่อสารแบบต่อเนื่องในลักษณะเดิมและไม่เป็นพลวัต เช่น บทความบรรณาธิการ บริการระบบฐานความรู้ออนไลน์ บัญชีสื่อสังคม บริการบอกรับบนแท็บเล็ต เป็นต้น โดยองค์ประกอบหลัก (core strategy) ของกลยุทธ์เชิงเนื้อหานี้ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ (1) เนื้อหา (substance) หมายถึง สิ่งที่ต้องการสื่อสารออกไปยังผู้รับสาร เช่น หัวข้อ ประเภทเนื้อหา แหล่งข้อมูล เป็นต้น (2) โครงสร้าง (structure) หมายถึง การเรียงลำดับ การจัดหมวดหมู่ การจัดรูปแบบ และการแสดงผลเนื้อหา ซึ่ง

อาจหมายถึงสถาปัตยกรรมสารสนเทศ (IA) เมตาเดตา (metadata) การสร้างรูปแบบข้อมูล (data modeling) และกลยุทธ์เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ (linking strategies) (3) ขั้นตอนการทำงาน (workflow) ประกอบด้วย กระบวนการ เครื่องมือ และบุคลากรที่จำเป็นสำหรับริเริ่มและดูแลเนื้อหาให้มีคุณภาพ และ (4) การกำกับ (governance) คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับเนื้อหาและกลยุทธ์เชิงเนื้อหาที่จัดทำขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสื่อสารออกไปแล้ว (Halvorson & Rach, 2009, p. 94)

ทั้งนี้ ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (Datig, 2018, pp. 63-64)

1. ขั้นการวางแผน ได้แก่ การตรวจสอบเนื้อหาที่มีอยู่แล้ว (content audit) ด้านคุณภาพและความทันสมัย การศึกษาผู้ใช้บริการ (user persona) การกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารเนื้อหา (content vision statement) และการวางกลยุทธ์ช่องทางการสื่อสาร (Channel strategy) ขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนโดยอาศัยข้อมูลประสบการณ์ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีเว็บในปัจจุบัน ซึ่งได้จากการศึกษาผู้ใช้บริการและเอกสารเชิงประจักษ์ของห้องสมุด

2. ขั้นการปฏิบัติการ ได้แก่ การกำหนดแผนงานและระยะเวลา (editorial calendar) การกำหนดผู้รับผิดชอบและแนวทางการแก้ปัญหา (workflow documents) และการกำหนดมาตรฐานการสร้างสรรคเนื้อหา (editorial standards) ขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนทางเพื่อไปสู่เป้าหมายของการสื่อสารที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนวางแผนอย่างละเอียด

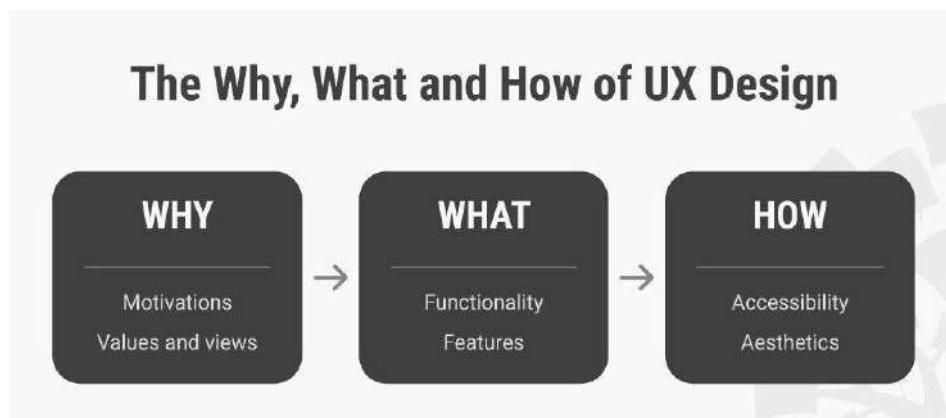
3. ขั้นประเมินผล โดยห้องสมุดสามารถประเมินผลเป็นระยะตามความคืบหน้าของแผนงานและเป้าหมายงาน ซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลสื่อสังคม (social media analytics) แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น โดยเป็นวิธีการประเมินผลทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทำให้ผู้ปฏิบัติงานค่อย ๆ มองเห็นความก้าวหน้าและความสำเร็จของตนเอง ไม่กดดันและเป็นแรงผลักดันในการทำงานอีกด้วย

3. เครื่องมือของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาและการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้

กลยุทธ์เชิงเนื้อหาได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ (User experience design) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า ยูเอ็กซ์ ดีไซน์ (UX design) ซึ่งเป้าหมายหลักของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาคือการใช้คำและข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์เนื้อหาที่มีลักษณะไม่กำกวมให้มีประสบการณ์ผู้ใช้มีความหมายและปฏิสัมพันธ์ นั่นหมายความว่าผู้ใช้เว็บจะสามารถอ่าน เรียนรู้ และมองเห็น

ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าถึงเว็บของห้องสมุด รวมถึงเนื้อหาที่มีปริมาณมากเกินไปจนความจำเป็นอาจทำให้เกิดอุปสรรคต่อการใช้งานง่าย (user-friendly) ตลอดจนการใช้ภาษาก็มีอิทธิพลต่อผู้ใช้ และเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นในการสร้างกลยุทธ์เชิงเนื้อหาอีกด้วย (Jones, 2010, pp. 44-45; Lovinger, 2007, ออนไลน์)

ทั้งนี้หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งในการออกแบบ ยูเอ็กซ์ ดีไซน์ (UX design) ควรพิจารณาถึงเหตุผล (why) อะไร (What) และวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ (How) เหตุผล ซึ่งเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจของผู้ใช้ในการนำผลิตภัณฑ์มาใช้ (Motivations) หรือผู้ใช้งานจะเกี่ยวข้องกับงานที่ผู้ใช้งานต้องการจะทำหรือกับค่านิยม (Values) และมุมมอง (Views) ที่ผู้ใช้งานเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตน และอะไร (What) คือสิ่งที่ผู้ใช้งานสามารถใช้ผลิตภัณฑ์และฟังก์ชันนั้นๆ สุดท้าย (How) เหตุผล เกี่ยวข้องกับการออกแบบฟังก์ชันการใช้งานในรูปแบบที่เข้าถึงได้และออกแบบได้ดี (International Design Foundation, 2022, ออนไลน์) ตามภาพประกอบดังนี้

ภาพ 1 รูปแบบการออกแบบ ยูเอ็กซ์ ดีไซน์ (UX design)

จาก <https://www.interaction-design.org/literature/topics/ux-design>

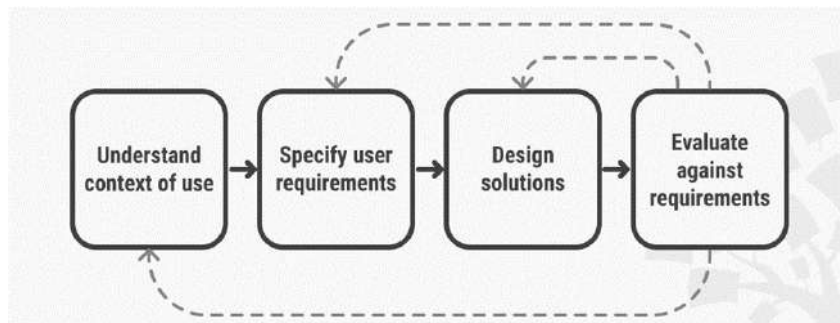
การใช้หลักการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้งานกับกลยุทธ์เนื้อหา ทำให้เข้าใจบุคลิกลักษณะของผู้ใช้ได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาออนไลน์ของเว็บและสื่อสังคมห้องสมุดได้อย่างตรงจุด ซึ่งโดยทั่วไปห้องสมุดมักสร้างสรรค์เนื้อหาโดยไม่คำนึงถึงการวางแผนแบบองค์รวม เพราะแท้จริงแล้วการมีกลยุทธ์เชิงเนื้อหาที่ดีนั้นก็เปรียบได้กับบทบาทของบรรณารักษ์ในการเป็นผู้นำการปฏิบัติงานด้านการจัดการสารสนเทศและสนับสนุนผู้ใช้บริการในการสืบค้น คัดเลือก และประเมินสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ (Newton & Riggs, 2016)

ทั้งนี้การออกแบบผู้ใช้นั้นจึงมีความจำเป็น เนื่องจากการออกแบบ UX ครอบคลุมเรื่องราวความเป็นอยู่ ประสบการณ์ของผู้ใช้ทั้งหมด จึงเป็นความหลากหลาย ซึ่งการออกแบบ UX จึงต้องคำนึงถึงมิติที่หลากหลาย เช่น การออกแบบภาพ (visual design) การเขียนโปรแกรม (programming) จิตวิทยา (psychology) และการออกแบบการโต้ตอบ (interaction design)

การออกแบบสำหรับผู้ใช้ต้องคำนึงถึงขอบเขตที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับความสามารถในการเข้าถึงและข้อจำกัดทางกายภาพอื่น ๆ ของผู้ใช้ที่มีความแตกต่าง เช่น การอ่านข้อความขนาดเล็ก เป็นต้น ทั้งนี้การออกแบบ UX แตกต่างกันไป แต่โดยรวมจะประกอบด้วย การวิจัยผู้ใช้ (user research) การสร้างตัวตน (creating personas) การออกแบบโครงสร้าง (designing wireframes) และต้นแบบเชิงโต้ตอบ (interactive prototypes) ตลอดจนการออกแบบการทดสอบ (testing designs)

ปัจจัยเหล่านี้เป็นหลักการของการออกแบบ UX โดยรูปแบบของกระบวนการทำงานที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง user-centered work process และใช้ข้อมูลของผู้ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและความต้องการของผู้ใช้อย่างเหมาะสมที่สุด ประการแรก คือ 1) การทำความเข้าใจบริบทที่ผู้ใช้จะใช้ระบบ (Understand context of use) 2) ระบุความต้องการของผู้ใช้ (Specify user requirements) 3) ขั้นตอนการออกแบบ ซึ่งออกแบบพัฒนาทางออก (Design solutions) 4) ขั้นตอนการประเมิน (Evaluation against requirements) โดยประเมินผลลัพธ์ของการประเมินโดยเทียบกับบริบทและข้อกำหนดของผู้ใช้ เพื่อตรวจสอบว่าการออกแบบทำงานได้ดีเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเมินความใกล้เคียงกับระดับที่ตรงกับบริบทเฉพาะของผู้ใช้เพียงใด และตอบสนองความต้องการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของผู้ใช้ (International Design Foundation, 2022)

ภาพที่ 2 หลักการของการออกแบบยูเอ็กซ์ ดีไซน์ (UX design)

จาก <https://www.interaction-design.org/literature/topics/ux-design>

Datig (2018, p. 65) จึงรวบรวมเครื่องมือที่เอื้อให้การวางแผนของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ซึ่งผู้กำหนดกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสามารถตั้งคำถามเชิงการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การตรวจสอบเนื้อหา (content audit) คือ กระบวนการของการบันทึกรายละเอียดของเนื้อหาออนไลน์ของห้องสมุดทั้งหมดไว้ในไฟล์สเปรดชีต (spreadsheet) ซึ่งเป็นคำชุดอธิบายต่าง ๆ ของเนื้อหา เช่น เนื้อหาใดบ้างที่ห้องสมุดไว้ให้ผู้ใช้แล้ว คุณภาพของเนื้อหาคืออะไร เนื้อหา มีความชัดเจนและทันสมัยหรือไม่ เป็นต้น

2. คุณลักษณะของผู้ใช้ (user persona) คือ การอธิบายประเภทของผู้ใช้ห้องสมุด อาจใช้ข้อความหรือรูปภาพก็ได้ เช่น ใครเป็นผู้ใช้ห้องสมุด ห้องสมุดสามารถช่วยเหลืออะไรได้บ้าง เนื้อหาห้องสมุดสอดคล้องกับลักษณะผู้ใช้หรือไม่ เป็นต้น

3. วิสัยทัศน์ของเนื้อหา (content vision statement) คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่บ่งบอกแนวทางสำหรับเนื้อหาทั้งหมด เช่น ทำไมห้องสมุดจำเป็นต้องสร้างสรรค์และเผยแพร่เนื้อหาทำอะไรเนื้อหาจึงจะสามารถสนับสนุนงานของห้องสมุดต่อการบรรลุเป้าหมายระดับสถาบัน เป็นต้น

4. กลยุทธ์สำหรับช่องทางการสื่อสาร (channel strategy) คือ กระบวนการเชิงกลยุทธ์สำหรับการเผยแพร่เนื้อหาผ่านช่องทางที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละช่องทางมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน เช่น มีช่องทางการสื่อสารใดบ้าง (เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ ฯลฯ) มีแนวทางกำกับแต่ละช่องทางอย่างไรบ้าง จะเผยแพร่เนื้อหาใหม่ของห้องสมุดในแต่ละช่องทางอย่างไร เป็นต้น

4. วิธีการคัดเลือกเอกสาร

ผู้เขียนได้ทำการศึกษาด้วยวิธีวิจัยแบบการปริทัศน์วรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Littell, Corcoran, & Pillai, 2008, pp. 55-56) เพื่อการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บในประเทศไทยจากงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO: Thai Journals Online) โดยใช้กลยุทธ์ค้นคืนสารสนเทศแบบตรรกะบูลีน (Boolean logic) ประกอบด้วยคำค้น เนื้อหา AND ห้องสมุด AND (สื่อสังคม OR เว็บ OR “เทคโนโลยีเว็บ 2.0”) และ content AND library AND (“social media” OR web OR “library 2.0 technology”) และคัดกรองผลลัพธ์การค้นคืนให้แสดงเฉพาะบทความวิจัย

ที่เผยแพร่ระหว่าง ปี พ.ศ. 2554-2564 ทั้งนี้ผู้เขียนได้จัดทำเกณฑ์ในการพิจารณาบทความวิจัยเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

4.1 เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria)

1. เป็นบทความวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการ แนวทาง หรือกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บในบริบทห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย
2. ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
3. สามารถเข้าถึงเอกสารฉบับเต็มได้

4.2 เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1. เป็นบทความวิชาการหรือบทความปริทัศน์หนังสือ (Book review)
2. มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์เชิงเนื้อหาของหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ แต่มิใช่กลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
3. ตีพิมพ์เป็นภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
4. สามารถเข้าถึงเฉพาะบทคัดย่อหรือข้อมูลบรรณานุกรม

เมื่อผู้เขียนได้ดำเนินการสืบค้นและพิจารณาบทความตามเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออก ทำให้ได้รับบทความวิจัยที่นำมาปริทัศน์ จำนวน 12 รายการ ดังแสดงให้เห็นในตาราง 1

ตาราง 1 รายการบทความวิจัยกลยุทธ์เชิงเนื้อหา

ผู้แต่ง		ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อวารสาร	จำนวนหน้า
1	กัลยา ตันจະโร และพิมพ์ รำไพ เปรมสมิทธิ์	2555	การใช้สื่อสังคมเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	วารสาร บรรณารักษศาสตร์	16
2	จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์	2558	แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับงานประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	วารสารวิจัยสมาคม ห้องสมุดแห่งประเทศไทย	14
3	จุฬาลักษณ์ วิหังษ์	2563	ความต้องการของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อท้องถิ่นในยุคดิจิทัล	วารสารสารสนเทศ	8
4	มัจฉรินทร์ วุฒิกุล ศุภรชชตรา แสนวา และ สมรักษ์ สหวงศ์	2560	การใช้เทคโนโลยีห้องสมุด 2.0 ในงานบริการสารสนเทศของห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	BU Academic Review	14
5	ระวิกร พิมพ์พันธ์ และ อรนุช เสวตรัตนเสถียร	2555	การจัดบริการอ้างอิงเสมือนในห้องสมุดมหาวิทยาลัย	วารสาร บรรณารักษศาสตร์	26

ผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อวารสาร	จำนวนหน้า
6 รัชฎาภรณ์ มูลมาก	2555	การวางแผนกลยุทธ์การตลาดสำหรับงานบริการห้องสมุดของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	พินเนศวรสาร	12
7 รัฐธีร ปภัสร์ชัยโชติ และ อรุณฯ เศรษฐ์ตันเสถียร	2555	การใช้เทคโนโลยีเว็บ 2.0 ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ	วารสารสารสนเทศศาสตร์	16
8 เริงใจ เขียวอ่อน และกมล กาญจน์ สมประเสริฐศรี	2562	พฤติกรรม ความต้องการ และการรับรู้ ภาพลักษณ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษของผู้ใช้บริการ.	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	8
9 วงศกร ชัยรัตน์ถาวร แววดา เตชาทวีวรรณ และ สมชาย วรปัญญาไกร.	2557	การวิเคราะห์การใช้เพชบุ๊กของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย.	วารสารบรรณศาสตร์ มศว.	16
10 ศตพล ยศกรกุล และ กันยารัตน์ เคียวเช่น	2555	การพัฒนาบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเสมือนสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้แนวคิดห้องสมุด 2.0	วารสารสารสนเทศศาสตร์	18
11 อลิษา สรเดช และ อรุณฯ เศรษฐ์ตันเสถียร	2561	ความคาดหวังของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อทักษะของบรรณารักษ์ เรื่องเทคโนโลยีเว็บ 2.0 ที่ใช้สำหรับงานบริการสารสนเทศ	วารสารนาครบุตริปริทรรศน์	11
12 อุไรวรรณ ใจหาญ และ ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์	2560	การพัฒนารูปแบบการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการให้บริการสารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	19

5. ผลการปรัทัศน์วรรณกรรม

เมื่อพิจารณาบทความวิจัยตามเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออกแล้ว พบบทความที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด จำนวน 12 บทความ ผู้เขียนใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บในประเทศไทยและได้เรียบเรียงตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

5.1 การสื่อสารเนื้อหาบนเว็บ

ห้องสมุดในประเทศไทยส่วนใหญ่มีการสื่อสารเนื้อหาด้านการแบ่งปันข้อมูล/ความรู้จากหนังสือ บทความ สื่อต่าง ๆ และเว็บไซต์ที่น่าสนใจ โดยนำเทคโนโลยีเว็บมาใช้หลากหลายแพลตฟอร์ม

ได้แก่ เฟซบุ๊ก บล็อก (blog) ยูทูบ ทวิตเตอร์ ป้ายระบุ (Tagging) วิกี (Wiki) และกูเกิลพลัส (Google+) รองลงมาเป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมภายในห้องสมุด บริการตอบคำถาม การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศใหม่ ๆ รวมถึงผลการดำเนินงานของห้องสมุด ในขณะที่มีการใช้อินสตาแกรม (Instagram) เพื่อการประชาสัมพันธ์เท่านั้น (รัฐธีร์ ปภัสสรีย์โชติ และอรนุช เศวตรัตนเสถียร, 2555, หน้า 14) จะเห็นได้ว่าห้องสมุดส่วนใหญ่มีการใช้เฟซบุ๊กในการสื่อสารกับผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ได้ พฤติกรรมการสื่อสารบนโลกออนไลน์จะมีแนวโน้มที่จะใช้เฟซบุ๊กมากขึ้น การสื่อสารและงานบริการของห้องสมุดจำเป็นต้องปรับตัวเข้าสู่การทำงานออนไลน์บนเฟซบุ๊ก ทั้งบุคลากรต้องเรียนรู้การทำงานของเทคโนโลยีเว็บชนิดนี้และกำหนดกลยุทธ์เชิงเนื้อหาโดยละเอียด เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการให้ทันท่วงที

งานตอบคำถามการค้นคว้าและการวิจัย เทคโนโลยีที่นิยมใช้มากที่สุดคือ ระบบส่งข้อความโต้ตอบแบบทันที (IM: Instant messaging) เช่น เฟซบุ๊กเมสเซนเจอร์ (Facebook messenger) เป็นต้น เพราะห้องสมุดสามารถส่งสารที่ตรงกับความต้องการได้จากคำถามของผู้ใช้บริการได้ทันที รวมถึงการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การให้บริการ และห้องสมุดได้รับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพื่อกลับไปพัฒนาบริการและการสื่อสารได้อย่างง่ายและรวดเร็ว (ระวีกร พิมพพันธ์ และอรนุช เศวตรัตนเสถียร, 2555, หน้า 14; ศตพล ยศกรกุล และกันยารัตน์ เควียเช่น, 2555, หน้า 1) ดังนั้นเทคโนโลยีที่สามารถรองรับงานบริการได้ดี จึงควรพิจารณาพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ใช้บริการ รวมทั้งวิธีการทำงานของระบบเมสเซนเจอร์ให้ถ่องแท้ จุดนี้จะส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

นอกจากนี้บทบาทของห้องสมุดในการบริการท้องถิ่น ผู้ใช้บริการมีความต้องการเนื้อหาสารสนเทศบนเว็บด้านสุขภาพ เช่น การดูแลสุขภาพ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น สิทธิการรักษาพยาบาล เบี้ยผู้สูงอายุและผู้พิการ เป็นต้น ด้านเกษตรกรรม เช่น ข้อมูลอุตุวิทยามิพยากรณ์อากาศ ปริมาณฝุ่นละอองในอากาศ เป็นต้น ด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น และด้านสถานที่ เช่น แหล่งท่องเที่ยว สถานที่การศึกษา สถานที่ราชการ เป็นต้น (จุฬาลักษณ์ วิหังษ์, 2563, หน้า 11; เริงใจ เขียวอ่อน และแกมกาญจน์ สมประเสริฐศรี, 2562, หน้า 26) การสื่อสารเนื้อหาดังกล่าวเป็นการขยายขอบเขตพันธกิจหลักของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งเดิมมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ให้บริการสนับสนุนเฉพาะการเรียนการสอนและวิจัยมหาวิทยาลัยของตนเอง แต่ปัจจุบันห้องสมุดต้องมียุทธศาสตร์ช่วยเหลือและเกื้อหนุนชุมชน

แวดล้อมมากขึ้น ผู้เขียนสามารถตั้งข้อสังเกตได้จากบทบาทของห้องสมุดกับงานอนุรักษ์สารสนเทศ มรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นคุณประโยชน์ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของรัฐบาล ดังนั้นห้องสมุดจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ข้อมูลสภาพชุมชนท้องถิ่นโดยรอบมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน เพื่อการสื่อสารเนื้อหาที่ถูกต้องและตรง ตามความต้องการของชุมชน

รูปแบบเนื้อหาที่น่าสนใจเสนอเป็นลักษณะข้อความและรูปภาพ อาจเป็นภาพที่มีคำบรรยายหรือ เป็นรูปภาพที่มีข้อความอยู่บนภาพ ซึ่งทำให้ผู้ใช้บริการสามารถรับรู้เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนและง่าย ขึ้น รวมทั้งยังสามารถดึงดูดความสนใจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เฟสบุ๊กในการเผยแพร่รูปภาพทั้ง ภาพเดี่ยวและอัลบั้มภาพ เฟสบุ๊กเป็นเว็บ ที่ใช้งานง่ายต่อการแก้ไข ย้ายภาพ เพิ่มภาพ หรือลบภาพ ภายในอัลบั้ม (วงศ์กร ชัยรัตน์ถาวร แววดา เตชาทวิวรรณ และสมชาย วรรณญาณุไกร, 2557, หน้า 65) การนำเสนอรูปแบบนี้จึงได้รับความนิยมจากผู้ให้บริการห้องสมุดเป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมการรับรู้ด้วยภาพของมนุษย์มีความไวต่อการเรียนรู้ เมื่อเทียบกับเนื้อหาที่เป็นข้อความ และเสียง ปัจจุบันการนำเสนอเนื้อหาถูกพัฒนาไปเป็นภาพเคลื่อนไหวหรืออยู่ในรูปของคลิปวิดีโอสั้น ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเรียนรู้สารได้จากภาพ เสียง และข้อความในเวลาเดียวกัน และเข้าใจสารที่ ห้องสมุดส่งไปถึงได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

“การใช้งานง่าย” เป็นปัจจัยส่วนใหญ่ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสื่อสารบนเว็บเพราะเป็นช่อง ทางการสื่อสารที่ไม่จำเป็นต้องติดตั้งโปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน เพียงแค่มีอุปกรณ์การสื่อสาร และ เชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็สามารถใช้งานได้ อีกทั้งยังเป็นสื่อหรือเว็บที่มีขั้นตอนการสมัครเป็น สมาชิกที่ไม่ยุ่งยาก และผู้ใช้บริการยังสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ซึ่งทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน ระหว่างห้องสมุดและผู้ใช้บริการ อย่างไรก็ตามเฟสบุ๊กยังคงเป็นเครื่องมือของห้องสมุดทุกที่ใช้ในการ สื่อสารเนื้อหา อาจเป็นเพราะจุดเด่นด้านการปรับแต่งเนื้อหาและผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ตลอดจนสามารถแบ่งปันเนื้อหาสร้างเป็นเครือข่ายทางสังคมได้ (กัลยา ตันจะโร และพิมพ์ร่ำไพ เปรรมสมิทธิ์, 2555, หน้า 39) ฉะนั้นการใช้งานง่ายอาจทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ยังมีความเร็ว ยังสามารถตอบสนองความต้องการเนื้อหาของผู้ใช้บริการได้เร็วเช่นกัน

ช่วงเวลาและความถี่ในการสื่อสารเนื้อหาบนเว็บนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีความแน่นอน ขึ้นอยู่กับ การจัดกิจกรรมและการปฏิบัติงานของห้องสมุด หรือเหตุการณ์ที่ผู้ใช้บริการสนใจในขณะนั้น (อุไรวรรณ ใจหาญ และขวัญชฎิล พิศาลพงศ์, 2560, หน้า 125) เช่น บทบาทของห้องสมุดในการ

สื่อสารข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 ห้องสมุดจำเป็นต้องโพสต์สถิติการติดเชื้อทุก ๆ เข้าของแต่ละวัน เป็นการให้ข้อมูลวันต่อวันทันเหตุการณ์แก่ผู้ใช้บริการ เป็นต้น ดังนั้นกลยุทธ์เชิงเนื้อหาในการระบุช่วงเวลาสำหรับเรื่องที่ผู้ใช้บริการให้ความสนใจไม่สามารถกำหนดตายตัวได้ นอกเสียจากพฤติกรรมการศึกษาที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยใช้เป็นสิ่งที่กำหนดแผนการปฏิบัติการและมีระยะเวลากำกับแน่นอน เช่น วันเปิด-ปิดการใช้บริการ วันสำคัญทางศาสนาหรือเทศกาลเฉลิมฉลอง เป็นต้น วันและเวลาดังกล่าวสามารถนำมากำหนดช่วงเวลาหรือความถี่ในการสื่อสารเนื้อหาได้ล่วงหน้า

นอกจากการสื่อสารวิธีการโพสต์ (Post) เนื้อหาแล้ว การใช้ภาพเพื่อสื่อสารตราสินค้า (Brand) ของห้องสมุดก็มีความสำคัญในการสร้างการจดจำอัตลักษณ์ของห้องสมุดเช่นกัน เช่น การใช้ภาพปก (Cover) บนเฟซบุ๊กเป็นภาพบรรยากาศห้องสมุด กิจกรรมที่จัดขึ้น เทศกาลสำคัญต่าง ๆ โดยมีการระบุเวลาเปิด-ปิดบนภาพ เป็นต้น รวมถึงการใช้ตราสัญลักษณ์ (Logo) ของห้องสมุดเป็นรูปภาพโปรไฟล์บนเทคโนโลยีเว็บอื่น ๆ อีกด้วย (รัชฎาภรณ์ มูลมาก, 2555, หน้า 44) จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเนื้อหาของห้องสมุดไม่เพียงแต่เป็นการส่งสารข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้บริการ แต่ยังเป็นการสื่อสารตราสินค้าเพื่อการรับรู้ตัวตนของห้องสมุด และเป็นการขยายภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรให้ผู้อื่นตระหนักถึงบทบาทห้องสมุดต่อการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยอีกด้วย

5.2 การประเมินผลการใช้กลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บ

ส่วนใหญ่ห้องสมุดใช้แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ซึ่งหัวข้อที่มักถามผู้ใช้บริการ คือ การรับทราบข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ เพื่อทำความเข้าใจความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการสื่อสารเนื้อหาของห้องสมุด ห้องสมุดมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งกำหนดตัวชี้วัดหรือ KPI (Key Performance Indicators) อย่างชัดเจนเพื่อประเมินคุณภาพทั้งการสื่อสารเนื้อหาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (จุฑารัตน์ ศรารณวงศ์, 2558, หน้า 11)

ดังนั้น เพื่อให้การวางแผนกลยุทธ์เชิงเนื้อหาและดำเนินงานของห้องสมุดสอดคล้องกัน จึงควรกำหนดแนวทางการประเมินที่มีความหลากหลายทางวิธีการ ซึ่งนอกจากการสำรวจความคิดเห็นเชิงปริมาณจากผู้ใช้บริการแล้ว ควรสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ใช้บริการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก เนื่องจากบางประเด็นไม่อาจอธิบายความคิดเห็นได้ด้วยคำถามปลายปิด เช่น ผู้ใช้บริการมีวิธีการรับรู้การสื่อสารเนื้อหาของห้องสมุดอย่างไร คำตอบที่ได้อาจหมายถึงถึงเส้นทางการแสวงหาข้อมูลข่าวสารของห้องสมุดและความต้องการบริการของห้องสมุดโดยละเอียด เป็นต้น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการวัดผล KPI ในความหลากหลายและยุติธรรมต่อผู้ถูกประเมินการปฏิบัติงาน

5.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บ

การประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มีผลมาจากลักษณะของเนื้อหาที่นำไปเผยแพร่ด้านความน่าสนใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดในขณะนั้น ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับระยะเวลาหรือความถี่ในการสื่อสาร “ห้องสมุดต้องปรับเปลี่ยนเวลาโพสต์เสมอขึ้นอยู่กับเรื่องที่ใช้บริการสนใจ เช่น ช่วงตรุษจีนควรเป็นเนื้อหาเรื่องอาหารเจหรืออาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น และต้องปรุงแต่งข้อมูล 5-6 เรื่องต่อสัปดาห์” การมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งใหม่ ๆ ในห้องสมุดสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการให้เข้ามาใช้บริการได้ง่ายขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ทรัพยากรสารสนเทศใหม่ล่าสุดของห้องสมุด เป็นต้น รวมทั้งห้องสมุดต้องมองหาช่องทางหรือเทคโนโลยีเว็บใหม่ ๆ ที่สามารถสื่อสารเนื้อหาไปยังผู้ใช้บริการได้

นอกจากนี้ผู้ใช้บริการของห้องสมุดถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จได้เช่นกัน เพราะเมื่อผู้ใช้บริการมีความเข้าใจและความต้องการเนื้อหา นั้น ๆ ผู้ใช้บริการก็มักให้ความสนใจติดตามข่าวสารและเข้ามาใช้บริการสารสนเทศบนเว็บของห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อให้ปัญหาด้านการค้นคว้าหรือข้อข้องใจของตนเองได้รับการตอบสนองจากเนื้อหาที่ต้องการ ส่วนผู้ปฏิบัติงานนั้นจำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสารและมีใจรักบริการในเวลาเดียวกัน เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้บริการห้องสมุดจะให้ความสนใจและมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการ ซึ่งต้องหมั่นฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเนื้อหาบนเว็บอยู่เสมอ (มูจรินทร์ วุฒิกุล ศุภรรษตรา แสนวา และสมรักษ์ สหพงศ์, 2560, หน้า 44)

อาจกล่าวได้ว่า แม้ลักษณะของเนื้อหาจะเป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการต่อการสื่อสารเนื้อหาบนเทคโนโลยีเว็บ เนื่องจากคุณลักษณะของเนื้อหาสามารถกระตุ้นการกดถูกใจ การแสดงความคิดเห็น หรือแบ่งปันเรื่องราวในสื่อสังคมได้ แต่ปัจจัยด้านความต้องการของผู้ใช้บริการและผู้ปฏิบัติงานยังส่งผลต่อความสำเร็จของห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้อีกด้วย ฉะนั้น ควรคำนึงถึงความทันสมัยของข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา และผู้สื่อสารต้องทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแม้จะมีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับงานบริการของห้องสมุดก็ตาม แต่เป็นข่าวสารที่ผู้ใช้บริการให้ความสนใจอยู่ ณ ขณะนั้น

5.4 ปัญหาและอุปสรรคของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาบนเว็บ

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกลยุทธ์เชิงเนื้อหาบนเว็บ ผู้เขียนสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

5.4.1 ด้านเนื้อหา

การนำเนื้อหาที่ไม่ถูกต้องไปประชาสัมพันธ์มีผลต่อภาพลักษณ์องค์กร จึงควรตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำเสนอเนื้อหาเพื่อหลีกเลี่ยงความคิดเห็นในแง่ลบที่จะตามมา การสื่อสารเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการผู้ใช้บริการเป็นเรื่องยาก ห้องสมุดจำเป็นต้องรวบรวมสถิติการใช้บริการบนเว็บ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงพัฒนาการสื่อสารเนื้อหาและการให้บริการ หากเนื้อหาที่ผู้ใช้บริการได้รับไม่เพียงพออาจนำไปสู่ความขัดแย้งหรือเข้าใจผิดได้ ดังนั้นควรตรวจสอบและสอบถามข้อมูลจากผู้ใช้บริการให้ชัดเจนก่อนการสื่อสารเนื้อหาออกไป ในทางตรงกันข้ามหากเนื้อหาที่มีปริมาณมากจนเกินความจำเป็นจะทำให้ผู้ใช้บริการไม่สามารถเลือกอ่านหรือใช้งานได้ และหากเนื้อหาที่เผยแพร่เกิดจากผู้ปฏิบัติงานนั้นไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นอย่างถ่องแท้ อาจทำให้ผู้รับสารไม่สามารถทำความเข้าใจและเกิดความสับสนในแก่นเรื่องได้ (จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์, 2558, หน้า 55; มุจรินทร์ วุฒิกุล ศุภรชตรา แสนวา และสมรักษ์ สหพงศ์, 2560, หน้า 44)

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับเนื้อหาดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของผู้รับสาร แต่อาจหมายถึงภาพลักษณ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งนำไปสู่ภาระงานของกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อจัดการวิกฤตในแง่ประชาสัมพันธ์อีกครั้งแบบไม่รู้จบ ดังนั้นห้องสมุดควรตระหนักรู้และตรวจสอบให้ถี่ถ้วนก่อนการสื่อสารหรือโพสต์เนื้อหาต่าง ๆ บนเทคโนโลยีเว็บ เพราะคุณสมบัติหนึ่งของเทคโนโลยีนี้ คือ ความไวในการส่งต่อข้อมูลเป็นเครือข่ายสังคมจากผู้ให้บริการคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่งได้อย่างง่ายดาย และขยายการส่งต่อเนื้อหาเป็นกลุ่มบุคคลและกระจายไปทั่ว ทำให้การแก้ต่างภายหลังการสื่อสารเนื้อหาที่ผิดพลาดอาจสายเกินไป

5.4.2 ด้านบริหารจัดการ

ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาเดียวกันคือ การไม่มีกลยุทธ์เชิงเนื้อหาและการใช้เทคโนโลยีเว็บที่ชัดเจน อาจเป็นเพราะเทคโนโลยีบางประเภทเพิ่งมีการนำมาใช้งาน จึงไม่ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติการ หรือแผนดำเนินงานกลยุทธ์เชิงเนื้อหาในแต่ละช่องทางการสื่อสาร ซึ่งจำเป็นต้องระบุวัตถุประสงค์และผลสำเร็จของเป้าหมายให้ชัดเจน ตลอดจนวิธีการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและกระตุ้นผู้ใช้บริการ เพราะปัจจุบันความคาดหวังของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อทักษะของบรรณารักษ์ค่อนข้างมากในเรื่องการสื่อสารบนเว็บ ได้แก่ การส่งข้อความโต้ตอบแบบทันทีสำหรับงานบริการสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารห้องสมุดผ่านสื่อสังคม การสื่อสารเนื้อหาการสอนการใช้ห้องสมุดบนเว็บบล็อก และการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ผ่านเทคโนโลยีวิกิและ

อาร์เอสเอส ดังนั้น ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเว็บสำหรับการสื่อสารบริการสารสนเทศและสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาบุคลากรของตนเอง เพื่อเพิ่มพูนทักษะของบรรณารักษ์และตำแหน่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสื่อสารบนเว็บที่ใช้สำหรับงานบริการสารสนเทศ โดยเฉพาะประเภทของเทคโนโลยีที่ห้องสมุดนั้น ๆ ใช้งานและทักษะที่ผู้บริหารมีความคาดหวัง เพื่อให้บรรณารักษ์สามารถนำเทคโนโลยีเว็บมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการสื่อสารบริการสารสนเทศได้ (อลิษา สรเดช และอรนุช เศรษฐตันเสถียร, 2561, หน้า 48)

จะเห็นได้ว่า ความใหม่ของเทคโนโลยีและแนวความคิดการออกแบบประสบการณ์การสื่อสารผู้ใช้บริการ ทำให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยไม่อาจปรับตัวได้ทันที เมื่อเป็นเช่นนี้ห้องสมุดควรให้ความสำคัญแก่การศึกษาแนวโน้มการให้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาบุคลากร รวมถึงบทบาทของผู้นำองค์กรมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการทำงานให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารองค์กรนำไปสู่การขับเคลื่อนองค์กรให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากกว่าการปฏิบัติงานแบบวันต่อวัน โดยไม่เหลียวมองสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วภายใต้ความไวของเทคโนโลยีดิจิทัล

5.4.3 ด้านบุคลากร

ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสื่อสารของห้องสมุดไม่มีเวลาทำงานได้อย่างเต็มที่ ถือได้ว่าไม่ใช่ภาระงานประจำ และมีบุคลากรเฉพาะด้านการสื่อสารไม่เพียงพอหรือคุณสมบัติไม่เหมาะสมภาระงาน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล รวมถึงความรู้เฉพาะในการออกแบบกราฟิกเพื่อแก้ไขภาพในกรณีเร่งด่วน นอกจากนี้ห้องสมุดควรแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบการสื่อสารของห้องสมุดอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ ภาระงานอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดสรรเวลาและดำเนินงานได้อย่างเต็มที่และสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ซึ่งควรมีความรู้และทักษะด้านการประชาสัมพันธ์และด้านคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเว็บ (วงศกร ชัยรัตนถาวร แววดา เตชาทวีวรรณ และสมชาย วรรณญาณไกร, 2557, หน้า 65)

หากไม่มีนโยบายเปิดรับบุคลากรเพิ่ม ควรมีการอบรมการสื่อสารบนเว็บเพื่อการปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพต่อไป เพราะสิ่งที่มีผลต่อเนื่องตามมาคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรห้องสมุดที่มีความเป็นพลวัตเปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมผู้ใช้บริการ ตลอดจนเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ ๆ เกิดขึ้นทุกวัน ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีเดิมก็มีการปรับเปลี่ยนวิธีการใช้งานใหม่

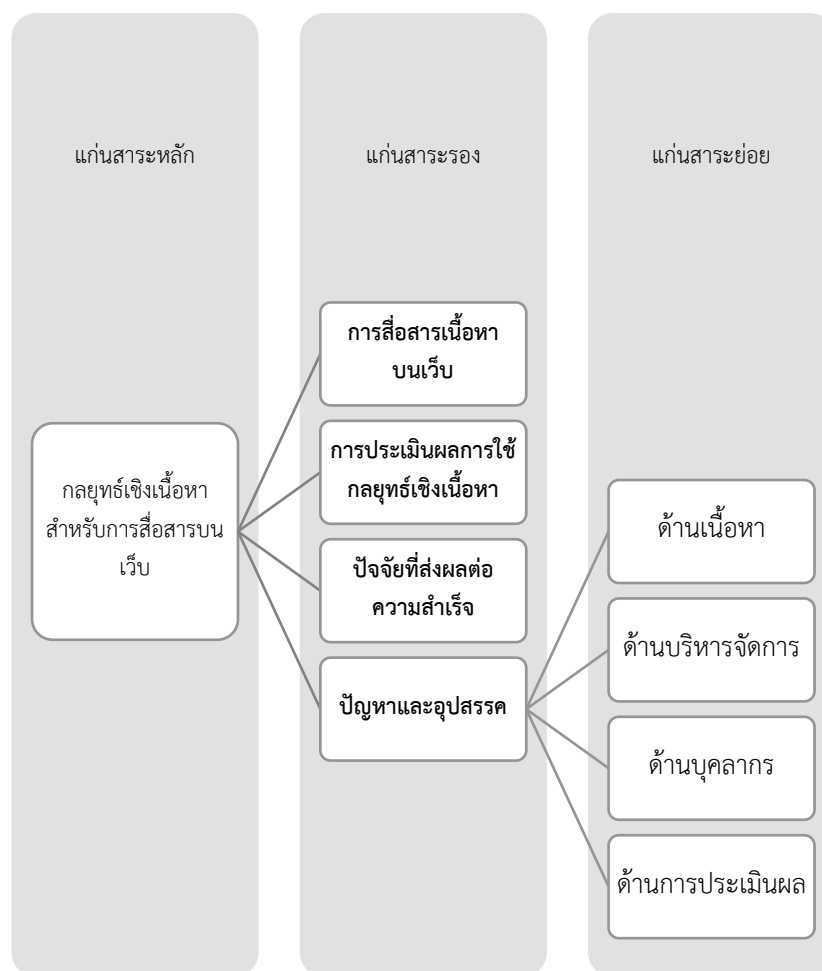
เพื่อให้ทันต่อประสบการณ์การสื่อสารของผู้ใช้งานเช่นกัน จะเห็นได้ว่าการสนับสนุนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของห้องสมุด เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการสื่อสารและบริการ ฝ่ายจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีบทบาทขับเคลื่อนองค์กร แสวงหาช่องทางการพัฒนาคนตลอดเวลา แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการสรรหาบุคลากรใหม่

5.4.4 ด้านการประเมินผล

ขาดแนวทางการประเมินผลกลยุทธ์เชิงเนื้อหาที่ชัดเจน ทำให้ยากต่อการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการสื่อสารเนื้อหาบนเว็บไซต์ให้ทันท่วงที นอกจากนี้ผู้บริหารเองให้ความสำคัญกับการประเมินผลค่อนข้างน้อย ส่งผลให้ไม่มีความเข้มงวดในการนำผลการประเมินผลกลับมาพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้ประเมินมีความรู้ด้านวิธีการประเมินไม่เพียงพอและไม่ได้รับความร่วมมือในการประเมินผลอีกด้วย (กัลยา ตันจะโร และพิมพ์ฟ้า ไพรมสมิทธิ์, 2555, หน้า 39)

ดังนั้นทุกแผนงานของห้องสมุดควรให้ความสำคัญแก่การกำหนดเป้าหมายไปพร้อม ๆ กับวิธีการประเมินผล เพราะนอกจากผู้นำจะเป็นผู้กำหนดความสำเร็จของการสื่อสารเนื้อหาแล้วนั้น ยังต้องคำนึงถึงวิธีการประเมินความสำเร็จอีกด้วย ในทางกลับกันอาจกล่าวได้ว่า ห้องสมุดอาจไม่เชี่ยวชาญในการสื่อสารเนื้อหาบนเทคโนโลยีเว็บ จึงทำให้ไม่ทราบขอบเขตการปฏิบัติงาน ตลอดจนการมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการใช้งานเทคโนโลยีเว็บ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ ไม่มีบุคลากรเป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้เชื่อมโยงไปสู่การประเมินผลที่ไม่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการสื่อสารและให้บริการของห้องสมุดให้มีคุณภาพได้ ดังนั้นห้องสมุดจำเป็นต้องเรียนรู้องค์กรอื่น ๆ เกี่ยวกับการประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวสำหรับกลยุทธ์เชิงเนื้อหา และนำมาปรับใช้กับบริบทห้องสมุดของตนเอง จุดนี้อาจเป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้แก่ห้องสมุดหลายแห่งได้เรียนรู้วิธีการทำงานของคู่แข่งทางการตลาดและการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

จากผลการปรัศน์วรรณกรรมสะท้อนความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บไซต์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผู้เขียนได้ออกแบบแผนภาพความคิดสกัดแก่นสาระเพื่อสรุปความเชื่อมโยงเนื้อหาโดยรวมและเสริมความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านดังภาพ 3

ภาพ 3 แผนภาพความคิดแก่นสาระกลยุทธ์เชิงเนื้อหา

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับเทคโนโลยีเว็บในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาพบว่า การสื่อสารเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นลักษณะโพสต์เนื้อหาบนเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด รวมทั้งการแบ่งปันความรู้ที่ส่งเสริมพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย เช่น การเรียนการสอนและการวิจัย ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการสื่อสารนั้นยังคงเป็นเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด สำหรับปัญหาและอุปสรรคใหญ่คือการจัดการและการวางกลยุทธ์เชิงเนื้อหาอย่างชัดเจน โดยห้องสมุดควรให้ความสำคัญแก่แนวทางการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพราะไม่ใช่ทุกมหาวิทยาลัยจะมีตำแหน่ง

นักสื่อสารองค์กรประจำห้องสมุด การวางแผนกลยุทธ์เชิงเนื้อหาจึงเป็นผลดีทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ใช้บริการห้องสมุด นอกจากนี้ไม่พบงานวิจัยในบริบทห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยด้านการพัฒนากลยุทธ์เชิงเนื้อหาในการสื่อสารบนเว็บอย่างละเอียด อาจเป็นเพราะแนวคิดการออกแบบประสบการณ์และกลยุทธ์เชิงเนื้อหาเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่ในงานวิจัยในต่างประเทศมักอ้างถึงแนวคิดกลยุทธ์เชิงเนื้อหาบนเว็บของ Halvorson & Rach (2009, p. 94) และ Datig (2018, pp. 63-69) ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดหรือนักวิจัยควรมีการศึกษาและพัฒนาการวางแผนกลยุทธ์เชิงเนื้อหาสำหรับการสื่อสารบนเว็บที่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่การทำงานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง มิใช่การสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งยากต่อการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ตันจะโร และพิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ. (2555). การใช้สื่อสังคมเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย. *วารสารบรรณารักษศาสตร์*, 32(2), 39-55.
- จุฑารัตน์ ศราวณวงศ์. (2558). แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับงานประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*, 8(2), 55-69.
- จุฬาลักษณ์ วิหังษ์. (2563). ความต้องการของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อท้องถิ่นในยุคดิจิทัล. *วารสารสารสนเทศ*, 19(1), 11-19.
- มูจรินทร์ วุฒิกุล ศุภรรษตรา แสนวา และสมรักษ์ สหพงศ์. (2560). การใช้เทคโนโลยีห้องสมุด 2.0 ในงานบริการสารสนเทศของห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *BU Academic Review*, 16(2), 44-58.
- ระวีกร พิมพ์พันธ์ และอรนุช เสวตรัตนเสถียร. (2555). การจัดบริการอ้างอิงเสมือนในห้องสมุดมหาวิทยาลัย. *วารสารบรรณารักษศาสตร์*, 32(2), 57-83.
- รัชฎาภรณ์ มูลมาก. (2555). การวางแผนกลยุทธ์การตลาดสำหรับงานบริการห้องสมุดของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *พินเนศวร์สาร*, 8(1), 59-71.
- รัฐธีร์ ปภัสสุรีย์โชติ และอรนุช เสวตรัตนเสถียร. (2555). การใช้เทคโนโลยีเว็บ 2.0 ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 29(3), 14-30.
- เริงใจ เขียวอ่อน และแกมกาญจน์ สมประเสริฐศรี. (2562). พฤติกรรม ความต้องการ และการรับรู้ภาพลักษณ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษของผู้ใช้บริการ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 13(1), 26-34.
- วงศกร ชัยรัตน์ถาวร แววดา เตชาทวีวรรณ และสมชาย วรญาณุไกร. (2557). การวิเคราะห์การใช้เฟซบุ๊กของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 7(1), 65-81.

- ศตพล ยศกรกุล และกันยารัตน์ เควียเช่น. (2555). การพัฒนาบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเสมือนสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้แนวคิดห้องสมุด 2.0. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 32(3), 1-18.
- อลิษา สรเดช และอรนุช เสวตรัตนเสถียร. (2561). ความคาดหวังของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อทักษะของบรรณารักษ์ เรื่องเทคโนโลยีเว็บ 2.0 ที่ใช้สำหรับงานบริการสารสนเทศ. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 10(ฉบับพิเศษ), 48-59.
- อุไรวรรณ ใจหาญ และขวัญชฎิล พิศาลพงศ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการให้บริการสารสนเทศสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(49), 125-144.
- Boateng, F., & Quan Liu, Y. (2014). Web 2.0 applications' usage and trends in top US academic libraries. *Library Hi Tech*, 32(1), 120-138.
- Baro, E., Edewor, N., & Sunday, G. (2014). Web 2.0 tools: A survey of awareness and use by librarians in university libraries in Africa. *The Electronic Library*, 32(6), 864-883.
- Courtney, M., & Heidi, B. (2019). Library-authored web content and the need for content strategy. *Information Technology and Libraries*, 38(3), 8-21.
- Datig, I. (2018). Revitalizing library websites and social media with content strategy: Tools and recommendations. *Journal of Electronic Resources Librarianship*, 30(2), 63-69.
- Halvorson, K., & Rach, M. (2009). *Content strategy for the web*. Berkeley: New Riders.
- International Design Foundation. (2022). *User Experience (UX) Design*. Retrieved from <https://www.interaction-design.org/literature/topics/ux-design>
- Jones, C. (2010). *Clout: The art and science of influential web content*. Berkeley, CA: New Riders.
- Littell, J., Corcoran, J., & Pillai, V. (2008). *Systematic reviews and meta-analysis*. Oxford, England: Oxford University Press.

- Lovinger, R. (2007). Content strategy: The philosophy of data. Retrieved from
<http://boxesand arrows.com/content-strategy-the-philosophy-of-data/>
- Newton, K., & Riggs, M. J. (2016). Everybody's talking but who's listening? Hearing
the user's voice above the noise, with content strategy and design thinking.

ตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กับการสร้างชุดความรู้ของผู้คนในดินแดนอีสานใต้

The legend of Pachit and Orapim in the dimension of local history and the creation of knowledge sets of people in the south Isan region.

Received 17 June, 2022

Revised 31 October, 2022

Accepted 2 November, 2022

สมชาติ มณีโชติ Somchati Maneechoti¹

วิริยา สิบบุญเรือง Wiriya Sibunruang²

นารินทร์ ปรีสุทธิภูมิพร Nareerat Parisutwuthiporn³

นราวิทย์ ดาวเรือง Narawit Daorueang⁴

อภิราตี จันทร์แสง Apiradee Jansaeng⁵

Scott Laird Rolston⁶

¹ อาจารย์พิเศษ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

e-mail: Somchati-msu@hotmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

e-mail: Wiriya.s@msu.ac.th

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

e-mail: Nareerat_hi@hotmail.com

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

e-mail: Narawit131976@gmail.com

⁵ อาจารย์ประจำหลักสูตรประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

e-mail: Apiradee Jansaeng@msu.ac.th

⁶ อาจารย์ประจำหลักสูตรประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

e-mail: rolstonl@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการสร้างชุดความรู้ของผู้คนในดินแดนอีสานใต้ มีวัตถุประสงค์ที่เป็นสาระสำคัญอยู่ 2 ประการคือ ประการแรก เพื่อต้องการศึกษาแก่นของตำนานเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิมตามการรับรู้ของผู้คนในดินแดนอีสานใต้ และประการที่สอง เพื่อต้องการศึกษาชุดความรู้จากตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมในสถานะที่เป็นทุนทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นอีสานใต้ โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยวิธีการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากมุมมองด้านตำนานประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า แก่นของตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม มีที่มาจากประวัติการมีอยู่ของผู้คนและการตั้งบ้านเมืองที่ย้อนอดีตไปอย่างยาวไกล ที่ปราชญ์ชาวบ้านในดินแดนอีสานใต้นำมาดัดแปลง เพื่อต้องการเชื่อมโยงความเป็นอดีตของชุมชนในอีสานใต้ให้เข้ากับเหตุการณ์ในปัจจุบันกับทั้งยังได้นำสถานที่บ้านเมือง และแหล่งโบราณสถานหลาย ๆ แห่งในอาณาบริเวณอีสานใต้ไปใช้เป็นฉากของเรื่องในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม ส่วนในมิติด้านสังคมวัฒนธรรมนั้น ได้มีการนำเหตุการณ์ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมไปเป็นชื่อเรียกสถานที่ในลักษณะที่เรียกว่าตำนานชื่อบ้านนามเมืองในหลาย ๆ พื้นที่ของดินแดนอีสานใต้ที่ใช้เรียกขานสืบมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังมีการนำโครงเรื่องจากตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมไปจัดกระทำให้เป็นทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวด้วยการจัดแสดงแสง-เสียงในลักษณะของละครเพลงในงานเทศกาลเที่ยวพิมายอีกด้วย

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำนานประวัติศาสตร์ อีสานใต้

Abstract

This research study examines the tale of Thao Pachit and Nang Oraphim in the context of South Isan's local history and the development of body knowledge. This study has two significant objectives. The objectives of this research are twofold: first, to examine the essence of the legend of Thao Pachit and Nang Oraphim according to the perceptions of the people in the South Isan region; second, to explore the body of knowledge set from the legend of Thao Pachit and Nang Oraphim as the social and cultural cost of the local community in the southeast of Thailand. It employs a methodology for researching local history from a standpoint of historical legend.

The results revealed that the essence of the mythology of Thao Pachit and Nang Oraphim stems from the long-standing history of people's existence and the city's establishment. In this regard, local scholars in the southeastern area adapted in order to relate the community's past to current events. In addition, it has also used a myriad of places in the city and ancient sites in the South Isan area as settings for the story of the legend of Thao Pachit and Nang Oraphim. In terms of the social and cultural dimensions, the events of the tale of Thao Pachit and Nang Oraphim are used to designate the location in a way that has become known as the country's legend in many places of the South Isan territories. These names have been passed down through generations to the current day. Moreover, the tale of Thao Pachit and Nang Oraphim is used as a tourism resource at the Phimai Festival in the form of light and sound performances.

Keywords: Local History, Historical Legend, Southern Isan

1. บทนำ

ในหลาย ๆ พื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้ปรากฏร่องรอยของโบราณวัตถุสถาน หรืออาคารศาสนสถานให้เห็นอยู่ได้จนถึงปัจจุบันนั้น จะพบได้ว่า ในท้องถิ่นที่ได้พบร่องรอย โบราณวัตถุสถาน ส่วนใหญ่จะมีตำนานหรือนิทานพื้นบ้านที่มีลักษณะเป็นเรื่องปรัมปราคติที่ ชาวบ้านเล่าสืบทอดต่อ ๆ กันมาในลักษณะของวรรณกรรมมุขปาฐะ เรื่องราวในตำนานหรือนิทานที่ ส่วนใหญ่เป็นการเล่าบรรยายเหตุการณ์ที่เชื่อว่า เคยเกิดขึ้นเมื่อครั้งอดีตโดยพรรณนาถึงบุคคลสำคัญ หรือบทบาทของผู้นำชุมชน หรือการสร้างบ้านสร้างเมือง หรือความเป็นมาของกลุ่มชน ตลอดจน มูลเหตุของการสร้างอาคารโบราณสถานที่พบอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบอยู่ด้วย

ธิดา สาระยา (2525, หน้า 50-56) ได้อธิบายไว้ในงานวิจัยเรื่อง ตำนานและตำนาน ประวัติศาสตร์กับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่า เนื้อหาของตำนานที่เป็นเรื่องเล่าตามการรับรู้ ของผู้คนที่มียุอยู่ในแต่ละท้องถิ่น หรือในแต่ละภูมิภาคนั้นมีความหลากหลาย และท่ามกลางความ หลากหลายของเนื้อหานั้นได้มี “แก่นของตำนาน” ปรากฏอยู่ด้วย แก่นของตำนาน คือสาระสำคัญ ที่ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้บันทึกตำนาน พยายามเชื่อมโยงอดีตของบ้านเมืองให้สืบเนื่องเข้ากับ เหตุการณ์ในปัจจุบันในช่วงเวลาที่มีการสร้างหรือบันทึกตำนานนั้นให้เป็นที่รับรู้กันอยู่ในชุมชน บ้านเมืองของตน สาระสำคัญของตำนานจึงครอบคลุมเนื้อหาแบบกว้าง ๆ เน้นเรื่องการตั้งถิ่นฐาน ของผู้คน การเกิดขึ้นของบ้านเมืองและผู้คน อีกทั้งเนื้อหาในตำนานยังแสดงถึงความสัมพันธ์ของ ผู้คนกับอำนาจเหนือธรรมชาติอีกด้วย

2. ตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมตามการรับรู้ของผู้คนในดินแดนอีสานใต้

นิทานหรือตำนานพื้นบ้านซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้คนชาวเมืองพิมาย ที่เล่าสืบทอดต่อ ๆ กันมาคือ นิทานพื้นบ้านเรื่อง ท้าวปาจิตกับนางอรพิม ยังเชื่อว่าท้าวปาจิตกับนางอรพิน นั้น มีความเกี่ยวข้องกับปราสาทหินพิมาย ซึ่งเป็นปราสาทหินขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในบริเวณเมืองพิมาย นั้นด้วย ถึงแม้ว่านิทานหรือตำนานเรื่อง ท้าวปาจิตกับนางอรพิม ที่ชาวบ้านในเขตเมืองพิมาย ตลอดจนกลุ่มชนที่อยู่ใกล้เคียงเคยรับรู้ เคยฟังหรือเล่าสืบทอดกันมา จะมีรายละเอียดของเนื้อเรื่องที่ แตกต่างกันไปอยู่บ้างในแต่ละกลุ่มชน แต่โครงเรื่องหลัก ๆ ยังมีความเหมือนหรือใกล้เคียงกัน เนื้อเรื่องโดยย่อเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิม (กรมศิลปากร, 2531, หน้า 60) มีดังนี้

เจ้าเมืองพนมรุ้ง ชาวบ้านบางคนว่า เป็นเจ้าเมืองนครธมแห่งอาณาจักรเขมรหรือ
ราชอาณาจักรกัมพูชา มีโอรสชื่อ **ท้าวปาจิต** เมื่อท้าวปาจิต อายุได้ 16 ปี โหรทำนายว่าจะมีเนื้อคู่
เป็นหญิงสามัญชน แต่เป็นผู้มีบุญวาสนามาก และขณะนี้กำลังจุติอยู่ในครรภ์มารดา โดยให้สังเกตได้
ว่าขณะที่อยู่ในครรภ์ของมารดาจะแสดงบุญญาธิการ โดยมีแสงพระอาทิตย์ทรงกลดเป็นเงาก้นอยู่
เหนือศีรษะมารดาให้เป็นที่สังเกตได้ จากคำทำนายดังกล่าว ท้าวปาจิตจึงออกเดินทางหาคู่ผ่านมายัง
หมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตลำนํ้ามูลในดินแดนอีสานใต้ จนกระทั่งเข้าเขตเมืองพิมาย (เมืองวิมายปุระ)
ได้พบกับนางบัวกับสามีกำลังทำนา โดยนางบัวมีลักษณะตามที่โหรทำนายไว้ ท้าวปาจิตจึงปลอมตัว
เป็นสามัญชนขออาศัยอยู่กับครอบครัวของนางบัว จนกระทั่งนางบัวคลอดลูกเป็นหญิงตั้งชื่อว่า
อรพิม ท้าวปาจิตได้ร้อจนกระทั่งอรพิมอายุได้ 16 ปี ท้าวปาจิตจึงเล่าความจริงให้ทุกคนทราบ และ
ขอลากลับบ้านเมือง เพื่อจะได้จัดขันหมากมาแต่งงานกับนางอรพิม

ขณะนั้นท้าวพรหมหัตถ์กษัตริย์แห่งเมืองพิมาย ได้มาพบนางอรพิมและเกิดความพอพระทัย
จึงบังคับนำตัวนางอรพิมมา ด้วยประสงค์จะให้นางอรพิมเป็นมเหสี แต่ท้าวพรหมหัตถ์ไม่สามารถเข้า
ใกล้ตัวนางอรพิมได้ เพราะเมื่อเข้าใกล้ครั้งใดนางก็จะมีตัวร้อนเหมือนไฟ ฝ่ายท้าวปาจิตเมื่อยก
ขันหมากมาถึง ได้ทราบว่านางอรพิมได้เข้าพิธีอภิเษกสมรสกับท้าวพรหมหัตถ์ไปแล้ว จึงเกิดบันดาล
โทสะเหินหมากที่เตรียมมานั้นทิ้งน้ำ และทิ้งราชรถไว้ แล้วตามหานางอรพิมเข้าไปจนถึงเมืองพิมาย
โดยอ้างตนว่าเป็นพี่ชายมาขอพบนางอรพิม เมื่อทราบความจริงจึงลอบฆ่าท้าวพรหมหัตถ์ แล้วทั้งสอง
ได้พากันลงเรือเพื่อหนีกลับเมืองพนมรุ้ง แต่ระหว่างเดินทางได้พบกับสามเณรที่ใช้อุบายล่อหลอกจน
ทำให้ทั้งสองต้องพลัดพรากจากกัน เมื่อนางอรพิมหนีจากสามเณรมาได้ จึงไปขออาศัยอยู่กับพระ
ฤๅษี ส่วนท้าวปาจิตเมื่อตามมาพบนางอรพิมจึงตัดสินใจพากันกลับไปเมืองพิมายเพื่อช่วยกันจัดการ
ปลงศพท้าวพรหมหัตถ์ หลังจากถวายพระเพลิงศพท้าวพรหมหัตถ์แล้ว ได้พากันเดินทางกลับไปยัง
บ้านเมืองของตนที่เมืองพนมรุ้ง (หรือเมืองนครธม)

3. ตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมในความหมายของการเป็นชื่อบ้านนามเมืองท้องถิ่นอีสานใต้

ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในแถบอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนชาวบ้านในแถบภาค
อีสานตอนใต้ ที่รับรู้เรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิม เชื่อว่าเรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องจริง เพราะชาวบ้าน
เห็นว่าในเขตอำเภอพิมาย และในอาณาบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงตลอดจนพื้นที่ห่างไกลออกไปจนถึง
ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้ปรากฏชื่อบ้านนามเมือง กับได้พบร่องรอยประเพณีโบราณวัตถุสถาน

ที่ชาวบ้านเชื่อว่าแหล่งสถานที่และโบราณสถานเหล่านั้นคือ หลักฐานที่ช่วยสนับสนุนและมีความสอดคล้องสมจริงกับเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิม แยกกล่าวได้ดังนี้

1. **ชื่อบ้านสำเร็จ หรือบ้านสัมฤทธิ์** ที่กล่าวถึงในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม คือชื่อหมู่บ้านที่เชื่อว่าเป็นที่อยู่ของนางบัวผู้เป็นมารดา กับนางอรพิมอาศัยอยู่ และท้าวปาจิตได้มาพบเนื้อคู่สมประสงค์ดังคำทำนายจึงเรียกชุมชนหรือหมู่บ้านแห่งนี้ว่า **บ้านสำเร็จ หรือบ้านสัมฤทธิ์**
2. **ชื่อบ้านถนนนางคลาน** คือชื่อหมู่บ้านที่กล่าวถึงอยู่ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมว่าเป็นบริเวณที่นางอรพิมในวัยเด็กเคยมาหัดคลานในพื้นที่แห่งนี้ ต่อมาเมื่อพื้นที่บริเวณนี้เกิดเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านขึ้นจึงเรียกว่า **บ้านถนนนางคลาน**
3. **ชื่อบ้านนางเดิน (หรือนางเหิน ในภาษาเขมร)** คือชื่อชุมชนหรือหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านในสมัยหลัง ๆ ล่วงมาแล้วเชื่อกันว่า เมื่อครั้งที่นางอรพิมอยู่ในวัยเด็ก นางได้มาหัดเดินในบริเวณพื้นที่แห่งนี้ ต่อมาเมื่อพื้นที่บริเวณนี้เกิดเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านขึ้นจึงเรียกว่า **บ้านนางเหิน หรือ บ้านนางเดิน**
4. **ชื่อลำน้ำลำปลายมาศ** คือชื่อลำน้ำที่อยู่ในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นลำน้ำที่เชื่อว่าท้าวปาจิตนำขันทมาทลงน้ำที่ลำน้ำแห่งนี้
5. **ชื่อบ้านกรรณ** คือชื่อหมู่บ้านที่มีกล่าวถึงอยู่ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมว่า เป็นชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเชื่อว่า ท้าวปาจิตได้นำราชรถมาทิ้งไว้ในบริเวณพื้นที่ (“กรรณ” เป็นชื่อส่วนประกอบในส่วนที่เป็นวงล้อของราชรถ) ต่อมาเมื่อพื้นที่บริเวณนี้เกิดเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านขึ้นจึงเรียกว่า **บ้านกรรณ**
6. **ชื่อเมืองพนมรุ้ง** ซึ่งในปัจจุบันคือปราสาทหินพนมรุ้ง ที่อยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ (ในอดีตคืออำเภอนางรอง) จังหวัดบุรีรัมย์ ชื่อเมืองพนมรุ้งนี้ ที่มีกล่าวถึงอยู่ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมว่า คือชื่อเมืองของท้าวปาจิต
7. **ชื่อบ้านพลับพลา** ที่มีกล่าวถึงอยู่ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม เป็นชื่อที่ชาวบ้านเชื่อกันว่าท้าวพรหมหัตถ์เคยไปตั้งพลับพลาเมื่อครั้งที่เสด็จออกประพาสป่า ต่อมาเมื่อพื้นที่บริเวณนี้เกิดเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านขึ้นจึงเรียกว่า **บ้านพลับพลา** ปัจจุบันบ้านพลับพลา มีสถานะเป็นตำบลพลับพลา อยู่ในเขตอำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา
8. **ชื่อเมืองพิมาย** คือ ชื่อเมืองที่เชื่อกันว่าเป็นเมืองของพระเจ้าพรหมหัตถ์ และยังหมายถึงคำที่นางอรพิมเรียกท้าวปาจิตที่ตามมาพบ โดยเรียกว่า “พี่มา” แล้วแผลงมาเป็น “พิมาย” จึงได้นำคำเรียกนั้นมาตั้งเป็นชื่อเมือง คือ เมืองพิมาย

9. **ชื่อท่านางสระผม** คือ ชื่อที่เชื่อกันว่าเป็นท่าน้ำที่นางอรพิมมาลงอาบน้ำและสระผม ตามที่มีกล่าวถึงอยู่ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม ทั้งนี้ชื่อ “ท่านางสระผม” น่าจะเป็นชื่อที่ชาวบ้านในท้องถิ่นแห่งเมืองพิมายน่าจะใช้เรียกขานกันขึ้นเอง และยังเพื่อให้ความสอดคล้องกับเรื่องในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม ด้วยเห็นว่าสภาพเนินดินที่ริมฝั่งลำน้ำเค็มที่มีฐานก่อด้วยศิลาแลงและยังก่อเป็นขั้นบันไดให้ลงไปที่ริมน้ำได้ ชาวบ้านจึงเชื่อกันว่าพื้นที่บริเวณนี้เป็นท่าน้ำที่นางอรพิมเคยมาลงอาบน้ำและมานั่งสระผมที่ท่าน้ำแห่งนี้

10. **ชื่อกุฎกษิ** คือ ชื่อที่เชื่อกันว่าเป็นอาศรมของกษิที่นางอรพิมเคยมาอาศัยอยู่ด้วย ดังที่มีกล่าวไว้ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม

11. **ชื่อคลังเงิน** คือ ชื่อที่ว่าเป็นอาคารคลังมหาสมบัติของพระเจ้าพรหมทัต คลังเงินตามที่มีกล่าวถึงอยู่ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม คืออาคารที่ก่อด้วยศิลาทรายและศิลาแลงหลังที่อยู่ด้านทิศตะวันตก ทางด้านหน้าของทางเดินเข้าสู่ปราสาทหินพิมาย

12. **ชื่อเมรุพรหมทัต** คือเนินดินที่เคยเป็นฐานของเจดีย์มาก่อน แต่ชาวบ้านแถบเมืองพิมายเชื่อกันว่าเป็นเมรุถวายเพลิงพระศพพระเจ้าพรหมทัต กษัตริย์แห่งเมืองพิมาย ตามเรื่องเล่าในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม

13. **ประติมากรรมรูปบุคคลที่พบในอาคารศิลาแลงหรือปรางค์พรหมทัต** ประติมากรรมรูปเคารพ ที่เป็นรูปบุคคลผู้ชาย 2 รูป และรูปสตรี 1 รูป สภาพชำรุด ที่ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นประติมากรรมรูปพระเจ้าพรหมทัต กษัตริย์แห่งเมืองพิมาย อีกรูปหนึ่งนั้นคือท้าวปาจิต ส่วนรูปสตรีคือนางอรพิม ตามที่มีกล่าวถึงอยู่ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม

จากข้อมูลดังกล่าว เมื่อพิจารณาตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่องคติชน หรือคติชาวบ้าน (Dundes 1965: pp.3-4) ก็จะพบว่าองค์ประกอบของเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิมมีลักษณะผสมผสานระหว่างความเป็นตำนานประจำถิ่น ตำนานอธิบายเหตุ และตำนานประวัติศาสตร์ โดยมีเป้าหมายต้องการที่จะบอกเล่าถึงความเป็นมาของโบราณวัตถุสถานที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นชื่อบ้านนามเมือง เป็นสำคัญ

4. การปรับตำนานพื้นบ้านเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิม เข้ากับปาจิตตกุมารชาดก

จากการศึกษาของ ศิราพร ฐิตะฐาน ณ ถลาง (2537, หน้า 46-47) พบว่า มินิทานหรือตำนานพื้นบ้านในประเทศไทยหลาย ๆ เรื่องที่มีความสัมพันธ์ปรับปนเข้ากับวรรณกรรมชาดก

ซึ่งเป็นนิทานประกอบคำสอนในพุทธศาสนา ที่มีองค์ประกอบหลักของเรื่องเป็นการพรรณนาเรื่องราวประวัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีมาในพระชาติก่อน ๆ ที่เรียกว่า **ชาตก** หรือ **นิทานชาตก** ก่อนที่จะมาเสวยพระชาติเป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งมีทั้งหมด 547 พระชาติ

อย่างไรก็ตามในชุมชนแต่ละแห่ง อาจจะมีตำนานหรือนิทานพื้นบ้านปรากฏอยู่แล้วในลักษณะของวรรณกรรมมุขปาฐะ ที่เล่าสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เมื่ออิทธิพลของพุทธศาสนาได้แผ่ขยายเข้าไปถึง จึงน่าจะมีการนำโครงเรื่องในชาตก มาปรับผสมผสานเข้ากับนิทานพื้นบ้านที่เคยรู้จักมาก่อนนั้นแล้ว

ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ นักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม Dundes (1965, pp.158-159) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า เป็นกลวิธีหรือภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ต้องการจะสร้างตำนานหรือนิทานพื้นบ้านให้มีความสมจริงยิ่งขึ้น ด้วยการพยายามโยงเรื่องพื้นบ้านดั้งเดิมเข้ากับเรื่องในคัมภีร์ทางศาสนาที่เชื่อว่าเป็นเรื่องที่มีความศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นเรื่องที่บ่งบอกถึงความเป็นวัฒนธรรมที่เจริญกว่า

ตำนานเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิมเป็นนิทานหรือตำนานพื้นบ้านที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในกลุ่มชนแถบอีสานใต้ของประเทศไทย ยังมีบริบทที่เป็นไปตามกฎแห่งการปรับปนผสมผสาน เพราะจากการศึกษาของ มานิต วัลลิโกดม (2530, หน้า 58-59) และศรีศักร วัลลิโกดม (2521, หน้า 31-34) พบว่า เรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิมเป็นเรื่องที่ชาวบ้านทั่วไปเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในแถบเมืองพิมายและแถบภาคอีสานตอนใต้ โดยมีร่องรอยของโบราณสถานและโบราณวัตถุ โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างคือปราสาทหินพิมายเป็นสิ่งสนับสนุนนั้น ตำนานเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิม มีโครงเรื่องหลักที่มีที่มาจากคัมภีร์ชาตกในพุทธศาสนาโดยจัดอยู่ในกลุ่ม ปัญญาสชาตก จัดเป็นชาตกนอกนิบาตแต่งขึ้นโดยนักปราชญ์ที่เป็นพระภิกษุในเมืองเชียงใหม่ แต่งขึ้นในช่วงราวปี พ.ศ. 2000 – 2200 ถึงแม้ว่าชื่อปัญญาสชาตก เป็นชื่อที่มีความหมายว่า เป็นชาตกจำนวน 50 เรื่อง แต่โดยความเป็นจริงแล้ว พบว่าอาจมีจำนวนมากกว่า 50 เรื่อง หรืออาจมีจำนวนมากถึง 220 เรื่อง โดยมีเรื่อง ปาจิตตกุมารชาตก รวมอยู่ในปัญญาสชาตก ที่เป็นชาตกนอกนิบาตนั้นด้วย

หากพิจารณาในด้านของคุณค่าของปัญญาสชาตกในลักษณะของคำสอน พบได้ว่าคำสอนซึ่งเป็นสาระในกลุ่มปัญญาสชาตกนั้น ได้เน้นให้เห็นถึงความทุกข์ซึ่งเกิดจากการพลัดพรากจากสิ่งที่รักว่าเป็นทุกข์ ดังเช่นความทุกข์ของท้าวปาจิตกับนางอรพิมที่เกิดจากความพลัดพรากจากกัน

5. ความรู้เรื่องปราสาทหินพิมายที่เป็นความจริงแท้ที่ต่างไปจากตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม

เมื่อพิจารณาด้านกระบวนการรับรู้ของชาวบ้านที่มีต่อตำนานเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิม ทำให้เห็นได้ว่าเป็นการรับรู้ทางตรงที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา ประกอบกับโครงเรื่องจากปัญญาสชาดก เป็นโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน มีโครงเรื่องหลวม ๆ ทำให้เอื้อต่อการปรับเนื้อหาสาระ เช่น การเปลี่ยนชื่อสถานที่ โดยกำหนดสิ่งที่อยู่ใกล้ ๆ ตัว ภายในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่เป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ หรือเป็นฉากของเรื่อง การจัดการดังกล่าวจึงเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ต้องการสร้างคำตอบให้แก่เรื่องราวในอดีตให้ปรากฏภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม และในขณะเดียวกันยังเป็นการสร้างความเป็นรากฐานดั้งเดิมของบรรพชนว่า สืบเชื้อสายมาหลายชั่วอายุคน จึงเป็นการสร้างความภูมิใจอย่างเจียบ ๆ ของผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับตำนานหรือนิทานนั้น ๆ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2556, หน้า 54-64)

ในกรณีของตำนานเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิม กับหลักฐานทางด้านศิลปะโบราณวัตถุสถาน โดยเฉพาะปราสาทหินพิมาย และแหล่งใกล้เคียงนั้น มีความขัดแย้งกันอย่างชัดเจน เพราะจากการศึกษาจากหลักฐานประเภทศิลาจารึกที่พบที่ปราสาทหินพิมาย ประกอบกับการศึกษาด้วยวิธีการขุดค้นทางโบราณคดี และการศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ทำให้ได้ทราบถึงสาระในเชิงประวัติของปราสาทหินพิมาย และพื้นที่ใกล้เคียงที่สำคัญ ๆ

ปราสาทหินพิมาย มีสถานะที่เป็นอาคารศาสนสถานในพุทธศาสนา นิกายมหายาน เมื่อแรกสร้างขึ้นในสมัยของพระเจ้าสุริยวงวรมันที่ 1 ซึ่งเป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักรขอม หรือเขมรโบราณ โดยสร้างขึ้นเมื่อราวปลายพุทธศตวรรษที่ 16 จนถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 18 ซึ่งตรงกับสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ได้มีการก่อสร้างอาคารศาสนสถานเพิ่มเติมขึ้นอีกหลายหลัง เพื่อให้เป็นพระอารามตามคติความเชื่อในพุทธศาสนา นิกายมหายาน (Briggs, 1974, pp. 180-182)

ส่วนชื่อเมืองพิมาย เป็นชื่อที่มีปรากฏในศิลาจารึกที่ปราสาทพระขรรค์ ที่พบในจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งเป็นศิลาจารึกในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่มีอายุราว พ.ศ. 1724 - 1763 โดยกล่าวถึงเมืองวิมาย หรือวิมายปุระ ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ปลายสุดเส้นทางหนึ่งจากเมืองพระนคร แห่งอาณาจักรขอมหรือเขมรโบราณ เมืองวิมายหรือวิมายปุระ คือเมืองพิมาย ซึ่งเป็นสถานที่ที่ตั้งปราสาทหินพิมายในปัจจุบัน กับทั้งยังพบว่า คำว่า “พิมาย” นี้ ยังมีปรากฏเป็นชื่อเมืองอยู่ในศิลาจารึกที่พบในจังหวัดเสียมเรียบ หรือในอดีตคือเมืองพระนคร ในดินแดนประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตยอยู่หลายแห่ง ข้อความในศิลาจารึกนั้นเป็นการสื่อความหมายให้

เข้าใจได้ว่า หมายถึงเมืองพินายซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของปราสาทหินพินาย ที่มีลักษณะรูปแบบทางศิลปะสถาปัตยกรรมในสายวัฒนธรรมแบบขอมหรือเขมรโบราณที่พบในประเทศไทย ดังเช่นข้อความในศิลาจารึกที่พบที่ปราสาทพระขรรค์ ที่จังหวัดเสียมเรียบ ศิลาจารึกหลักนี้มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 โดยเรียกว่า เมืองวิมาย หรือวิมาเยปุระ ข้อความในศิลาจารึกที่ปราสาทพระขรรค์นี้ได้กล่าวถึงการประกอบบุญกิริยาของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ด้วยการโปรดให้สร้างอาคารพุทธศาสนสถานหลายแห่งจากศูนย์กลางราชธานี คือจากเมืองพระนครหลวง(นครธม) มายังเมืองในขอบเขตสหิมาที่อยู่ปลายทาง คือเมืองพินาย ข้อความในศิลาจารึกดังกล่าวคือหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างเมืองพินายที่เป็นเมืองใหญ่ และเป็นเมืองสำคัญในกลุ่มแม่น้ำมูลกับเมืองที่เป็นเมืองศูนย์กลางราชธานี คือเมืองพระนครหลวง (นครธม) ในลุ่มทะเลสาบของอาณาจักรขอมหรือเขมรโบราณ (Atienne Aymonier, 1999, pp. 140 - 147)

ดังนั้นชื่อพินาย จึงไม่ได้หมายถึงเสียงเรียกของนางอรพิมที่เรียกขานท้าวปาจิตว่า “พินา” แต่อย่างใด ส่วนท่านางสระผมเป็นชื่อของซากสิ่งก่อสร้างที่ก่อด้วยศิลาแลงมีแผนผังเป็นกากบาท ก่อเป็นบันไดขึ้นสามด้าน อยู่ริมฝั่งลำน้ำเค็ม ที่อยู่ห่างออกไปทางด้านทิศใต้ของปราสาทหินพินาย ซึ่งแต่เดิมเป็นอาคารที่ก่อด้วยศิลาแลงทั้งหลัง มุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผา ซึ่งแต่เดิมน่าจะใช้เป็นท่าเรือรับขบวนเสด็จ (ทงศ์ศักดิ์ หาญวงษ์, 2532, หน้า 24)

จากการดำเนินการโครงการอุทยานประวัติศาสตร์พินาย เมื่อปี พ.ศ. 2531 ได้ทำการขุดค้นและขุดแต่งท่านางสระผมที่ตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำเค็มทางด้านทิศเหนือ ได้พบว่า แผนผังของท่านางสระผมนี้ แต่เดิมมีลักษณะเป็นพลับพลาริมน้ำก่อด้วยศิลาแลงที่มีแผนผังเป็นกากบาท ซึ่งแต่เดิมพลับพลาแห่งนี้น่าจะเป็นอาคารโปร่งทรงจตุรมุข มีเสาและเครื่องบนที่ใช้ไม้เป็นวัสดุในการก่อสร้าง หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา พลับพลาหรือศาลาริมน้ำแห่งนี้ แต่เดิมคงใช้เป็นพลับพลารับขบวนเสด็จ ที่เสด็จทางสถลมารค (ทางบก) ตามเส้นทางโบราณที่ตัดมาจากเมืองพระนครหลวงแห่งอาณาจักรเขมรโบราณ เส้นทางนี้จะมาสิ้นสุดที่ริมฝั่งลำน้ำเค็มทางด้านทิศใต้ที่เป็นด้านหน้าของประตูชัยทางเข้าสู่ปราสาทหินพินาย

ดังนั้น ชื่อ “ท่านางสระผม” น่าจะเป็นชื่อที่ชาวบ้านในท้องถิ่นแห่งเมืองพินายน่าจะใช้เรียกขานกันขึ้นเอง และเพื่อให้มีความสอดคล้องกับเรื่องในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม ด้วยเห็นสภาพเนินดินที่ริมฝั่งลำน้ำเค็มที่มีฐานก่อด้วยศิลาแลงและยังก่อเป็นชั้นบันไดให้ลงไปที่ริมมาได้

ชาวบ้านจึงเชื่อกันว่าพื้นที่บริเวณนี้เป็นทำนน้ำที่นางอรพิมเคยมาลงอาบน้ำและมานั่งสระผมที่ทำน้ำ
แห่งนี้

อาคารที่ชาวบ้านที่เมืองพิมายเรียกว่ากุฏิขี้นั้น คืออาคารที่ก่อสร้างที่สร้างด้วยศิลาแลง
ประกอบด้วยศิลาทราย มีลักษณะแผนผังที่เป็นไปตามแผนผังของพระอารามในพุทธศาสนา นิกาย
มหายาน ที่สร้างขึ้นเนื่องในวัฒนธรรมขอมหรือเขมรโบราณที่เรียกพระอารามแบบนี้ว่า
“**อโรคยศาล**” จากศิลาจารึกทำให้ทราบได้ว่า อโรคยศาลเป็นโรงพยาบาลที่สร้างขึ้นเมื่อราวพุทธ
ศตวรรษที่ 18 ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ซึ่งสอดคล้องกับศิลาจารึกที่ปราสาทพระ
ขรรค์ ที่กล่าวว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงโปรดให้สร้าง “บ้านที่มีไฟ หรือธรรมศาลา หรือที่พักคน
เดินทาง” และ อโรคยศาล หรือที่รักษาพยาบาลหลายร้อยแห่งทั่วขอบขัณฑสีมาในพระ
ราชอาณาจักรของพระองค์ (Atienne Aymonier, 1999, p. 149) เฉพาะในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือของประเทศไทยก็มีพบหลายแห่ง เช่น กู่แก้ว จังหวัดขอนแก่น ปรางค์กู๋ จังหวัดชัยภูมิ
ปราสาทจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ กู่สันตรัตน์ ที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ฯลฯ

ดังนั้นกุฏิขี้นี้จึงมีใช่อารามของฤๅษีที่นางอรพิมเข้าไปอาศัยอยู่ ตามที่เล่าไว้ในตำนาน
ท้าวปาจิตกับนางอรพิม

เมรุพรมหัตต์คืออาคารก่ออิฐ มีลักษณะฐานเป็นเจดีย์ขนาดใหญ่ ที่สร้างขึ้นในสมัย
อยุธยาตอนปลาย ซึ่งคงสร้างขึ้นในช่วงที่กรมหมื่นเทพพิพิธที่หลบหนีภัยสงครามกับพม่าเมื่อคราว
เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง โดยรวบรวมผู้คนและตั้งตนเป็นอิสระอยู่ที่เมืองพิมาย

ดังนั้นเมรุพรมหัตต์จึงเป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ใช่เป็นเมรุ
ถวายพระเพลิงศพพระเจ้าพรมหัตต์ ตามที่กล่าวไว้ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมแต่อย่างใด

ที่บริเวณปราสาทหินพิมายได้พบรูปประติมากรรมศิลาทรายลอยตัว เป็นรูปบุคคลผู้ชาย ซึ่ง
เป็นประติมากรรมฉลองพระองค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 กษัตริย์ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นมหाराช
องค์สุดท้ายของกัมพูชา ตั้งประดิษฐานภายในอาคารที่สร้างด้วยศิลาแลงทางด้านขวาของปราสาท
ประธาน ส่วนทางด้านซ้ายของปราสาทประธานคือปราสาทหินแดง ได้พบประติมากรรมรูปสตรี
นั่งคุกเข่า อยู่ในสภาพชำรุดไม่มีเศียรและไม่มีพระกรทั้งสองข้าง ซึ่งประติมากรรมรูปนี้น่าจะหมายถึง
พระนางชัยราชเทวีมเหสีองค์แรกของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 หรืออาจหมายถึงรูปนางปรัชญาปรมิตา
และที่ปราสาทประธานได้พบประติมากรรมพระพุทธรูปปางนาคปรก ตั้งเป็นพระประธานอยู่ในห้อง

เรือนธาตุหรือครรรคฤกษ์ของปราสาทประธาน ปราสาทหินพิมาย (William Chapman, 2018, pp. 199-202)

การนำรูปเคารพทั้งสามตั้งเรียงกัน โดยมีประติมากรรมพระพุทธรูปนาคปรกอยู่ที่ปราสาทหลักกลาง ประติมากรรมรูปบุรุษอยู่ที่ปราสาทหลังทางด้านซ้ายของปราสาทประธาน และรูปประติมากรรมสตรีอยู่ภายในปราสาทหลังทางด้านขวาของปราสาทประธาน นั้นเป็นการประดิษฐานรูปเคารพให้เป็นไปตามคติรัตนตรัย ตามคติความเชื่อในพุทธศาสนา นิกายมหายาน โดยมีความหมายที่เป็นสัญลักษณ์สิ่งแทน คือ พระพุทธรูปนาคปรกหมายถึงนิรมานกาย คือกายขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เป็นสัญลักษณ์ของการรู้แจ้ง รูปบุคคลผู้ชายหมายถึง พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ที่หมายถึงสัณเฑาะก์กาย หรือคือกายของมนุษย์บุคคล หรือกายแห่งความบันเทิง ที่เป็นสัญลักษณ์ของความกรุณา ส่วนรูปสตรีมีความหมายถึงนางปรัชญาปารมิตา เทพีแห่งความเฉลียวฉลาดที่เป็นสัญลักษณ์ของปัญญา ตามความเชื่อในพุทธศาสนา นิกายมหายาน และนางยังได้รับการบูชาว่า ทรงเป็นพุทธมารดาของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ที่เสด็จมาตรัสรู้ในแดนมนุษย์โลกอีกด้วย (Charles Higham, 2003, pp. 132-133)

ดังนั้นรูปบุรุษ และรูปสตรีที่สลักด้วยศิลาลอยตัวที่พบในบริเวณปราสาททั้งสองหลัง ที่ตั้งขนานอยู่สองข้างของปราสาทประธานที่ปราสาทหินพิมาย จึงมิใช่รูปของท้าวพรหมหัตถ์และนางอรพิม ดังที่ชาวบ้านเชื่อบ้างต่อ ๆ กันมา

6. ตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม: ในมิติที่เป็นทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

ในช่วงราวสามทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จังหวัดนครราชสีมา โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับส่วนราชการท้องถิ่นอำเภอพิมาย และองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้ร่วมกันจัดงานเทศกาลส่งเสริมการท่องเที่ยวพิมายเป็นประจำทุกปี ในช่วงปลายปีราวเดือนพฤศจิกายน รูปแบบของงานเน้นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองพิมาย โดยมีปราสาทหินพิมายเป็นจุดขายที่โดดเด่น โดยเฉพาะในภาคกลางคืนระหว่างการจัดงาน ได้จัดให้มีการแสดงแสง-เสียง (Light and Sound) โดยใช้พื้นที่จัดแสดงให้อยู่ที่ลานสนามหญ้าด้านหน้าของตัวปราสาทหินพิมาย ในมุมมองของผู้เข้าชมจึงเห็นปราสาทหินพิมายในมุมกว้างเป็นฉากของเรื่องอยู่ด้านหลัง ในระยะช่วงปีแรก ๆ ของการจัดงาน โครงเรื่องที่นำมาเขียนเป็นบทจัดแสดงแสง-เสียง นั้นเคยกำหนดชื่อเรื่องว่า “วิมานนาฏการ” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542) โดยมีเนื้อหาเน้นให้

เห็นถึงความรุ่งเรือง ความยิ่งใหญ่ และสายสัมพันธ์ทางเครือญาติ ของพระราชวงศ์ในสายวัฒนธรรม
หอมแห่งเมืองพระนครหลวงหรือนครธมในอาณาจักรขอม กับพระราชวงศ์แห่งเมืองวิมาเยปุระ
ในกลุ่มแม่น้ำมูล ที่อยู่ในดินแดนภาคอีสาน ในบทที่จัดแสดงแสง-เสียงนั้น ได้จัดแสดงเหตุการณ์
สำคัญในมิติประวัติศาสตร์วัฒนธรรม คือการอัญเชิญพระพุทธรูปประจำรัชกาลแห่งองค์พระเจ้า
ชัยวรมันที่ 7 พระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งเมืองนครธมที่ได้รับการเฉลิมพระเกียรติให้ทรงเป็น
มหाराชา คือ “พระชัยพุทธมหานาถ” ให้นำมาประดิษฐานเป็นองค์พระประธานอยู่ภายในปราสาท
ประธานของปราสาทหินพิมาย โครงเรื่องดังกล่าวนั้น ได้นำมาใช้ในการจัดแสดงแสง-เสียง
อย่างต่อเนื่องมาหลายปี

จนถึงในช่วงราว 5 ปีที่ผ่านมา คณะกรรมการจัดงานเทศกาลท่องเที่ยวพิมายได้เห็นชอบ
ให้มีการจัดแสดงแสง – เสียง โดยให้นำโครงเรื่องจากตำนานหรือนิทานพื้นบ้านเรื่อง “ท้าวปาจิตกับ
นางอรพิม” มาปรับประยุกต์จัดทำเป็นบทในการจัดแสดงแสง-เสียง ลักษณะดังกล่าวนั้น คือ
ปรากฏการณ์ที่เป็นพลวัตทางวัฒนธรรมที่มีการนำมาประยุกต์ใช้ซึ่งในที่นี้คือการนำตำนานหรือ
นิทานพื้นบ้านเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิมมาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นจึงนำไปเขียน
เป็นบทเพื่อใช้ในการแสดง แสง-เสียง และสื่อผสม ในเทศกาลเที่ยวพิมาย ภายใต้ชื่อเรื่อง “วิมาเยปุระ
เดอะมิวสิคัล : ตำนานรักท้าวปาจิตกับนางอรพิม”

ทั้งหมดนั้นคือการพัฒนาการจัดแสดงในรูปแบบใหม่ เนื้อเรื่องใหม่ ๆ โดยมีการนำโครงเรื่อง
ที่มีลักษณะเป็นการประสมประสานให้เป็น “ตำนานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” โดย “อิงกับความเป็น
อดีต” หรือคือการนำตำนานหรือนิทานพื้นบ้านมาใช้เป็น “ต้นทุนทางวัฒนธรรม” ที่มีอยู่แล้วใน
ท้องถิ่นหรือในสังคมมาปรับประยุกต์ใช้ และสร้างความหมายใหม่เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ใหม่ ๆ
ในบริบทที่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนหรือสังคมในโลกสมัยใหม่ หรือในมิติของ
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว คือการนำตำนานหรือนิทานพื้นบ้านเรื่องท้าวปาจิตกับนาง
อรพิม มาปรับใช้เป็นทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ภายใต้ขององค์ความรู้ที่เป็นชุด
ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่มาจากหลักฐานประเภท “ตำนานประวัติศาสตร์” ตามการรับรู้ของผู้คน
ที่เป็นคนในท้องถิ่น ที่แฝงไว้ด้วยทั้งความบันเทิง และทั้งที่เป็นประเด็นความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นเมืองพิมาย ดังที่มีปรากฏชื่อบ้านนามเมืองในหลายแหล่งสถานที่ที่อยู่ในเมืองพิมาย รวมไปถึง
ถึงที่อยู่ในดินแดนภาคอีสานตอนใต้ และทั้งบ้านเมืองที่อยู่ในเขตแดนในราชอาณาจักรกัมพูชาอีก
ด้วย

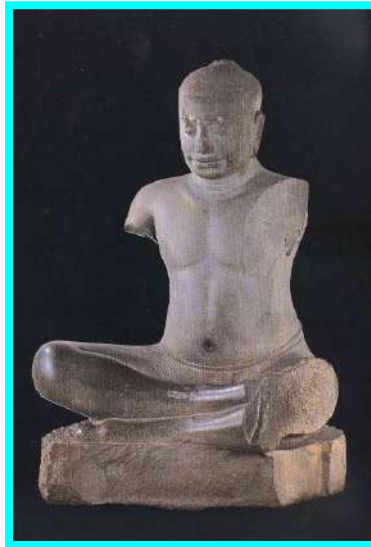

บทสรุป

จากสาระของนิทานหรือตำนานเรื่องท้าวปาจิตกับนางอรพิม ซึ่งมีลักษณะเป็นตำนานอธิบายเหตุ กับหลักฐานประเภทโบราณวัตถุสถาน คือ ปราสาทหินพิมาย ซึ่งเป็นอาคารศาสนสถานที่เกิดขึ้นในสายวัฒนธรรมแบบขอมหรือแบบเขมรที่พบในประเทศไทย ตามที่ได้กล่าวผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่น ในการคิด การรับรู้ และการค้นหาคำตอบ โดยเฉพาะการค้นหาคำตอบในเชิงประวัติของอาคารโบราณสถานในท้องถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่ที่พวกเขาอาศัยอยู่ โดยใช้องค์ประกอบของร่องรอยโบราณวัตถุสถานและภูมินิเวศมาปรับเข้ากับปรัมปรานิทานในท้องถิ่นอย่างกลมกลืน

ลักษณะดังกล่าวยังถือได้ว่า เป็นวัฒนธรรมในการสร้างประวัติศาสตร์ชุมชนในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่มีทั้งความเรียบง่ายและความสับสนรวมอยู่ด้วยกัน ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดนิทานหรือตำนานอธิบาย เป็นเพราะผู้คนในท้องถิ่นไม่อาจสืบค้นหาคำตอบหรือที่มาของการสร้างโบราณวัตถุสถาน ตลอดจนการสร้างบ้าน สร้างชุมชนที่พวกเขาได้พบเห็นหรือได้อยู่อาศัยนั้นได้ จึงได้สร้างจินตภาพหรือเป็นการคิดประดิษฐ์ “ตำนานประวัติศาสตร์” ให้แก่ท้องถิ่นของพวกตนโดยอาศัยสาระจากวรรณกรรมในพุทธศาสนา ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านได้พยายามผูกเรื่องขึ้นแล้วเล่าสืบทอดกันมา จนทำให้ดูราวกับว่าเรื่องในตำนานหรือนิทานพื้นบ้านนั้นเป็นเรื่องจริง ซึ่งเป็นการสร้างชุดความรู้ของคนในพื้นที่ ในมิติของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยมีได้ยึดโยงอยู่กับประวัติศาสตร์จากส่วนกลางที่เป็นประวัติศาสตร์แบบรัฐชาติ

ทั้งนี้ยังอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ทั้งหมดนั้นคือภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่นในการใช้ตำนาน นิทานหรือตำนานปรัมปรา มาเป็นหลักฐานในการอธิบายถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมประเภทศิลปะโบราณวัตถุสถานที่ที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนนั้นว่า “เป็นพื้นที่หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่มีความแตกต่างไปจากพื้นที่หรือสถานที่ที่เป็นสามัญโดยทั่วไป ทั้งยังมีประวัติ มีเหตุการณ์ มีเรื่องราวที่ย้อนอดีตไปอย่างยาวไกล จึงเป็นแหล่งสถานที่ที่มีคุณค่า ควรแก่การอนุรักษ์ดูแลรักษาให้เป็นให้เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชุมชนสังคมในท้องถิ่น ในลักษณะของการเป็นหลักบ้าน ใจเมือง และเป็นแหล่งสถานที่ที่พึงทางใจของผู้คนในท้องถิ่น อย่างยั่งยืนตลอดไป

รูปที่ 1 ประติมากรรมรูปเหมือนพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มหาราชองค์สุดท้ายแห่งอาณาจักรหรือ
เขมรโบราณ ประดิษฐานอยู่ในปราสาทพรหมทัต ที่ปราสาทหินพิมาย ซึ่งชาวบ้านเข้าใจว่า
คือประติมากรรมรูปท้าวพรหมทัตที่เป็นกษัตริย์ในตำนาน เรื่อง ท้าวปาจิตกับนางอรพิม

รูปที่ 2 ปราสาทหินพิมาย ที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา: ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นพระราชวังที่
ประทับของท้าวพรหมทัตที่ตั้งอยู่ที่เมืองพิมายตามที่มีกล่าวไว้ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม

รูปที่ 3 ปราสาทบายน แห่งเมืองพระนครหลวงหรือนครธม ที่เมืองเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา
เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นพระราชวังที่ประทับของท้าวปาจิตที่เมืองนครธม
ตามที่มีกล่าวไว้ในตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิม

รูปที่ 4 ปราสาทหินพนมรุ้ง ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็น
พระราชวังที่ประทับของท้าวปาจิต ที่ตั้งอยู่ที่เมืองพนมรุ้ง ตามที่มีกล่าวไว้ในตำนาน
ท้าวปาจิตกับนางอรพิม

รูปที่ 5 ปราสาทหินพนมวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ชาวบ้านเชื่อตามตำนานปรัมปราว่า
เป็นศาสนสถานที่เหล่าเทพบุตรสร้างแข่งขันกับกับเหล่าเทพธิดาที่สร้างปราสาทหินพิมาย

รูปที่ 6 การจัดแสดง แสง – เสียง สื่อนผสมในงานเทศกาลเที่ยวพิมาย โดยนำโครงเรื่องจาก
ตำนานท้าวปาจิตกับนางอรพิมมาจัดทำเป็นบทแสดงภายใต้ชื่อเรื่อง
“วิมาะปุระ เดอะมิวสิคัล : ตำนานรักท้าวปาจิตกับนางอรพิม”

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2542). *เอกสารแผ่นพับประกอบการแสดงแสงเสียง-เสียง*
วิมานนาฏการ ชุติมนิรมิตกรรมเหนือลำน้ำมูล. Tourismthailand.
- ทองศักดิ์ หาญวงษ์. (2532). *เมืองพิมาย*. กรมศิลปากร.
- ธิดา สารยา. (2525). *ตำนานและตำนานประวัติศาสตร์กับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*.
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. (2559). *ยล เยี่ยม เยือน หย้า : แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิง*
วัฒนธรรม. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประไพ วิริยะพันธุ์. (2556). *เพื่อแผ่นดินเกิด*. มูลนิธิเล็ก.
- ประไพ วิริยะพันธุ์. (2557). *คู่มืออุทิศ*. มูลนิธิเล็ก.
- มานิต วลลิโกดม. (2530). *นำเที่ยวพิมายและโบราณสถานในจังหวัดนครราชสีมา*. โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ศิริพร ฐิตะฐาน ณ ถลาง. (2537). *ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น*. สำนักพิมพ์มติชน.
- ศิลปากร, กรม. (2529). *ศิลปจารึกในประเทศไทย เล่ม 3 อักษรขอม พุทธศตวรรษที่ 15-16*.
กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- ศิลปากร, กรม. (2531). *พื้นอีสาน*. โรงพิมพ์การศาสนา.
- ศิลปากร, กรม. (2533). *แหล่งโบราณคดีในประเทศไทย เล่ม 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*
กองโบราณคดี กรมศิลปากร.
- ศรีศักร วลลิโกดม. (2521). *“โคราชสมัยโบราณ” ในของดีโคราช*. ตราเสือการพิมพ์, หน้า 9-36.
- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. (2531). *พนมรุ้ง*. มติชน.
- อมรา ศรีสุชาติ. (2532). *แผนที่ทางโบราณคดีจังหวัดบุรีรัมย์*. กรมศิลปากร.
- Aymonier, Etienne. (1999). *Khmer Heritage in Thailand*. Bangkok Thailand : White Lotus.
- Briggs, Lawrence Palmer. (1974). *The Ancient Khmer Empire*. Philosophical Society.
- Chapman, William. (2018). *ANCIENT SITES OF SOUTHEAST ASIA : A Traveler's Guide*
through History, Ruins, and Landscapes. Bangkok Thailand : River Books.
- Cowell, E.B. (ed.). (1913). *The Jataka or Stories of the Buddha's Former Birth*.
London Cambridge University Press.
- Dorson, Richard. (1972). *Folklore and Folk*. Chicago : The University of Chicago Press.
- Dundes, Alan. (1965). *The Study of Folklore*. Englewood Clifty : Frentice-Hall
- Higham, Charles. (2003). *The Civilization of ANGKOR*. London : Phoenix.

บทวิจารณ์หนังสือ

กลลวง

Book Review : Panic

มณจิชา เกตุณะ¹

Monticha Ketna

Abstract

“คุณจะทำอย่างไร หากรู้ว่าทุกอย่างในชีวิต รวมทั้งตัวตนของคุณเอง ไม่ใช่สิ่งที่คุณเคยรู้จัก” คือคำโปรยของนวนิยายเรื่องกลลวงที่ดึงดูดความสนใจนักอ่านที่ชื่นชอบนวนิยายแนวตื่นเต้นระทึกขวัญ ลึกกลับซ่อนเงื่อนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งปกหลังของหนังสือยังมีเรื่องย่อให้ผู้อ่านได้รู้ถึงเหตุการณ์ในเรื่องเพิ่มเติมว่า “คุณจะทำอย่างไร หากจู่ๆ วันหนึ่งคุณตื่นขึ้นมาแล้วพบว่าแม่ถูกฆ่าตาย พ่อหายตัวไป ส่วนตัวคุณเองถูกทำร้ายและถูกไล่ล่าจนแทบเอาชีวิตไม่รอดโดยไม่รู้สาเหตุ ทั้งยังได้รู้ความจริงอันน่าตื่นตระหนกกว่า ทุกอย่างในชีวิตที่ผ่านมาเป็นเพียงสิ่งโกหกหลอกลวงเท่านั้น”

เรื่องราวทั้งหมดเริ่มต้นขึ้นในวันธรรมดาของอิวาน แคชเชอร์ ชายหนุ่มนักสร้างภาพยนตร์สารคดีที่เพิ่งผ่านเหตุการณ์ที่มีความหมายสำหรับเขามาเมื่อคืน เขาได้บอกภรรยาที่กำลังคบหาอยู่ด้วยกันอยู่ แสดงให้เห็นว่าเขาจริงจังกับความสัมพันธ์ในครั้งนี้นี่ที่มีต่อแคร์รี ลินด์สตอร์มมากแค่ไหน แต่สิ่งที่ปลุกเขาในเช้าวันถัดมาไม่ใช่คนที่เขานอนเคียงข้างอยู่เมื่อตอนกลางคืน แต่กลับเป็นสายเรียกเข้า

¹ อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง monticha.k@ru.ac.th

จากตอนนำ แคชเชอร์ แม่ของเขาที่อยู่ต่างเมืองห่างไกลออกไป อีวานไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าการที่แม่ของเราเร่งรัดให้เขาเดินทางมาพบในวันหยุดจะเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตที่เปลี่ยนไปตลอดกาล ตอนนำเสียชีวิตแล้วตอนที่อีวานเดินทางมาถึงบ้านของแม่ ในขณะที่อีวานยังตั้งสติทำอะไรไม่ถูก เขาก็ถูกจู่โจมจากคนร้ายที่เขาไม่สามารถมองเห็นได้ว่าเป็นใคร เพราะอีวานถูกคนร้ายจู่โจมตีจากทางด้านหลัง และคนร้ายหมายเอาชีวิตของเขาเลยทีเดียว ทว่าในขณะที่อีวานกำลังจะหมดลมหายใจ กลับมีชายปริศนาคนหนึ่งบุกเข้ามาช่วยเขาเอาไว้ คนร้ายทั้งสองคนจึงรีบหนีออกจากบ้านของอีวานไป ในขณะที่เหตุการณ์กำลังซุลมุนอยู่นั้น ชายคนดังกล่าวที่เป็นผู้ช่วยชีวิตอีวานไว้ได้แสดงความต้องการที่จะพาอีวานหลบหนีไปด้วยกัน แต่ความต้องการของชายผู้นั้นกลับขัดแย้งกับความต้องการของอีวานที่ต้องการอยู่ในบ้านกับร่างของมารดาและรอพบตำรวจเพื่อแจ้งเหตุการณ์ทั้งหมดให้ตำรวจฟังตามขั้นตอน จึงเกิดการต่อสู้ครั้งที่สองขึ้นระหว่างอีวานกับชายคนดังกล่าว เมื่ออีวานไม่ไว้ใจคำพูดที่ชายผู้นั้นกล่าวอ้างว่าเป็นเพื่อนกับแม่ของตน อีวานจึงใช้กำลังโจมตีชายคนดังกล่าวและรีบหนีออกมาจากบ้านของตัวเองก่อนเพื่อขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านให้รีบแจ้งตำรวจ ซึ่งชายผู้นั้นก็รีบหลบหนีออกจากบ้านของอีวานไปทันที

อีวานเพิ่งตั้งสติได้กับเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันตั้งตัวก็เมื่อตอนให้ปากคำกับตำรวจ เขาเรียบเรียงเหตุการณ์ทั้งหมดให้ตำรวจฟัง ซึ่งก็เหมือนเขาได้ทบทวนกับตัวเองไปด้วยอีกครั้งว่าภายในเวลาไม่กี่ชั่วโมงที่ผ่านมาเกิดอะไรขึ้นกับชีวิตคนธรรมดาของเขาบ้าง อีวานเพิ่งได้เดินสำรวจบ้านของตนเองก็ตอนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมาเก็บหลักฐานและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ อีวานจึงเพิ่งได้รู้ว่าแม่ของเขาจัดกระเป๋าเดินทางไว้สองใบสำหรับตัวเองและอีวาน ซึ่งอีวานบอกตำรวจไปว่าไม่ทราบว่แม่กำลังจะเดินทางไปไหน อาจกำลังวางแผนเดินทางไปหาไมเคิล แคชเชอร์ ผู้เป็นสามีและพ่อของอีวานที่เดินทางไปทำงานที่ออสเตรเลียก็เป็นได้ นึกได้ดังนั้นอีวานจึงติดต่อไปหาพ่อ แต่กลับไม่มีการตอบรับ เขาจึงติดต่อไปหาแครรี่ที่อพาร์ทเมนต์ของเธอ ก็ไม่มีเสียงตอบรับเช่นกัน เขาตัดสินใจโทรศัพท์ไปยังที่ทำงานของเธอ ซึ่งก็ทำให้เขาต้องพบเรื่องน่าตกใจและประหลาดใจอีกครั้งเมื่อได้รับแจ้งว่าแครรี่เพิ่งลาออกไปเมื่อเช้านี้ อีวานรู้สึกโดดเดี่ยวอย่างที่สุดจึงหาทางติดต่อพ่ออีกครั้งด้วยข้อมูลโรงแรมที่พักที่ไมเคิลมักจะเขียนทิ้งไว้เมื่อต้องเดินทางไปทำงาน แต่เหตุการณ์เดิมก็เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อโรงแรมที่ออสเตรเลียแจ้งว่าไม่มีแขกชื่อไมเคิล แคชเชอร์เข้าพักที่นี่ ทำให้อีวานสับสนและงุนงงเป็นอย่างมากเมื่อพ่อของเขาไม่ได้อยู่ในที่ที่ควรจะอยู่ ตำรวจจึงแนะนำให้อีวานไปที่สถานีตำรวจก่อนเพื่อทำบันทึกคำให้การและสเก็ทภาพคนร้าย ในขณะที่ความทรงจำยังสดใหม่ แต่ในขณะที่พวกเขากำลังออกเดินทางไปที่สถานีตำรวจนั้น อีวานก็

ถูกใจอีกครึ่งจากชายคนเดิมที่ช่วยชีวิตของเขาเอาไว้เมื่อไม่กี่ชั่วโมงก่อน และครั้งนี้ชายผู้นั้นสามารถพาตัวอิวานไปจากตำรวจได้สำเร็จ

ชายผู้นั้นบอกอิวานว่าชื่อเกเบรียล และพาอิวานไปที่เซฟเฮาส์แห่งหนึ่ง เกเบรียลยังได้บอกอีกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับแม่ของอิวานเป็นฝีมือของชายชื่อจาร์โก จาร์โกต้องการไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ชุดหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่แม่ของอิวานได้มา นับได้ว่าต้นเหตุของเรื่องราวทั้งหมดที่กำลังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตของอิวานไปตลอดกาลก็คือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ชุดนี้ หากแต่อิวานกลับไม่เคยรับรู้ถึงการมีอยู่ของไฟล์ดังกล่าวและไม่เคยรับรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของพ่อแม่ของเขาเลย เกเบรียลเองก็ถามหาไฟล์ชุดนี้จากอิวานเช่นกัน แต่อิวานคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นเรื่องเข้าใจผิด เขาไม่มีไฟล์ที่ทั้งเกเบรียลและจาร์โกต้องการทั้งสิ้น แต่เกเบรียลกลับบอกอิวานว่า “อิวาน ในชีวิตของเธอไม่มีอะไรเป็นอย่างที่มันดูเหมือนจะเป็นหรอก” ซึ่งคำพูดนี้ดูเหมือนเป็นแก่นของนวนิยายเล่มนี้ทีเดียว ผู้อ่านมีจุดเริ่มต้นเดียวกับอิวาน แคชเชอร์ที่ใช้ชีวิตอย่างคนธรรมดา ประกอบอาชีพสุจริตอย่างนักสร้างภาพยนตร์สารคดี แต่กลับต้องเจอเหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนของชีวิต ทำให้อิวานต้องค้นหาความจริงเกี่ยวกับชีวิตของตนเองว่าเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นกับครอบครัวของตนเอง ไฟล์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านั้นคืออะไร และพ่อแม่ของเขาคือใครกันแน่

นอกจากเกเบรียล จาร์โก เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อิวานไม่เคยคาดคิดว่าจะได้ข้องเกี่ยวมาก่อนในชีวิตแล้ว ยังมีผู้คนแปลกหน้าอีกมากมายที่เข้ามาพัวพันในชีวิตของอิวานจากเหตุการณ์นี้ ไม่ว่าจะเป็นเป็นบริกเลเยอร์, เดซซ์, เบอร์นิต้า บริกส์และคนอื่นๆ อีกมากมาย รวมถึงคนที่อิวานเคยรู้จักและต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ครั้งนี้อย่างเซดดีและแคทลีน ทุกคนต่างมีบทบาทสำคัญในการตามหาความจริงและตามหาตัวตนของอิวาน ถึงแม้จะมีอุปสรรคและภัยอันตรายต่อชีวิตที่อิวานต้องเสี่ยง แต่เขาก็ไม่กลัวที่จะฝ่าฟันเพื่อทำตามเป้าหมายของตนเองให้สำเร็จ อิวานไม่มีอาวุธ ไม่มีความรู้และทักษะในการต่อสู้ แต่เขาเป็นคนฉลาด อิวานประยุกต์ใช้ความชำนาญและความถนัดของตนเองให้เป็นอาวุธ ในเหตุการณ์หนึ่งเขาสร้างสถานการณ์จำลองในสิ่งที่เขาถนัด นั่นก็คือการถ่ายทำภาพยนตร์สารคดี อิวานต้องการซื้อลูกปืนเพื่อใช้เป็นอาวุธป้องกันตัว แต่ในเวลานั้นเขาไม่สามารถถอนเงินสดหรือใช้บัตรเครดิตได้เนื่องจากกำลังถูกตามล่าตัวจากผู้ร้ายและเขาก็ไม่ไว้วางใจตำรวจ อิวานจึงตัดสินใจติดต่อซื้อของจากอัมธพาลเจ้าถิ่นทั้งที่เขาไม่มีเงินสดเพียงพอ แต่ความกล้าหาญและความฉลาดของเขาก็ทำให้เขาวางแผนอย่างดีดัด เขาถือกล้องถ่ายวิดีโอไปในเวลานั้นรับของและสร้างทำเป็นถ่ายรายการเรียลลิตี้เพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วมรายการและจูงใจอัมธพาลเหล่านั้นด้วยเงินรางวัลมูลค่าหนึ่งล้านเหรียญดอลลาร์ อัมธพาลทั้งสองคนหลงเชื่อจึงยอมส่งมอบของให้อิวานเพื่อทำตามสถานการณ์สมมติที่อิวานขึ้นนำ และเมื่อได้โอกาสเหมาะ อิวานก็หนีไปพร้อมของที่ตนต้องการทันที

เหตุการณ์ต่างๆ ที่อีวานต้องเจอทำให้เขาไม่เชื่อใจใครนอกจากตัวเอง ทุกการตัดสินใจอีวานต้องกระทำอย่างรอบคอบและไตร่ตรองว่าจะส่งผลต่อชีวิตของเขาและคนที่เขารักอย่างไร อีวานมุ่งมั่นกับการตามหาความจริงเรื่องพ่อแม่ และตามหาไฟล์ที่ทุกคนต้องการ รวมถึงตามหาตัวพ่อของเขาและแครรี่ด้วย ถึงแม้ปลายทางจะไม่ได้เป็นไปอย่างที่อีวานคาดหวังเอาไว้ทุกอย่าง แต่อีวานก็ได้ตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของเขาด้วยตัวเอง ต่างจากมิตเชลล์ แคชเชอร์หรืออาร์เธอร์ สมิทสันหรือป๊อตร์ มาตารอฟ พ่อของเขาที่พยายามชี้แนะให้อีวานทำตามทางเลือกที่ตนเองได้วางแผนเอาไว้เพื่อให้อีวานได้มีชีวิตอิสระต่างจากชีวิตของพ่อ แต่อีวานมองเห็นว่าชีวิตของพ่อไม่ได้มีอิสระตามต้องการอย่างที่พ่อกล่าวอ้างแม้แต่คนเดียว พ่อของเขาต้องหลบซ่อนตัวอยู่ภายใต้ชื่อปลอม ทำงานรับจ้างตามคำสั่งจาร์โกอยู่ในองค์กรที่ไม่สามารถลาออกได้ อีวานจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกชีวิตด้วยตนเองไปพร้อมกับแครรี่ที่ตัดสินใจเดินเคียงข้างเขาในทุกทางเลือก

การอ่านหนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือนผู้อ่านกำลังนั่งชมภาพยนตร์แอ็คชั่นเรื่องหนึ่ง ผู้เขียนบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนจนผู้อ่านสามารถจินตนาการภาพเหตุการณ์เหล่านั้นออกมาได้ไม่ยาก ทั้งยังมีฉากการต่อสู้ไล่ล่าและเผชิญอันตรายต่างๆ ที่น่าระทึกใจตลอดการเดินทางของตัวเอกของเรื่อง การกำหนดให้บทบาทของตัวเอกนั้นเป็นคนธรรมดาที่ไม่เคยมีประสบการณ์ด้านการต่อสู้มาก่อนทำให้ผู้อ่านเข้าถึงบริบทของตัวละครได้ง่ายขึ้น ผู้อ่านสามารถจำลองตัวเองเป็นตัวเอกของเรื่องและคาดเดาว่าอีวานจะอย่างไรต่อไปเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์เหล่านี้ การตัดสินใจและการกระทำของอีวานดูสมเหตุสมผล อีวานไม่ได้อยู่ดี ๆ ลุกขึ้นมาต่อสู้อย่างเก่งกาจทั้งที่ไม่เคยมีประสบการณ์ เขาล้มลุกคลุกคลานเมื่อต้องต่อสู้ แต่เป้าหมายสูงสุดของเขาคือการเอาชีวิตรอด ให้อีวานสู้สุดตัว อีกทั้งอีวานยังเป็นคนฉลาดและมีไหวพริบ เขาประยุกต์เอาความถนัดและเชี่ยวชาญของตนเองมาเป็นอาวุธ ทำให้เขาได้เปรียบและสามารถไปถึงเป้าหมายที่ตนเองตั้งเอาไว้ได้ ถึงแม้ชีวิตของอีวานจะไม่มีอะไรเป็นอย่างที่มันดูเหมือนจะเป็นอย่างที่เกเบรียลพูด แต่สุดท้ายแล้วอีวานก็ได้ตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตนเองโดยไม่ต้องเดินตามทางของใครอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Jeff Abbott. (2552). *กลวง Panic* (บุญญรัตน์, ผู้แปล). สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์โครมแอนด์มิสทรี.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ โดยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นวารสารวิชาการราย 6 เดือน ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ทั้งนี้อาจมีวารสารฉบับพิเศษ (Special issue) หรือฉบับที่ตีพิมพ์บทความจากการประชุมวิชาการ (Conference proceeding) ผู้เขียนทุกท่านสามารถส่งบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดี วรรณกรรม คติชนวิทยา วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ปรัชญา ประวัติศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มาขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ได้ตลอดทั้งปี

1. บทความที่ขอตีพิมพ์เผยแพร่

- บทความจะต้องอยู่ในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ สำหรับบทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือจะไม่นำเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพ แต่จะพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาโดยกองบรรณาธิการ

- บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน รวมถึงไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

- บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการกลั่นกรองคุณภาพแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (Double-blind Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน และผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด

- บทความที่เป็นบทความวิจัยที่ส่งมายังวารสารตั้งแต่ พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป ต้องมีหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แนบมาพร้อมกับบทความ (ยกเว้นได้รับการพิจารณาจากกองบรรณาธิการเป็นรายเฉพาะ)

- หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์

- บทความย่อภาษาอังกฤษ ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องทางไวยากรณ์ ก่อนขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่จากวารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์

2. การเตรียมต้นฉบับ

2.1 ต้นฉบับต้องจัดทำด้วยโปรแกรม Word ขนาด A4 รวมความยาว 15-17 หน้า จัดรูปแบบหน้าแบบบรรทัดเดี่ยว (Single space) ทั้งนี้รวมเอกสารอ้างอิง ยกเว้นกรณีมีภาพประกอบหรือตารางที่อาจจะต้องใช้พื้นที่ในการใส่ภาพและตาราง กองบรรณาธิการจะพิจารณาตามความเหมาะสม เนื้อหาในบทความใช้อักษร TH Sarabun New ขนาด 16 พอยต์ กำหนดขอบกระดาษของ Word ด้านซ้าย ด้านบน ด้านขวาและด้านล่าง 2.54 ซม. ใส่เลขหน้าไว้ที่มุมบนขวาด้านบน ห่างจากขอบบน 1.25 ซม.

2.2 ส่วนประกอบของต้นฉบับบทความ ประกอบด้วย

1) ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตัวหนา ตัวอักษรขนาด 20 พอยต์ จัดพิมพ์กึ่งกลางหน้ากระดาษ

2) ชื่อผู้เขียน (Author) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อยู่ถัดลงมาจากชื่อเรื่อง โดยเว้นระยะ 1 บรรทัดได้ชื่อบทความ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 พอยต์ จัดไว้ที่มุมด้านขวาแบบเรียงลำดับจากซ้ายไปขวา และกำหนดเครื่องหมายดอกจัน (*) แบบตัวยก (Superscript) ท้ายชื่อผู้ประสานงานหลัก (Corresponding author)

3) ชื่อตำแหน่งและหน่วยงานที่สังกัด (Position and Affiliation) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทำเป็นเชิงอรรถท้ายหน้า (Footer) แบบตัวเลข โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการหรือสถานภาพใด ๆ สังกัดของผู้แต่งต้องมีเพียงสังกัดเดียว (หากมีหลายสังกัดให้เลือกเพียง 1 สังกัด) และเรียงลำดับจากหน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลัก เช่น ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun New ขนาด 12 พอยต์ และชื่อผู้ประสานงานหลัก (Corresponding author) เป็นลำดับสุดท้ายในเชิงอรรถท้ายหน้า

4) ข้อมูลการติดต่อผู้แต่ง (Contact) โดยให้ระบุเป็นอีเมลของผู้เขียน ใส่ต่อท้ายจากชื่อหน่วยงานที่สังกัด

5) บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หัวข้ออยู่กึ่งกลาง โดยมีเนื้อหาความยาวประมาณ 200-300 คำ และคำสำคัญ 3-6 คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ด้านล่างบทคัดย่อของแต่ละภาษา โดยเว้นวรรคแต่ละคำสำคัญในภาษาไทย สำหรับคำสำคัญภาษาอังกฤษต้องใช้ตัวอักษรตัวใหญ่ตัวแรกของทุกคำและคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “,”

6) เนื้อเรื่อง มีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

6.1) **บทความวิจัย** ต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่

- บทนำ (Introduction)
- วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature reviews)
- วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)
- วิธีดำเนินการวิจัย (Method)
- ผลการวิจัย (Results)
- สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (Conclusion and Discussion)
- รายการเอกสารอ้างอิง (References)

6.2) **บทความวิชาการ** ประกอบไปด้วย

- บทนำ
- หัวข้อเนื้อหาที่น่าสนใจตามลำดับและบทวิเคราะห์ สังเคราะห์ทางวิชาการตามประเด็นของเรื่องที่เขียน
- บทสรุป
- รายการเอกสารอ้างอิง

6.3) **ภาพ แผนภูมิและตารางประกอบ** ในเนื้อหาให้กำหนดดังนี้

- ภาพประกอบเป็นภาพสีหรือขาว-ดำ
- ภาพประกอบและตารางประกอบทั้งหมดที่นำมาต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ผลงานของบุคคลอื่น
- ภาพประกอบจัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ และไม่ต้องติดกรอบ
- ชื่อภาพประกอบจัดไว้ใต้ภาพ ใช้คำว่า ภาพที่ ต่อด้วยหมายเลขอารบิกของภาพ คำบรรยายภาพ และแหล่งที่มาของภาพ หรือแผนภูมิ
- ตารางประกอบจัดไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ
- ชื่อตารางประกอบอยู่เหนือตารางด้านบนสุดและจัดชิดซ้ายกระดาษ ใช้คำว่า ตารางที่ ต่อด้วย หมายเลขตารางและชื่อตาราง โดยตารางต้องติดกรอบทั้งหมด

3. การอ้างอิงในเนื้อเรื่องและรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

ใช้วิธีการอ้างอิงตามรูปแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 แต่ละรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาจะต้องนำไปรวบรวมไว้ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง (In-text Citation)

ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (name-year system) โดยระบุชื่อผู้แต่ง หรือชื่อเรื่องในกรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่งและระบุปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ หรือเป็น พ.ศ. สำหรับเอกสารภาษาไทย ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิงเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และอาจจะระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างด้วยก็ได้ ตัวอย่าง

สมทรง บุรุษพัฒน์ (2560, น. 103-108) แสดงผลการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเสียง.....
หรืออ้างอิงในเนื้อหาแบบไว้ท้าย

“.....” (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2560, น. 103-108)

กรณีอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่น่ามาอ้างแล้ว

Scollon & Scollon (2012) นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ว่า.....

หรืออ้างอิงแบบเนื้อหาไว้ท้าย

“.....” (Scollon & Scollon, 2012, pp.18-36)

Labov กล่าวว่า (อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 10)

หรืออ้างอิงในเนื้อหาแบบไว้ท้าย

“.....” (Labov อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 10)

Jakobson เป็นผู้นำเสนอแนวทางประยุกต์.....(as cited in Widdowson, 1996)

หรืออ้างอิงในเนื้อหาแบบไว้ท้าย

“.....” (Jakobson as cited in Widdowson, 1996)

3.2 รายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

ให้รวบรวมเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาไว้ท้ายบทความ จัดเรียงตามลำดับ

อักษรชื่อผู้แต่ง ใช้รูปแบบการลงรายการตามระบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6

ตัวอย่าง

- หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งแรกไม่ต้องใส่ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/

สำนักพิมพ์.

(ในกรณีที่มิใช่สำนักพิมพ์ เป็นหน่วยงานสถาบันการศึกษา ให้จัดเรียงหน่วยงานใหญ่ไป หน่วยงานย่อยโดยมีเครื่องหมายจุลภาคคั่น)

ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. (2547). *วรรณคดีอยุธยาตอนต้น: ลักษณะร่วมและอิทธิพล*.

กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ.

Catford, J. C. (1965). *A linguistic theory of translation*. London: Oxford University.

- บทความวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้าที่ปรากฏ.

วิโรจ นาคชาติศรี. (2558). ความเชื่อและปาฏิหาริย์พระเจ้าทันใจ: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดยอดแก้วศรี

บุญเรือง. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 34(1), 47-64.

Fandrych, C., & Graefen, G. (2002). Text commenting devices in German and English academic

articles. *Multilingua*, 21(1), 17-34.

- บทความหรือบทในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ)./ ชื่อหนังสือ/

(ครั้งที่พิมพ์), (เลขหน้าที่ปรากฏในบทความจากหน้าใดถึงหน้าใด)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ. (2561). คุณสมบัติน้ำเสียงในภาษาตระกูลมอญ-เขมร (Phonation Types in Mon-Khmer Languages). ใน พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์, วิภาส โพธิแพทย์ และคเชนทร์ ตัญศิริ (บรรณาธิการ), *ศาสตร์แห่งภาษา: ในวาระครบรอบ 42 ปี ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, (น. 88-110). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์.

Klaudy, K. (2009). Exploitation. In Baker, M. and G. Saldanha (Eds.), *Routledge encyclopedia*

of translation studies, (pp. 104-108). New York and London: Routledge.

- วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต/หรือ
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)./ชื่อมหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย.
ยาใจ ชูวิชา. (2536). *ความเป็นประโยชน์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย*.
(วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

- วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์สืบค้นจากเว็บไซต์

Evans, A. A. (2019). *An integrated writing task in French as a foreign language: An analysis of processes, products, and perceptions*. (Doctoral Dissertation University of Iowa). Retrieved from <https://ir.uiowa.edu/etd/6943/>.

- เอกสารจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียนเอกสาร. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. สืบค้นจาก (Retrieved from) URL ของเว็บไซต์
ปกรณ์ ชื่นขาวไว. (ม.ป.ป.). *กติกากาการเสิร์ฟ (ฉบับย่อ)*. สืบค้นจาก
[http://thailandtabletennis.com/
default.asp?content=contentdetail&id=17798](http://thailandtabletennis.com/default.asp?content=contentdetail&id=17798)

Chefor, V. M., & Zhiying, X. (2020). *Understanding the use of deixis in Paul Biya's 2019 message to Cameroonian youth*. Retrieved from [https://www.eajournals.org/wp-content/uploads/
Understanding-the-Use-of-Deixis-in-Paul-Biya%E2%80%99s-2019-Message-to-Cameroonian-Youth.pdf](https://www.eajournals.org/wp-content/uploads/Understanding-the-Use-of-Deixis-in-Paul-Biya%E2%80%99s-2019-Message-to-Cameroonian-Youth.pdf)

4. อัตราค่าดำเนินการจัดพิมพ์บทความ

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ กำหนดอัตราค่าดำเนินการจัดพิมพ์บทความๆ ละ 3,000 บาท โดยโอนเข้าบัญชี ม.ร. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ธนาคารออมสิน สาขา รามคำแหง เลขที่บัญชี 020 267 961 538 และส่งหลักฐานการโอนเงินภายใน 7 วันหลังจากส่ง บทความ อนึ่ง ขอสงวนสิทธิ์ว่าการโอนเงินค่าดำเนินการจัดพิมพ์บทความ ท่านไม่สามารถรับคืนได้ ไม่ว่ากรณีใด ๆ

5. การส่งบทความ

ผู้เขียนส่งบทความไฟล์ Word และ Pdf ที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของหลักเกณฑ์วารสารผ่านระบบออนไลน์ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/huru> เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความจะดำเนินการตามขั้นตอนการพิจารณาของวารสาร และกองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนบทความทราบ สำหรับบทความที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

6. ขั้นตอนการพิจารณาของวารสาร

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความต้นฉบับแล้ว จะพิจารณารูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร หากบทความต้นฉบับใดไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของวารสาร กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาพร้อมส่งคืนผลงานให้แก่ผู้เขียนนำกลับไปแก้ไข และหากเป็นไปตามเกณฑ์ของวารสารแล้ว จะเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณา ดังนี้

1. กองบรรณาธิการพิจารณาและทบทวนผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความอย่างน้อย 3 ท่านต่อบทความ โดยวิธีการกลั่นกรองคุณภาพแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (Double-blind Review)

2. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินเนื้อหาสาระ คุณภาพทางวิชาการ และตรวจสอบความถูกต้อง

3. เมื่อได้รับผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการรวบรวมผลและสรุปผลการประเมินเพื่อแจ้งผู้เขียน

- กรณีผลการประเมินไม่ผ่าน กองบรรณาธิการแจ้งปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ

- กรณีผลการประเมินผ่าน แต่มีข้อแก้ไข ให้ผู้เขียนพิจารณาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ระบุรายละเอียดการแก้ไขและเลขหน้า จากนั้นส่งบทความที่แก้ไขแล้วมายังกองบรรณาธิการอีกครั้ง กรณีไม่แก้ไขต้องชี้แจงเหตุผลตามหลักวิชาการ หากไม่ระบุรายละเอียดการแก้ไขและเลขหน้า หรือให้เหตุผล กองบรรณาธิการ มีสิทธิ์ปฏิเสธการตอบรับตีพิมพ์บทความได้ทันที และกรณีไม่ดำเนินการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดจะถือว่าผู้เขียนสละสิทธิ์ในการตีพิมพ์บทความ กองบรรณาธิการมีสิทธิ์ปฏิเสธการตอบรับตีพิมพ์บทความได้ทันที

4. หากบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความไปยังผู้เขียน

5. ลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นลายลักษณ์อักษร

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ หน่วยส่งเสริมพัฒนาทางวิชาการ อาคาร 1 ชั้น 1
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ
กรุงเทพมหานคร 10240 โทร. 0-2310-8281 Facebook page หน่วยส่งเสริมฯ มข.

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานในวารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. บทความที่ส่งมาให้พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องเป็นผลงานใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อนและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการอื่น
2. บทความที่ส่งมาให้พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่มีส่วนใดที่เป็นการลอกเลียนผลงาน ทั้งของตนเองและของผู้อื่น ในกรณีที่น่าแน่วคิด ทฤษฎี และผลงานของผู้อื่นมาใช้จะต้องขออนุญาตหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องและครบถ้วน
3. นำเสนอบทความที่สอดคล้องกับนโยบายของวารสารซึ่งเน้นการเผยแพร่งานทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ โดยรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. เตรียมต้นฉบับบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร และระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ (หากมี)
5. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง หากมีผู้นิพนธ์หลายคน ผู้นิพนธ์ทุกคนจะต้องเห็นชอบกับการส่งบทความนั้นให้วารสารตีพิมพ์
6. รับฟังคำแนะนำของผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการเพื่อการพัฒนาบทความให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้นิพนธ์สามารถอธิบายและชี้แจงเหตุผลในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขดังกล่าว
7. ระบุข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. ประกาศวิธีจัดเตรียมต้นฉบับและรายละเอียดที่จำเป็น เงื่อนไข หลักเกณฑ์ และอัตราค่าดำเนินการจัดการต้นฉบับอย่างชัดเจนให้ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์และสาธารณชนทั่วไปทราบ
2. ประสานงานกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมินบทความ และทีมผู้บริหารด้วยความซื่อสัตย์ โดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
3. พิจารณาคัดเลือกบทความที่จะตีพิมพ์ให้มีความถูกต้องทั้งในแง่วิชาการและจริยธรรม ไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
4. ปฏิบัติต่อผู้พิมพ์อย่างเสมอภาค ปกป้องความลับของผลงาน สื่อสารด้วยความรวดเร็ว เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าของต้นฉบับโดยไม่มีเหตุผลสมควร
5. กำหนดขั้นตอนและแนวปฏิบัติสำหรับผู้ประเมินบทความ เพื่อให้การทำงานมีความถูกต้องรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม จะต้องให้ผู้ประเมินบทความทำงานได้อย่างเต็มที่ โดยที่ผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์ และผู้พิมพ์ไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน
6. ปกป้องความเป็นส่วนตัว โดยไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้พิมพ์และผู้ประเมินแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการประเมินคุณภาพบทความ
7. ตรวจสอบการคัดลอกหรือการละเมิดผลงานของผู้อื่นอย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมตรวจสอบการคัดลอกผลงานที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
8. เมื่อสงสัยว่าผู้พิมพ์กระทำความผิดจรรยาบรรณ ต้องตรวจสอบหาหลักฐานให้แน่ชัด และประสานงานกับผู้พิมพ์หลักเพื่อขอคำชี้แจง ก่อนจะตัดสินใจ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
9. เมื่อพบว่าผู้พิมพ์ได้คัดลอกหรือละเมิดผลงานของผู้อื่น ต้องประสานงานกับผู้พิมพ์หลักเพื่อขอคำชี้แจง สำหรับใช้ตัดสินใจ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร หากตระหนักว่าตนอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
2. รักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อรับการประเมิน แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการประเมินคุณภาพบทความ
3. ควรรับประเมินบทความเฉพาะในสาขาที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาถึงคุณค่าทางวิชาการของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ เป็นสำคัญ
4. เสนอแนะเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงบทความให้กระชับและชัดเจน โดยเน้นความถูกต้องของเนื้อหาที่สอดคล้องกับนโยบายของวารสาร และการสร้างผลงานใหม่
5. ประเมินด้วยความเที่ยงตรง หลีกเลี่ยงการใช้อคติ และความรู้สึกส่วนตัวในการวิจารณ์บทความ การประเมินต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องทางวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย
6. ส่งคืนบทความในเวลาที่กำหนด เพื่อประโยชน์ของผู้นิพนธ์บทความ หากไม่สามารถประเมินบทความเสร็จในเวลาที่กำหนด หรือไม่สามารประเมินบทความได้ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที
7. ศึกษานโยบายวารสารเพื่อให้การประเมินบทความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การตีพิมพ์บทความ เนื้อหาที่นำเสนอ และมาตรฐานการประเมินบทความของวารสาร
8. ให้ความสำคัญกับปัญหาการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และการนำผลงานเก่ามาตีพิมพ์ซ้ำ รวมทั้งการอ้างอิงผลงานทางวิชาการ หากพบว่าผู้นิพนธ์มีการละเมิดผลงาน หรือนำผลงานเก่ามาขอตีพิมพ์ซ้ำจะต้องแจ้งบรรณาธิการวารสารให้ทราบทันที